

Світ Гаррі Поттера й персонажі належать Дж. К. Ролінг.
Комерційне використання заборонене.

HPMOR — «Harry Potter and the Methods of Rationality», Eliezer Yudkowsky, 2010-2015
«Гаррі Поттер і Методи Раціональності», Елізер Юдковські, 2010-2015.
Перекладено з англійської, 2017-2021

Ліцензія (переклад): CC BY-NC-SA 4.0
Ліцензія (обкладинки): CC BY-ND 4.0

Куратор проекту: *Кирило Яценко aka hedrok,*
Переклад: *Кирило Яценко aka hedrok, Ельвіра Ізмаїлова aka Lewissa,
Ольга Белова, Володимир Охрим aka ikaok, Дмитро Ка-
бакчєй*
Обкладинка, оформлення серії: *Катерина Сас aka WhiteDevice*
Редакція: *Аліна Несторак*
Корекція: *Дмитро Редчук aka brownian*
Також допомагали: *Олена Ширінговська, Єгор Поляков, Олександр Малярчук
aka Labinnas, Павло Фаткін aka VorHuK, Jhellico, Микола
Гнідь, вшук та інші.*

П'ятий роман серії «ГПіМР».

— Переклад станом на коміт.

Долучайтеся до нас у мережі, будь ласка!

 [gpimr.ukr](https://github.com/gpimr-ukr)

 [gpimr](https://www.facebook.com/gpimr)

Елізер Югковські

ГАРРІ ПОТТЕР І МЕТОДИ РАЦІОНАЛЬНОСТІ

КНИГА 5

*Гаррі Джеймс Поттер-Еванс-Веррес
і Останній Ворог*

Розділ 86. Перевірка чисельних гіпотез

(Заголовки міжнародних новин на 7 квітня 1992:)

Торонто Чаклунський триб'юн:

ВЕСЬ БРИТАНСЬКИЙ ЧАРВЕРСУД
СТВЕРДЖУЄ, ЩО «ХЛОПЧИК-ЩО-ВИЖИВ»
НАЛЯКАВ ДЕМЕНТОРА

ЕКСПЕРТ З МАГІЧНИХ ІСТОТ:

«ТА ВИ ПРОСТО БРЕШЕТЕ»

ФРАНЦІЯ ТА НІМЕЧЧИНА ЗВИНУВАЧУЮТЬ БРИТАНІЮ В
ТОМУ,

ЩО ВОНА ВСЕ ЦЕ ВИГАДАЛА

Денні примітки заклинателя Нової Зеландії:

ЩО ЗВЕЛО БРИТАНСЬКИЙ ПАРЛАМЕНТ З ГЛУЗДУ?
ЧИ МОЖЕ ТЕ Ж САМЕ СТАТИСЯ З НАШИМ УРЯДОМ?
ЕКСПЕРТИ НАВОДЯТЬ 28 ПРИЧИН
ВВАЖАТИ, ЩО ЦЕ ВЖЕ СТАЛОСЯ

Американський маг:

КЛАН ВОВКУЛАК СТАНЕ
ПЕРШИМ НАСЕЛЕННЯМ ВАЙОМІНГУ

Базікало:

МЕЛФОЙ ТІКАЄ З ГОГВОРТСУ
ЧЕРЕЗ ПРОБУДЖЕННЯ СИЛИ ВІЇЛ

Щоденний віщун:

ЧЕРЕЗ ЮРИДИЧНІ ФОРМАЛЬНОСТІ ЗВІЛЬНЕНО

«СКАЖЕНУ МАГЛОРОДКУ»

А ПОТТЕР ПОГРОЖУЄ МІНІСТЕРСТВУ
АТАКОЮ НА АЗКАБАН

***

*Гіпотеза: Волдеморт
(8 квітня 1992 19:22)*

***

І знову вони вчотирьох зібралися за древнім директорським столом, з усіма його шухлядами всередині шухляд всередині шухляд, де зберігалися папери всіх часів школи Гогвортс. Згідно з однією легендою, директорка Шегла якось загубилася в цьому столі і, насправді, досі була там, і їй не можна буде вийти, доки вона не впорядкує свої документи. Мінерва не надто хотіла успадкувати ці шухляди, коли успадкує цей стіл, — якщо хтось із них виживе.

Албус Дамблдор сидів за цим столом, він видавався похмурим та зосередженим.

Северус Снейп стояв поряд зі згаслим попелом флу, зловісно нависав над ними, мов вампір. Інколи учні навіть звинувачували його в тому, що він вдає з себе вампіра.

Дикозор Муді мав приєднатися до них, але ще не прийшов.

І Гаррі...

Маленький худий хлопець примостився на бильці крісла, ніби в ньому було забагато енергії, яка не дозволяла йому просто сидіти. Незворушне обличчя, спітніле волосся, пильні зелені очі і, завжди з ним, зубчастий шрам-блискавка, що ніколи не загоїться. Зараз він видавався більш похмурим, ніж навіть один тиждень тому.

На мить Мінерві пригадалася їхня з Гаррі подорож до алеї Діагон. Видавалося, це було вічність тому. Десь *всередині*

ні Гаррі якимось чином уже був цим розсудливим хлопцем. Ані вона, ані Албус, не були повністю винні у цих змінах. Але було щось майже нестерпно сумне в контрасті між маленьким хлопчиком, якого вона вперше побачила, і тим, на що чаклунська Британія його перетворила. Наскільки з'ясувала Мінерва, у Гаррі ніколи не було нормального дитинства. Названі батьки Гаррі казали були, що він майже не спілкувався, а грав і того менше з маглівськими дітьми. Боляче було думати, що в Гаррі було лише кілька місяців пограти з іншими дітьми Гогвортсу, доки потреби війни не відібрали й цього. Можливо, Гаррі показував дітям власного віку інше лице, ніж те, яким він дивився на Чарверсуд. Але їй ніяк не йшла з голови думка, що дитинство Гаррі Поттера — ніби купа хмизу, і вони з Албусом гілка за гілкою спалюють цей хмиз у полум'ї.

— Пророцтва — дивні штуки, — сказав Албус Дамблдор. Очі старого чарівника були напівзаплющені, ніби від втоми. — Туманні, неясні, їхній сенс тікає від розуміння, мов вода крізь пальці. Пророцтво — це завжди тягар, бо в ньому немає відповідей — самі питання.

Гаррі Поттер напружено сидів.

— Директоре Дамблдор, — з легкою наполегливістю сказав хлопець, — мої друзі під ударом. Герміона Грейнджер ледь не потрапила до Азкабану. Війна почалася, як ви це сказали. Пророцтво професорки Трелоні — ключова інформація для оцінки моєї гіпотези щодо того, що відбувається. Не кажучи вже про те, як це нерозумно й *небезпечно*, що Темний Лорд знає пророцтво, а я — ні.

Албус похмуро й запитально поглянув на неї, а вона похитала головою у відповідь. Хай яким неймовірним способом Гаррі дізнався, що пророцтво зробила була Трелоні і що Темний Лорд про нього знав, про це Гаррі дізнався не від неї.

— Волдеморт у спробі відвернути саме це пророцтво за-

знав поразки від твоїх рук, — сказав старий чарівник. — Його знання призвело лише до шкоди для нього. Старанно обміркуй це, Гаррі Поттере.

— Так, директоре, я це розумію. Моя рідна культура також має літературні традиції здійснених лише через самих себе та неправильно інтерпретованих пророцтв. Я інтерпретуватиму його обережно, не хвилюйтеся. Але я вже здогадався багато про що. Чи безпечніше для мене працювати з частковими здогадами?

Минав час.

— Мінерво, — сказав Албус. — Якщо твоя ласка.

— Наближається... — почала вона. Слова застрягли їй у горлі, вона не була акторкою, не могла імітувати глибокий моторошний тон справжнього пророцтва. І втім, чомусь здавалося, що саме тон містив увесь сенс. — Наближається той, хто зможе перемогти Темного Лорда... народжений у родині тих, хто тричі кидав йому виклик, народжений наприкінці сьомого місяця...

— *І Темний Лорд позначить його як рівного собі*, — пролунав голос Северуса, через що вона підстрибнула в стільці. Майстер зіллеваріння височів над каміном. — *Але володітиме він силою, якої Темний Лорд не відає... і кожний мусить знищити другого, зоставивши тільки залишок, бо разом ці два різні духи не можуть існувати в одному світі.*

У виконанні Северуса останній рядок так ясно провіщав лихо, що холод дістався аж її кісток. Вона ніби знову слухала Сивілу Трелоні.

Гаррі похмуро вислухав це.

— Можете повторити? — спитав він.

— *Наближається той, хто зможе перемогти Темного Лорда, народжений у родині тих, хто тричі кидав йому виклик, народжений наприкінці сьомого місяця...*

— Взагалі-то, заждіть, а можете це записати? Мені треба

проаналізувати це дуже *обережно*...

Так і було зроблено. І Албус, і Северус спостерігали за пергаментом мов яструби, ніби боялися, що якась невидима рука висмикне цю цінну інформацію.

— Подивімося... — сказав Гаррі. — Я чоловік і народився 31го липня — є. Я й справді переміг Темного Лорда — є. Неоднозначний займенник у другому рядку... але я тоді ще не народився, тож складно уявити, як мої батьки могли тричі кинути виклик *мені*. Шрам — очевидний кандидат на позначку... — Гаррі торкнувся чола. — І є ще сила, якої Темний Лорд не відає, — це напевно моя наукова освіта...

— Ні, — сказав Северус.

Гаррі здивовано поглянув на майстра зіллеваріння.

Очі Северуса були заплющені, лице напружене від зосередження.

— Темний Лорд міг би здобути цю силу, вивчивши ті ж книжки, що й ти, Поттере. Але в пророцтві не сказано «сила, якої Темний Лорд не має». І навіть не «сила, якої Темний Лорд не може здобути». Вона сказала «сила, якої Темний Лорд не відає»... Це має бути щось дивніше для нього, ніж маґлівські артефакти. Напевно, щось, чого він взагалі не зможе усвідомити, навіть якщо побачить...

— Наука — це не мішечок з технологічними фокусами, — сказав Гаррі. — Це не просто маґлівська версія палички. Це навіть не знання на кшталт періодичної таблиці. Це інший спосіб *мислення*.

— Можливо... — скептично пробурмотів майстер зіллеваріння.

— Небезпечно це, — сказав Албус, — надто покладатися на пророцтво, навіть якщо ти почув його сам. Пророцтва — щедре джерело роздратування.

— Це я вже зрозумів, — сказав Гаррі. Він потягнувся рукою до чола й потер шрам. — Але... гаразд, якщо *це* — все, що

ми знаємо... слухайте, я спитаю прямо. Звідки ви *знаєте*, що Темний Лорд і справді вижив?

— *Що?* — скрикнула вона.

Албус лише зітхнув і відкинувся на спинку величезного крісла директора.

— Ну, — сказав Гаррі, — уявіть, як пророцтво звучало тоді, коли було зроблено. Відомо-Хто дізнається про нього, і пророцтво звучить так, ніби мені судилося вирости й скинути його владу. Ніби в нас має бути фінальна битва, у якій хтось із нас має знищити від другого все, залишивши тільки залишок. Тож Відомо-Хто атакує Годрикову Долину й *відразу* програє, від нього вцілів тільки *якийсь* залишок, що може бути, а може й не бути його безтілесним духом. Можливо, смертежері — це залишок, а може, Чорна мітка. Можливо, пророцтво вже справдилося, ось що я маю на увазі. Не зрозумійте мене неправильно — я розумію, що моя інтерпретація дещо пригнута. Слова Трелоні не звучать природно для опису *лише* подій, що історично сталися 31го жовтня 1981го року. Напад на дитину й рикошет закляття зазвичай не назвуть «силою перемогти». Та якщо вважати, що пророцтво провіщало *декілька* можливих розвитків подій, лише *один* з яких справді відбувся на Геловін, тоді пророцтво вже здійснилося.

— Але... — бовкнула Мінерва. — Але напад на Азкабан...

— *Якщо* Темний Лорд вижив, то, звісно, він — найімовірніший підозрюваний організації втечі з Азкабану, — розсудливо сказав Гаррі. — Можна навіть сказати, що втеча з Азкабану — баєсове свідчення про те, що Темний Лорд вижив, бо втеча з Азкабану більш імовірна у світах, де він живий, ніж у світах, де він мертвий. Але це не *сильне* баєсове свідчення. Це не щось, що *не може статися*, хіба що Темний Лорд живий. Професор Квірел, що *заздалегідь не вважав*, що Відомо-Хто досі з нами, без проблем вигадав власне пояснення. Для нього очевидно, що якийсь могутній

чарівник звільнив Белатрису Блек, щоб дізнатися в неї якусь таємницю Темного Лорда, наприклад, магічні знання, які він довірив лише їй. Апріорна імовірність того, що хтось пережив смерть власного тіла, дуже низька, навіть враховуючи магію. *Більшість* разів таке не трапляється. Тож якщо в нас є *лише* втеча з Азкабану... Я б формально сказав, що цього баєсового свідчення недостатньо. Малоімовірність свідчення за умови хибності гіпотези невідповідна апріорній малоімовірності гіпотези.

— Ні, — сухо сказав Северус. — Пророцтво ще не виконане. Я би знав.

— Ви *впевнені* у цьому?

— Так, Поттере. Якби пророцтво вже справдилося, я б це *зрозумів!* Я чув слова Трелоні, я пам'ятаю її голос, і якби я знав про якісь події, що відповідають пророцтву, я б їх *упізнав*. Те, що вже сталося... не про це йдеться в пророцтві, — з непохитною впевненістю сказав майстер зіллеваріння.

— Я не певен, що робити з цим твердженням, — сказав Гаррі. Він підвів руку й неухважно потер чоло. — Можливо, вам лише *видається*, що минулі події не відповідають пророцтву, а насправді історія вважає інакше...

— Волдеморт *живий*, — сказав Албус. — Є й інші ознаки.

— Наприклад? — миттєво спитав Гаррі.

Албус витримав павзу.

— Існують жахливі ритуали, за допомогою яких чарівники поверталися після смерті, — повільно сказав Албус. — Принаймні це будь-хто може розгледіти в історії та легендах. Але книжок про це бракує. Я не зміг знайти їх. Я певен, їх прибрав Волдеморт...

— Тобто ви *не можете* знайти жодної книжки про безсмертя, і це доводить, що вони у Відомо-кого?

— Саме так, — сказав Албус. — Є певна книжка — я не називатиму її вголос — і її немає у службовій секції Гогворт-

ської бібліотеки. Є древній сувій, що мав би зберігатися в «Борджина й Беркса», але на тій полиці, де він був, лише порожнє місце... — старий чарівник зупинився. — Та гадаю, — ніби до себе продовжив старий чарівник. — ти скажеш, що навіть якщо Волдеморт старався зробити себе безсмертним, це не означає, що в нього вийшло...

Гаррі зітхнув.

— Докази, директоре? Наразі в нас самі ймовірності. Якби ми напевно знали, що певна книжка щодо безсмертя зникла, це б підвищило імовірність того, що хтось спробував втілити безсмертя в життя. Що, у свою чергу, підвищує апіорну імовірність того, що Темний Лорд пережив власну смерть. З цим я погоджуюся, і дякую, що поділилися цим фактом. Питання лише в тому, чи *достатньо* піднімуться апіорні імовірності.

— Безсумнівно, — тихо сказав Албус, — якщо ти погоджуєшся, що існує бодай *шанс*, що Волдеморт вижив, хіба не варто підготуватися до цього?

Гаррі схилив голову.

— Ваша правда, директоре. Хоча коли імовірність падає достатньо низько, надто перейматися нею — помилка. Навіть знаючи, що книжки щодо безсмертя зникли, що пророцтво звучить *дещо* природніше, якщо воно описує майбутню мою битву з Темним Лордом, я погоджуюся, що те, що Темний Лорд досі живий, — імовірність, а не просто можливість. Але інші імовірності *також* треба враховувати... як і можливі світи, де Відомо-Хто *не* вижив і хтось інший підставив Герміону.

— Маячня, — м'яко сказав Северус. — Цілковита маячня. Чорна мітка не зникла, як і її господар.

— От бачите, *саме це* я й називаю формально недостатнім баєсовим свідченням. Звісно, звучить це дуже суворо, фатально тощо, але невже *аж настільки* малоімовірно, щоб

магічна мітка залишилася після смерті свого творця? Припустимо, що мітка точно продовжить своє існування, якщо розум Темного Лорда живе, але *заздалегідь* ми б припустили, що з імовірністю 20 відсотків Чорна мітка продовжить існування після смерті Темного Лорда. Тоді спостереження «Чорна мітка не зникла» вг'ятеро імовірніша у світах, де Темний Лорд живий, ніж у світах, де він мертвий. Невже це можна порівняти з апріорною імовірністю безсмертя? Скажімо, апріорна оцінка того, що Темний Лорд виживе, — один до ста. Якщо гіпотеза в сто разів імовірніше хибна, ніж істинна, а тоді ми бачимо свідчення вг'ятеро разів імовірніше за умови, що ця гіпотеза істинна, треба оновити віру в гіпотезу до «у двадцять разів більш імовірно хибна, ніж істинна». Шанси один до ста помножені на співвідношення імовірності один до п'яти дорівнює шансам один до двадцяти, що Темний Лорд мертвий...

— Звідки ви берете всі ці числа, Поттере?

— Це *визнана* слабкість методу, — миттєво відповів Гаррі. — Але за допомогою цього методу я отримую *якісну* оцінку того, що спостереження «Чорна мітка не зникла» недостатньо, щоб адекватно підтримати гіпотезу «Темний Лорд безсмертний». Свідчення не таке дивовижне, як твердження. — Гаррі зробив павзу. — Не кажучи вже про те, що навіть якщо Темний Лорд і живий, *не факт*, що саме він підставив Герміону. Як казала одна хитра людина, декілька незалежних інтриганів можуть проводити свої плани.

— Наприклад, професор захисту, — з тонкою усмішкою сказав Северус. — Гадаю, я не можу не погодитися, що він підозрюваний. Зрештою, минулого року винним виявився професор захисту. І позаминутого року. І *позапозаминутого* теж.

Очі Гаррі повернулися до пергаменту на його колінах.

— Продовжимо. Ми *певні*, що пророцтво точне? Ніхто не

чіпав пам'ять професорки Макгонегел, можливо, змінив чи прибрав якийсь рядок?

Албус трохи помовчав, а тоді повільно промовив:

— На всю Британію накладено велике закляття, що записує кожне вимовлене на її території пророцтво. Вони записані глибоко під Найдавнішою Залою Черверсуду, у відділі таємниць.

— Зала Пророцтв, — прошепотіла Мінерва.

Вона читала про це місце. Вважалося, що це величезна кімната, заставлена сповненими блискучих куль стелажамми. Кулі з'являлися одна за одною роками. Казали, що сам Мерлін її спорудив — останній ляпас наймогутнішого чарівника по лицю долі. Не всі пророцтва сприяли добру. Мерлін хотів був, щоб принаймні ті, про кого в пророцтві йшлося, могли знати, що *про них* було сказано. Так Мерлін сприймав повагу до їхньої свободи волі — щоб доля не могла керувати ними без їхнього знання. Ті, кого згадували в пророцтві, отримують блискучу кулю, що прилетить до них у руку, і вони почують справжній голос віщуна. Подейкували, що інші, хто спробує торкнутися кулі, з'їдуть з глузду, або в них просто голова вибухне — тут легенди не визначилися. Хай які насправді були наміри Мерліна, невимовці не пускали нікого до зали століттями, наскільки їй було відомо. У «Витворах древніх чарівників» стверджувалося, що пізніше невимовці з'ясували були, що сповіщення суб'єктів пророцтва перешкоджало провидцям зменшувати хай який темпоральний тиск вони зменшували. Тому нащадки Мерліна сховали його залу. Мінерві спало на думку (тепер, коли вона вже кілька місяців спілкувалася з містером Поттером), що дивно, що хтось про це взагалі *знав*. Але також вона знала, що не варто питати про це Албуса, бо Албус може спробувати їй розказати. А Мінерва свято вірила, що про час варто хвилюватися лише якщо ти — годинник.

— Зала Пророцтв, — тихо підтвердив Албус. — Ті, про кого йдеться в пророцтві, можуть послухати це пророцтво там. Розумієш, що з цього випливає, Гаррі?

Гаррі насупився.

— Ну, я можу його послухати. Темний Лорд теж... А! Мої батьки. Ті, хто тричі кидав йому виклик. Вони теж згадані в пророцтві, тож вони могли прослухати запис?

— Якщо почуте Джеймсом та Лілі чимось відрізнялося від слів Мінерви, — рівним голосом сказав Албус, — то вони про це мені не розповіли.

— Ти привів туди Джеймса та Лілі? — спитала Мінерва.

— Фоукс має доступ до багатьох місць, — сказав Албус. — Не згадуйте про цей факт.

Гаррі втупився в очі Албуса.

— Можна мені потрапити у це місце відділу таємниць і послухати запис пророцтва? Як я зрозумів, оригінальний голос може чимось допомогти.

У серпастих окулярах Албуса зблиснуло віддзеркалення світла, коли старий чарівник повільно похитав головою.

— Гадаю, це буде не мудро, — сказав Албус. — Не просто з очевидних причин. Воно небезпечне, це створене Мерліном місце. Для деякого більш небезпечне, ніж для інших.

— Зрозуміло, — безбарвно сказав Гаррі, знову поглянувши на пергамент. — Наразі вважатиму пророцтво точним. У наступній частині сказано, що Темний Лорд позначив мене як рівного собі. Є якісь ідеї, що саме це може означати?

— Звісно не те, — сказав Албус, — що ти маєш піти його шляхом, якщо є бодай крапля мудрості.

— Я не дурень, директоре. Магли трохи знаються на темпоральних парадоксах, хай навіть для них це все лише теорія. Я не відкину свою етику лише через те, що отримав сигнал з майбутнього, що стверджує, ніби це станеться, бо тоді

це стане єдиною причиною того, що так сталося оригінально. І все ж таки, *що* означає ця фраза?

— Я не знаю, — сказав Северус.

— Я теж, — сказала Мінерва.

Гаррі дістав паличку й повертів її в руках, замислено розглядаючи дерево.

— Одинадцять дюймів, гостролист, серцевина з пера фенікса, — сказав Гаррі. — І фенікс, з чийого хвоста перо у цій паличці, дав лише одне інше перо, яке містер... як його звали, Олів-щось... зробив серцевиною палички Темного Лорда. І я парселмовець. Навіть тоді видавалося, що це занадто для збігу. А тепер я дізнаюся, що є пророцтво, яке стверджує, що я буду рівним Темному Лордові.

Погляд Северуса був замисленим; погляд директора — неблагенним.

— Чи могло так статися, — непевно сказала Мінерва, — що Відомо-Хто... що Волдеморт... передав частину своїх сил містерові Поттеру в ніч, коли наділив його цим шрамом? Ненавмисно, звісно. І все ж таки... Не розумію, як містер Поттер може бути йому *рівним*, якщо в нього буде менше магії, ніж у самого Темного Лорда...

— Фі, — сказав Гаррі, що досі медитативно дивився на паличку. — Я борюся б із Темним Лордом взагалі без магії, якби треба було. *Гомо сапієнс* не стали домінантним видом цієї планети за допомогою найгостріших кігтів та найтривкішої шкіри — хоча, гадаю, ця думка дещо незвична для чарівників. І все ж таки, це нижче моєї гідності як людини — боятися чогось, що не розумніше за мене. А наскільки я чув, у цій царині Темний Лорд не надто страшний.

Майстер зіллеваріння заговорив, у його голосі чувся домішок презирливого розтягування слів:

— Вважаєш себе розумнішим за Темного Лорда, Поттере?

— Насправді так, — сказав Гаррі й засукав лівий рукав

мантії, а також рукав сорочки під мантією, щоб оголити руку: — О, до речі! Переконаймося, що ні в кого з присутніх немає помітного татуювання на стандартному, легкому для перевірки місці, що позначає всіх таємних ворожих шпигунів.

Албус жестом зупинив уїдливі слова майстра зіллеваріння.

— Скажи мені, Гаррі, а якою б *ти* створив Чорну мітку?

— Нестандартне розташування, — миттю відповів Гаррі, — щоб її неможливо було перевірити без сором'язливості та галасу, хоча, звісно, будь-яка свідома щодо безпеки людина все одно перевірила б. Зробити її меншою, якщо можливо. Накласти поверху інше, немагічне татуювання, щоб приховати справжню форму... а ще ліпше прикрити шаром підробної шкіри...

— І справді хитро, — сказав Албус. — Та скажи мені, припустимо, ти можеш вбудувати в мітку які заманеться умови, щоб вона зникала чи з'являлася, як забажаєш. Що ти зробив би тоді?

— Зробив би її завжди цілковито невидимою, — сказав Гаррі, ніби його спитали про очевидне. — Нікому не треба, щоб була будь-яка помітна різниця між шпигуном та нешпигуном.

— Припустимо, що ти ще хитріший, — сказав Албус. — Ти майстер обману, майстер шахрайства, і ти хочеш застосувати всі свої вміння без останку.

— Ну... — хлопець затнувся, спохмурнівши. — Мені видається це занадто складним, більш схожим на тактику лиходія в рольовій грі, а не на щось, що варто застосовувати у справжній війні. Та гадаю, можна додавати Чорні мітки людям, що насправді не були смертежерами, а в справжніх смертежерів зробити її завжди невидимою. Але тоді як люди взагалі почали вважати, що Чорна мітка ідентифікує смертежера...

Мені треба подумати про це принаймні п'ять хвилин, якщо треба розглянути цю задачу серйозно.

— Я прошу тебе про це, — досі м'яким тоном сказав Албус, — бо я й справді у перші дні війни надто довіряв пропонуваній тобою перевірці. Орден пережив мою нерозсудливість лише завдяки Аластору, що не довіряв чистим рукам. Потім я вважав був, що носії мітки здатні приховувати й показувати її з власної волі. Але все ж таки коли ми пригнали Каркарофа до Чарверсуду, мітку ясно було видно на його руці, хай як Каркароф хотів переконати всіх у своїй невинності. Що насправді керує Чорною міткою, мені невідомо. Навіть Северуса досі зв'язує його мітка — він не здатен розповісти її таємниці нікому, хто їх ще не знає.

— А, ну *тоді* все очевидно, — миттю озвався Гаррі. — Стоп, стривайте... ви були *смертежером*? — Гаррі перевів погляд на Северуса.

Северус тонко всміхнувся:

— Я й досі смертежер, наскільки їм відомо.

— Гаррі, — сказав Албус, що не відводив очей від хлопця. — Що ти маєш на увазі — тоді все очевидно?

— Теорія інформації 101, — сказав хлопець повчальним тоном. — Спостереження за змінною X надає інформацію про змінну Y якщо й лише якщо можливі значення X мають різні ймовірності залежно від різних станів Y . Щойно ви чуєте про абсолютно будь-що, чим шпигуни відрізняються від не шпигунів, треба негайно вигадати, як використати це для розрізнення шпигунів та не шпигунів. Подібно, щоб відрізнити правду від брехні, потрібен процес, що проходить по різному в присутності правди та неправди, — ось чому «віра» тут не допомагає, а «зробити експериментальні передбачення та перевірити їх» — допомагає. Ви кажете, що хтось із Чорною міткою не може розповісти її таємниць нікому, хто їх ще не знає. Тож щоб дізнатися, як працює Чорна мітка, запи-

пшть кожен уявний спосіб, як Чорна мітка *може* працювати, а тоді дивіться, як професор Снейп спробує їх розповісти помічнику — можливо, комусь, хто взагалі не знає про дослід — я пізніше розповім про двійковий пошук, щоб ви могли зіграти в «двадцять питань» і сильно зменшити область пошуку, — і саме те, що він *не зможе* прочитати вголос, і буде правдою. Його мовчання буде тим, що відбувається по-різному в присутності справедливих тверджень про мітку та хибних тверджень, розумієте.

Раптом Мінерва помітила, що роззявила рота, і різко його закрила. Видавалося, навіть Албус був здивованим.

— А після цього, як я вже казав, *будь-яка* різниця в поведінці шпигуна та не шпигуна може бути використана для визначення шпигунів. Щойно ви ідентифікуєте принаймні один магічно цензурований секрет Чорної мітки, ви зможете перевірити, чи є в когось Чорна мітка, просто попросивши їх розкрити цей секрет комусь, хто його досі не знає...

— *Дякую вам, містере Поттер.*

Усі поглянули на Северуса. Майстер зіллеваріння випростався, оголив зуби від злого тріумфу.

— Директоре, тепер я вільно можу розповісти про мітку. Якщо ми знаємо, що нас викрито як смертежерів перед іншими, і ніхто ще не бачив наших голих рук, мітка покажеться, хочемо ми того чи ні. Та якщо хтось уже бачив відсутність мітки, вона не покажеться, як і в разі перевірки через підозри. Так Чорна мітка, видається, ідентифікує смертежерів — та лише вже відомих, як бачите.

— А... — сказав Албус. — Дякую, Северусе, — він ненадовго заплющив очі. — Це й справді пояснює, яким чином Блека не викрив навіть Пітер... А як щодо запропонованої Гаррі перевірки?

Майстер зіллеваріння похитав головою.

— Темний Лорд був не дурнем, хай які там у Поттера

хибні фантазії. Тієї ж миті, як є підозра такої перевірки, мітка припиняє стримувати наші язики. Але я не міг навіть натякнути на таку можливість — лише чекати, доки хтось про неї здогадається, — ще одна тонка усмішка. — Я б винагородив вас купою очок гуртожитку, містере Поттер, якби це не зруйнувало моє прикриття. Та як бачите, Темний Лорд був доволі хитрим, — його очі подивилися кудись удалечінь. Він видихнув: — Ох, насправді він був *дуже* хитрим.

Гаррі Поттер довго сидів нерухомо.

Тоді...

— Ні, — сказав Гаррі. Хлопець похитав головою. — Ні, це *не може* бути правдою. По-перше, йдеться про головоломку, що доречна для *першого* розділу книжки Реймонда Смаліана, а навіть і не близько до рівня, що потрібен маглівським ученим, щоб заробляти на життя. По-друге, я ж не знаю, можливо, Темний Лорд п'ять місяців міркував, щоб вигадати цю головоломку, яку я щойно розв'язав за п'ять секунд...

— Невже для тебе *аж так* немислимо, Поттере, що хтось може бути не дурнішим за тебе? — в голосі майстра зіллеваріння було більше цікавості, ніж зневаги.

— Це називається «базовий відсоток», професоре Снейп. Ці свідчення однаково сумісні з тим, що Темний Лорд вигадував цю головоломку протягом п'яти місяців чи протягом п'яти секунд, та в будь-якій даній популяції значно більше людей, що здатні на це протягом п'яти місяців, ніж тих, хто здатен на це протягом п'яти секунд... — Гаррі закрит чоло рукою. — Дідько, як же це пояснити? Гадаю, з вашої точки зору Темний Лорд вигадав розумну головоломку, а я її розумно розв'язав, і через це ми видаємося *рівними*.

— Пам'ятаю твоє перше заняття зіль, — сухо вставив майстер зіллеваріння, — гадаю, тобі ще є куди рости.

— Мир, Северусе, — сказав Албус. — Гаррі вже досягнув більшого, ніж тобі відомо. І все ж скажи мені, Гаррі... Чому

ти *віриш*, що Темний Лорд гірший за тебе? Звісно, він пошкоджена душа в багатьох аспектах. Але хитрість проти хитрості — мій вирок: ти ще не готовий зустрітися з ним. А я знаю про всі твої вчинки.

***

В цій розмові найбільше дратувало, що Гаррі *не міг розповісти про справжні причини своєї незгоди*, а це порушувало основні принципи кооперативного обговорення.

Він не міг пояснити, чому насправді Белатрису витягли з Азкабану — не Відомо-Хто в якомусь виді, а спільні вміння Гаррі та професора Квірела.

Гаррі не хотів казати перед професоркою Макґонегел, що з наслідків пошкодження мозку випливало, що такої штуки, як душа, не існує. А це робило успішний ритуал безсмертя... ну, не *неможливим*, Гаррі безперечно *колись* збирався прокласти стежку до магічного безсмертя, але це буде *значно складнішим* та потребуватиме *значно більше винахідливості*, ніж просто прив'язати душу, яка вже існує, до філактерії ліча. Чого насамперед не робив би жоден розумний чаклун, якби знав, що його душа безсмертна.

А справжня, щира причина, з якої Гаррі знав, що Темний Лорд не міг бути *аж таким* розумним... ну... не існувало такого способу це сказати, проте...

Гаррі вже був на засіданні Чарверсуду. Він *бачив* жалюгідні «заходи безпеки», якщо їх можна було так назвати, які захищали найглибші рівні Міністерства магії. Вони навіть не мали злодієпаду, який ґобліни використовували, щоб змити багатозільну настоянку та прокляття «Імперіус» на людях, що входять до «Грінґотсу». Очевидним шляхом захоплення влади було накласти Імперіус на міністра магії та кількох го-

лів відділів і совою надіслати гранати будь-кому надто могутньому для того, щоб підкорити його Імперіусу. Чи надіслати снодійний газ, якщо вони потрібні живими в стані «живої смерті», щоб брати в них волосся для багатозільної настоянки. Виманологія, чари хибної пам'яті, чари «Конфундус» — це було сміховинно, чаклунський світ був *наднасичений* лаянками. Може Гаррі сам цього б і не робив під час власного захоплення Британії, бо він обмежений етикою... ну, Гаррі міг вдаватися до нешкідливих методів, бо багатозільна настоянка, тимчасовий конфундус та виманологія лише для читання звучали ліпше, ніж зайвий день в Азкабані... але...

Якби Гаррі не стримувала етика, він міг би винищити лихіші частини Чарверсуду того дня. Сам-один, за допомогою лише чаклунської сили першокласника, лише через те, що був достатньо розумним, щоб збагнути дементорів. Хоча, можливо, це було б не найкращим початком політичної кар'єри для Гаррі, бо вцілілі члени Чарверсуду дуже легко й без проблем відреклися б від його дій заради піару, і засудили б ці дії, навіть якби розумніші з них усвідомлювали, що це заради добра... *але все ж таки*.

Якщо вас зовсім не стримує етика, у вас є древні таємниці Салазара Слизерина, десятки могутніх послідовників включно з Луціусом Мелфоем, і у вас пішло більш ніж десять років на *невдачу* в захопленні влади в чаклунській Британії, це означало, що ви — ідіот.

— Як це висловити... — почав Гаррі. — Слухайте, директоре, у вас є етика, є багато тактик бою, які ви не використовуватимете через те, що не лихий. І ви билися з Темним Лордом — неймовірно могутнім чаклуном, що не мав таких обмежень, і ви його стримували *все одно*. Якби Відомо-Хто був *ще й* суперрозумним, ви були б *мертві*. Усі ви. Ви померли б *миттєво*...

— Гаррі, — сказала професорка Макґонегел, її голос трем-

тів. — Гаррі, ми *майже* всі померли. Більш ніж половина Ордену Фенікса померла. Якби не Албус... Албус Дамблдор, наймогутніший чарівник двох століть, Гаррі... ми б точно всі згнули.

Гаррі провів рукою по чолу.

— Вибачте, — сказав Гаррі. — Я не хочу применшувати того, через що ви пройшли. Я знаю, що Відомо-Хто цілковито лихий, неймовірно могутній Темний Чарівник з десятками могутніх послідовників, і це... погано, так, безперечно погано. Просто...

Це загроза й близько не такого масштабу, як розумний ворог, бо тоді він може трансфігурувати ботулотоксин та підкинути мільйонну грама до вашого чаю. Чи існував якийсь безпечний спосіб передати цю думку, не розповідаючи конкретики? Гаррі не міг такого вигадати.

— Будь ласка, Гаррі, — сказала професорка Макгонегел. — Будь ласка, Гаррі, я благаю тебе... *постався до Темного Лорда серйозно!* Він небезпечніший за... — старшій відьмі, видавалося, бракувало слів. — Він *значно* небезпечніший за трансфігурацію.

Брови Гаррі безконтрольно здійнялися. Северус Снейп похмуро хихотнув.

Ем, сказав голос його внутрішнього рейвенкловця. Ем, чесно, професорка Макгонегел має рацію, ми не ставимося до цього так серйозно, як поставилися б до наукової задачі. Складновзагалівідреагувати на нову інформацію, а не викинути її одразу з вікна. Видається, ми щойновзагаліне змінили своїх поглядів, хоча зустріли неочікуваний важливий аргумент. Ми знехтували Лордом Волдемортотом як несерйозною загрозою саме через те, що Чорна мітка була відверто дурною. Нам потрібне свідоме зусилля, щоб оновити й відкинути весь ліс висновків з цього хибного припущення, і мінедокладаємо цього зусилля зараз.

— Гаразд, — сказав Гаррі, коли здалося, що професорка МакГонегел от-от знову щось скаже. — Гаразд, якщо треба поставитися до цього серйозно, мені треба зупинитися й поміркувати п'ять хвилин.

— Зроби це, прошу, — сказав Албус Дамблдор.

Гаррі заплющив очі.

Його рейвенкловська сторона розділилася на трьох.

Оцінка ймовірності, сказав рейвенкловець перший, що був модератором. *Темний Лорд живий, і він не менш розумний за нас, і відповідно він — справжня загроза.*

Чому всі його вороги ще не мертві? спитав рейвенкловець другий, що був прокурором.

Зауважте, сказав рейвенкловець перший, *ми вже використовували цей аргумент, тож ми не можемо змінити свої погляди щоразу повторюючи його.*

Але хіба є якась помилка в логіці? сказав другий рейвенкловець. *У світах, де Лорд Волдеморт розумний, усі з Ордену Фенікса померли протягом перших п'яти хвилин війни. Світ не такий, тож ми не живемо в такому світі. QED.*

Невже в цьому немає сумнівів? запитав третій рейвенкловець, що був призначений адвокатом. *Можливо, є якась причина, з якої Лорд Волдемортнеборовся тоді з усіх сил...*

Наприклад? наполегливо поставив питання рейвенкловець другий. *Більш того, хай яке виправдання ти вигидаєш, я вимагаю, щоб ймовірність твоєї гіпотези була оштрафована відповідно до її складності...*

Послухаймо третього, сказав рейвенкловець перший.

Гаразд... дивіться, сказав рейвенкловець третій. *По-перше, ми незнаємо, що хтось може захопити Міністерство лише за допомогою контролю розуму. Можливо, чаклунська Британія — це насправді олігархія, і треба мати достатньо військової сили, щоб залякати голів цих родин, щоб вони підкорилися...*

*Та імперіуснути і їх, вставив рейвенкловець другий.
...і в олігархів на вході доїхніхдомівок встановлено злоді-
єпад...*

*Штраф за складність! закричав рейвенкловець другий.
Знову епіцикли!*

*...ой, та не дурій, сказав рейвенкловець третій. Ми ж
небачили, щоб хтось захоплював Міністерство за допомо-
гою кількох проклять імперіус. Ми незнаємо, що це й справді
так легко.*

*Але, сказав рейвенкловець другий, навіть якщо взяти це
до уваги... видається вкрай імовірним, що існує якийсьінший
спосіб. Десять років невдач, ну серйозно? І використовувати
лише звичайну терористичну тактику? Це просто... навіть
ненамагатися.*

*Можливо, в Темного Лорда були більш творчі ідеї, відпо-
вів рейвенкловець третій, але він не хотів сполохати уря-
дііншихкраїн, не хотів, щобвонизрозуміли, наскільки вони
вразливі, та встановили злодієпад на входіїхніхміністерств.
Спочатку він хотів отримати Британію як базу й доста-
тньо слуг, щоб підкоритивсіінші основні уряди одночасно.*

*Ти припускаєш, що він хоче захопити весь світ, зазначив
рейвенкловець другий.*

*В пророцтві Трелоні стверджується, що він буде рівним
нам, урочисто проспівав рейвенкловець третій. Відповідно,
він хотів захопити світ.*

А якщо він рівний нам, і нам доведеться з ним боротися...

*На мить розум Гаррі спробував уявити видовище, як два
винахідливі чарівники борються одне з одним будь-якими за-
собами.*

*Гаррі помічав був усі чари й зілля з книжок для пер-
шокласників, що могли бути винахідливо використані для
вбивства. Він нічого не міг з собою зробити. Буквально. Він
намагався зупинити свій мозок, щоб той не робив цього*

щоразу, проте, видавалося, це було все одно, що дивитися на рибу й спробувати не дати мозку усвідомити, що це риба. А що хтось міг винахідливо здійснити за допомогою заклятъ сьомого року, заклятъ аврорського рівня чи древньої загубленої магії, якою володів Лорд Волдеморт... неможливо було й подумати. Магічно-суперсильний винахідливий геній-психопат — це не «загроза», це — невідворотне вимирання виду.

Тоді Гаррі похитав головою, відкинувши похмурі думки. Насамперед, питання було в тому, чи існує значна імовірність зустріти щось на кшталт Темного Раціоналіста.

Апріорна імовірність того, що чиясь спроба ритуалу безсмертя справді спрацює...

Скажімо, один до тисячі — і це буде дуже оптимістично. Явно не один з тисячі чарівників переживав власну смерть. Хоча, Гаррі мав визнати, що не мав даних щодо того, скільки з них пробували здійснити ритуал безсмертя.

А що як Темний Лордсправдіне дурніший за нас? спитав рейвенкловець третій. Ну знаєте, як Трелоні й передвіщала, що він буде намрівним. Тоді йомувдалося бвиконати справжній ритуал безсмертя. П.С. не забувайте про рядок «знищити все, крім залишку іншого».

Вимога щодо рівня інтелекту додатково обтяжувала гіпотезу. Апріорна імовірність того, що випадковий індивідуум популяції буде таким розумним, доволі низька...

Але Лорд Волдеморт — не випадково вибраний чарівник, він один окремих чарівник в популяції, який привернув увагу всіх. Головоломка Чорної мітки вимагала якогось мінімального рівня інтелекту, навіть якщо (гіпотетично) Темному Лордові довелося про неї розмірковувати довше. Але знову ж таки в маглівському світі всі відомі Гаррі з історії надзвичайно розумні люди не ставали лихими диктаторами та терористами. Найближче, що траплялося

в магілівському світі — інветиційний менеджер, і *ніхто* з *них* не спробував захопити навіть якусь країну третього світу, що обмежує, наскільки вони могли бути лихими, і наскільки могли бути добрими.

Існували гіпотези, згідно з якими Темний Лорд був розумним, проте Орден Фенікса *не* помер миттєво, проте вони були складнішими, і мали отримати штраф за складність. А коли штрафи за складність та інші виправдання враховувалися, для спостереження «Темний Лорд не виграв війну миттєво» співвідношення імовірностей гіпотез «Темний Лорд розумний» проти «Темний Лорд дурний» буде великим. Нехай буде 10 до 1 на користь того, що Темний Лорд дурний... хоча напевно не 100 до 1. Не можна прямо сказати, що «Темний Лорд миттєво виграє» мало імовірність *більш* ніж 99 відсотків, якщо припустити, що Темний Лорд був розумним. Сума всіх можливих виправдань явно *більша* за 0.01.

І ще було пророцтво... що *спочатку* могло включати, а могло й не включати рядок про те, що Лорд Волдеморт *миттєво* помре, якщо нападе на Поттерів. Який Албус Дамблдор потім вилучив був з пам'яті професорки МакГонегел, щоб заманити Лорда Волдеморта до його приречення. Якщо такого рядка *не було*, то пророцтво звучатиме *дещо більш схоже* на те, що Відомо-Кому та Хлопцеві-Що-Вижив судилося мати пізніше зіткнення. Але в *цьому* випадку було менш імовірним, що Дамблдор вигадає ніби правдоподібне виправдання, щоб не пустити Гаррі до Зали Пророцтв...

Гаррі почав думати, чи не варто *розписати* баєсові розрахунки для цього. Звісно, суть суб'єктивних баєсових розрахунків не в тому, що після того, як ти вигадаєш купу чисел і множиш їх, ти отримуєш безперечно правильну відповідь. Насправді важливим був сам *процес* вигадування чисел, що змушував тебе підсумовувати всі дотичні факти та зважувати відносні імовірності. Наприклад, усвідомлення, щойно ти

справді *подумав* про імовірність не зникнення Чорної мітки *за умови смерті* Відомо-Кого, того, що імовірність не була достатньо низькою, щоб вважати це спостереження сильним свідченням. Одна з варіацій процесу пропонувала розраховувати гіпотези та записувати свідчення, вигадати для всього числа, зробити розрахунки, а потім викинути результат та зосередитися на тому, що видавалося розуму правильним *після* того, як ти був змушений справді все *зважити*. Проблема була з тим, що частина свідчень не була незалежною, і були чисельні важливі взаємопов'язані факти, що впливали один на одного невідомими чином...

...ну, принаймні *одне* було безперечним.

Якщо такий розрахунок узагалі був можливим, то для нього треба взяти аркуш паперу та олівець.

У каміні в одній зі стін кабінету директора раптом спалахнуло полум'я, спочатку воно було оранжевим, а потім перетворилося на багряно-зелене.

— А! — розрядила незручну тишу професорка Макґонел. — Це має бути Дикозор Муді, гадаю.

— Відкладімо наразі цю справу, — з деяким полегшенням сказав директор, і він теж поглянув на флу. — Гадаю, ми ще й отримаємо деякі новини з цього приводу.

***

Гіпотеза: Герміона Грейнджер
(8 квітня 1992 18:53)

***

Тим часом у Великій залі Гогвортсу учні, що не мали та-

емних зустрічей з директором, гомоніли за чотирма величезними столами під час вечері...

— Кумедно, — глибокодумно сказав Дін Томас. — Я не вірив генералові, коли той сказав, що те, чого ми навчилися, змінить нас назавжди, і ми вже ніколи не зможемо повернутися до нормального життя. Коли знатимемо. Коли побачимо те, що *він* бачить.

— Ага! — сказав Шеймус Фініган. — Я гадав, що це теж був просто жарт! Як, ну знаєш, усе інше, що казав генерал Хаосу.

— Та тепер... — сумно сказав Дін. — Ми *не можемо* повернутися, чи не так? Це було б усе одно, що піти до маглівської школи після того, як був у Гогвортсі... Ми просто... просто маємо триматися одне одного. Це все, що ми можемо, або ми збожеволіємо.

Поряд з ним Шеймус Фініган безмовно кивнув та проковтнув ще шматочок велденини.

Навколо них тривала розмова за грифіндорським столом. Вона не була такою *настирливою*, як учора, проте подеколи знову поверталася до цієї теми.

— Ну, тут точно якийсь любовний трикутник, — сказала другокласниця Саманта Кролі (вона ніколи не відповідала на питання, чи була вона родичкою). — Питання лише в тому, в якому *напрямку* перед тим, як усе зіпсувалося? Хто кого кохав... і чи було це кохання взаємним... не знаю, *скільки* тут можливих варіантів...

— Шістдесят чотири, — відповіла розквітла красуня, яку ліпше б розподілили до Рейвенклову чи Гафелпафу. — Ні, чекайте, я помилилася. Тобто якби ніхто не кохав Мелфоя й Мелфой нікого не кохав, він насправді не був би частиною любовного трикутника... тут потрібна числомагія, почекайте дві хвилини?

— А от я вважаю абсолютно зрозумілим, що в Грейнджер з Поттером — мойрелідженс, а Поттер ауспістицував між

Мелфоем та Грейнджер — сказала відьма так самовдоволено, ніби щойно повністю розв'язала складну задачу.

— Це навіть не слова, — заперечив юний чарівник. — Ти просто вигадала їх по ходу.

— Інколи для опису недостатньо *справжніх* слів.

— Це так *сумно*, — сказала Шеріс Нґасерін, в якій їй справді в очах стояли сльози. — Вони ж... вони ж ну просто *очевидно* були створені одне для одного!

— Ти маєш на увазі Поттера й Мелфоя? — спитав друго-класник Колін Джонсон. — Ага... їхні родини так сильно ненавиділи одна одну, вони просто не могли *не закохатися*...

— Ні, я мала на увазі усіх трьох, — відповіла Шеріс.

Через це в безладній розмові виникла павза. Дін Томас тихо давився лимонадом і старався не видавати жодних звуків, доки напій стікав з його рота на сорочку.

— *Ого*, — сказала темноволоса відьма Ненсі Гуа. — Це справді... *витончено*, Шерісо.

— Слушайте, треба бути реалістичними, — сказала Елоїза Розен, висока відьма, що була генералом війська і, відповідно, розмовляла авторитетно. — Ми *знаємо* — бо вона цілувала його, — що Грейнджер кохала Поттера. Тож єдина причина, з якої вона могла намагатися вбити Мелфоя — це якщо вона знала, що вона втрачає йому Поттера. Тож не треба все ускладнювати — ви поведіться, ніби це п'єса, а не справжнє життя!

— Але навіть якщо Грейнджер була закохана, все одно дивно, що вона так *зламалася*, — сказала Хлоя, темна мантія якої в купі зі шкірою нічної чорноти створювала один темний силует. — Ну не знаю... можливо, тут щось глибше, ніж просто сумна романтична історія. Гадаю, можливо, більшість людей погано розуміє, що відбувається.

— *Так! Дякую!* — вигукнув Дін Томас. — Слушайте... ви не розумієте... як Гаррі Поттер *казав* усім нам... якщо ви не мо-

жете *передбачити*, що щось станеться, якщо воно захопило вас зненацька, то чогось, що ви знали про світ, коли *не очікували*, що це станеться, недостатньо, щоб пояснити... — голос Діна стих, бо він побачив, що його ніхто не слухає. — Це *цілковито безнадійно*, так?

— Ти це лише зараз збагнув? — спитала Лаванда Браун, що сиділа з іншого боку стола від своїх колишніх товаришів-хаоситів. — Як ти взагалі став лейтенантом?

— Ой, ви двоє, замовкніть! — накинулася на них Шеріс. — Зрозуміло, що ви обидва просто хочете їх трьох собі!

— Я серйозно! — сказала Хлоя. — Що як те, що *насправді* відбувається, відрізняється від усіх, знаєте, *нормальних* речей, про які теревенять *звичайні* люди? Що як хтось... *змусив* Грейнджер зробити це, як Поттер і намагається всім розповісти?

— Гадаю, Хлоя має рацію, — сказав хлопець іноземного вигляду, що завжди представлявся як «Адріан Турніпсід», хоча батьки назвали його Скажений Дронго. — Гадаю, весь цей час діяла... — він зловісно стишив голос, — *...прихована рука*... — Адріан знову підвищив голос, — що керувала подіями. Одна людина, що відповідальна за *все* від самого початку. І я не маю на увазі навіть професора Снейпа.

— Ти хочеш сказати... — зойкнула Сара.

— Так, — сказав Адріан, — *Насправді* за все це відповідальна... *Трейсі Девіс!*

— Я теж так гадаю, — сказала Хлоя. — Зрештою... — вона швидко роззирнулася довкола. — Відколи сталося ось це з цькувальниками та стелею... навіть дерева в лісі навколо Гогвортсу ніби *тремтять*, ніби вони *бояться*...

Шеймус Фініган замислено насупився.

— Здається, я починаю розуміти, чому Гаррі... *ну ви розумієте*, — сказав Шеймус таким тихим голосом, щоб лише Лаванда й Дін могли його чути.

— О, я цілковито розумію, про що ти, — сказала Лаванда. Вона не завдала собі клопоту говорити тихо. — Диво, що він не зламався й не почав убивати всіх навколо *тисячу років тому*.

— Особисто я, — сказав Дін ще тихіше, — вважаю, що найстрашніше те... що це могли б бути *ми*.

— Ага, — сказала Лаванда. — Добре, що *ми* тепер цілковито нормальні.

Дін з Томасом урочисто кивнули.

***

Гіпотеза: Г. Л.

(8 квітня 1992 20:08)

***

Полум'я флу в кабінеті директора запалало яскравим блідо-зеленим кольором, вогонь зібрався у смарагдовий вихор, тоді спалахнув навіть яскравіше та виплюнув у повітря людину...

Завирували рухи: нечітка фігура підвела паличку, плавно крутилася, не втрачаючи інерції від флу, ніби балетний танцюрист, його зона ураження покривала 360 градусів кімнати. А тоді, так само різко, фігура зупинилася на місці.

Першої ж миті, як Гаррі побачив цього чоловіка, ще не сприйнявши його око, він помітив шрами на руках, шрами на обличчі, ніби в чоловіка було порізане й обпечене все тіло. Хоча з усього тіла видно було лише руки й обличчя. Решту тіла вкривала не мантия, а якась шкіра, що більше скидалася на обладунки, ніж на одяг, — темна сіра шкіра в колір

купі сірого волосся.

Тоді Гаррі усвідомив, що праве око чоловіка яскравосинє.

Частина розуму Гаррі збагнула, що людина перед ним, яку професорка Макґонегел назвала «Дикозор Муді», — це та сама людина, яку Дамблдор назвав був «Аластор» у спогаді, який Дамблдор показав був Гаррі. Те зображення було збережено перед тим, як якась подія пошрамувала кожен сантиметр тіла людини й вирвала шматок його носа...

Інша частина помітила приплив адреналіну. Гаррі суто рефлекторно дістав був власну паличку, коли чоловік ось так вистрибнув зі флу, чимось це дуже скидалося на *засідку*, і рука Гаррі вже почала готуватися наслати «Сомніум» ще до того, як Гаррі впорався спинитися. Навіть зараз броньований чоловік тримав паличку високо — не направляв на когось конкретного, проте готовий був наслати закляття в будь-яку точку кімнати, і паличка була на одній лінії з очами, ніби в солдата, що цілиться з пістолетом. Небезпека була в позі чоловіка, у його чоботах, небезпека була в його броні та в його яскравому синьому оці.

Коли пошрамований чоловік заговорив до директора, його голос був украй різкий:

— І ти вважаєш цю кімнату безпечною?

— Тут лише друзі, — відповів директор.

Чоловік смикнув головою до Гаррі.

— Включно з *ним*?

— Якщо Гаррі Поттер нам не друг, — сумно сказав Дамблдор, — то ми всі без сумніву приречені, тож можемо вважати, що друг.

Чоловік не опускав палички, хоч і направляв її не зовсім на Гаррі.

— Хлопець щойно ледь не кинувся на мене.

— Ем... — сказав Гаррі. Він помітив, що досі міцно стискає паличку в руці, свідомо розслабив руку й опустив її. — Перепрошую, ви просто здавалися дещо... готовим до бою.

Паличка пошрамованого чоловіка трохи відсунулася від напрямку Гаррі, хоча не опустилася, і чоловік коротко реготнув.

— Постійна пильність, га, синку? — спитав чоловік.

— Це не параноя, якщо тебе справді переслідують, — процитував Гаррі прислів'я.

Чоловік повністю обернувся до Гаррі. Наскільки Гаррі міг прочитати вираз пошрамованого обличчя, чоловік тепер був *зацікавленим*.

В очах Дамблдора частково відновилося яскраве мерехтіння, яке вони мали перед втечею з Азкабану, усмішка під срібними вусами, ніби вона нікуди й не зникала.

— Гаррі, це Аластор Муді, також відомий на прізвисько Дикозор. Він стане головою Ордену Фенікса після мене... якщо зі мною щось станеться, звісно. Аласторе, це Гаррі Поттер. Я маю великі сподівання, що ви порозумієтеся *фантастично*.

— Я чимало про тебе чув, хлопче, — сказав Дикозор Муді. Його темне природне око втупилося в Гаррі, а яскраве сине несамовито крутилося, робило повні оберти в очниці. — Не лише хороше. Чув, у відділку тебе називають Страшилом Дементорів.

Після недовгих роздумів Гаррі вирішив відповісти значущою усмішкою.

— Як ти це утнув, хлопче? — м'яко спитав чоловік. Тепер і його сине око втупилося в Гаррі. — Я трохи потеревенив з однією з аврорів, що супроводжувала того дементора від Азкабану. Бет Мартін сказала, що його взяли прямо з ями, ніхто не давав йому спеціальних інструкцій по дорозі. Звісно, вона могла брехати.

— Тут не було жодного підступного фокуса, — сказав Гаррі. — Я зробив це у важкий спосіб. Звісно, я теж можу брехати.

Дамблдор відкинувся на крісло, посміюючись на фоні, ніби він став ще одним пристроєм у кабінеті директора, і такий звук він видавав.

Пошрамований чоловік обернувся до директора, хоча паличка все одно вказувала у загальному напрямку Гаррі. Він заговорив грубим та діловим тоном:

— У мене є зачіпка щодо нещодавнього носія Волді. Ти певен, що його тінь тепер у Гогвортсі?

— Не певен... — почав Дамблдор.

— Що-що? — втрутився Гаррі.

Після того, як він майже дійшов висновку, що Темного Лорда не існує, він був приголомшений, що це обговорюють без жодних сумнівів.

— Носій Волді, — коротко сказав Муді. — Той, ким він оволодів перед тим, як перейшов до Грейнджер.

— Якщо оповідки не брешуть, — сказав Дамблдор, — то існує якийсь могутній пристрій, що пов'язує тінь Волдеморта з цим світом. І таким чином він може укласти з носієм угоду, щоб заволодіти його тілом, давши якусь частку своєї сили та розкошів...

— Тож очевидне питання — хто отримав забагато сили зашвидко, — різко сказав Муді. — І виявляється, є один малий, що пішов собі та позбувся бенші з Бендона, заколов цілий клан вампірів у Азії, вистежив вовкулаку з Ваґа-Ваґа та винищив зграю упирів за допомогою чайного ситечка. І він з цього вичавлює всю можливу вигоду: подекують про орден Мерліна. Він не лише раптом став могутнім чарівником, а й чудовим політиком.

— Це ж треба, — промимрив Дамблдор. — Ти певен, що він покладається не лише на власні сили?

— Перевірив його оцінки, — сказав Муді. — Згідно з запи-

сами Гілдерой Локарт отримав оцінку «троль» на СОВі із захисту, НОЧІ навіть не складав. Саме той невдаха, що може погодитися на пропозицію Волді, — сине око несамовито крутилося в очниці. — Хіба що хтось пам'ятає Локарта учнем і вважає, що в нього був достатній потенціал, щоб зробити це все самостійно?

— Ні, — сказала професорка Макгонегел та спохмурніла: — маю визнати, жодного шансу.

— Боюся, маю погодитися, — з боєм в голосі сказав Дамблдор. — Ох, Гілдерою, бідолашний дурню...

Посмішка Муді більш скидалася на вишкір.

— О третій ранку тебе влаштовує, Албусе? Локарт сьогодні має бути вдома.

Під час цього діалогу в Гаррі здіймався неспокій. Він замислився, чи хоча б у *міністерства* були якісь правила щодо магістрату й ордерів, не кажучи вже про незаконні військові угруповання, до одного з яких Гаррі тепер, видається, приєднався.

— Перепрошую, — сказав Гаррі. — *Що саме* станеться о третій ранку?

Певно щось у тоні Гаррі видало його, бо пошрамований чоловік крутнувся до нього:

— Якісь проблеми, хлопче?

Гаррі мовчав, він намагався вигадати, як це можна сформулювати для вух незнайомця...

— Хочеш сам з ним розібратися? — тиснув пошрамований чоловік. — Помститися за батьків, га?

— Ні, — якомога ввічливіше сказав Гаррі. — Чесно... слухайте, якби ми були *певні*, що він з власної волі став носієм для Відомо-Кого — це була б одна справа, проте якщо ми *не* впевнені, і ви збираєтеся його вбити...

— Вбити? — пирхнув Дикозор Муді. — Те, що в його голо-

ві, — Муді постукав по скроні, — ось що нам від нього треба, синку. Якщо пощастить, Волді не знищить спогади невдахи так швидко, як за часів свого життя, і Локарт пам'ятатиме, яким був горокракс.

Гаррі подумки занотував слово «горокракс» для подальших досліджень та сказав:

— Я просто хвилююся, що хтось невинний — і, видається, дуже порядна людина, якщо він все ж таки зробив це все *сам* — може постраждати.

— Через аврорів люди страждають, — коротко сказав пошрамований чоловік. — Якщо пощастить, — погані люди. Інколи не щастить, от і все. Просто пам'ятай — через чорних чаклунів страждає значно більше людей, ніж через нас.

Гаррі глибоко вдихнув.

— Ви можете хоча б *постаратися* не шкодити цій людині, якщо він *не*...

— Що першокласник робить у цій кімнаті, Албусе? — різко запитав пошрамований чоловік, тепер крутнувшись до директора. — І не кажи мені, що через його перемогу, коли він був ще немовлям.

— Гаррі Поттер — не звичайний першокласник, — тихо сказав директор. — Він уже виявив достатню майстерність, щоб шокувати навіть мене, Аласторе. І в нього єдиний розум в Ордені, що колись може зрівнятися з розумом самого Волдеморта, чого ані ти, ані я ніколи не зможемо.

Пошрамований чоловік нахилився над столом директора:

— Він — слабка ланка. Наївний. Нічогосінько не знає про війну. Я хочу, щоб його не було в цій кімнаті, а всю його пам'ять про Орден було стерто, доки якийсь слуга Волді не витягне їх прямо з його розуму...

— Взагалі-то, я блоколог.

Дикозор Муді поглянув примруженими очима на дире-

ктора, а той кивнув.

Тоді пошрамований чоловік звернув обличчя до Гаррі, і їхні погляди зустрілися.

Раптова люта атака виманолога ледь не збила Гаррі з крісла, коли лезо розпеченої добіла сталі почало різати уявну особистість на поверхні його розуму. У нього не було нагоди потренуватися після занять із містером Бестером, і Гаррі ледь не втратив контроль над уявною особистістю, яку з себе вдавав його глибший розум, коли світ цієї особистості перетворився на розпечену лаву оскаженілого зондування питаннями. Гаррі ледь не втратив контроль над лише *вдаванням* галюцинацій, лише *вдаванням* уявної особистості, що кричала через шок та біль, доки виманологія роздирала на шматки його розум та збирала їх наново так, щоб він вірив, що горить...

Гаррі вдалося відвернути погляд, звернути очі до підборіддя Муді.

— У тебе замало практики, хлопче, — сказав Муді. Гаррі не дивився на лице чоловіка, проте голос звучав як смертельна посмішка. — І я попереджаю тебе лише раз: Волді не такий, як усі інші відомі виманологи. Йому не треба дивитися тобі в очі, і коли твої щити настільки проіржавіли, він прокрадеться повз них так тихо, що ти навіть і не помітиш.

— Взято до уваги, — відповів Гаррі пошрамованому підборіддю. Гаррі зазнав більшого страху, ніж хотів визнати. Сила містера Бестера й поряд не стояла, він ніколи не перевіряв Гаррі *так*. Вдавати, що ти хтось, хто страждає, було... Гаррі не міг дібрати слів, щоб описати, як це було, утримувати уявну особистість, яку переповнює такий біль, та це було *ненормально*. — Я заслуговую на якусь повагу через те, що я взагалі блоколог?

— Тож ти гадаєш, що весь такий дорослий, га? Дивися мені в очі!

Гаррі посилив щити, і поглянув прямо в темно-сіре око та яскраво-синє око.

— Колись бачив, як хтось помирає? — спитав Дикозор Муді.

— Батьки, — спокійним голосом сказав Гаррі. — Я відновив пам'ять у січні, коли став поряд з дементором, щоб навчитися чарів патронуса. Пам'ятаю голос Відомо-Кого... — мурахи пробігли тілом Гаррі, паличка смикнулася в його руці. — Мій тактичний звіт: Відомо-Хто може вимовити смертельне прокляття менш ніж за пів секунди, та ви це напевно вже знаєте.

З боку професорки Макґонегел пролунав зойк, а лице Северуса напружилось.

— Гаразд, — м'яко сказав Дикозор Муді. Дивна, тонка посмішка скривила губи на пошрамованому обличчі. — Я роблю тобі таку ж пропозицію, як і будь-якому авророві-практиканту. Лише торкнися мене, хлопче — один удар, одне закляття — і я визнаю твоє право сперечатися зі мною.

— Аласторе! — почув Гаррі вигук професорки Макґонегел. — Звісно ж це нерозумна перевірка! Містер Поттер, хай які в нього є заслуги, не має сто років бойового досвіду!

Гаррі хутко огледів кімнату, його погляд промайнув дивні пристрої, пройшовся Дамблдором, Северусом та Сортувальним Капелюхом, зупинявся то тут, то там. Гаррі не бачив професорку Макґонегел зі свого місця, та це не мало значення. Насправді йому треба було поглянути лише на один пристрій, а решта поглядів лише приховували, на який саме.

— Добренько, — сказав Гаррі.

Він Підстрибнув зі стільця, проігнорувавши втягування повітря професорки Макґонегел та недовірливе пирхання майстра зіллеваріння. Дамблдор підвів брови, а Муді посміхався, мов тигр.

— Обов'язково розбудіть мене за сорок хвилин, якщо він мене дістане, — Гаррі прийняв стійку дуеліста, низько опустив паличку. — То почнімо...

***

Гаррі розплющив очі, він почувався так, наче його голова була сповнена вовни.

Усі інші вже пішли з кабінету директора, полум'я флу потьмяніло. Лише директор чекав за своїм столом.

— Привіт, Гаррі, — тихо сказав директор.

— Я навіть не помітив, як він *ворухнувся*, — захоплено сказав Гаррі, його м'язи рипнули, коли він підвівся.

— Ти стояв у двох кроках від Аластора Муді, — сказав Дамблдор, — і відвів погляд від його палички.

Гаррі кивнув і дістав Плащ невидимості з капшучка.

— Тобто... Я став у дуельну стійку, щоб він вирішив, що я звичайний ідіот, і недооцінив мене — але маю визнати, *це* мене вразило.

— То ти спланував усе одразу, Гаррі? — спитав Дамблдор.

— Ну звісно. Зауважте, що я роблю це, щойно прокинувся, а не зупинився, щоб обміркувати подальші дії.

Гаррі натягнув каптур Плаща собі на голову, поглянув на годинник, на який він нишком поглянув був раніше.

Тоді він показував приблизно двадцять три хвилини по сьомій, а зараз було п'ять хвилин на восьму.

***

Мінерва витріщалася на хлопця, коли той прийняв ду-

ельну стійку, він низько тримав паличку. На мить Мінерва замислилася, чи можливо, щоб Гаррі... та ні, це вже просто сміховинно, супротивником же був *Дикозор Муді*, це поза межами неможливого. Звісно, так само вона вважала була щодо його часткової трансфігурації...

— То почнімо, — сказав Гаррі та впав.

Северус хихотнув.

— Маю зізнатися, в містера Поттера є сильні сторони, — сказав майстер зіллеваріння. — Хоча я ніколи цього б не визнав, якби він був притомний, і якщо ви повторюватимете мої слова, я їх спростовуватиму, бо его хлопця й так завелике. Містер Поттер має сильні сторони, Дикозоре, та дуелі — не одна з них.

Дикозор теж хихотнув — тільки тихіше та суворіше.

— О так, — сказав Дикозор. — Лише дурні б'ються на дуелях. Стояв собі й чекав, доки я атакую, *про що* він думав? Ну, варто залишити йому шрам, щоб пам'ятав про цей випадок.

— Аласторе! — гримнув Албус.

— Стій! — водночас крикнула Мінерва.

Северус кинувся вперед, коли Дикозор Муді неквапливо почав наводити паличку на тіло Гаррі Поттера.

— *Закляктус!*

Видавалося, тіло Дикозора ледь не блимнуло, коли він крутнувся на дерев'яній нозі мов блискавка — такої швидкості рухів без магії вона ще ніколи не бачила. Червоний приголомшливий прокльон пройшов раптом порожнім повітрям, ледь не влучив у Северуса та розбився об протилежну стіну. Коли її погляд кинувся назад до Муді, в повітрі вже висіли сімнадцять племенистих куль у схемі «Сагіта Магіка». Їх було видно лише мить, а тоді вони яскраво майнули кудись та влучили у *щось*, що впало на підлогу з гупанням...

***

— І знову привіт, Гаррі, — сказав Дамблдор.

— Не можу *повірити* у швидкість реакції цієї людини, — сказав Гаррі, скинувши з себе Плащ.

Він підвівся, а раніше лежав на підлозі, невидимий для минулого себе.

— У його швидкість руху я теж не можу повірити. Треба вигадати якийсь спосіб вирубити без промовляння закляття, що видасть мене...

***

...тоді Дикозор швидко пірнув униз, він сильно вдарився долонями об підлогу. Вона майже не помітила дві тонесенькі білі нитки, що промайнули крізь те місце, де він щойно був, та побачила синю іскру, коли нитки зіткнулися з одним з пристроїв директора, а коли вона озирнулася назад, Дикозор вже граційно підвівся на ноги, його паличка танцювала зі швидкістю, яку око не сприймало, і почулося ще одне гупання від падіння...

***

— І знову привіт, — сказав Дамблдор.

— Перепрошую, директоре, ви не могли б випустити мене сходами, а потім впустити назад перед тим, як я зроблю останній стрибок у минуле? Це потребує більш, ніж годину підготовки...

***

Мінерва роззявивши рота дивилася на Дикозора Муді, що й не думав опускати паличку. Северус мав майже шоковане обличчя.

— Ну, хлопче? Що ще маєш? — спитав Дикозор Муді.

Посеред повітря з'явилася голова Гаррі Поттера, коли його невидима рука відкинула каптур плаща-невидимки.

— Це око, — сказав Гаррі Поттер. Його очі якось люто блищали. — Це не звичайний пристрій. Він бачить прямо крізь мій плащ-невидимку. Ви ухилилися від трансфігурованого шокера, щойно я почав його піднімати, хоча я не промовляв жодних заклять. І тепер, коли я продивився все ще раз, — ви помітили всі мої повернені часоворотом я, щойно зайшли через флу до кімнати, чи не так?

Дикозор Муді посміхався — такий вишкір з оголеними зубами вона бачила на його лиці, коли вони билися з самим Волдемортом.

— Сто років полювання на чорних чаклунів — і побачиш усе, — сказав Муді. — Яюсь я арештував юного японця, що намагався повернути схожий трюк. Він дорого заплатив за знання, що його техніка тіні-репродукції — ніщо порівняно з цим моїм оком.

— Ви бачите в усіх напрямках, — сказав Гаррі Поттер, дивний лютий блиск не полишав його погляду. — Хай куди вказує око, воно бачить все навколо вас.

Тигрова усмішка Муді поширшала.

— Це останній ти в цій кімнаті, — сказав Дикозор. — Гадаєш, це через те, що ти цього разу здасися, чи через те, що виграєш? Готовий зробити ставку, хлопче?

— Це моя остання спроба, бо я вирішив витратити останні три години на неї, — сказав Гаррі Поттер. — Щодо того, чи

я виграю...

Все повітря офісу директора розмилося. Дикозор Муді стрибнув вбік з дивовижною швидкістю, за мить голова Гаррі смикнулася назад, і він крикнув: «*Закляртос!*»

Три пробіски в повітрі промайнули поряд з головою Гаррі, що невпинно рухалася, саме коли з напрямку Гаррі виникла червона блискавка, що пролетіла повз Муді, бо той ухилився в черговому напрямку...

Якби вона кліпнула очима, вона б не помітила, як червона блискавка повернула в повітрі й вдарила Муді у вухо.

Муді впав.

Голова Гаррі Поттера опустилася на таку висоту, ніби першокласник став на руки й коліна, тоді взагалі опустилася на підлогу, на його обличчі раптом стало видно виснаження.

— Що, *заради Мерліна*, щойно... — сказала Мінерва МакГонгел.

***

— Тож тоді ти пішов до Флитвіка, — сказав Муді.

Тепер аврор на пенсії сидів у кріслі й глибоко ковтав з тонізуючої пляшки, яку він зняв з паску.

Гаррі кивнув, тепер і він сидів у власному кріслі, а не припустився на його бильці.

— Спочатку я спробував звернутися до професора захисту, та... — хлопець скривився. — Він... був недоступний. Ну і я вирішив, що варто ризикнути очками гуртожитку, а якщо щось варте ризику, то й нема чого жалітися, коли доводиться розплачуватися. Хай там як, я збагнув, що як у вас є око, що бачить речі, яких інші люди не можуть бачити, то, як зазначив Айзек Азімов у «Другій Фундації», можна використа-

ти як зброю яскраве світло. Ну знаєте, варто прочитати достатньо наукової фантастики, і ти вже все прочитаєш принаймні раз. Так ось, я сказав професорові Флитвіку, що мені потрібні чари, що створять величезне число форм — яскравих, мерехтливих, і щоб вони заповнили всю кімнату, але невидимих, щоб лише ваше око могло їх бачити. Я й гадки не мав, що це навіть *означатиме* — створити ілюзію, а потім зробити її невидимою, та вирішив, що як не казати про це вголос, професор Флитвік просто зробить це все одно, і він зробив. Виявляється, закляття, яке це робить і яке я здатен використати, не існує, але Флитвік вичаклював для мене одноразовий пристрій для цього... хоча мені довелося переконувати його, що це не шахрайство, бо ніщо *жодним чином* не може бути шахрайством проти аврора, що дожив до пенсії. А тоді я все одно не розумів, як зможу влучити у вас, якщо ви рухаетесь так швидко. Тож я спитав про самонавідні закляття, і тоді Флитвік показав мені прокльон, що я його застосував наприкінці, — хисткий приголомшувач. Це один з власних винаходів професора Флитвіка — він не лише майстер чарів, а ще й чемпіон-дуелянт...

— Я знаю, синку.

— Перепрошую. Так от, професор сказав, що він покинув коло дуелей перед тим, як йому випала нагода використати це закляття, бо воно працює лише як завершальний хід на опоненті без щитів. Прокльон наближається до цілі якомога ближче вздовж оригінальної траєкторії, а коли ціль починає віддалятися, змінює напрямок. Прокльон різко розвертається посеред повітря й прямує до цілі. Він може відхилитися лише раз... але закляття звучить дуже схоже на «Закляктус» і має той самий колір, тож якщо ворог вважатиме, що це звичайний паралітичний прокльон, та спробує просто ухилитися, несподіване перенаведення на ціль прикінчить його. О, і професор просив, щоб всі ми тримали його особливий хід у

таємниці, просто на випадок, якщо в нього з'явиться нагода колись використати його під час змагання.

— Але... — сказала професорка Макґонегел. Вона поглянула на Дикозора Муді, і той схвально кивнув, тоді на Северуса — той не виказував на лиці рішуче нічого. — Містере Поттер, ви щойно паралізували *Дикозора Муді!* Найвідомішого мисливця на чорних чаклунів в історії бюро аврорів! Це мало б бути неможливо!

Муді лиховісно хихикнув.

— Що б *ти* відповів на це, синку?

— Ну... — сказав Гаррі. — По-перше, професорко Макґонегел, жоден з нас не бився насправжки.

— *Жоден з вас?*

— Звісно, — сказав Гаррі, — у справжній битві містер Муді знешкодив би всі мої копії негайно, а не чекав би, доки вони нападуть. Зі свого боку, якби мені *справді* треба було позбутися найвідомішого аврора в історії бюро, я б змусив зробити це директора Дамблдора за мене. Ну а крім того... позаяк це був *не* справжній бій... — Гаррі зробив павзу. — Як це висловити? Чаклуни звикли до дуелей, де люди кидають закляттями одне в одного деякий час. Та коли два маґли з пістолетами стоять в маленькій кімнаті й стріляють одне в одного кулями... хто перший влучить, той і переможе. І якщо один з них навмисно стріляє не в ціль і дає іншому шанс за шансом — як містер Муді давав мені шанс за шансом — ну, треба бути доволі жалюгідним, щоб програти.

— О, не *таким уже* й жалюгідним, — з дещо погрозливою посмішкою сказав Муді.

Гаррі ніби й не помітив.

— Можна сказати, що містер Муді перевіряв — я старатимуся *битися* з ним чи старатимуся *перемогти*. Тобто я просто виконуватиму *роль* когось, хто б'ється, — використовуватиму стандартні відомі мені закляття, хоча й не очікую, що

наслідком цих дій буде перемога, або перебиратиму незвичні плани, доки не знайду щось, що *може* призвести до перемоги. Це як різниця між учнем, що сидить у класі, бо так роблять учні, та учнем, що достатньо старанний, щоб спитати себе, а що треба зробити, щоб *справді* вивчити предмет, і практикується, як потрібно. Розумієте, професорко Макґонґел? Якщо подивитися на це так — зрозуміти, що містер Муді давав мені шанси, і що я не маю атакувати, хіба що вважати-му, що переможу... То результат так собі — мені було потрібно три спроби, щоб дістати його. Крім того, як я й казав, у справжній битві, містер Муді міг би *сам* стати невидимим, чи використати щити...

— Не надто покладайся на щити, синку, — сказав Дикозор. Убраний у шкіру аврор знову ковтнув з власної тонізуючої баклаги. — Те, чого навчають в академії в перший рік, не назавжди залишається доречним — не проти найсильніших чорних чаклунів. На кожен створений щит існує прокляття, що проходить просто крізь нього, якщо ти недостатньо швидкий, щоб накласти контрзакляття. І є одне прокляття, що проходить крізь усе, і цим прокляттям скористається будь-який смертежер.

Гаррі Поттер похмуро кивнув.

— Точно, деякі закляття неможливо блокувати. Запам'ятаю це на випадок, якщо хтось кине в мене смертельним прокляттям. Знову.

— Отака розумність вбила не одну людину, хлопче, не забувай про це.

Хлопчик-Що-Вижив сумно зітхнув.

— Знаю. Вибачте.

— Тож, синку. Ти щось хотів сказати про наше з Албусом відвідання Локарта?

Гаррі розкрив рота, а тоді зробив павзу.

— Я не казатиму вам, як вести війну, — нарешті сказав

Хлопчик-Що-Вижив. — У мене немає в цьому досвіду. Усе, що я знаю, — будуть наслідки. Будь ласка, візьміть до уваги, що особисто я вважаю, що Локарт імовірно невинний, тож якщо ви можете уникнути шкоди для нього без особливого ризику для себе... — хлопець стенив плечима. — Я не знаю ціни. Просто, будь ласка, якщо зможете, постарайтеся не нашкодити йому, якщо він невинний.

— Якщо зможу, — сказав Муді.

— І... Ви збиралися продивитися його розум щодо свідчень про Темного Лорда, так? Я не знаю які в чаклунській Британії правила щодо прийнятних доказів... та всі завжди винні в порушенні принаймні якогось закону, бо законів просто забагато. Тож якщо це буде *не* про Темного Лорда, не здавайте його міністерству — просто забуттятніть його та йдіть, гаразд?

Муді насупився.

— Синку, ніхто не отримує стільки влади так швидко, якщо чогось такого не накоїв.

— То залиште це звичайним аврорам, якщо й коли вони знайдуть свідчення звичайним чином. Будь ласка, містере Муді. Вважайте це дивацтвом унаслідок мого маглівського виховання, та якщо це *не* про війну, я не хочу, щоб ми були злою поліцією, що вдирається в домівки людей посеред ночі, риється в їхньому розумі та надсилає їх до Азкабану.

— Не бачу в цьому сенсу, синку, та, гадаю, можу зробити тобі послугу.

— Щось іще маєш, Аласторе? — запитав Албус.

— Так, — сказав Муді. — Щодо вашого професора захисту...

Гіпотеза: Гілдерой Локарт: КІНЕЦЬ

Гіпотеза: Дамблдор
(9 квітня 1992 17:32)

***

Коли професор Квірел повільно підносив чай, чашка смикнулася посеред шляху, через що темна напівпрозора рідина лише трохи перевалилася через вінця — лише три краплі перебралися через край чашки. Гаррі міг би навіть не помітити цього, якби не спостерігав дуже уважно, бо рука професора Квірела анікраплі не тремтіла ані до того, ані після.

Якщо це невеличке смикання перейде в постійне тремтіння, це буде кінцем для будь-якої не безпаличкової магії для професора захисту. Мистецтво чарівної палички не терпіло тремтячих пальців. Наскільки це *насправді* обмежить професора Квірела, якщо взагалі обмежить, Гаррі не знав. Професор захисту безсумнівно володів безпаличковою магією, і все ж таки надавав перевагу паличці для серйозніших справ... та в його випадку це може бути лише для зручності...

— Божевілля, — сказав професор Квірел, коли обережно ковтнув чаю, — він дивився на чашку, а не на Гаррі, що було йому непритаманно, — саме по собі є підписом.

У невеличкому кабінеті професора захисту стояла тиша — тиша звукоізолизованого приміщення, якої ніколи не буде в кабінеті директора. Подеколи вони вдвох одночасно завершували вдихати чи видихати. І тоді порожнеча аудиторії майже ставала звуком.

— Частково я погоджуюся, — сказав Гаррі. — Якщо хтось каже мені, що всі *витріщаються* на нього, і що його труси посипано контрольованим думками порошком, то я знатиму, що в нього проблеми з головою, бо це стандартна ознака пси-

хозу. Та якщо ви кажете мені, що *будь-що* незрозуміле вказує на Албуса Дамблдора як на підозрюваного, це здається... перегинанням палиці. Лише те, що я не бачу цілі, ще не означає, що цілі *немає*.

— Безцільність? — спитав професор Квірел. — О, але боже-вілля Дамблдора зовсім не в його безцільності, а в тому, що в нього забагато цілей. Директор міг спланувати це, щоб Луціус Мелфой відкинув свою гру заради помсти вам... а може через десятки інших планів. Хто знає, на що вигідає причини директор, коли він уже знайшов причини для стількох дивних дій?

Гаррі ввічливо відмовився був від чаю, хоча й знав, що професор Квірел знатиме, що це означає. Ще раніше він думав принести власну пляшку газованої води... але вирішив і цього не робити, коли збагнув, як легко професор Квірел може телепортувати до напою крапельку зілля, хай вони й не можуть торкатися один одного магією напряду.

— Я вже трохи бачив Дамблдора в дії, — сказав Гаррі. — Хіба що все, що я бачив, — брехня, мені дуже складно повірити, що він спланує відправити до Азкабану учня Гогвортсу. За будь-яких умов.

— А, — вкрадливо сказав професор захисту, крихітне віддзеркалення чашки сяяло в його блідих очах. — Але, можливо, це ще один підпис, містере Поттер. Ви ще не зрозуміли точки зору таких людей, як Дамблдор. Якщо він мусить, заради якоїсь достатньо гідної мети, принести в жертву учня... що ж, кого він вибере, як не самопроголошену героїню?

Це змусило Гаррі замислитися. Можливо це лише повзучий детермінізм, та йому *тепер* здавалося, що це концентрувало частину загальної імовірності цієї гіпотези на виборі саме Герміони. Також професор Квірел *передбачив* був заздалегідь, що Дамблдор може напасти на Драко...

Але якщо за всім цим стоїте ви, професоре, то ви мо-

гли надати своїм планам такої форми, щоб підставити директора, і старанно заздалегідь викликали підозри до нього.

Концепція «свідчень» має якесь інше значення, коли ви маєте справу з кимось, хто оголосив, що грає «на один рівень вище за вас».

— Розумію вас, професоре, — рівно сказав Гаррі, щоб ані натяку не було на інші його думки. — Тож ви гадаєте, що Герміону підставив найімовірніше директор?

— Не факт, містере Поттере, — професор Квірел осушив чашку одним ковтком та поставив її, чашка різко стукнула, коли стала на місце. — Є також Северус Снейп — хоча я й гадки не маю, який в нього тут міг бути інтерес. Та мій основний підозрюваний — не один з них.

— Хто ж тоді? — дещо спантеличено спитав Гаррі. Професор Квірел же не скаже зараз: «Відомо-Хто»...

— В аврорів є правило, — сказав професор Квірел: — «Перевірте жертву». Багато майбутніх злочинців вважають, що якщо видаватиметься, що це вони жертви злочину, то їх не підозрюватимуть. Насправді аж так багато злочинців так вважає, що кожен старший аврор бачив десятки таких випадків.

— Ви ж не намагаєтеся всерйоз мене переконати, що *Герміона*...

Професор захисту дивився на Гаррі одним зі своїх поглядів очима-щілинками, що мав означати, що він дурний.

Драко? Драко допитували під дією сироватки правди... але Луціус міг мати достатньо влади, щоб змусити аврорів... а.

— Ви гадаєте, що *Луціус Мелфой* підставив *власного сина*? — спитав Гаррі.

— Чому ні? — м'яко спитав професор Квірел. — Судячи з записаних свідчень містера Мелфоя, містере Поттер, я так розумію, що ви з успіхом розважалися зміною політичних

поглядів містера Мелфоя. Якщо Луціус Мелфой дізнався про це раніше... Він міг би вирішити, що його *колишній* спадкоємець став завадою.

— Не вірю, — сухо сказав Гаррі.

— Ви безпричинно наївні, містере Поттер. Книжки з історії переповнені сімейними чварами, що призводили до вбивств, і через незручності та загрози значно менші за ті, які містер Мелфой створював для свого батька. Гадаю, далі ви мені скажете, що смертежер Лорд Мелфой надто піклувався про свого сина, щоб завдати йому такої шкоди, — із сильним сарказмом сказав професор.

— Ну, насправді, так, — сказав Гаррі. — Любов справжня, професоре, — це феномен з видимими ефектами. Мозок справжній, емоції справжні, і любов — настільки ж частина справжнього світу, як яблука та дерева. Якщо робити експериментальні передбачення, проігнорувавши батьківську любов, то буде вкрай непросто пояснити, чому мої власні батьки не віддали мене до сиротинцю після випадку з науковим проектом.

Професор захисту на це взагалі не відреагував.

Гаррі провадив далі:

— Судячи з того, що казав Драко, Луціус надавав йому вищий пріоритет, ніж голосуванням у Чарверсуді. Це значне свідчення, бо існують менш витратні способи вдавати любов, якщо треба лише вдати її. І апріорна імовірність того, що батько любить дитину *не низька*. Гадаю, можливо, що Луціус лише виконував *роль* люблячого батька, і зрікся цієї ролі, коли дізнався, що Драко почав знатися з маґлородцями. Але як кажуть, професоре, треба розрізняти можливість та імовірність.

— Тим ліпший злочин, — досі м'яким тоном сказав професор захисту, — якщо ніхто не повірить, що це він.

— І як взагалі Луціус міг наслати чари пам'яті на Гермію-

ну, не сполохавши захисні чари? Він не професор... а, точно, ви гадаєте, що це професор Снейп.

— Помиляєтеся, — сказав професор захисту. — Луціус Мелфой не довірив би жодному слугі такої місії. Та припустимо, що якась професорка Гогвортсу, достатньо розумна, щоб накласти якісні чари пам'яті, але не надто здібна у бою, відвідує Гогсмід. З темного провулка виходить темний силует Мелфоя... він прийде для цього особисто... і каже їй єдине слово.

— *Імперіо*.

— Радше «*Легіліменс*», — сказав професор Квірел. — Я не знаю, чи захисні чари Гогвортсу зреагують на повернення професора під дією Імперіуса. А якщо я цього не знаю, то напевно й Мелфой цього не знає. Та Мелфой принаймні бездоганний блоколог. Можливо, він здатен на виманологію. А щодо цілі... може, Аврора Сіністра. Ніхто нічого не запідозрить, якщо професорка астрономії ходитиме замком вночі.

— Чи навіть очевидніше — професорка Спраут, — сказав Гаррі. — Бо вона остання, на кого паде підозра.

Професор захисту трохи завагався.

— Можливо.

— Насправді, — сказав тоді Гаррі, напустивши на лице задумливість. — Гадаю, ви не можете одразу сказати, чи хтось з професорів Гогвортсу викладав ще коли містера Гегріда підставили у 1943?

— Дамблдор викладав трансфігурацію, Кетлберн викладав догляд за магічними істотами, а Вектор викладала числомагію, — одразу сказав професор Квірел. — І, гадаю, Бетшеда Беблінг, що тепер викладає стародавні руни, тоді була староостою Рейвенклову. Але, містере Поттер, немає причини вважати, що до *тієї* справи був причетний хтось крім Відомо-Кого.

Гаррі майстерно знизав плечима.

— Мені здалося, що не завадить спитати, про всяк випадок. Хай там як, професоре, я погоджуюся, що можливо, що хтось зовні Гогвортсу виманологією вплинув на члена викладацького складу... а потім забуттятнув, бо такого ніхто б не забув. Та я *не* вважаю, що Луціус Мелфой — імовірний кандидат для того, хто за цим усім стоїть. Можливо, але не імовірно, що видима любов Луціуса до Драко — лише обов'язок для нього, і що всі ці почуття просто зникли. Можливо, але не імовірно, що весь виступ Луціуса перед Чарверсудом був лише грою. Люди всередині не завжди такі, як зовні, як ви й казали. Та є один факт, що взагалі не має сенсу за такої гіпотези.

— І що ж це за факт? — спитав професор захисту, його очі були напівзаплющені.

— Луціус намагався відкараскатися від сотні тисяч галєонів за життя Герміони. Я бачив, як здивувало Чарверсуд, що Луціус відмовився прийняти гроші, незважаючи на правила честі. Чарверсуд не *очікував* цього від нього. Чому *просто* не взяти гроші з обуренням, вдати, що робиш це, зціпивши зуби? Йому б насправді не хотілося аж так сильно кинути Герміону в Азкабан.

Була павза.

— Може, він надто захопився виконанням ролі, — сказав професор Квірел. — Таке трапляється, містере Поттер, особливо в розпалі емоцій.

— Може, — сказав Гаррі. — Та це ще одна додаткова *малоймовірність*, яку треба взяти до уваги, — і коли всі відмовки цієї теорії підсумуєш, вона не може залишатися нагорі списку. Як гадаєте, що ще з усіх можливих варіантів мені варто обміркувати?

Запала довга мовчанка. Очі професора захисту опустилися до порожньої чашки перед ним, і видавалися незвично

відстороненими.

— Гадаю, я можу вигадати ще одного, останнього підозрюваного, — нарешті сказав професор захисту.

Гаррі кивнув.

Видавалося, професор Квірел не помітив цього та говорив далі:

— Чи казав директор вам щось — бодай натяк — щодо пророцтва професорки Трелоні?

— *Га?* — автоматично сказав Гаррі, перетворюючи власний шок у найкращу маску, яку міг. Напевно, це був недостатній рівень гри, щоб обдурити професора Квірела, та в Гаррі *точно* не було часу на роздуми перед відповіддю... *зачдіть, та як збіса професор Квірел міг дізнатися про це...* — Професорка Трелоні зробила пророцтво?

— Ви *були присутні* й почули початок, — спохмурнівши сказав професор Квірел. — Ви всій школі оголосили, що в пророцтві не могло йтися про вас, бо ви сюди не наближаєтеся, ви вже тут.

ВІН НАБЛИЖАЄТЬСЯ. ТОЙ, ХТО РОЗІРВЕ НА ШМАТКИ НАВІТЬ...

І більше професорка Трелоні нічого не встигла була сказати, доки Дамблдор не схопив її та не зникнув.

— А, *те* пророцтво, — сказав Гаррі. — Вибачте! Вилетіло в мене з голови.

Гаррі здавалося, що він надто відчайдушно завершив свою фразу, і на 80% очікував, що професор Квірел скаже: «Ага, ну-ну, містере Поттер, і що ж це за *інше* таємниче пророцтво, яке ви так старанно хотіли приховати...»

— Це вбого, — різко сказав професор Квірел, — якщо, звісно, ви кажете правду. Пророцтва — непрості речі. Я ледь мзок не зламав об кілька пророцтв, які я чув, та такий невеличкий фрагмент — це просто замало.

— Гадаєте, саме той, хто наближається, і підставив Герміону? — спитав Гаррі. Він запам'ятав чергову гіпотезу: *непевне умовне посилання він-хто-наближається*.

— Це не спроба образити міс Грейнджер, — вкотре спохмурнівши сказав професор захисту, — та її життя чи смерть не видаються аж такими важливими. Але хтось *все ж таки* наближається... хтось, хто згідно з вашою інтерпретацією, ще не тут... хтось достатньо важливий і невідомий як гравець... хтозна, що *ще* він міг зробити?

Гаррі кивнув, і подумки зітхнув, бо доведеться переробити всі розрахунки ймовірностей щодо Лорда Волдеморта, додавши чергове нове свідчення.

Професор Квірел говорив із напівзаплющеними очима, що більш скидалися на щілини:

— Крім питання, про кого повідомляло пророцтво... є питання — хто мав його *почути*? Подейкують, що доля промовляється тим, хто має силу створити її чи відвернути її. Дамблдор. Я. Ви. Як далекий четвертий — Северус Снейп. Та з цих чотирьох Дамблдор та Снейп часто перебувають у присутності Трелоні. Ви зі мною — ті, хто мало часу були поряд з нею до тієї неділі. Гадаю, дуже імовірно, що пророцтво призначалося одному з *нас*... перед тим, як Дамблдор забрав віщунку. Директор *нічого* не казав про це? — голос професора Квірела тепер вимагав відповіді. — Мені здалося, що я почув забагато сили у вашому запереченні, містере Поттер.

— Чесно, ні, — сказав Гаррі. — Я чесно просто зовсім забув про це.

— Тоді я доволі розчарований ним, — м'яко сказав професор Квірел. — Насправді, гадаю, я навіть злюся.

Гаррі нічого не сказав. Він навіть не спітнів. Можливо, це була невдала причина для впевненості, проте саме в цьому питанні — так уже сталося — Гаррі був невинний.

Професор Квірел різко кивнув один раз, ніби прийняв

цю версію.

— Якщо нам більше нема що сказати один одному, містєре Поттер, можете йти.

— Я знаю про *ще одного* підозрюваного, — сказав Гаррі. — Ви його взагалі не включили у свій список. Можете проаналізувати його для мене, професоре?

І знову запала така тиша, що сама майже ставала звуком.

— А щодо *цього* підозрюваного, — м'яко сказав професор захисту. — Гадаю, вам доведеться дослідити його власними силами, містєре Поттер, без моєї допомоги. Я вже чув такі просьби, і через досвід відмовляюся. Або я надто добре розслідуватиму варіант власної вини, і переконаю вас, що винний... або ви вирішите, що розслідування проводилося не в повну силу, і що я винний. Скажу на свій захист лише це: мені потрібна була б дуже вагома причина, щоб підірвати ваш ненадійний союз зі спадкоємцем роду Мелфоїв.

***

Гіпотеза: професор захисту
(8 квітня 1992 20:37)

***

— ...тож боюся, я маю піти, — суворо сказав Дамблдор. — Я пообіцяв Квірінові... тобто, я пообіцяв професорові захисту... що не вдаватимуся до жодних спроб дізнатися його справжню особистість — власноруч чи за допомогою інших.

— І навіть ж ти дав таку дурну обіцянку? — гримнув Дикозор Муді.

— Це була непохитна умова його найму, чи принаймні

так він сказав, — Дамблдор поглянув на професорку Макґонегел, суха усмішка на мить виникла на його обличчі. — І Мінерва дала зрозуміти, що Гогвортс *потребував* компетентного професора захисту цього року, навіть якби мені довелося витягти Гріндельвальда з Нурменґарда та за допомогою давніх стосунків переконати його погодитися на посаду.

— Я *не зовсім* так це сказала...

— Твій вираз обличчя все мені розповів, моя люба.

Тож невдовзі вони вчотирьох — Гаррі, професорка Макґонегел, майстер зіллеваріння та Аластор Муді на прізвисько «Дикозор» — залишилися самі в кабінеті директора.

Дивно було, наскільки видавався кабінет директора... *розбалансованим* без директора в ньому. Якщо поряд не було древнього мудрого господаря, щоб усе видавалося *поважним*, то ви просто були четвіркою людей, що намагалися вести серйозну зустріч, а навколо вас були дивні шумні пристрої. З бильця крісла, на якому вмовився Гаррі, було добре видно усічено-конічний об'єкт — ніби в конуса зрізали верхівку, і він повільно обертався навколо центрального мерехтливого променя світла, який він забарвлював, проте не приховував. І щоразу, як внутрішнє світло пульсувало, агрегат видавав звук «блурп-блурп-блурп», що лунав на диво здалеку, притлумлено, ніби надходив з-за чотирьох суцільних стін, хоча рухомий-усічений-конус був лише в метрі-двох від Гаррі.

Блурп... блурп... блурп...

Крім того, дихали різноманітні тіла Гаррі Поттера, які він склав в одному тихішому кутку, прибравши сміття за собою в декількох сенсах. (Лише одне тіло *не* було загорнуте в копію Плаща невидимості, хоча щоб побачити інших себе під Плащем, господарем якого він був, Гаррі було б потрібно лише трохи зосередитися — чого він старанно *не* робив раніше, щоб не отримувати темпоральну інформацію завчасно — пе-

ред тим, як він сам прийме рішення.) Сумним було те, що тепер мати поряд своє тіло, що лежить в кутку, уже не видавалося божевіллям. Це був просто... Гогвортс.

— Ну гаразд, — доволі кисло сказав Муді й дістав з-під шкіряної броні чорну теку. — Це копія того, що людям Амелії вдалося скласти до купи. Вона майже певна, що знає, хто це, та це все не для протоколу, ясно? Так от...

І Муді розповім їм, ким Відділ Дотримання Магічних Законів вважав «Квіріна Квірела». Ніби звичайний учень Гогвортсу (хоча достатньо талановитий, щоб майже-майже стати старостою школи) поїхав у відпустку в Албанію після випуску, зникнув, повернувся за 25 років, а на нього чекала Чаклунська Війна...

— Саме вбивство роду Монро зробило Волді відомим, — сказав Муді. — Доти він був просто черговим чорним чаклуном з манією величі та Белатрисою Блек. Та після того... — Муді пирхнув. — Кожен дурень в цій країні побіг прислужувати йому. Можна було б *сподіватися*, що Чарверсуд почне щось робити, коли зрозуміє, що Волді готовий вбивати навіть священних їх самих. І саме це ці покидьки й зробили — *сподівалися*, що якийсь інший покидьок почне щось робити. Ніхто з тих боягузів не хотів висовуватися. Лише Монро, Кравч, Боунз та Лонгботом. Ось фактично всі з Міністерства, хто наважувався сказати бодай слово, яке могло образити Волді.

— Саме так вашому родові надали титул, містере Поттер, — урочисто вставила професорка Макґонегел. — Існує давній закон: якщо хтось скінчує найдавніший рід, то хай хто помститься за цю кров стане шляхетним. Звісно, рід Поттерів і так був старшим за деякі лінії, що їх звать найдавнішими. Але ваш рід став шляхетним родом Британії після кінця війни, через визнання того, що ви помстилися за найдавніший рід Монро.

— Ріки вдячності й усе таке, — кисло сказав Дикозор Муді. — Ненадовго тієї вдячності вистачило, та принаймні Джеймс та Лілі отримали казковий титул та нікому не потрібну медаль до могили. Але не варто забувати про вісім років цілковитого жаху після того, як Монро зникнув, а Волді стратив Регулуса Блека — він був таємним джерелом Монро серед смертежерів, ми в цьому майже певні. Самому Албусові хай йому Дамблдору довелося стати на місце Монро, і цього ледь-ледь вистачило, щоб ми вижили.

Гаррі слухав з дивним відчуттям нереальності. Частково, *видавалося*, ця історія пасувала до його спостережень — особливо до промови професора Квірела перед Різдвом... але...

Вони ж розмовляли про *професора Квірела*.

— Тож ось ким відділок вважає вашого професора захисту, — завершив Дикозор Муді. — А що *ти* вважаєш, синку?

— Ну... — повільно сказав Гаррі. *За маскою може приховуватися інша маска*. — Очевидна наступна думка: той «Девід Монро» зрештою помер на війні, а тут маємо просто когось, хто вдає з себе Девіда Монро, що вдає з себе Квіріна Квірела.

— І це *очевидно*? — спитала професорка Макґонгел. — Великий Мерліне...

— Справді, хлопче? — спитав Дикозор Муді, його сине око швидко оберталося. — Я б сказав, що це трохи... *параноїдально*.

«Ви не знаєте професора Квірела», — не сказав Гаррі.

— Цю теорію легко перевірити, — сказав він вголос. — Просто дізнатися, чи пам'ятає професор захисту щось про війну, що знав би справжній Девід Монро. Хоча, гадаю, якщо він грає роль Девіда Монро, що *вдає* з себе когось іншого, то в нього є виправдання для того, щоб *вдати*, що він лише вдає, що не знає, про що ви...

— *Трохи параноїдально*, — сказав пошрамований чоловік. Його голос здійнявся: — *Недостатньо параноїдально!*

ПОСТІЙНА ПИЛЬНІСТЬ! Подумай, синку — а що як *справжній* Девід Монро так і не повернувся з Албанії?

Запанувала тиша.

— Розумію... — сказав Гаррі.

— Ну звісно розумієте, — сказала професорка Макгонгел. — Не зважайте на мене. Я просто тихенько сидітиму тут та з'їжджатиму з глузду.

— Люди мого фаху, якщо виживають, дізнаються, що існує три типи чорних чаклунів, — похмуро сказав Муді. Його паличка ні на кого не вказувала і була злегка нахилена додолу, але була в його руці. Він не відпускав паличку ані на мить, відколи зайшов у кімнату. — Є чорні чаклуни з одним іменем. Є чорні чаклуни з двома іменами. А є чорні чаклуни, що змінюють імена, як ми з вами одяг. Я бачив, як «Монро» пройшов крізь трьох смертежерів, ніби він переламував хмиз. Небагато чарівників такі майстерні в сорок п'ять. Можливо, Дамблдор, та небагато інших.

— Можливо, це правда, — сказав майстер зіллеваріння, що причаївся. — Але що з того, Дикозоре? Хай хто він такий, Монро безперечно ворог Темного Лорда. Я чув, як смертежери кляли його ім'я навіть після того, як вважали його мертвим. І вони справді боялися його.

— Як для професора захисту, — строго сказала професорка Макгонгел, — я й за це вдячна.

Муді крутнувся й люто поглянув на неї:

— Де, дідько, цей «Монро» був усі ці роки, а? Може він гадав, що може отримати популярність, якщо боротиметься з Волді, і зникнув, щойно виявив, що помилявся. Тоді чому він повернувся тепер, га? Який його *новий* план?

— Він, ем... — непевно ризикнув Гаррі. — Він *каже*, що завжди хотів стати чудовим професором захисту, бо всі найкращі бойові чарівники викладали в Гогвортсі. І він і *справді* неймовірно хороший професор захисту... тобто якщо він про-

сто хотів би отримати прикриття, він міг би обмежитися *значно* недбалішою виставою...

Професорка Макгонегел впевнено кивнула.

— Наївні, — безбарвно сказав Муді. — Гадаю, вам навіть на гадку не спало, що ваш професор захисту сам міг організувати винищення всього роду Монро?

— *Що?* — скрикнула професорка Макгонегел.

— Наш таємничий чарівник дізнається про зниклого хлопця з найдавнішого роду Британії, — сказав Муді. — Вдає «Девіда Монро» та тримається подалі від справжньої родини Монро. Та зрештою його рід мав помітити щось нечисте. Тож самозванець якось спонукає Волді знищити їх усіх — можливо поширив пароль від їхніх захисних чарів — і ось він раптом лорд Чарверсуду!

В розумі Гаррі ніби почалася сварка між гафелпафцем першим, що від початку не довіряв професорові Квірелу та гафелпафцем другим, що був надто вірним другові Гаррі — професорові Квірелу, — щоб повірити у щось таке лише через те, що Муді так сказав.

Втім, цесправдіочевидно, зазначила його слизеринська частина. Тобто, невже ти справді можеш повірити, що могло так природно трапитися, що хтось один став останнім спадкоємцем найдавнішого роду ТА Лорд Волдеморт вбив усю його родину ТА він має помститися за свого сенсея бойових мистецтв? Я б взагалі сказав, що він переборщив з підготовкою нової особистості, що має бути бездоганним літературним героєм. Таке не трапляється в справжньому житті.

І це каже сирота, якого виховували в незнанні власного спадку, прокоментував внутрішній критик. Про якого є пророцтво. А знаєш, не пригадую, щоб ми колись читали якийсь твір про двох людей, яким у рівній мірі судилося стати героями і які змагаються, хто з них сильніше кліше, щоб перемог-

ти лиходія...

Так, відповів центральний Гаррі, перекриваючи далекий шум «блурп» на фоні, у нас дуже сумне життя, і ТИ НЕ ДОПОМАГАЄШ.

В цьому випадку можливо зробити лише одне, сказав рейвенкловець. І ми всі про це знаємо, тож нащо сперечатися?

Але, відповів Гаррі, як нам перевірити експериментально, чи є професор Квірел справжнім Девідом Монро? Тобто, які спостереження різняться, залежно від того, справжній він Девід Монро, чи самозванець?

— Що ти хочеш, щоб я зробила, Дикозоре? — різко спитала професорка Макґонегел. — Я не можу...

— Можеш, — сказав пошрамований чоловік, люто глянувши на неї. — Просто звільніть клятого професора захисту.

— Ти торочиш це щороку, — сказала професорка Макґонегел.

— Так, і я завжди маю рацію!

— Постійна пильність чи ні, Аласторе, а учнів треба навчати!

Муді пирхнув:

— Пха! Присягаюся, прокляття гіршає щороку, бо ви всі дедалі менш охоче їх позбуваєтеся. Ваш дорогоцінний професор Квірел *мав би бути* самим Гріндельвальдом, щоб ви з ним розпроцалися!

— А це він? — не стримав питання Гаррі. — Тобто, чи може він *справді* бути...

— Я перевіряю камеру Грінді щодвамісяці, — сказав Муді. — Він був там у березні.

— Чи могла людина в камері бути підставною?

— Я роблю аналіз крові для визначення особистості, синку.

— Де ви зберігаєте кров, що є взірцем?

— У безпечному місці, — щось на кшталт усмішки розтягло пошрамовані губи. — Ти розглядав бюро офісів як варіант кар'єри після випуску?

— Аласторе, — неохоче сказала професорка Макгонегел. — У професора захисту є певні... проблеми зі здоров'ям. Гадаю, ти б вирішив, що це вже само по собі підозріло, проте зовсім не обов'язково, що він не зможе продовжити викладання через якісь свої злі вчинки.

— Ага, його невеличка дрімота, — похмуро сказав Муді. — Амелія вважає, що він потрапив під дію прокляття високого рівня. А як на мене, більш скидається на погано виконаний темний ритуал!

— У тебе немає доказів цього! — сказала професорка Макгонегел.

— Та з тим же успіхом він міг би ходити з табличною «чорний чарівник» з яскравих зелених літер.

— Ем... — почав Гаррі. Видається, зараз був не найліпший час, щоб питати містера Муді його думки про точку зору «не всі ритуали з жертвами лихі». — Перепрошую, ви раніше сказали, що професор Квірел... тобто Девід Монро... тобто Монро з сімдесятих... коротше, ви сказали, що та людина використала смертельне прокляття. Що з цього випливає? Чи має хтось бути чорним чаклуном, щоб використати його?

Муді похитав головою.

— Я й сам його використовував. Усе, що потрібно, — сила та певний *настрій*, — його губи скривилися так, що стало видно зуби. — Вперше я використав його проти чарівника Геральда Грайса, а що він зробив можеш спитати мене після випуску з Гогвортсу.

— Але чому ж тоді воно непростенне? — спитав Гаррі. — Тобто різальний прокльон теж може когось убити. Чому ж використання «Редукто» чимось краще за «Авада Кедав...»

— Стули пельку! — кинув Муді. — Дехто може погано сприйняти, що ти вимовляєш це замовляння. *Видається*, що ти замолодий, щоб наслати його, проте існує багатозільна настоянка. А щодо твого питання, хлопче, є дві причини, з яких це закляття відносять до найчорнішої книги. Перша: смертельне прокляття влучає прямо в душу, і не зупиниться, доки в неї не влучить. Крізь щити. Крізь *стіни*. *Не дарма* навіть автори, що билися зі смертежерами, не мали права використовувати його до акту Монро.

— Ага, — сказав Гаррі. — Це й справді чудова причина для заборони...

— Я ще не договорив, синку. Друга причина: для смертельного прокляття потрібна не *лише* сильна магія. Треба *хотіти* цього. Треба *бажати*, щоб хтось помер. І не для загального блага. Вбивство Грайса не повернуло Блер Ропше, Натана Рефуса чи Девіда Капіто. Не для справедливості, не для того, щоб не дати йому знову це зробити. *Я хотів, щоб він помер*. Розумієш, хлопче? Не треба бути чорним чаклуном, щоб використати це закляття... але й не можна бути Албусом Дамблдором. А якщо тебе заарештують за вбивство, жодних можливих виправдань у тебе не буде.

— Зрозуміло... — промимрив Хлопчик-Що-Вижив. *Не можна хотіти, щоб людина померла заради користі для досягнення майбутніх планів, не можна наслати це прокляття, якщо ти віриш, що це потрібне зло, треба хотіти, щоб вони померли лише задля того, щоб вони померли, як кінцеве значення у функції цінності*. — Магічно втілене надавання переваги смерті над життям, що б'є в просторі чистої сили життя... так, таке закляття складно заблокувати.

— Не складно, — відрізав Муді. — *Неможливо*.

Гаррі похмуро кивнув.

— Але Девід Монро... чи хай там хто... використав смертельне прокляття на кількох смертежерах ще *перед тим*, як

вони винищили його родину. Чи означає це, що він уже ненавидів їх? Тобто історія про бойові мистецтва напевно була правдою?

Муді злегка похитав головою.

— Одна з темних рис смертельного прокляття, синку: після першого разу потрібно значно менше ненависті, щоб використати його знову.

— Воно пошкоджує розум?

І знову Муді похитав головою.

— Ні. Це робить вбивство. Вбивство роздирає душу... та це нічим не відрізняється від різального прокльону. Смертельне прокляття не пошкоджує душу. Просто для його використання потрібна пошкоджена душа, — якщо на пошрамованому обличчі й був сум, Гаррі не міг його сприйняти. — Та це мало що каже про Монро. Такі як Дамблдор, хто ніколи не зможе використати це прокляття, от вони рідкісні. Потрібне лише легке пошкодження.

Гаррі стало млясо. Цікаво, що саме означало, що Лілі Поттер спробувала була використати смертельне прокляття проти лорда Волдеморта з останнім своїм диханням. Та звісно це можна було пробачити, було *правильно і доречно* для матері ненавидіти темного чаклуна, що прийшов вбити її дитину, збиткується з неї, що вона не здатна його зупинити. Неправильно було, якщо хтось з батьків *не міг* наслати Авада Кедавр за таких умов. І жодне інше закляття не пройшло б крізь щити Темного Лорда. Треба було бодай *спробувати* ненавидіти Темного Лорда достатньо, щоб хотіти його смерті заради його смерті, якщо це був єдиний спосіб врятувати дитину.

Потрібне лише легке пошкодження...

— Годі, — сказала професорка Макґонґел. — Що ти хочеш, щоб ми зробили?

Усмішка Муді скривилася.

— Позбудьтесь професора захисту і подивіться, чи не зникнуть таємничим чином усі ваші проблеми. Ставлю галеон, що зникнуть.

Видавалося, професорці Макґонегел боляче.

— Аласторе... але... чи *ти* викладатимеш, якщо...

— Ха! — сказав Муді. — Якщо я колись відповім на це питання «так», перевірте мене на багатозільну настоянку, бо це буду не я.

— Я перевірю експериментально, — сказав Гаррі, а тоді, коли всі поглянули на нього, продовжив: — я спитаю професора Квірела щось, що знав би Девід Монро... наприклад, хто ще потрапив до Слизерину в 1945 році чи щось таке... спробую зробити це не очевидно. І все ж таки, містере Муді, навіть якщо професор Квірел не справжній Монро, не впевнений, що ми можемо вільно позбутися його. Він двічі врятував мені життя...

— *Що?* Коли? Як? — вимогливо спитав Муді.

— Одного разу він збив з ніг купу відьом, що прикликали мене в напрямку землі, а іншого він збагнув, що дементор харчувався мною через паличку. А якщо професор Квірел *не* підлаштував усе з Драко Мелфоем, то він врятував Драко Мелфою життя, і справи були б значно гірші, якби він цього не зробив. Якщо професор захисту *не* винен у всьому... то ми не можемо собі дозволити просто позбутися його.

Професорка Макґонегел впевнено кивнула.

***

Гіпотеза: Северус Снейп

(8 квітня 1992 21:03)

***

Гаррі з професоркою Макґонегел стояли на сходах, що повільно оберталися, оберталися й не спускалися. Ну, принаймні *один* Гаррі стояв на тих сходах — його інші три версії залишилися в кабінеті директора.

— Можна поставити особисте питання? — спитав Гаррі, коли вважав, що вони достатньо далеко, щоб їх не було чути. — Зокрема, таємно від директора.

— Так, — сказала професорка Макґонегел, майже не зітхнувши. — Хоча сподіваюся, ви усвідомлюєте, що я не можу *зробити* нічого, що суперечить моїм обов'язкам перед...

— Ага, — сказав Гаррі, — саме про це я й маю спитати. Перед Чарверсудом, коли Луціус Мелфой сказав, що Герміона не є частиною роду Поттерів, і він не мусить брати гроші, ви розповіли Герміоні, як скласти ту присягу. Я хочу знати, якщо щось таке станеться знову, чи ваш обов'язок перед ученицею Гогвортсу, Герміоною Грейнджер, переважає над обов'язком перед головою Ордену Фенікса, Албусом Дамблдором.

Професорка Макґонегел мала такий вигляд, ніби хтось вдарив був її в обличчя залізною пательнею кілька хвилин тому, а тепер сказав, що зробить це знову, і вона має навіть не здригнутися.

Гаррі й сам трохи здригнувся. Йому якось треба набути навички *не* висловлювати речі найнеприємнішим з можливих способів.

Стіни навколо них оберталися і якимось чином вони спускалися.

— Ох, містере Поттер, — сказала професорка Макґонегел з тихим видиханням. — Я... *воліла б*, щоб ви не ставили мені таких питань... ох, Гаррі, я тоді взагалі не думала. Я просто

побачила можливість допомогти міс Грейнджер і... зрештою, мене відсортували до *Грифіндору*.

— Тепер ви можете все обміркувати, — сказав Гаррі. Виходило дуже неідеально, та він *мав* спитати, бо... — Я не прошу вас бути вірною *мені*. Та якщо ви знаєте... якщо ви *певні*... що ви зробите, якщо дійде до вибору між невинною ученицею Гогвортсу та Орденем Фенікса вдруге...

Та професорка Макґонегел похитала головою.

— Я *не* певна, — прошепотіла професорка трансфігурації. — Я навіть не знаю, чи зробила правильний вибір тоді. Вибач. Я не можу приймати рішення щодо таких жахливих речей!

— Але ж ви зробите *щось*, якщо до такого знову дійде, — сказав Гаррі. — Невизначеність — теж вибір. Ви не можете просто *увянути*, що приймаєте миттєве рішення?

— Ні, — трохи впевненіше сказала професорка Макґонегел. І Гаррі зрозумів, що випадково показав їй вихід. Її подальші слова підтвердили побоювання Гаррі: — Гадаю, містере Поттер, я не можу прийняти таке жахливе рішення, доки не змушена цього робити.

Гаррі подумки зітхнув. Напевно, він не мав очікувати від професорки Макґонегел нічого іншого. Якщо стоїть така моральна дилема, що в кожному з варіантів ви щось втрачаєте, то від вибору ви *почуватиметеся* кепсько в будь-якому разі, тож можна тимчасово врятувати себе від невеличкого ментального болю й відмовитися вирішувати. Ціною втрати можливості планувати завчасно, а також ціною отримання величезного упередження на користь бездіяльності та очікування, доки не буде запізно... але звідки ж відьмі про це все знати.

— Гаразд, — сказав Гаррі.

Хоча зовсім не гаразд, якщо чесно. Дамблдор може захотіти позбутися цього боргу, і професор Квірел також

захоче, щоб Гаррі не був у боргу. А якщо професор захисту був Девідом Монро, чи міг переконливо *вдавати* Девіда Монро, то лорд Волдеморт технічно не *викоринив* рід Монро. А тоді хтось може надати до Чарверсуду проєкт відкликання шляхетного стану роду Поттерів, що був наданий за помсту крові найдавнішого роду Монро.

А тоді присяга Герміони служити шляхетному родові може стати недійсною та скасованою.

А може й ні. Гаррі нічого не знав про ці юридичні тонкощі, а особливо не знав, чи отримає рід Поттерів гроші *назад*, якщо хтось впорається запроторити Герміону до Азкабану. Лише те, що ти щось втратив, не означало, що тобі повернуть плату, з юридичної точки зору. Гаррі не був впевненим, і не наважився б спитати чаклунського адвоката...

...добре було б бути впевненим, що бодай один дорослий стане на бік Герміони, а не Дамблдора, якщо така загроза виникне.

Обертання сходів спинилося, і вони побачили спини величезних кам'яних гаргуйлів, що прогуркотіли вбік, відкривши коридор.

Гаррі вийшов...

Рука спіймала Гаррі за плече.

— Містере Поттер, — тихо почала професорка Макґонегел, — чому ви сказали нам наглядати за професором Снейпом?

Гаррі знову повернувся до неї.

— Ви сказали мені спостерігати, чи щось зміниться, — продовжила професорка Макґонегел нетерплячим тоном. — Чому ви це сказали, містере Поттере?

Гаррі знадобився деякий час, щоб згадати ті події та чому він це сказав. Гаррі з Невілом врятували були Лесата Лестранжа від цькувальників, а тоді була розмова з Северусом у коридорі, під час якої, згідно з майстром зіллеваріння, він

«ледь не помер»...

— Я дізнався дещо тривожне, — сказав Гаррі за мить. — Від декого, кому пообіцяв не розповідати про це нікому більше.

Северус змусив був Гаррі присягнутися, що він ні з ким не обговорюватиме їхню розмову, і ця обіцянка досі стримувала його.

— *Містере* Поттер... — почала професорка Макґонегел, тоді видихнула, спалах різкості зникнув так само швидко, як з'явився. — Не зважайте. Якщо ви не можете сказати, то не можете.

— А чому *ви* питаєте?

Видавалося, професорка Макґонегел завагалася...

— Гарзд, я поставлю питання точніше, — сказав Гаррі. Після того, як професор Квірел кілька разів зробив таке з *ним*, Гаррі й сам міг таке повернути. — Яку зміну ви *вже* побачили в професорі Снейпі і намагаєтеся вирішити, чи розповідати мені про неї?

— Гаррі... — сказала професорка трансфігурації та стулила рота.

— Очевидно, що мені відомо *щось*, що невідомо вам, — переконував далі Гаррі. — Бачите, ось тому не завжди можна відкладати вирішення жахливих моральних дилем.

Професорка Макґонегел заплющила очі, вирівняла дихання, торкнулася перенісся, кілька разів натиснула на нього.

— Гарзд, — сказала вона. — Це ледь помітна річ... але вона тривожить. Як це сформулювати... Містере Поттере, чи багато ви прочитали книжок, що не призначені для дітей?

— Я прочитав їх усі.

— Ну звісно. Так ось... я й сама не дуже це розумію, проте відколи Северус працює в школі й розгулює у своєму жахливому заплямованому плащі, є *певний тип дівчат*, що при-

страсно витріщаються на нього...

— Ви кажете це так, ніби це погано? — спитав Гаррі. — Тобто якщо я щось і зрозумів з тих книжок, то це те, що не можна засуджувати смаки людей.

Професорка Макґонегел дуже дивно поглянула на Гаррі.

— Тобто, — провадив своє Гаррі, — судячи з того, що я прочитав, коли я стану трохи старшим, з імовірністю приблизно 10% я можу почати вважати професора Снейпа привабливим, і важливо просто прийняти те, ким я є...

— *Хай там як, містере Поттер*, Северус завжди був цілковито байдужим до поглядів цих дівчат. Але тепер... — видавалося, професорка Макґонегел щось збагнула, і швидко додала, здійнявши руки: — будь ласка, не зрозумійте неправильно, професор Снейп *точно* не скористався захопленням цих молодих відьом! Зовсім ні! Він ніколи навіть не всміхався до жодної, наскільки мені відомо. Він сказав цим дівчатам припинити витріщатися на нього. А якщо вони все одно дивляться, він відвертає від них погляд. Я сама це бачила.

— Ем... — сказав Гаррі. — Перепрошую, але те, що я *прочитав* ці книжки, не означає, що я їх зрозумів. Що це *означає*?

— Що він *помічає*, — тихо сказала професорка Макґонегел. — Це ледь помітна річ, та тепер, коли я це бачила, я певна. А *це* означає... мені дуже прикро, та... те, що зв'язок Северуса з цілями Дамблдора... міг ослабнути, а то й зникнути.

$2 + 2 = \dots$

— *Снейп і Дамблдор?* — Гаррі почув власні слова й поспіхом додав: — Не те, щоб у цьому є щось погане...

— *Ні!* — вигукнула професорка Макґонегел. — О, заради Мерліна... Я не можу вам це пояснити, містере Поттере!

Він нарешті правильно склав два і два.

Северусдосікохає мою матір?

Це видавалося чимось середнім між красиво сумним та

жалюгідним, а тоді, приблизно за п'ять секунд, від додав *ще* два.

Ну звісно, це було перед тим, як я надав йому корисну пораду щодо стосунків.

— Розумію, — обережно сказав Гаррі трохи згодом. Інколи слова «йой» було недостатньо. — Ви маєте рацію, це поганий знак.

Професорка Макґонегел затулила лице руками.

— Хай про що ви зараз думаєте, — сказала вона трохи приглушеним голосом, — і запевняю вас, в цьому ви теж помиляєтеся, та я не хочу про це чути, ніколи.

— Отже... — сказав Гаррі. — Якщо, як ви й сказали, те, що пов'язувало професора Снейпа з директором, *справді* зникло, що він тоді робитиме?

Запала довга мовчанка.

***

Що він тоді робитиме?

Мінерва опустила руки, поглянула на звернене догори лице Хлопчика-Що-Вижив. Таке просте питання не мало б так сильно її збентежити. Вона роками знала Северуса. Їх дивним чином пов'язувало пророцтво, яке вони вдвох почули. Хоча Мінерва підозрювала, судячи з того, що вона знала про пророцтва, вона сама його лише *підслухала*. Лише дії Северуса призвели до здійснення пророцтва. І провина, розбите цим вибором серце, мучили майстра зіллеваріння роками. Вона не могла уявити Северуса без цього. Їй просто нічого не спадало на думку, коли вона намагалася уявити. Її думки скидалися на порожній пергамент.

Звісно Северус вже не був тією людиною, що колись, — злим та надзвичайно дурним парубком, що передав проро-

цтво Волдемортів в обмін на прийняття його до смертежерів. Вона знала його роками, і звісно Северус вже не був тією людиною...

Чи знала вона його взагалі?

Чи бачив *хтось* колись справжнього Северуса Снейпа?

***

— Не знаю, — нарешті сказала професорка Макґонегел. — Я справді й гадки не маю. Не можу навіть уявити. А ви знаєте щось про це, містере Поттере?

— Ем... — сказав Гаррі. — Гадаю, можу сказати, що мої дані вказують на те саме, що й ваші. Тобто збільшують імовірність того, що професор Снейп більше не кохає мою матір.

Професорка Макґонегел заплющила очі:

— Я здаюся.

— Втім, мені невідомо, щоб він зробив щось погане. — додав Гаррі. — Я так розумію, що директор схвалив це ваше питання?

Професорка Макґонегел відвела від нього очі, втупилася в стіну:

— Будь ласка, не треба, Гаррі.

— Добре, — сказав Гаррі та хутко пішов до коридору.

Він почув за спиною повільніші кроки професорки Макґонегел та гуркіт гаргуйлів, що поверталися до своїх місць.

***

Наступного ранку під час уроку зіль «зілля холодостійкості» Гаррі скипіло, позеленіло й раптом почало тхнути. Про-

фесор Снейп, більше з утомою, ніж огидою, сказав Гаррі залишитися після заняття. Гаррі мав власні підозри щодо цієї справи, і щойно всі вийшли з кабінету — Герміона, як зазвичай останніми днями, перша вилетіла за двері, — двері різко зачинилися й замкнулися за спинами учнів, що пішли.

— Перепрошую за те, що зіпсував ваше зілля, містере Поттер, — тихо сказав Северус Снейп. На його лиці був дивний сумний вираз, який Гаррі бачив був лише одного разу — в певному коридорі деякий час тому. — Це не вплине на ваші оцінки. Будь ласка, сідайте.

Гаррі сів за стіл, і коротав час відшкрябуванням зеленої плями на поверхні дерева, доки майстер зіллеваріння промовляв кілька захисних заклять для приватності.

Коли майстер зіллеваріння з цим завершив, він знову заговорив:

— Я... не знаю, як підійти до цього питання, тож я просто скажу це прямо... поряд з дементором ви відновили пам'ять про ніч, коли померли ваші батьки?

Гаррі тихо кивнув.

— Ви не могли б... я розумію, що це неприємні спогади, та... ви не могли б розповісти мені, що сталося?

— Навіщо? — спитав Гаррі. Його голос був урочистим, і точно *не глузливим* через благальний погляд, якого Гаррі ніколи не очікував був побачити від цієї людини. — Гадаю, вам теж буде неприємно це чути, професоре...

Майстер зіллеваріння майже прошепотів:

— Я уявляв це щоночі протягом десяти років.

Знаєш, сказав внутрішній слизеринець, можливо, це не найкраща ідея — дати йому заспокійливе завершення історії, якщо його заснована на провині вірність уже розхитана...

Замовкни. Відхилено.

Гаррі не міг змусити себе *справді* відмовити в цьому про-

ханні. Він прийняв до уваги одну репліку внутрішнього слизеринця, і на цьому все.

— Чи розкажете ви мені *як саме* ви довідалися про пророцтво? — спитав Гаррі. — Мені прикро, що я роблю з цього обмін, я *розповім* вам, та це може бути справді важливим...

— Тут мало що розповідати. Я прийшов на співбесіду на посаду майстра зілляваріння до заступниці директора, і чекав зовні кімнати шинку «Голова кабана», доки кандидатка переді мною — Сивіла Трелоні — намагалася отримати посаду професорки віщування. Щойно Трелоні промовила всі слова, я втік, відкинув свій шанс стати майстром Гогвортсу та пішов до Темного Лорда, — обличчя майстра зілляваріння стало напруженим. — Я навіть на секунду не спинився подумати, чому до мене потрапила ця загадка, доки не продав її іншому.

— *Співбесіда?* — спитав Гаррі. — На яку так трапилося, що прийшли і ви, і професорка Трелоні, а проводила співбесіду професорка Макґонегел? Це видається... доволі таки підозрілим збігом...

— Провидиці — пішаки часу, містере Поттер. Збіги — нижче їх, а вони — вищі за збіги. Я мав почути пророцтво та став його блазнем. Присутність Мінерви зрештою жодним чином нічого не змінила. Не було задіяно чарів пам'яті, не знаю, чому ви про це подумали, та чарів пам'яті не було — не могло бути. Голос провидиці має таку властивість, таку загадковість, якої навіть виманологія не може передати, як же її можна вбудувати за допомогою хибної пам'яті? Ви що, гадаєте, що Темний Лорд повірив просто моїм словам? Він схопив мій розум та побачив там таємничість, хоч і не міг схопити саму таємницю, і тому він знав, що пророцтво справжнє. Темний Лорд вбив би мене тоді, бо взяв те, що хотів, — я був і справді дурнем, що пішов до нього, — та щось він таке побачив у мені, не знаю, що, і прийняв до смерте-

жерів, хоча на своїх умовах, а не на моїх. Ось як я це скоїв, усе це зробив, від початку до кінця — все наслідок моїх дій, — голос Северуса став хрипким, його обличчя сповнював неприхований біль. — А тепер розкажи мені, будь ласка, як померла Лілі?

Гаррі двічі ковтнув і почав переказ.

— Джеймс Поттер крикнув Лілі, щоб вона тікала зі мною, що він затримає Відомо-Кого.

— Відомо-хто сказав... — Гаррі зупинився, мурахи пробігли його шкірою, тепер його м'язи напружилися ніби перед припадком. Цього разу спогади поверталися повільно, і за асоціацією поверталися холод і п'їтьма. — Він використав... смертельне прокляття... а тоді піднявся якимось чином сходами, гадаю він літав, бо не пам'ятаю кроків сходами чи чогось такого... тоді моя матір сказала «Ні, не Гаррі, будь ласка, тільки не Гаррі!» чи щось таке. А тоді Темний Лорд... його голос був високим, ніби свист води з чайника, тільки *холодним*... Темний Лорд сказав...

Відійди, жінко! Бо я прийшов не по тебе, а лише по хлопця.

Гаррі ясно пам'ятав ці слова.

— ...він сказав моїй матері відійти, що він тут лише по мене, та матір благала його змилюватися, і Темний Лорд сказав...

Я даю тобі рідкісну можливість втекти.

— ...що він щедрий та дає їй можливість піти, але не даватиме собі клопоту битися з нею, і навіть якщо вона помере, вона не врятує мене... — голос Гаррі затремтів, — і що вона має припинити йому заважати. Тоді матір благала Темного Лорда взяти її життя замість мого... і Темний Лорд... сказав їй... Цього разу його голос був нижчим, ніби він припинив прикидатися...

Ну гаразд, я приймаю цю угоду.

— ...він сказав, що приймає її пропозицію, що вона має

кинути паличку, щоб він міг її вбити. А тоді Темний Лорд почав чекати, просто чекати. Я... я не знаю, про що думала Лілі Поттер, у її словах від початку було мало сенсу — ніби Темний Лорд міг вбити її та *просто ніти*, хоча прийшов по мене. Лілі Поттер нічого не сказала, а тоді Темний Лорд почав реготати, і це було жакливо, і... і вона нарешті спробувала єдине, що лишалося, крім кинути мене чи просто здатися й померти. Не знаю, чи в неї навіть вийшло б наслати це закляття, та якщо подумати, вона мала спробувати. Останніми словами моєї матері було «Авада Ке...», та Темний Лорд почав вимовляти власне прокляття, щойно вона сказала «Ав», і менш ніж за півсекунди виникло зелене світло, і тоді... тоді... *тоді...*

— Годі.

Повільно, ніби тіло, що спливає на поверхню води, Гаррі повернувся з того місця, де він був.

— Годі, — хрипло сказав майстер зіллєваріння. — Тобто вона померла... Лілі померла без болю? Темний Лорд... нічого не робив з нею перед смертю?

Вона померла з думкою, що все втратила, що Темний Лорд наступним уб'є її сина. Це біль.

— Він... Темний Лорд не катував її... — сказав Гаррі. — Якщо ви питаєте про це.

За спиною Гаррі двері самі відімкнулися та розчахнулися.

Гаррі вийшов.

Було 10 квітня 1992 року.

Розділ 87. Гедонічне усвідомлення

Четвер, 16 квітня 1992.

Тепер школа була майже безлюдною — дев'ять десятих учнів поїхали додому на великодні свята, майже нікого з її знайомих не лишилося. Сьюзен лишилася — її двоюрідна бабуся була доволі заклопотана. Рон також лишився з невідомих їй причин — можливо родина Візлі була настільки бідна, що не могла витримати годування дітей зайвий тиждень без помітного навантаження на бюджет? Втім, вийшло доволі добре, бо Рон і Сьюзен були фактично єдиними, хто з нею розмовляв. (Чи принаймні єдиними, з ким вона *хотіла* розмовляти. Лаванда досі була до неї доброю, а Трейсі була, ну, Трейсі, та з жодною з них не можна було проводити час *спокійно*. Та й в будь-якому разі жодна з них не залишилася на канікули в школі.)

Якщо не можна додому (а їй не дозволили поїхати додому, батькам збрехали були, ніби в неї сяєвіспа), то майже порожній Гогвортс — друге найліпше з можливих місць.

Вона могла навіть приходити до бібліотеки, і ніхто на неї не витріщався, бо уроків не було, і нікому не треба було виконувати домашні завдання.

Не можна було сказати, що Герміона ниділася коридорами й ридала цілими днями. О, вона чимало плакала перші два дні, звісно, та двох днів вистачило. У деяких з позичених Гаррі книжок про це писали: що навіть паралізовані в автомобільних аваріях за пів року не були такими нещасними, як вони очікували. Люди пристосовувалися, рівень щастя повертався до оригінального рівня, життя тривало.

На Герміону впала тінь, доки вона читала, тож вона крутнулася й направила приховану на колінах паличку на здивоване обличчя...

— Вибач! — сказав Гаррі Поттер, здійнявши руки, щоб показати, що нічого не має в лівій руці, а в правій тримав лише червоно-оксамитовий мішечок. — Вибач. Не хотів тебе налякати.

Запала незручна тиша, її серце калатало, руки почали пітніти, а Гаррі Поттер просто дивився на неї. Вона *майже* заговорила з ним у перший ранок решти свого життя, та коли вона спустилася на сніданок, Гаррі Поттер мав такий кепський вигляд... що вона не сіла поряд з ним за столом, а просто тихенько поснідала наодинці, бо ніхто не сідав поряд з нею, і це було жахливо, та Гаррі не прийшов до неї, і... вона просто відтоді не розмовляла з ним. (Нескладно всіх уникати, якщо не сидіти у рейвенкловській вітальні та вибігати з занять, доки ніхто не може з тобою заговорити.)

І весь цей час їй не йшло з голови питання — що про неї тепер думає Гаррі? Чи ненавидить він її через те, що втратив усі гроші?.. Чи може він *справді* закоханий у неї, і тому це зробив?.. А може він уже не вірить, що вона може бути йому гідною суперницею, бо *вона* не вмє *лякати дементорів*?.. Вона не готова була до зустрічі з ним — зовсім, вона безсонними ночами хвилювалася, що про неї тепер думає Гаррі, вона боялася, і тому уникала хлопця, який витратив заради її порятунку всі гроші, і вона була невдячною огидною падлюкою, жахливою людиною і...

Тоді вона поглянула на те, як Гаррі дістав з червоно-оксамитового мішечка загорнуту в червону фольгу цукерку у формі сердечка, і її мозок розтанув мов шоколад на сонці.

— Я хотів дати тобі побільше вільного простору, — сказав Гаррі Поттер, — та тільки от я прочитав теорію Крітча щодо гедонізму та тренування внутрішнього голуба, про

те, як більшість наших дій насправді непомітно зумовлена негайними приємними та неприємними імпульсами, і тоді мені спало на думку, що ти можеш уникати мене просто через те, що я в тебе викликаю негативні асоціації, а цього мені справді не хочеться, тож я вирішив якимось це виправити, і придбав у близнюків Візлі мішечок шоколаду, і даватиму тобі одну цукерку щоразу, як ти мене бачиш, для позитивного підсилення, якщо ти не проти...

— *Дихай*, Гаррі, — бездумно сказала Герміона.

Це вперше вона йому слово сказала після дня суду.

Вони втупилися одне в одного.

Книжки втупилися в них з полиць навколо.

Вони ще трохи подивилися одне на одного.

— Ти маєш з'їсти шоколад, — сказав Гаррі, що й далі тримав цукерку у формі сердечка, ніби був день святого Валентина. — Хіба що вже той факт, що я подарував тобі шоколад, дає достатньо приємних емоцій, щоб бути позитивним підсиленням, і тоді тобі напевно треба покласти його до кишені чи щось таке.

Вона знала, що якщо вона знову спробує заговорити, в неї не вийде, тож вона навіть не намагалася.

Гаррі понуро опустив голову.

— Ти мене тепер *ненавидиш*?

— *Ні!* — вигукнула вона. — Ні, не думай таке, Гаррі! Просто... просто... просто *усе це!*

Вона зрозуміла, що досі вказує паличкою на Гаррі, і опустила її. Герміона доклала зусиль, щоб не почати рюмсати.

— *Усе це!* — повторила вона, і не знала, що ще вона може сказати, хоча була певна, що Гаррі хотів би, щоб вона донесла свою думку докладніше.

— Гадаю, я розумію, — непевно сказав Гаррі. — Що читаєш?

Не встигла вона його зупинити, як Гаррі схилився над бібліотечним столом подивитися, що вона читає, нахилив голову перед тим, як вона встигла висмикнути книжку...

Гаррі поглянув на розгорнуту сторінку.

— Найзаможніші чарівники світу, і як вони такими стали, — прочитав Гаррі назву книжки нагорі. — Номер шістдесят п'ять, сер Гарет, власник транспортної компанії, що виграла війну стосунків 19го століття... монополія на втрюх навіки... розумію.

— Гадаю, ти скажеш мені, що мені треба про все забути, і взагалі не турбуватися про це? — вийшло жорсткіше, ніж вона хотіла, і вона знову відчула провину через те, що вона така жахлива людина.

— Та ні, — на диво радісно сказав Гаррі. — Мені нескладно поставити себе на твоє місце, і якби *ти* заплатила купу грошей, щоб врятувати *мене*, я хотів би повернути тобі їх. На якомусь рівні я б знав, що це дурнувате, але *все одно* намагався би з тобою розплатитися повністю самостійно. Звісно ж я *це* розумію, Герміоно.

Лице Герміони скривилося, вона відчула, що до очей підступають сльози.

— Але чесно попереджаю, — казав далі Гаррі. — Можливо, я впораюся з боргом Луціусові Мелфою сам, якщо раніше за тебе побачу, як це зробити, — значно важливіше розібратися з цим негайно, ніж *хто* з нас з цим розбереться. Знайшла вже щось цікаве?

На три чверті вона подумки бігала колами й врзалася в дерева, намагаючись збагнути, що впливає з того, що Гаррі щойно сказав (*чи* поважав він її досі як героїню? або він хотів сказати, що вона *не може* зробити цього сама?), а тим часом значно розсудливіша частина Герміони розгорнула сторінку 37, що містила найперспективнішу статтю з наразі переглянутих (хоча в уяві вона завжди робила все сама, і повертала

борг Гаррі зненацька)...

— Мені здалося, що це доволі цікаво, — промовила вона.

— Номер чотирнадцять, «Крозье», справжнє ім'я невідоме, — прочитав Гаррі. — Ого, такого... крикливого картатого циліндра я ще не бачив. Багатий, принаймні шістсот тисяч галеонів... тобто приблизно тридцять мільйонів фунтів — недостатньо, щоб зробити магла відомим, та непогано для меншого чаклунського населення, гадаю. За чутками, це сучасний псевдонім шістсотрічного Ніколаса Фламеля — єдиного відомого чарівника, якому вдалося провести неймовірно складну алхімічну процедуру створення філософського каменя, що дозволяє трансмутацію основних металів на золото чи срібло, а також дає... еліксир життя, що подовжує юність та здоров'я користувача на необмежений строк... Ем, Герміоно, це видається явною брехнею.

— Я бачила інші посилення на Ніколаса Фламеля, — сказала Герміона. — У «Розвитку й занепаді темних мистецтв» пишуть, що він таємно тренував Дамблдора для битви з Гріндельвальдом. Різноманітні книжки сприймають цю історію серйозно — не лише ця... гадаєш, це надто добре, щоб бути правдою?

— Ні, звісно, ні, — сказав Гаррі. Він витягнув стільця й сів поряд з нею за маленьким столиком, як зазвичай праворуч, ніби нікуди не зникав; вона стримала схлип. — Концепція «надто добре, щоб бути правдою» — це мислення поза причинністю, всесвіт не перевіряє результати рівнянь на те, чи вони «надто хороші» чи «надто погані» перед тим, як прийняти їх. Люди колись вважали, що літаки та вакцина від віспи — надто добре, щоб бути правдою. Магли винайшли методи подорожувати до інших зірок навіть без магії, а ми з тобою за допомогою чарівних паличок можемо коїти таке, що фізики вважають буквально неможливим. Я не можу навіть уявити, що такого ми можемо вважати

неможливим для *справжніх* законів магії.

— Тоді в чому проблема? — спитала Герміона. Тепер власний голос їй здавався більш нормальним.

— Ну... — почав Гаррі. Хлопець випростав руку, і його мантія зачепила її власну, а він постукав по рисунку червоного каменя, що страхітливо саяв та з якого крапала багряна рідина. — По-перше, немає жодного логічного пояснення, чому *один* артефакт може трансмутувати свинець на золото і створювати еліксир юності. Цікаво, чи є в цього офіційна назва в літературі? Може, щось на кшталт «ефект стало одинадцять»? Якщо всі можуть подивитися на квітку, то не вийде розповідати, що квітки — розміром з будинок. Але якщо ти в культурі НЛО, то, позаяк ніхто все одно не може подивитися на головний корабель прибульців, можеш розповідати, ніби той розміром з місто, чи навіть з Місяць. Те, що можна спостерігати, обмежено свідченнями, та коли хтось вигадує казочку, він може вигадувати будь-які крайнощі. Тож філософський камінь дає безмежне золото і вічне життя не через те, що існує якийсь одне магічне відкриття, що має ці два ефекти, а через те, що хтось вигадав казочку про штучку для суперщастя.

— Гаррі, багато всього в магії має мало сенсу, — сказала вона.

— Погоджуюся, — сказав Гаррі. — Але Герміоно, по-друге, навіть *чарівники* не настільки божевільні, щоб спокійно пропустити повз вуха *таке*. *Усі* старалися б відтворити формулу філософського каменя, цілі *країни* намагалися б упіймати безсмертного чарівника й отримати від нього цю таємницю...

— Це *не таємниця*, — Герміона перегорнула сторінку й показала Гаррі діаграми. — Інструкції прямо на наступній сторінці. Просто вони такі складні, що лише Ніколас Фламель *зробив* це.

— Тоді цілі країни намагалися б викрасти Фламеля й змусити його створити більше каменів. Ну годі, Герміоно, навіть чарівники не почують про *безсмертя* і, і... — Гаррі затнувся, видається, красномовство підвело його, — і *просто підуть собі далі*. Люди божевільні, але *не настільки* божевільні!

— Не всі думають так само, як *ти*, Гаррі.

Він мав рацію, але... *скільки* різних посилянь на Нікола-са Фламеля вона бачила? Крім «Найзаможніших чарівників світу» і «Розвитку й занепаду темних мистецтв», про нього також згадували «Історії не надто древніх часів» та «Біографії належно відомих»...__

— Гаразд, але *професор Квірел* би викрав цього Фламеля. Це зробила би лиха людина *та* хороша людина, і навіть просто *егоїстична* людина, якщо в неї є клепка в голові. Професор захисту знає багато таємниць, і повз *цю* би не пройшов, — Гаррі зітхнув та поглянув угору; вона простежила за його поглядом, та, видається, він просто дивився на більшу залу бібліотеки — ряди, ряди й ряди книжкових шаф. — Я не хочу заважати твоєму проекту, і точно не хочу знеохотити тебе, та сумніваюся, що ти знайдеш якісь хороші ідеї щодо заробітку в такій книжці. Є старий жарт про те, що коли економіст бачить двадцятифунтову банкноту на дорозі, він її не піднімає, бо якби вона була справжньою, хтось би її вже підняв. Будь-який спосіб заробити купу грошей, що відомий *усім* настільки, що його друкують у таких книжках... розумієш, про що я? Якби всі могли заробляти тисячу галеонів на місяць у три прості кроки, то всі б це робили.

— І що? *Тебе* це не зупинило б, — голос Герміони знову пожорсткішав. — Ти робиш неможливе весь час. Закладаюся, ти зробив щось неможливе *протягом тижня*, і навіть *не розповів* нікому про це.

(Запала нетривала тиша — саме таку павзу ви б зробили, якби боролися з Дикозором Муді і перемогли рівно вісім днів

тому, хоча міс Грейнджер про це не знала.)

— Не протягом останніх сімох днів — ні, — сказав Гаррі. — Слухай... почасти секрет неможливих вчинків у тому, щоб вибирати *які саме* неможливості намагатися здійснити, і пробувати лише коли в тебе є особлива перевага. Наприклад, якщо в цій книжці є метод заробити грошей, що видається складним для чарівника, проте легко вдасться за допомогою старого татового «Mac Plus», *тоді* матимемо план.

— Я *знаю це*, Гаррі, — голос Герміони лише трохи тремтів. — Я переглядала цю книжку саме в пошуках чогось, що я *можу* вигадати, як робити. Гадала, може складно виготовити філософський камінь через те, що алхімічне коло має бути надзвичайно точним, і це вийде зробити за допомогою маглівського мікроскопа...

— Це *геніально*, Герміоно! — хлопець швидко дістав паличку й сказав: — *Квіетус*, — а тоді продовжив, коли негучний шум більш бешкетних книжок стихнув: — Навіть якщо філософський камінь лише міф, цей фокус може спрацювати для інших складних алхімій...

— Ну, *не може*, — сказала Герміона. Вона пронеслася була бібліотекою до єдиної книжки з алхімії в бібліотеці, що не була в службовій секції. А тоді — вона пам'ятала відчуття нищівної поразки, коли вся раптова надія як здиміла. — Бо *всі* алхімічні кола мають бути намальовані «з тонкістю волосини дитини», а не в когось з алхіміків ліпше, у когось — гірше. І в чарівників є всеноклі, проте я не чула про жодні закляття, для підвищення точності яких використовують всеноклі. Я мала б зрозуміти це!

— Герміоно, — дуже серйозно сказав Гаррі й знову почав копірсатися в червоно-оксамитовому мішечку, — не картай себе, коли хороша ідея ні до чого не призводить. Треба перебрати *кучу* ідей з недоліками, доки не знайдеш ту, що справді

спрацює. А якщо надсилати мозку негативний відгук — сумувати через ідею з недоліками замість того, щоб усвідомити, що пропонування ідей — хороша поведінка твого мозку, яку треба заохочувати, то невдовзі в тебе взагалі не вийде нічого вигадувати, — Гаррі поклав дві шоколадки поряд з книжкою. — Ось, візьми ще одну шоколадку. Я маю на увазі крім тієї, що я дав раніше. Ця — щоб підтримати твій мозок за генерацію хорошого кандидата на стратегію.

— Гадаю, ти маєш рацію, — тихесенько сказала Герміона, та шоколаду не торкнулася.

Вона почала гортати сторінки до 167-ої, яку вона читала була перед тим, як прийшов був Гаррі.

(Звісно, Герміоні Грейнджер *закладки* були ні до чого.)

Гаррі ще трохи схилився над книжкою, його голова майже торкалася її плеча, він спостерігав за тим, як вона гортала сторінки, ніби міг підглядіти цінну інформацію на сторінці протягом чверті секунди. Сніданок скінчився нещодавно, тож вона могла ясно відчутти з легкого запаху, що Гаррі на десерт їв банановий пудинг.

— Тож, сказавши це все... — знову заговорив Гаррі, — і, будь ласка, сприйми це як позитивне підсилення... ти справді хотіла винайти спосіб *масового виробництва безсмертя*, щоб я міг *виплатити борг Луціусові Мелфю*?

— Так, — сказала вона навіть тихіше. Навіть коли вона *старалася* думати як Гаррі, видавалося, вона цього ще не навчилася. — А що ти робив весь цей час, Гаррі?

Гаррі скривився.

— Намагаюся зібрати свідчення щодо всієї цієї історії «хто підставив Герміону Грейнджер».

— А я... — Герміона поглянула на Гаррі. — Хіба не я... мала б намагатися розв'язати *власну* таємницю? — це було не першою її думкою, не першим пріоритетом, та тепер, коли Гаррі про це згадав...

— У цьому випадку не вийшло б, — тверезо сказав Гаррі.
— Надто багато людей зі мною готові розмовляти, а з тобою — ні... крім того, мені прикро, але я їм пообіцяв це ні з ким не обговорювати. Вибач, гадаю, тут ти нічим не допоможеш.

— Гаразд, напевно, — згодилася Герміона. — Добре. Ти робитимеш усе. Збереш усі зачіпки, поговориш з усіма підозрюваними, доки я сидітиму тут у бібліотеці. Не забудь мені повідомити, коли виявиться, що винний — професор Квірел.

— Герміоно... — сказав Гаррі. — Чому так важливо, *кто* що зробить? Хіба не значно важливіше, щоб усе було зроблено, ніж те, хто це зробить?

— Напевно, ти маєш рацію, — сказала Герміона. Вона підвела руки й притисла пальці до очей. — Напевно це вже не має значення. Усі вирішать... Я *знаю*, що ти в цьому не винен, Гаррі, ти був бездоганим джентельменом... та хай що я тепер робитиму, всі вважатимуть, що я просто хтось, кого ти весь час рятуєш, — вона затнулася, та додала тремтячим голосом: — І може *їхня правда*, Гаррі.

— Гей, гей, постривай...

— Я не вмію лякати дементорів. Я можу отримати відмінно на занятті чарами, та не можу лякати дементорів.

— *У мене таємнича темна сторона!* — прошипів Гаррі після того, як роззирнувся довкола, щоб оглянути бібліотеку. (У дальньому кутку сидів один хлопець, та він був надто далеко, щоб почути щось навіть без бар'єру тиші.) — У мене темна сторона, що *точно* не є дитиною, і хто зна яка ще магічна маячня коїться в моїй голові... Професор Квірел стверджує, що я можу стати ким завгодно, варто лише повірити... це все *шахраювання*, хіба ти не розумієш, Герміоно? Адміністрація школи все так влаштувала, щоб Хлопчик-Що-Вижив щодня мав більше часу на навчання, тільки я не можу про це розповісти. Я *шахрую*, і ти *все одно випереджаєш мене на заняттях чарами*. Я... напевно не... Хлопчика-Що-Вижив напевно

насправді не можна навіть назвати дитиною... і ти *змагаєшся навіть із цим*. Хіба ти не розумієш, що *якби* люди не зважали на мене, усім було б зрозуміло, що ти наймогутніша відьма століття? Ти ж можеш зіткнутися з трьома старшими хлопцями сам на сам і перемогти!

— Ну не знаю, — сказала вона й знову торкнулася очей, голос їй тремтів: — Я знаю лише — навіть якщо все це *правда*, — що ніхто більше ніколи не сприйматиме мене як просто мене — ніколи.

— Добре, — по деякому часі сказав Гаррі. — Я розумію, про що ти. Замість відомої команди дослідників «Поттер-і-Грейнджер» буде Гаррі Поттер і його помічниця-лаборантка. Гм... є ідея. Я *не* зосереджуватимуся на заробітку грошей деякий час, гаразд? Тобто борг сплачувати не треба аж до мого випуску з Гоґвортсу. Тож можеш зробити це сама й показати світові, на що здатна ти сама. А якщо разом ти ще й впораєшся із секретом безсмертя, просто назвемо це бонусом.

Думка, що Гаррі вірив, що *вона* знайде рішення, була... ніби нищівний тягар відповідальності щойно скинули на бідолашну травмовану дванадцятирічну дівчинку, і вона хотіла обійняти його за те, що він запропонував їй шлях до відновлення самоповаги як героїні, і ось це вона *заслужила* за те, що була жакливою людиною та весь час різко розмовляла з Гаррі, хоча він весь час був більш вірним другом до неї, ніж вона була до нього, і добре було, що він досі гадає, що вона здатна на це, і...

— У тебе є якась дивовижна раціональна штука на випадок, коли твій розум ніби розбігається в найрізноманітніших напрямках? — впоралася спитати вона.

— Мій метод такий: розпізнати різні бажання, дати їм імена, вважати їх окремими особистостями й слухати, як вони сперечаються в моїй голові. Наразі основні постійні

актори: мої внутрішні гафелшафець, рейвенкловець, грифіндорець та слизеринець, внутрішній критик, а також симульовані копії тебе, Невіла, Драко, професорки Макгонегел, професора Флитвіка, професора Квірела, мами, тата, Річарда Фейнмана та Дугласа Гофстедтера.

Герміона почала це обмірковувати, та її здоровий глузд попередив, як небезпечно вдавати таке.

— Всередині твоєї голови є копія мене?

— Ну звісно! — сказав Гаррі. І раптом хлопець здався трохи ранимим. — Тобто у твоїй голові не живе копія мене?

Жила, зрозуміла Герміона. Ба більше, ця копія точно відтворювала голос Гаррі.

— Тепер, коли я про це подумала, це дещо непокоїть, — сказала Герміона. — У мене в голові живе твоя копія. Прямо зараз вона переконує мене твоїм голосом, що це цілковито нормально.

— Добре, — серйозно сказав Гаррі. — Тобто я не розумію, як люди можуть бути друзями без цього.

Тоді вона повернулася до книжки, а Гаррі поглядав на сторінки з-понад її плеча.

Вона дочитала аж до номера сімнадцять — Катерини Скот, що, виявляється, винайшла спосіб перетворювати маленьких тварин на лимонні пироги, і лише тоді Герміоні стало духу заговорити.

— Гаррі? — почала вона. (Вона трохи відхилилася від нього, хоча й не усвідомила цього.) — Якщо в твоїй голові живе копія Драко Мелфоя, чи означає це, що ви з Драко Мелфоем друзі?

— Ну... — сказав Гаррі та зітхнув. — Так, я все одно збирався з тобою обговорити. Зрозуміло, тепер мені прикро, що не обговорив це з тобою раніше. Так ось, як би це висловити... я псував його?

— Тобто, псував?

— Спокушав до Світлої сторони Сили.

Вона роззявила рота.

— Ну знаєш, як імператор та Дарт Вейдер, тільки навпаки.

— *Драко Мелфоя*, — сказала вона. — Гаррі, ти хоч уявляєш...

— Так.

— ...які речі Мелфой казав про мене? Що він казав, що зробить зі мною, щойно в нього буде можливість? Не знаю, що він розповів *тобі*, та Дафна Грінграс розповіла мені, що Драко Мелфой каже в компанії слизеринців. Це *невимовно*, Гаррі! Невимовно в цілковито буквальному сенсі, бо я не можу сказати цього вголос!

— Коли це було? — спитав Гаррі. — На початку року? Дафна сказала, *коли* це було?

— Не казала. Бо не має значення, коли, Гаррі. Будь-хто, хто скаже те — те, що сказав Мелфой, — не може бути хорошою людиною. Неважливо, до чого ти його спокушав, він гнила особистість, бо за *жодних* умов хороша людина *ніколи*...

— Ти помиляєшся, — сказав Гаррі, подивившись їй просто в очі. — Я здогадуюся, що Драко погрожував тобі зробити, бо за нашої з ним другої зустрічі він розмовляв про те, щоб зробити це з десятирічною дівчинкою. Та хіба ти не розумієш — коли Мелфой вступив до Гогвортсу, усе своє попереднє життя його виховували *смертежери*. З огляду на *його оточення* потрібне було б *надприродне втручання*, щоб він мав *твої* моральні принципи.

Герміона різко захитала головою.

— *Ні*, Гаррі. Немає потреби, щоб хтось казав тобі, що робити людям боляче — погано, це не щось таке, що ти не робиш, бо вчитель каже, що це заборонено, це щось, що ти не робиш, бо... бо можеш *розуміти*, коли людям боляче, хіба ти

цього не знаєш, Гаррі? — тепер її голос тремтів. — Це не... це не якесь *правило*, як у алгебрі! Якщо ти не *розумієш* цього, якщо ти не відчуваєш цього *тут*, — вона стукнула по центру грудей — не зовсім біля серця, та це не мало значення, бо все одно справа була в мозку, — то в тебе цього просто немає!

Тут їй спало на думку, що Гаррі може *не мати* цього.

— Є ще книжки з історії, яких ти не читала, — тихо сказав Гаррі. — Є ще книжки, яких ти не читала, Герміоно, які могли б дати тобі відчуття перспективи. Кілька сторіч тому — гадаю, такі звичаї ще точно були розповсюджені у сімнадцятому столітті, — популярною розвагою в селах було взяти плетений кошик чи клунок з десятком живих котів та...

— Годі, — сказала вона.

— ...запекти їх над багаттям. Просто звичайне святкування. Хороша невинна розвага. І я не сперечатимуся, що це невинніша розвага, ніж палити жінок, яких вони вважали відьмами. Бо людей так влаштовано, Герміоно, всередині люди так влаштовані *відчувати*... — Гаррі поклав руку до серця, в анатомічно правильній позиції, потім завмер на мить та підняв руку до рівня вуха, — біль лише коли їхнім друзям боляче. Хтось з тих, про кого вони турбуються, — хтось з їхнього племені. У цього відчуття є вимикач, вимикач позначений «ворог», «чужоземець» чи просто «незнайомиць». Люди такими є, якщо вони не *навчаться* бути іншими. Отже ні, це *не* означає, що Драко Мелфой — нелюдський чи особливо лихий, якщо він виріс з вірою, що змушувати ворогів страждати — весело...

— Якщо ти в це віриш, — сказала вона нерівним голосом, — якщо ти *можеш* повірити в це, то ти лихий. Люди завжди відповідальні за свої дії. Неважливо, що хтось *каже* тобі зробити, саме ти це зробив. Усі це знають...

— *Ні, не знають!* Ти виросла в суспільстві після Другої світової війни, у якому *всі знають*, що «я лише віконуфаф на-

каз» казали погані хлопці. У п'ятнадцятому сторіччі це назвали б шляхетною відданістю, — Гаррі підвищував голос. — Ти що, гадаєш, що ти, ти *генетично* ліпша за всіх, хто тоді жив? Ніби варто тебе перенести в Лондон п'ятнадцятого сторіччя як дитину, і ти б *сама* зрозуміла, що палити кицьок погано, палити відьом погано, рабство — погано, і що треба турбуватися про всіх розумних істот? І ти гадаєш, що *завершила* б з усвідомленням усього цього в перший же день Гогвортсу? Ніхто ніколи *не казав* Драко, що він особисто відповідальний за те, щоб стати більш етичним за суспільство, в якому він виріс. І *незважаючи на це*, лише за чотири місяці він дійшов до такого рівня, що схопив маґлородку, що падала з даху, — вона ще ніколи не бачила Гаррі таким лютим. — Я не *завершив* псувати Драко Мелфоя, та, гадаю, він *непогано* просунувся.

Проблема з такою хорошою пам'яттю, як в неї, полягала в тому, що вона *не забула*.

Не забула, як Драко Мелфой схопив її заг'ясток, коли вона падала з даху Гогвортсу — так сильно, що в неї лишилися синці.

Вона не забула, як Драко Мелфой допоміг їй підвестися після того таємничого прокльону, через який вона перечепилася й втрапила у тарілку слизеринської квідичної команди.

І вона пам'ятала — насправді, саме через це вона й порушила цю тему, — як вона почувалася, коли почула свідчення Драко Мелфоя під дією сироватки правди.

— Чому ти не *розповів* мені про це? — спитала Герміона, і хай як вона старалася стриматися, вона підвищила голос. — Якби я *знала*...

— Це була не моя таємниця. Саме Драко ризикував, бо його тато міг дізнатися.

— Я не дурна, містере Поттер. З якої причини *насправді* ти не розповідав мені, і *що саме* ти робив з містером Мелфом?

— Ем. Ну... — Гаррі відвів очі й поглянув на бібліотечний стіл.

— Драко Мелфой під дією сироватки правди сказав авро-рам, що хотів дізнатися, чи може мене перемогти, тому викликав мене на дуель, щоб *перевірити це емпірично*. Це його слова, згідно зі стенограмою.

— Точно, — сказав Гаррі, так і не зустрівшись з нею поглядами. — Герміона Грейнджер. Ну *звісно* вона пам'ятає точні слова. Неважливо, що вона прикута до стільця, і її судять за вбивство перед усім Чарверсудом...

— Що ти *насправді* робив із Драко Мелфоем?

Гаррі здригнувся й сказав:

— Напевно *не зовсім* те, що ти думаєш, та...

Жах здіймався й здіймався всередині неї, і її прорвало:

— *Ти досліджував з ним НАУКУ?*

— Ну...

— *Ти досліджував з ним НАУКУ? Ти мав досліджувати науку зі МНОЮ!*

— Усе було не так! Я ж не *по-справжньому* досліджував з ним науку! Я ж просто, ну знаєш, *навчав* його невинним темам з маглівської науки на кшталт елементарної фізики з алгеброю тощо... я ж не проводив оригінального дослідження магії разом з ним, як з тобою...

— І, гадаю, ти і *йому* про мене теж не розповідав?

— Ем, ну звісно ж ні?.. — сказав Гаррі. — Я досліджував з ним науку з жовтня, а він тоді не те щоб був готовий про тебе почути...

Несказанне відчуття зради закипало в ній, виднілося в усьому: в її голосі, в її вирячених очах, вона відчувала, що от-от почне хлюпати носом, в горлі пекло. Вона вистрибнула за стола й відступила на крок, щоб поліпше розгледіти цього зрадника, вона майже верещала, коли заговорила:

— *Це не гаразд! Не можна досліджувати науку з двома людьми одночасно!*

— Е...

— Тобто не можна досліджувати науку з двома різними людьми й *не казати їм одне про одного!*

— А... — сторожко сказав Гаррі. — Я *подумав* про це, і був дуже обережним, щоб твоє дослідження жодним чином не перетиналося з його...

— Ах, він був *обережний*, — вона б *пошипіла* це, якби в цій фразі була бодай одна «с».

Гаррі підвів руку та провів нею по своєму скуйовдженому волоссю, чомусь від цього їй навіть *більше* захотілося на нього кричати.

— Міс Грейнджер, — сказав Гаррі. — Гадаю, ця розмова стала *метафоричною* на такому рівні, що, ем...

— *Що?* — перевіряла вона з усього духу посеред бар'єру тиші.

А тоді вона збагнула й так почервоніла, що якби володіла дорослим рівнем магії, то її волосся раптово зайнялося б.

Єдиний інший відвідувач бібліотеки — рейвенкловець, що сидів у протилежному кутку, — широко розплющеними очима витріщався на них двох і водночас доволі жалюгідно намагався це приховати — тримав книжку прямо під обличчям.

— Добре, — злегка зітхнув Гаррі. — Тож, *не забуваючи ані на мить*, що це була погана метафора, і *справжні вчені* співпрацюють одне з одним *повсючасно*, не думаю, що я зраджував когось. Вчені часто тримають поточні проекти в таємниці. Ми з тобою проводили дослідження в таємниці, і були причини не казати про це зокрема Драко Мелфоеві — він спочатку взагалі припинив би зі мною спілкування, якби дізнався, що ти мені друг, а не суперниця. І це Драко б був під ударом, якби я розповів комусь іншому про *нього*...

— І це справді все? — спитала вона. — *Справді*, Гаррі? Ти не хотів, щоб ми обидва *почувалися особливими*, ніби ми були *єдиними*, з ким ти хотів бути, і *єдиними*, в кого вийшло бути з тобою?

— Я не тому...

Гаррі затнувся.

Гаррі поглянув на неї.

Уся кров повернулася до її лиця, напевно з її вух мала б виходити пара, і тоді її голова розплавилася б від рідкої плоти, що лилася би вздовж шії, коли вона збагнула, що вона щойно бовкнула.

Гаррі витріщався на неї, видавалося, ним от-от опанує цілковитий жах.

— Ну, — сказала вона дуже високим голосом, — це... ой, я вже не знаю, Гаррі. Це *справді* лише метафора? Коли хлопець витрачає сотню тисяч галеонів для порятунку дівчини від неминучої загибелі, то вона має право цікавитися про це, як гадаєш? Це ніби коли тобі купують квіти, тільки, розумієш, значно *помітніше*...

Гаррі підстрибнув з-за столу та, похитнувшись, відступив на крок, звівши руки й несамовито ними махаючи.

— Я не тому це зробив! Я зробив це, бо ми друзі!

— Лише друзі?

Дихання Гаррі Поттера почало тяжіти до гіпервентиляції.

— Дуже хороші друзі! Навіть надзвичайно особливі друзі! Можливо, найкращі друзі назавжди! Але не *такі* друзі!

— Невже тобі справді так огидно таке припустити? — спитала вона, її голос зірвався. — Тобто... я не кажу, що я закохана в тебе, але...

— О, не закохана? Ну слава Мерлінові, — Гаррі підвів руку й змокнув чоло рукавом. — Слухай, Герміоно, будь ласка, не

зрозумій мене неправильно, ти чудова людина...

Вона похитнулася й зробила крок назад.

— ...але, навіть враховуючи мою темну сторону...

— Так ось у чому справа? Але я... я б не...

— Та ні, я хочу сказати, що я маю таємничу темну сторону, і напевно інша дивна магія зі мною коїться, ти *знаєш*, що я не нормальна дитина, насправді ні...

— Не страшно, що не нормальна, — сказала вона, відчувачи дедалі більше відчаю та спантеличення. — *Мене це влаштовує...*

— Та хоча всі ці дивні магичні штуки роблять мене дорослішим, ніж я мав би бути, я все одно не досягнув статевої зрілості, у моїй кровоносній системі немає гормонів, і мій мозок *фізично не здатен* закохатися. Тож я не кохаю тебе! Я ніяк не можу кохати тебе! Наскільки мені відомо, за шість місяців мій мозок може прокинутися й вирішити закохатися в професора Снейпа! Ем, я правильно зрозумів, що *ти* досягла статевої зрілості?

— Іііі, — видала високий звук Герміона.

Вона похитнулася на місці, і за мить Гаррі вже підбіг до неї й допоміг сісти на підлогу, обійнявши її міцними руками.

Так, *насправді* вона непевно підійшла була до кабінету професорки Макґонегел ще в грудні — не шокована, бо вона, звісно, читала відповідний матеріал, але доволі *нудотно* все ж таки їй було; з великим полегшенням вона дізналася була, що у відьом є чари, щоб дати раду з такими незручностями і *що собі думав Гаррі — питати бідолошину невинну дівчину про таке...*

— Слухай, *вибач*, — поспіхом сказав Гаррі. — Я справді не хотів сказати те, що вийшло! Я певен, що будь-хто з неупередженим поглядом на всю ситуацію, кому запропонували б зробити ставку на те, з ким я зрештою одружуся, присвоїв би тобі вищу за будь-кого з тих, кого я знаю, імовірність...

Її розум, що ледве почав збиратися до купи, раптом вибухнув іскрами полум'я.

— ...хоча не факт, що він оцінив би цю ймовірність вище за п'ятдесят відсотків, я маю на увазі, що з неупередженої точки зору існує багацько інших можливостей, і хто мені подобається перед тим, як я досягну статевої зрілості, напевно, не є сильною ознакою того, хто мені подобатиметься за сім років... не хочу, щоб здавалося, ніби я щось *обіцяю*...

З її горла почали лунати якісь різкі звуки, і вона не дуже слухала які саме. З усього світу вона сприймала лише жахливий-жахливий голос Гаррі.

— ...крім того, я читав трохи про еволюційну психологію і, ну, є купа свідчень, що коли один чоловік живе з однією жінкою щасливо до кінця життя, це швидше виняток, ніж правило, а в племенах мисливців та збирачів частіше люди просто залишалися разом від двох до трьох років, щоб зростити дитину протягом її найвразливіших років — і, ну, враховуючи, скільки людей в традиційних шлюбах зрештою стають страшенно нещасними, видається, тут треба щось розумно змінювати... особливо, якщо ми й справді відкриємо безсмертя...

***

Тано Волфе, п'ятикласник Рейвенклоу, повільно підвівся з-за бібліотечного столу — зі зручної для спостереження точки, коли (як він бачив) Грейнджер в сльозах втекла з бібліотеки. Він не міг розчутити сварку, проте, очевидно, це була одна з *тих* сварок.

В нього тремтіли коліна, та Тано все одно повільно наблизився до Хлопчика-Що-Вижив. Той витріщався на двері бібліотеки, що досі вібрували від сили, з якою їх захряснули.

Тано не дуже хотів цього робити, та Гаррі Поттера було відсортовано до Рейвенклоу. Технічно, Хлопчик-Що-Вижив був його колегою-рейвенкловцем. А це означало, що діяв Кодекс.

Хлопчик-Що-Вижив не сказав ані слова, доки Тано наближався до нього, та погляд в нього був непривітний.

Тано ковтнув слину, поклав руку Гаррі Поттерові на плече, а тоді почав завченими словами, його голос майже не тремтів:

— Відьми! Хіба їх зрозумієш, га?

— *Прибери руку, доки я не викинув її у зовнішню пітьму.*

Двері бібліотеки знову розчахнулися, і крізь них знову дехто втік.

Розділ 88. Тиск часу, ч.1

16 квітня 1992.

12:07.

Обід.

Гаррі причалапав до майже безлюдного грифіндорського столу, одним поглядом визначив, що сьогодні на обід брин та таріль кульок рупу. Фоновий гомін розмови, як чув Гаррі, був пов'язаний з квідичем; для вух таке середовище було трохи гіршим за звук пиляння іржавими пилами, та ліпшим, ніж звуки маячні про Герміону, що досі лунали за рейвенкловським столом. Грифіндор, принаймні, початково менше симпатизував Драко Мелфою та мав більше політичної схильності хотіти, щоб усі просто забули про певні неприємні факти; і хай це була неправильна причина для мовчання, але це хоча б було мовчання. Дін, Шеймус та Лаванда поїхали на канікули, але залишилися...

— Що там за гармидер за Високим столом? — спитав Гаррі в групового розуму близнюків Візлі та почав накладати їжу собі на тарілку. — Видається, все саме скінчилося, коли я зайшов.

— Наша любя, та дещо незграбна професорка Трелоні...

— Видається, взяла й вилила на себе цілу супницю...

— Про містера Геґріда ми й не згадуватимемо.

Гаррі швидким поглядом пересвідчився, що за Високим столом професорка віщування несамовито махала паличкою, а напіввелетень стукав по своєму одягу. Решта викладацького складу на це не зважали — навіть професорка Макґонегел. Професор Флитвік, як завжди, стояв на

стільці, директора знову не було (на вихідних він переважно був відсутнім), професорки Спраут, Сіністра та Вектор їли звично разом, а...

— Знаєте, — сказав Гаррі, закинувши голову назад, втупившись у ілюзію ясного блакитного неба на стелі, — подеколи мені й досі від цього моторошно.

— Від чого? — спитав Фред чи Джордж.

Могутній таємничий професор захисту «відпочивав» чи хай-там-що-в-дідька-з-ним-було-не-так, його руки шарили столом, непевно хапали курячу ногу, що ніби тікала від нього в тарілку.

— Е, пусте, — сказав Гаррі. — Просто ще не звикнув до Гогвортсу.

Далі Гаррі їв переважно мовчки, доки різноманітні Візлі обговорювали якусь химерну психотропну речовину під назвою «Гармати з Чадлі».

— Які глибокі незбагненні думки рояться у твоїй голові? — спитала юна відьма з короткою стрижкою, що сиділа поряд. — Мені просто цікаво. До речі, мене звати Бріен.

Вона дивилася на нього одним з тих поглядів, які він твердо вирішив просто ігнорувати, доки не подорослішає.

— Ну, — сказав Гаррі, — знаєш про такі зовсім прості програми штучного інтелекту на кшталт ELIZA, що використовують слова звичайної мови, щоб генерувати речення, хоча вони й гадки не мають, що ці слова означають?

— Ну звісно, — відповіла відьма. — У мене з десяток таких у валізі.

— Так ось, я вже майже не сумніваюся, що в мене приблизно такий рівень розуміння дівчат.

Раптом в залі запала тиша.

Лише за кілька секунд Гаррі збагнув, що ні, уся Велика зала витріщалася *не на нього*, тоді Гаррі крутнув головою, щоб

і самому подивитися, що спричинило мовчанку.

У Велику залу щойно, похитуючись, зайшов містер Філч — символічний наглядач за порядком Гогвортсу. Він разом зі своєю хижою кицькою Місис Норіс становив низькорівневу перешкоду, яку Гаррі часто легко обходив за допомогою смертельної реліквії епічного рівня. (Якось Гаррі запропонував був близнюками Візлі утнути якусь витівку на цій безсумнівно гідній цілі, та тоді Фред чи Джордж тихо зазначив, що ніхто ніколи не бачив, щоб містер Філч користувався паличкою, що було доволі дивно, враховуючи, скільки заклять були б корисними при його посаді, і це призводило до думок, а чому Дамблдор призначив його на цю посаду, а тоді Гаррі замовкнув.)

Зараз брунатний одяг містера Філча був просякнутий потом, розхристаний, було видно, як здіймалися його плечі від дихання, а його завжди присутньої поряд кицьки бракувало.

— Троль... — насилу зводячи дух вимовив містер Філч. — У підземеллях...

***

За Високим столом Мінерва Макґонегел так рвучко підвелася, що аж стілець за нею впав.

— *Аргусе!* — скрикнула вона. — Що з тобою сталося?

Аргус Філч непевно зробив крок від величезних дверей, верхню частину його тіла вкривали дрібні червоні плями, ніби хтось забризкав його обличчя підливою з біфштексу.

— Троль... сірий... вдвічі вищий за мене... він... він... — Аргус Філч закрив обличчя руками. — Він з'їв Місис Норіс — з'їв її усю в один ковток...

Інше «я» Мінерви відчуло різке занепокоєння — хоч вона ніколи й не любила іншу кицьку, та все ж таки обидві

вони були котячі.

У Великій залі здійснювався галас. Северус підвівся з-за Високого стола, якимось чином йому вдалося, наскільки вона побачила, не повернути до себе уваги, і вийшов крізь величезні двері без жодного слова.

«Ну звісно, — подумала Мінерва, — коридор на четвертому поверсі. Можливо, троль лише для відвертання уваги...»

Вона подумки доручила всі такі справи Северусові, витягла паличку, високо її підняла й випустила п'ять різких спалахів пурпурового полум'я.

Окрім спорадичних схлипувань Аргуса все стихло.

— Видається, в Гогвортсі випустили небезпечне створіння, — сказала вона викладацькому складу. — Я попрошу вас допомогти з пошуками в коридорах, — вона повернулася до приголомшених учнів та підвищила голос. — *Старости, негайно відведіть своїх учнів до спалень!*

Персі підстрибнув з-за грифіндорського стола.

— За мною! — високим голосом вигукнув він. — Першокласники, тримайтеся купи! Та ні, не ви...

Тоді решта старост підвелися і почали щось вигукувати, коли відновився шум голосів.

А тоді поверх цього шуму вона почула ясний холодний голос.

— Заступнице директора.

Вона обернулася.

Професор захисту спокійнісінько витирав руки серветкою, він уже стояв поряд з Високим столом.

— З усією повагою, — сказала ця невідома особистість, — ви не експерт у тактиці бою, мадам. За цих умов розумніше буде...

— Перепрошую, професоре, — сказала професорка МакГонегел та почала рух до основного входу. Філіус з Поморою

вже підвелися, щоб піти за нею, а Рубеус Геґрід здійнявся над ними усіма, коли напіввелетень підвівся. Забагато вже разів вона була в подібних ситуаціях. — Сумний досвід навчив мене, що в таких випадках не найкраща думка дослухатися до будь-яких порад від поточного професора захисту. Насправді я вважаю, що нам удвох варто шукати троля разом, щоб на вас не пало жодних підозр, хай якими будуть подальші події.

Без жодних вагань професор захисту плавним рухом застрибнув на грифіндорський стіл та сплеснув руками, що прозвучало так, ніби підлога луснула.

— Мішель Морган з Грифіндору, заступниця генерала війська Пініні, — спокійно сказав професор захисту в спричиненій ним тиші. — Будь ласка, дайте пораду виховательці свого гуртожитку.

Мішель Морган забралася на лаву перед тим, як заговорити. Крихітна відьма розмовляла значно впевненіше, ніж на початку року, наскільки пам'ятала Мінерва.

— Учнів, що розпорошені коридором, буде неможливо захищати. Всім учням варто лишитися у Великій залі та утворити скупчення в центрі... *не* за столами, бо троль просто перестрибне їх... периметр мають боронити семи-класники. Лише з військ, незважаючи на те, які вони чудові *дуелянти*, щоб вони не влучали одне в одного, — Мішель завагалася. — Перепрошую, містере Геґрід, та... для вас це буде небезпечно, тож вам варто лишитися з учнями. Професорка Трелоні також не може протистояти тролеві самотійно, — тут у голосі Мішель було значно менше співчуття, — та якщо вона буде з професором Квірелом, то вдвох вони будуть додатково довіреною та ефективною бойовою одиницею. Це весь мій аналіз, професоре.

— Адекватно, враховуючи, що у вас не було часу на підготовку, — сказав професор Квірел. — Двадцять балів Квірела. Та ви не врахували навіть простіший аргумент: «вдома» ще

не означає «в безпеці», і троль достатньо сильний, щоб зірвати двері-портрет із завіс...

— Годі, — кинула Мінерва. — Дякую, міс Морган.

Мінерва оглянула учнів, що уважно спостерігали за нею.

— Учні, робіть, як вона сказала, — тоді Мінерва знову звернулася до Високого столу: — професорко Трелоні, ви підете з професором захисту...

— Ах, — непевно сказала Сивіла. Під чисельними шарами косметики та мішаниною шалей проступала блідість. — Боюся... щось мені зле... насправді, я майже непритомню...

— Тобі не доведеться битися з тролем, — різко сказала Мінерва, як і завжди, з цією жінкою їй швидко уривався терпець. — Просто будь з професором захисту та не спускай з нього очей навіть на мить, пізніше ти маєш бути в змозі дати свідчення, що була з ним весь час.

Вона повернулася до Рубеуса:

— Рубеусе, залишаю тебе тут за головного. Бережи їх.

Величезний чоловік випростався від цих слів, похмурість покинула його, натомість він гордо кивнув.

Тоді Мінерва поглянула на учнів та гучно сказала:

— І так має бути зрозуміло, що коли хтось покине Велику залу з *будь-якої причини*, його виключать. Я не прийму жодних виправдань. Це зрозуміло?

Близнюки Візлі, яким вона дивилася просто в очі, з повагою кивнули.

Вона розвернулася й без жодного зайвого слова покрокувала до дверей, решта професорів йшли слідом.

На далекій стіні кімнати непримітно висів годинник, що показував 12:14.

...а він так і не збагнув.

Цок.

Коли Гаррі примружено витріщався на двері, крізь які вийшли професори, і розмірковував, що насправді відбувалося і що це означало, коли учні збилися в більш оборонну масу, коли змахи паличок левітували столи з дороги, Гаррі досі не збагнув.

Цок.

— Хіба не варто було *всім* професорам утворити пари? — спитав старший грифіндорець, імені якого Гаррі не знав. — Тобто... пошуки б сповільнилися, та так було б безпечніше, гадаю.

Цок.

Хтось інший відповів підвищеним голосом, та Гаррі мало з цього збагнув. Основна думка полягала в тому, що хоч гірські тролі й були вкрай непіддатними магії, неймовірно сильними і могли регенерувати, вони все одно були *шумними*, тож легко було почути їхнє наближення, і професорам Гогвортсу нескладно було загорнути троля в незламне щось там Вадима.

Цок.

А Гаррі досі не збагнув.

Цок.

Гамір натовпу притих — люди перемовлялися одне з одним тихими голосами й роззиралися довкола, прислухалися в спробі почути злий рев чи як ламаються двері.

Цок.

Деякі учні пошепки робили припущення, чого взагалі міг намагатися досягти професор захисту, привівши до школи троля, і чи він злився на професорку Макгонегел через те, що вона зрозуміла, що це була його спроба відвернути увагу, і від чого він намагався відвернути увагу.

Цок.

І Гаррі досі не спало це на думку, навіть коли всі учні збилися до купи з десь сотні тіл, навколо яких вартували горді суворі семикласники, що направили палички назовні, і хтось запропонував перерахувати всіх, а хтось інший саркастично відповів, що пропозиція мала б сенс якогось іншого дня, та зараз майже всі були на весняних канікулах, і ніхто не знав, скільки учнів мало бути в кімнаті, не кажучи вже про те, хто саме був відсутній.

Цок.

Лише тоді Гаррі подумав, а де Герміона.

Цок.

Гаррі поглянув на угруповання рейвенкловців, і не побачив там Герміони, та всі так тісно стояли, що складно було побачити менших учнів у натовпі серед доросліших чарівників.

Цок.

Тоді Гаррі поглянув на гафелпафців — перевірити, чи зможе він швидко знайти Невіла, і хоча Невіл стояв за значно вищим учнем, Гаррін алгоритм обробки зображень майже миттєво його виявив. Наскільки бачив Гаррі, Герміони не було й серед гафелпафців... І вже точно її б не було серед слизеринців... *Цок.*

Гаррі проштовхувався крізь щільний натовп, обходив учнів то збоку, то навколо, а одного разу навіть прошмигнув між ногами учня, доки не опинився поряд з рейвенкловцями і міг впевнено сказати, що ні, Герміони там не було.

Цок.

— Герміоно Грейнджер! — голосно сказав Гаррі. — Ти тут є?

Відповіді не було.

Цок.

Десь із закутків його розуму здійснювався жах, а решта його старалися визначити, наскільки сильно зараз панікувати. Гаррі доволі нечітко вже пам'ятав перше заняття із захисту, та пригадував щось про те, що тролі здатні вистежувати самотню й незахищену здобич.

Цок.

Інший потік його думок несамовито шукав серед його нерозвинених можливостей, а що саме він може *вдіяти*? Ще не третя по обіді, тож він не здатен досягти *теперішнього* за допомогою часовороту. Навіть якщо йому вдасться вислизнути з кімнати — мав існувати спосіб непомітно одягти Плащ, чимось можна було відволікти увагу — він й гадки не мав, *де* була Герміона, а Гогвортс був величезним.

Цок.

Інша частина його розуму моделювала можливі розв'язки подій. Судячи з того, що сказав був інший учень, тролі не були *тихими* хижачками, вони були шумними...

Герміона й гадки не має, що це троль, тож вона піде на шум, щоб дізнатися, що відбувається. Вона ж героїня, хіба ні?

...але в Герміони тепер є плащ-невидимка й мітла в капшучку. Гаррі наполягав був, щоб це було зроблено і для неї, і для Невіла, і професорка Макґонегел сказала йому, що їм надали ці предмети. Цього має бути достатньо, щоб Герміона втекла, навіть враховуючи її невмілість на мітлі. Їй треба було лише вибратися на дах, був ясний день, а сонячне проміння якимось погано впливало на тролів. Навіть Гаррі це пам'ятав, отже Герміона пам'ятатиме про це точно. І звісно ж, хоч Герміона й хоче всім показати себе, вона не така дурепа, щоб атакувати гірського троля.

Цок.

Вона ж не стане.

Цок.

Вона зовсім *не така*.

Цок.

А тоді Гаррі спало на думку, що нещодавно хтось підставив був Герміону Грейнджер за допомогою чарів пам'яті. Зробив це посеред Гогвортсу, не здійнявши жодної тривоги. А також влаштував усе так, щоб Драко помирав достатньо повільно, щоб не зреагували жодні захисні чари, принаймні за шість годин до того, як буде знайдено тіло, щоб ніхто не міг використати часоворот. І хай хто був достатньо розумним, щоб дати пройти трюлю крізь древні захисні чари Гогвортсу так, щоб директор не прийшов подивитися на дивне створіння, міг бути достатньо розумним, щоб *також* здійснити очевидний хід: проклясти магичні пристрої Герміони...

Цок.

Перспектива тієї частини Гаррі, що повільно здіймала паніку, зсунулася, куб Некера повернувся. Про що *в біса* думав Гаррі — дозволяти Герміоні й Невілові лишатися в Гогвортсі лише через те, що їм надали кілька дурних іграшок, це не зупинить нікого, якщо вони намагатимуться *вбити* їх.

Цок.

Інша частина його розуму почала чинити опір: ця можливість не була *певною*. Вона була складною, і ймовірність цілком могла бути нижчою за 50%. Легко уявити, як він перед усіма панікує, а потім Герміона просто повертається з вбиральні до Великої зали. Або просто трюль взагалі не підійде до неї... як в історії про хлопчика, що кричав «вовк», ніхто не повірить йому наступного разу, якщо вона й справді втрапить у біду. Це змарнує частину довіри, яка може йому пізніше стати в нагоді для чогось іншого...

Цок.

Гаррі розпізнав схему страх-осоромитися, через що більшість людей нічого не робили за умов непевності, і жорстко розчавив цей хід думок. Навіть тоді було дивовижно, скільки волі довелося зібрати в кулак, щоб крикнути перед усіма,

— якщо він просто не помітив Герміону в натовпі, вийде дуже ніяково...

Цок.

Гаррі глибоко вдихнув і на повні легені заволав:

— *Герміоно Грейнджер! Ти тут є?*

Учні обернулися до нього. Тоді дехто почав роззиратися довкола. Шум у кімнаті притихнув, адже частина розмов спинилася.

— *Чи бачив хтось Герміону Грейнджер після... приблизно пів на десяту? Чи має хтось бодай якесь уявлення, де вона може бути?*

Теревені на фоні майже спинилися.

Ніхто не здійняв руку, ніхто нічого йому не сказав, зокрема він не почув «не хвилюйся, Гаррі, я ж тут».

— О, Мерліне, — сказав хтось поряд, і тоді балачки почали відновлятися, тепер вже з новою ноткою збудження.

Гаррі втупився в свої руки, ігнорував голосні розмови навколо, і намагався думати, думати, *ДУМАТИ...*

Цок.

Цок.

Цок.

Сьюзен Боунз з рудим хлопцем, що мав паличку, яка ніби пережила не одну війну, водночас проштовхувалися крізь юрбу до Гаррі.

— Треба якось повідомити професорів...

— Треба знайти її...

— *Знайти її?* — накинулася Сьюзен на хлопця. — Як же це зробити, капітане Візлі?

— Ми підемо *шукати* її! — огризнувся Рон Візлі.

— Шизонувся? Професори вже обшукують коридори, з чого ти взяв, що в тебе більше шансів натрапити на генерала Грейнджер? Тільки от *нас* троль з'їсть! А потім нас

виключать!

Дивно, як подеколи достатньо лише почути погані ідеї, щоб на контрасті правильна ідея стала очевидною.

— *Гаразд, усі! Слухайте!*

Люди озирнулися.

— *ТИХО! УСІ! ЗАЦПТЕСЯ!*

Після цього горлянка Гаррі боліла, проте він нарешті привернув увагу всіх.

— У мене є мітла, — сказав Гаррі якомога гучніше, хоч у нього досі боліло горло. Він пам'ятав був Азкабан і мітлу, що могла переносити лише двох, тому попросив був тримісну мітлу. — Це мітла для трьох. Мені треба, щоб зі мною пішов один семикласник з військ. Ми полетимо коридорами якомога швидше в пошуках Герміони Грейнджер, підберемо її та негайно повернемося. Хто зі мною?

От тоді у Великій залі запала цілковита тиша.

***

Учні скося поглядали одне на одного. Наймолодші з очікуванням дивилися на старших, ті дивилися на учнів, що охороняли периметр, а ті переважно втупилися прямо перед собою, куди й палички направили, на випадок, якщо троль саме зараз прорветься крізь стіну.

Не було жодного поруху.

Не прозвучало жодного слова.

Гаррі Поттер заговорив знову.

— Ми не будемо битися з тролем. Якщо ми його побачимо, ми просто відлетімо геть, і він аж ніяк не зможе впіймати нас на мітлі. Я візьму на себе відповідальність за улагодження всього з адміністрацією. *Будь ласка.*

Люди й далі дивилися на інших людей.

***

Гаррі витріщався на мовчазну юрбу, на десяток семи-класників, що суворо дивилися назовні, і відчував, як його охоплював холод. У розумі він почув відлуння презирливого сміху професора Квірела, той збиткувався з самої думки, що звичайні дурні зроблять бодай щось корисне з власної волі, якщо не приставити їм до скроні палички.

Цок.

Стандартним методом боротьби з ефектом свідка було зосередитися на окремій особистості.

— Гаразд, — сказав Гаррі, стараючись зобразити командний голос Хлопчика-Що-Вижив, що не мав жодних сумнівів в покорі. — Міс Морган, ходімо зі мною зараз. Ми не можемо гаяти часу.

Відьма, яку він назвав, відвела погляд від стіни, від якої не відводила була очей, вона явно була приголомшена, та потім взяла себе в руки.

— Заступниця директора наказала всім нам залишатися тут, містере Поттер.

Гаррі не без зусиль розчепив зуби.

— Професор Квірел не казав такого, і ви теж. Професорка МакГонегел не тактик, вона не подумала була перевірити, чи не бракує учнів, і вона вважала чудовою думкою відправити учнів гуляти коридорами. Та професорка МакГонегел *розуміє* свої помилки, якщо вказати їй на них, ви ж бачили, як вона вислухала вас та професора Квірела, і я певен, що вона точно не проігнорувала б той факт, що Герміона Грейнджер *там, зовні, сама...*

Цок.

— Гадаю, професорка сказала б, що не хоче, щоб додаткові студенти вешталися коридорами. Професорка сказала, що коли хтось вийде з будь-якого причини, його виключать. Можливо, *тобі* нема чого хвилюватися, бо ти Хлопчик-Що-Вижив, та решта з нас *не має* таких привілеїв!

Цок.

У його розумі луною звучав сміх професора Квірела. Очікувати, що *звичайна* людина діятиме без повної стратегічної ясності, без чіткої особистої відповідальності, коли був *хороший привід нічого не робити...*

— На кону життя учениці, — рівним голосом сказав Гаррі. — Можливо, вона просто зараз б'ється з тролем. Просто з цікавості, це бодай щось для тебе означає?

Цок.

Лице міс Морган скривилося.

— Ти... ти ж Хлопчик-Що-Вижив! Просто піди сам і клацни пальцями, якщо хочеш їй допомогти!

Цок.

Гаррі майже не усвідомлював, що каже:

— Це все лише хитрощі й блефи, у справжньому житті в мене немає жодної сили, маленька дівчинка потребує твоєї допомоги. *Ти грифіндорка чи ні?*

— Чому ти все це кажеш *мені?* — крикнула міс Морган. — Не я тут головна! А містер Гегрід!

Незручна тиша наповнила всю залу.

Гаррі крутнувся на місці й звернувся до напіввлетня, що височів над натовпом, і всі голови водночас озирнулися на нього.

— Містере Гегрід, — досі командним тоном сказав Гаррі. — Треба, щоб ви авторизували експедицію, і треба, щоб ви зробили це негайно.

Видавалося, Рубеус Гегрід не міг ні на що наважитися,

хоча важко було судити через те, що його величезну голову вкривала нестрижена борода та пасма. Лишень очі були живими посеред всього цього волосся.

— Ем... — сказав напіввелетень. — Я си гадаю, мені сказано було берегти вас...

— Чудово, а можна ми також збережемо Герміону Грейнджер? Ну знаєте, ученицю, яку помилково звинуватили у вбивстві, якого вона не скоїла, яка потребує чиеїсь допомоги?

Напіввелетень вражено дивився на Гаррі.

Гаррі витріщився на величезну людину, відчайдушно бажав, щоб той зрозумів натяк, сподівався, що слова не видали змісту більше нікому, — не міг же той бути просто горою м'язів, звісно Джеймс та Лілі дружили з цим чоловіком не лише з жалю...

— Помилково? — вигукнув невідомий голос із загального напрямку слизеринців. — Ха, ти досі розповідаєш ці казочки? Та вона заслуговує, щоб її з'їли.

Почувся сміх, а також обурені скрики.

Лице напіввелетня сповнилося рішучості.

— Ти лишай си тут, хлопче, — проревів містер Геґрід тоном, що певно мав бути лагідним. — Я піду шукати сам. По правді тролі трохи непрості — треба хапати їх за кісточку й точно хитати, бо інакше розірвуть тебе навпіл...

— Ви можете літати на мітлі, містере Геґрід?

— Е... — спохмурнів Рубеус Геґрід. — Ні.

— Тоді ви не можете шукати достатньо швидко. *Шестикласники! Закликаю всіх шестикласників! Чи є тут шестикласники, що не є нікчемними боягузами?*

Тиша.

— *П'ятикласники? Містере Геґрід, скажіть їм, що їм дозволено піти зі мною та берегти мене! Прокляття, я ж стараюся поводитися розсудливо!*

Напіввелетень скрутив руки, на його лиці читалася агонія.

— Е... Я...

Тут всередині Гаррі щось зламалося, і він рушив просто до дверей з Великої зали, відштовхуючи будь-кого зі свого шляху, ніби вони були тупими статуями. (Він не побіг, бо біг закликає інших тебе спинити.) Подумки він рухався крізь порожню кімнату, заповнену механічними ляльками, що їхні губи рухалися, створюючи беззмістовний шум, що його *відволикав...*

Величезна фігура перегородила йому дорогу.

Гаррі підвів погляд.

— Я не можу тобі це дозволити, Гаррі Поттере, тіки не тобі з усіх. Щось дивне коїться в замку, можливо, хтось замислив щось проти міс Грейнджер... але може й проти *тебе*, — голос Рубеуса Гегріда сповнював жаль, та в ньому не було сумнівів, його гігантські руки були опущені, мов автотранспортувачі. — Не можна тебе випускати, Гаррі Поттере.

— *Закляктус!*

Червона блискавка вгатила в голову Гегріда, від чого величезний чоловік розгубився. Його голова крутнулася швидше, ніж мало б будь-що таких розмірів, і він загорлав на юну Сьюзен Боунз:

— *Що це ти таке робиш!*

— *Вибачте!* — крикнула вона. — *Інсендіум! Гліссео!*

Руки величезного чоловіка тепер били по полум'ю на його бороді, тож він не впорався втримати рівновагу й гепнувся на підлогу, та це вже не мало значення, бо Гаррі вже пройшов повз.

Невіл Лонгботом став перед ним. Видавалося, він був у розпачі, та непохитний. Гафелпафець рівно тримав паличку в руці.

Гаррі цілковито рефлекторно дістав чарівну паличку, він витріщався на свого лейтенанта, ніби весь світ збожеволів.

— Гаррі! — випалив Невіл. — Гаррі, містер Гегрід має рацію, тобі *не можна*, це може бути пастка, їхньою ціллю можеш бути *ти*...

Всі м'язи Невіла залякли, і він звалився на підлогу, ніби тверда дошка.

Блідий Рон Візлі вийшов з-за спини Невіла, тримаючи паличку.

— Іди, — сказав він.

— *Роне, шаленцю, що ти коїш...* — почувся далекий голос, який Гаррі ледве розпізнав як голос хлопця міс Клірвотер, та Гаррі вже мчав до дверей, не озираючись, навіть коли голоси Рона й Сьюзен підвищилися для вимовляння заклять. Пролунав далекий обурений рик і чийсь крики.

Коли Гаррі вийшов, він занурив руку в кашпучок і сказав «*мітла*», а за ним знову зачинилися двері.

Гаррі біг далі вестибюлем, доки довга тримісна мітла разом зі стременами вилазила з кашпучка. Він повторював подумки кілька лайливих слів та думку «ось що відбувається, коли намагаєшся бути розсудливим» тією частиною розуму, що не була завантажена розробкою схеми пошуку, що покрие можливі місця перебування Герміони. Бібліотека на четвертому поверсі була фактично з іншого боку замку... Гаррі майже дійшов до великих мармурових сходів, коли мітла потрапила йому в руки, «*Гон!*» і він у повітрі, прискорюється до третього поверху...

— *Кха!* — крикнув Гаррі.

Він ледве впорався крутнути мітлу в повітрі, щоб не простромити одну з людських фігур, що причаїлися нагорі сходів. Страшна мить пішла на спроби не впасти з мітли, виконати виверти, що дозволили залишитися в сідлі, хоча він був

вкрай близько до землі, майже не мав місця для маневру, а тоді...

— *Фреде? Джордже?*

— Ми не знаємо, як її знайти! — випалив один з близнюків Візлі, він вивертав руки від страждань. — Ми вишмигнули, бо гадали, що можемо знайти міс Грейнджер — *має* існувати швидкий спосіб знайти будь-кого в Гогвортсі, ми обидва в цьому певні... Та не можемо зрозуміти, що це за спосіб!

Гаррі витріщився на них, він висів догори дригом там, де несамопитий маневр завершився, і суто рефлексивно сказав:

— Ну, чому ви так упевнені, що здатні знайти її?

— Ми *не знаємо!* — крикнув один з близнюків Візлі.

— Ви раніше успішно знаходили людей в Гогвортсі?

— *Так!* Ми... — і раптом близнюк Візлі, котрий говорив, спинився, і обидві руді голови витріщилися вдалечінь з порожнім виразом обличчя.

Щось з оглушливим тріском розлетілося — двоє величезних дверей розчахнув хтось дуже-дуже сильний.

Гаррі крутнувся в повітрі, щоб дати доступ до місць зі стременими близнюкам Візлі. Він нічого не сказав — не було жодних причин видавати, де вони, якщо не було в цьому потреби. Видавалося, час плинув вкрай повільно, доки брати видиралися на місця, серце в Гаррі калатало, незважаючи на те, що згідно його розрахунків містер Гегрід не мав вчасно добігти навіть до першої сходинки. Тоді вони втрюх *сильно* прискорилися геть до найближчого коридору, камінь підлоги під ними злився в пляму, а стіни навколо ніби свистіли (хоча це був просто вітер у вухах), коли вони пролітали повз. Гаррі ледве вчасно згадав, що він керує тримісною мітлою, і *пригальмував* перед черговим поворотом.

Тепер в мітлі не було жодного вільного місця, та якщо вони й справді знайдуть Герміону, то... Гаррі може просто одягти Плащ невидимості, це приховає його від троля, і для

Герміони з'явиться місце...

Гаррі різко нагнувся, коли раптом над його головою виникла арка.

— Ми знайшли Джесі! — бовкнув Візлі за його спиною. — Знаю, що знайшли! Тоді ми мали йому сказати, що Філч на нього полює!

— Як? — спитав Гаррі, хоча переважно його мозок працював над тим, щоб не померти в жакливій авіакатастрофі. Він мав би летіти повільніше задля безпеки, та в ньому зростав неспокій, безпідставний жах. Він *не міг* сповільнитися, щось страшенне станеться, якщо він пригальмує...

— Ми... — сказав дальній близнюк Візлі. — Ми не пам'ятаємо!

Вони здолали черговий різкий поворот, за оцінкою Гаррі, приблизно на 0.3% швидкості світла, а тоді полетіли звивистим коридором, яким Гаррі завжди йшов від Великої зали до бібліотеки, тільки от це *не був* найкоротший шлях для *мітли*, треба було вибрати натомість довший прямий західний коридор...

Вільна від керування частина його мозку сприйняла дійсність.

— Хтось втручався у ваш розум! — вигукнув Гаррі, не спиняючи вишивання кривим коридором — такого швидкого, що подеколи ближчого до хвоста Візлі злегка вдаряло об стіну, бо довжина мітли не відповідала навичкам Гаррі в польотах.

— *Що?* — крикнув Фред чи Джордж.

— Хай хто дістав Герміону, попрацював і з вашим розумом!

Можливо, забуттятус, а може неправильно створена хибна пам'ять, та наразі Гаррі не міг *думати*...

Мітла завернула й полетіла вертикально вгору поряд зі спіральними сходами. Вони втрюх притислися до мітли,

щоб пролізти в отвір у стелі до четвертого поверху, а тоді вони опинилися перед бібліотекою, мітла спинилася зі скреготом, хоча її гальмування жодним чином не було пов'язане з тертям. Гаррі кинув близнюкам погляд «чекайте», а сам зліз з мітли й розчачхнув двері до бібліотеки, і засунув у дверний отвір голову, відновлюючи дихання.

Герміони Грейнджер там не було.

Мадам Пінс, що їла сендвіч за столом, підвела на диво непривітний погляд.

— Бібліотеку зачинено!

— Ви бачили Герміону Грейнджер? — спитав Гаррі.

— Я сказала, що бібліотеку зачинено, хлопче! Обід!

— Це надзвичайно важливо. Чи не бачили ви Герміону Грейнджер? Можливо, ви щось знаєте про те, де вона може бути?

— Ні, іди собі!

— Чи є у вас швидкий спосіб зв'язку з професоркою Макгонеґел на випадок надзвичайної ситуації?

— Га? — спитала здивована бібліотекарка. Вона підвела-ся з-за стола. — Що...

— Так чи ні. Будь ласка, відповідайте негайно.

— А... Є флу...

— Вона не в кабінеті. Чи є у вас інший метод зв'язатися з нею. Так чи ні.

— Юначе, я наполягаю, щоб ви...

Мозок Гаррі позначив ситуацію як «я знову розмовляю з ботами», і він крутнувся на підборах та помчав назад до мітли.

— Стій! — крикнула мадам Пінс.

Вона надто пізно вибігла з дверей — Гаррі й близнюки вже злетіли й були поза полем зору бібліотекарки. Тиск у розумі Гаррі все зростав, ніби матеріальна рука стисла його гру-

ди, він мав знайти *Герміону*, і гадки не мав, де вона може бути, хіба що у спальнях для відьом у рейвенкловській башті, та туди він не міг зайти. Пошук по всьому Гогвортсу скидався на математичну неможливість, певно, не існувало жодного безперервного шляху до польоту, що проходив кожною кімнатою принаймні раз... чому він не подумав вимагати для *Герміони*, *Невіла* й себе ті чудові маленькі дзеркальця, які аврори використовували для комунікації...

Тоді усвідомлення того, що він *тупий*, вдарило *Гаррі*, мов кулак у живіт. Не потрібні йому дзеркала, щоб надіслати повідомлення, аж з січня. *Гаррі* спинив мітлу посеред коридору в повітрі, паличка вже стрибнула в руку, він сповнив розум жагою захистити *Герміону Грейнджер*, і ніби срібне сонце вогню потекло його рукою, коли він вигукнув:

— ЕКСПЕКТО ПАТРОНУМ!

А тоді сліпучий білий гуманоїд виникнув, ніби наднова зірка. Почулися шоковані зойки близнюків *Візлі*.

— Скажи *Герміоні Грейнджер*, що в підземеллях Гогвортсу є троль, можливо полює на неї, їй треба виходити на сонце негайно!

Срібна фігура розвернулася, ніби пішла кудись, і зникла.

— Мерлінові трусеся, — видихнув *Фред* чи *Джордж*.

Срібний контур знову виникнув у світі і сказав дивною зовнішньою версією *Гарріного* ж голосу:

— *Герміона Грейнджер* каже, — голос яскравої фігури став високим: — Ааааааааа!

Час ніби розбився на друзки, усе рухалося дуже повільно й дуже швидко водночас. Відчайдушне бажання прискорити мітлу, летіти якнайшвидше, тільки от *Гаррі* не знав, куди...

— Якщо ти знаєш, де вона, — крикнув *Гаррі* сяйливій фігурі гуманоїда, втупившись у неї, ніби це було сонце, — то відведи мене до неї!

Срібне сяйво рушило, і *Гаррі* прискорився за ним, бли-

знюки Візлі за його спиною верещали, коли він кинувся повітрям, мов куля, швидше за думку, він не фокусувався на стінах, що блимали навколо, не думав про швидкість, просто слідував за срібним світлом крізь коридори, сходи, бомбардував двері, що їх Фред чи Джордж розчиняли несамовитими вигуками заклять, і *все одно все було надто повільно*, десь углибині Гаррі відчував, ніби занурюється в патоку, а вікна й портрети проминали повз.

Мітла проскреготіла в останньому повороті й доволі сильно гепнула одного з близнюків Візлі об стіну — втім, не так сильно, як бладжер, і вони вилетіли за сліпучим патронусом зі стелі й опинилися просто неба, далі здіймалися повз один поверх за іншим, і оком не встигли б змигнути.

Його патронус спинився (тоді Гаррі сильно загальмував), коли вони досягли широко відкритого простору підлоги, що виходив за стелю й перетворювався на зовнішню терасу, вкриту мармуровою плиткою, відкриту повітрю й небу...

Розділ 89. Тиск часу, ч.2

Холодні сині вогники невеличкими зграйками чіплялися за підлогу навколо яскравого ставка, що горів смертоноснішим, гарячішим синім.

Одне невеличке коло мармурових плиток було розбите якимось вибуховим закляттям, що його могли наслати хіба що найталановитіші з першокласниць, використавши лише рештки сил.

На терасі *досі рухалося* під прямим сонячним промінням велетенське незграбне створіння з однорідного сірого граніту. Тіло скидалося на валун, на який поклали лису голову, ніби камінчик, з короткими ногами завтовшки зі стовбур дерева та пласкими грубими ступнями. В одній руці він тримав гігантську кам'яну довбню заввишки з дорослу людину, а в іншій тримав

Близнюки Візлі закричали.

Гаррін Патронус розбився на друзки.

Троль пирхнув та крутнувся до них, кинувши у червону калюжу, що натекла коло його ніг, і високо здійняв довбню.

Тоді один з Візлі вигукнув замовляння, і довбня вилетіла з руки троля, сильно вдарила його по голові — той аж позадкував на крок, такий удар легко вбив би магла. Троль розлючено заволав, його ніс був зламаний та в крові, але майже одразу ніс знову випрямився — регенерував. Троль спробував схопити довбню обома руками — та ледве ухилилася.

— Відтісніть його, відволічіть від мене, — сказав голос.

Левітована довбня полетіла за спину троля, з тераси

на відкриту підлогу під стелею; троль зробив неймовірний стрибок і майже торкнувся довбні руками. Тоді троль знову стрибнув за довбнею, що втекла вбік; мітла полетіла вперед, Гаррі зістрибнув з неї та побіг туди, де Герміона Грейнджер лежала в калюжі власної крові, її ноги були з'їдені майже до стегон.

Руки Гаррі вирвали набір цілителя з капшучка, схопили джгути, що самі затягувалися, обмотали ними один з недогризків зі слідами зубів. На мить його руки сковзнули в крові, та вони не тремтіли — не можна було його рукам тремтіти. Коли джгут утворив повну петлю, він затягнувся й вишло більше крові, та невдовзі з цієї кукси кровотеча спинилася, і Гаррі взявся за другу. Частина його розуму кричала, кричала й кричала, і навіть та його частина, що брала другий джгут, чула цей крик, але й це мало зачекати.

Обидва близнюки Візлі вигукували закляття за закляттям зі швидкістю, від якої Гаррі знепритомнів би протягом шістдесяти секунд. Інколи близнюки вигукували два закляття точно водночас, та більшість заклять розсипалися на нешкідливі снопи іскор об тролеву шкіру. Коли другий джгут затягнувся зі ще одним сплеском крові, Гаррі підвів погляд на те, як від *«Діфіндо!»* / *«Редукто!»* вразливі очі троля вибухнули склоподібним туманом, але троль лише заволав знову, і його очі вже почали відновлюватися.

— *Вогонь та кислота!* — крикнув Гаррі. — *Використовуйте вогонь чи кислоту!*

Гаррі почув *«Фуєго!»* / *«Інсендіо!»*, та він не дивився, бо дістав шприц з сьайливою оранжевою рідиною — киснеутворне зілля, занурив його в шию Герміони туди, де, як він сподівався, була її сонна артерія, щоб її мозок вижив, навіть якщо легені чи серце зупиняться. Доки з мозком все було гаразд, решту можна виправити, магія має бути здатна все виправити, магія має бути здатна все виправити, магія має бути

здатна все виправити, і натиснув на ручку до кінця. Під блідою шкірою її шиї утворилося легке сяйво. Тоді Гаррі натиснув на її груди — там, де мало бути серце, він сподівався, що сильні поштовхи пересунуть сповнену киснем кров туди, де вона досягне мозку, навіть якщо її серце припинить битися... Насправді він не подумав перевірити її пульс.

Тоді Гаррі втупився в решту речей з набору цілителя. Він намагався вигадати, що ще може допомогти, якщо це можливо, та нічого не спадало йому на думку. Тепер, коли він припинив щось робити руками, крики віддаленої частини його розуму стали значно гучнішими. Раптом він відчув рідину на колінах, де його мантия просякла кров'ю.

За спиною Гаррі пролунало чергове ревіння троля, і він почув, як один з Візлі крикнув «*Делігітор проді!*», а тоді:

— ДОПОМОЖИ! Зроби щось!

Гаррі крутнув головою, щоб подивитися, і побачив, що на одному з близнюків Візлі якимось чином опинився Сортувальний Капелюх, навпроти нього троль обома руками тримав величезну кам'яну довбню. Тепер троль був трохи подряпанний, на ньому диміли кілька шрамів на руках, але в цілому він був досі неушкоджений.

А тоді Капелюх загорланів так гучно, що, видавалося, навіть стіни затремтіли:

— ГРИФІНДОР!

У просторі спалахнула сила — видавалося, магію можна було помацати навіть юним чуттям Гаррі. Троль відскочив, хмикнувши з подиву. Фред чи Джордж з дивним виразом змахнув плавним рухом Капелюх з голови, ніби він був фокусником, занурив руку всередину й дістав ефес з яскравим рубіном на рукояті, а тоді широку хрестовину з сяйливого білого металу й нарешті лезо заввишки з велику дитину. Коли меч повністю вивільнився, повітря ніби сповнив нечутний крик люті.

На лезі золотими літерами було написано «*nihil suprenum*».

Тоді близнюк Візлі високо здійняв меч, ніби величезне лезо було невагомим, закричав і кинувся в атаку.

Гаррі розтулив уста, щоб сказати якесь довге речення на кшталт «ні, спинися, ти ж і гадки не маєш, як користуватися мечем», та жоден звук не зірвався з його губ, а меч вже розрізав правицю троля на рівні ліктя — пройшов крізь шкіру, плоть та кістку, ніби це було желе. Але вже занесена кам'яна довбня опустилася дугою на брата з мечем, він полетів над мармуровою підлогою, над отвором, крізь який вони пролетіли мітлою, а тоді вдарився об стіну з протилежного боку й осів нерухомою купою.

Яскравий меч зникнув у прогалині в підлозі, далекий брязкіт сповістив про його приземлення.

— *Фреде!* — закричав Джордж Візлі, а тоді: — *ВЕНТУС!*

Невидимий подмух вітру схопив троля й погнав убік.

— *ВЕНТУС!*

Троля знову почало здувати до краю підлоги — до отвору вниз.

— *ВЕНТУС!*

Та троль нагнувся й схопив підлогу віцілою рукою, розтріскавши мармур для хорошого хвату. Третій подмух здув тіло троля в прогалину, та рука лишалася на місці. Тоді троль підтягнувся на одній руці й заревів.

Джордж Візлі похитнувся — ледь не впав, рука безвольно повисла.

— Гаррі... — ледве промовив Візлі, — тікай...

Близнюк зробив крок убік, сперся на стіну та почав зіслизати на підлогу.

У розумі Гаррі час розпадався, світ навколо ніби сповільнився, викривився, або, можливо, це його власний

розум скручувався й викривлявся. Треба було бігти, щось робити, та дивний параліч ніби скував усі його м'язи, всі рухи. Не було часу на слова, думки виникали зображеннями концепцій: якщо Гаррі втече, троль з'їсть і близнюків Візлі, і Герміону, якщо вже бладжери не вбивали чарівників, то Фред має досі бути живим, що близнюки Візлі були значно могутнішими в накладанні чарів, ніж він, і їм не вдалося стримати троля, не було часу трансфігурувати щось, чого він не мав, троль був надто прудким, щоб виманити його за край тераси й змусити впасти за замок Гогвортс, хтось зачаклував був троля, щоб той витримував сонячне проміння, щоб той став зброєю, і міг посилити його й іншими методами. Тоді прийшла уявна картина того, як Герміона тікала від троля, тікала до осоння, нарешті знайшла терасу, троль наступав їй на п'яти, і тут вона з'ясувала, що хтось врахував навіть таку можливість.

Непереборний жах поступився іншій емоції.

Гаррі підвівся.

З іншого боку кімнати підвівся і ворог, обрубок відрізаної мечем руки досі кривавив і не регенерував.

готовність убити

Троль підхопив з підлоги довбню вцілілою рукою, голосно заричав, вдарив довбнею об підлогу, шматки мармуру розліталися вусібіч.

думай лише про вбивство

Троль неоковирно рушив до Джорджа, що досі лежав нерухомо, з його губ стікала слина.

скористайся будь-якою можливістю, щоб це зробити

Гаррі зробив п'ять кроків уперед, ворог знову рикнув, відвернувся від Джорджа, його очі сфокусувалися на Гаррі.

вимкнути всі запобіжники, не сахатися

Трете найдосконаліше знаряддя вбивства в природі стрибками насувалося на нього.

УБИЙ

У лівиці Гаррі вже тримав трансфігурований діамант з персня, у правиці — вже тримав паличку.

— *Вінгардіум Левіоза.*

Паличка Гаррі направила крихітний коштовний камінець до рота троля.

— *Фініте Інкантатем.*

Голову троля знесло з хребта, коли камінь повернувся до оригінального розміру, Гаррі зробив крок убік, і тіло його ворога впало там, де він щойно стояв.

Голова ворога вже почала регенерувати, зазублені обрубки щелепи й хребта випрямлялися, рот набував нормальної форми, замінювалися зуби.

Гаррі нахилився й підняв голову троля за ліве вухо. Він простромив ліве око троля паличкою, запхав її у желеподібну речовину, проминув великий отвір у кістці. Гаррі уявив секцію мозку ворога завтовшки в один міліметр, і трансфігурував її на сірчану кислоту.

Регенерація ворога спинилася.

Гаррі перекинув труп через край тераси й повернувся до Герміони.

Її очі рухалися, вона була сфокусована на ньому.

Гаррі повалився на підлогу поряд з нею, незважаючи на те, що і так закривавлена мантія ще більше просякнула кров'ю. «З тобою все буде гаразд», — сформулював речення його мозок, та губи не рухалися. «З тобою все буде гаразд, ми знайдемо якусь магію, щоб це виправити, повернути тебе до норми, тільки тримайся, не...»

Губи Герміони ворухилися — трошечки, але ворухилися.

— твоя... провина...

Час завмер. Гаррі мав би сказати їй, щоб вона мовчала,

щоб берегла дихання, та тільки от не міг розтулити вуста.

Герміона знову втягнула повітря й прошепотіла самими губами:

— Не твоя провина.

Тоді видихнула й заплющила очі.

Гаррі витріщався на неї з напіврозкритим ротом, він не міг дихати.

— Не роби цього, — промовив він. Він спізнився лише на дві хвилини.

Герміона раптом смикнулася, її руки трохи піднялися, ніби намагалися щось впіймати, очі знову розплющилися. Був викид чогось — це була магія, і навіть щось більше, гучніший за землетрус крик, що містив тисячі книжок, тисячі бібліотек, усе висловлене єдиним скриком, що був Герміоною. Надто безмежний, щоб його зрозуміти, тільки от Гаррі раптом знав, що Герміона позбулася болю, і була рада не помирати на самоті. Якусь мить видавалося, що цей потік магії може втриматися, вrostи в каміння замку. Та потім потік скінчився, і магія розтанула, її тіло більше не рухалося, усі рухи спинилися, коли Герміона Джін Грейнджер припинила існування...

Ні.

Гаррі підвівся, похитуючись.

Ні.

Спалах вогню — і Дамблдор стоїть із Фоуксом, очі його сповнені жаху.

— Я відчув, що помер учень! Що...

Очі старого чарівника сприйняли те, що лежало на землі.

— О ні, — прошепотів Албус Дамблдор. Фоукс сумно, тужливо каркнув.

— Поверніть її.

На терасі запала тиша. Фред Візлі здійнявся в повітря у відповідь на жест палички Дамблдора, і поплив до них, навколо нього повітря заспокійливо сяяло рожевим.

— Гаррі... — почав старий чарівник, та його голос надломився. — Гаррі...

— Нехай Фоукс на неї поплаче чи що хочете. Хутко, — його голос був цілковито спокійним.

— Я... я не можу, Гаррі, запізно, вона мертва...

— І слухати цього не бажаю. Якби це я тут лежав, ви б викинули якогось неймовірного коника, щоб мене врятувати, правильно, бо героям не дозволено померти, доки історію не завершено. Так от, вона теж героїня, тож хай що ви приберегли для такої надособливої події, просто скористайтеся цим зараз. Обіцяю, я поверну борг.

— Я нічого не можу вдіяти! Її душа відлетіла, вона пішла далі!

Гаррі розкрив рота, щоб викричати всю свою лють, та закрив рота знову. Не було сенсу в криках — криками мети не досягнеш. Нестерпного тиску, що здіймався в ньому, неможливо було позбутися таким чином.

Гаррі відвернувся від Дамблдора й поглянув на рештки Герміони Грейнджер, що лежали в калюжі крові. Частина його розуму билася головою об світ навколо, старалася змусити все зникнути, прокинутися від кошмару й знову опинитися в спальні Рейвенклоу, щоб зранку сонечко світило крізь штори. Та кров лишалася, Гаррі не прокидався, і решта його вже знала, що ця подія — дійсність, частина того ж зіпсованого світу, що й Азкабан, палата Чарверсуду і

Ні

З нищівним відчуттям, ніби час довкола нього досі не зібрався до купи, Гаррі відвернувся від Дамблдора й поглянув униз на рештки Герміони Грейнджер посеред калюжі крові з двома джгутами навколо обрубків її ніг та вирішив

Ні.

Я не приймаю цього.

Немає жодної причини це приймати, коли у світі існує магія.

Гаррі вивчить все, що треба вивчити, винайде все, що треба винайти, вирве знання Салазара Слизерина з розуму Темного Лорда, відкриє таємницю Атлантиди, відчинить всі брами й зірве всі печаті, які треба, знайде шлях до джерела магії та перепрограмує його.

Він роздере на шматки основи самої дійсності, щоб повернути Герміону Грейнджер.

***

— Криза минула, — сказав професор захисту. — Можете зійти, мадам.

Трелоні, що сиділа була за ним на двомісній мітлі, яка щойно неслася Гогвортсом, спопеляючи всі стіни й перекриття на їхньому шляху, поспіхом злізла й гепнулася на підлогу за крок від багряно-червоних країв новенького отвору в стіні. Жінка й далі уривчасто дихала, зігнулася в три погібелі, ніби от-от виблєє щось більше за себе.

Професор захисту відчув був жах хлопця крізь зв'язок, що існував між ними, крізь резонанс їхніх магій. І він зрозумів був, що хлопець шукав троля й знайшов його. Професор захисту намагався був надіслати імпульс відступати, натягти Плащ невидимості й тікати, та він ніколи не міг вплинути на хлопця через резонанс, і цього разу він теж не досягнув успіху.

Він відчув був, як хлопець цілковито віддався готовності вбити. От тоді професор захисту почав пропалювати собі шлях крізь матерію Гогвортсу в спробі досягти поля битви

вчасно.

Він відчув був, як хлопець знищив ворога протягом секунд.

Він відчув був смуток хлопця через смерть друга.

Він відчув був лють хлопця, що була направлена на когось, хто його дратував, — напевно, Дамблдора. А тоді той прийняв невідоме рішення такої непохитної сили, що навіть професор захисту визнав його відповідність. Якщо пощастило, хлопець відкинув свої дурні жалюгідні забобони.

Ніким небачені, губи професора захисту скривилися в тонку посмішку. Хоч і були невеличкі злети й падіння, загалом день видався на диво добрим.

— ВІН ТУТ. ТОЙ, ХТО РОЗІРВЕ НА ШМАТКИ НАВІТЬ СВІТИЛА В НЕБЕСАХ. ВІН ТУТ. ВІН — КІНЕЦЬ СВІТУ.

Розділ 90. Ролі, ч.1

Звичайної «Інервації» від директора вистачило, щоб розбудити Фреда Візлі. Далі директор наклав початкові цілющі чари на зламану руку й тріснуті ребра. Ніби чужим голосом, Гаррі розповів директорові про трансфігуровану кислоту в голові троля (Дамблдор зазирнув за край тераси й зробив якийсь жест перед тим, як повернутися) та про те, що в розуми Візлі втручалися, вів далі розмову, яку він пам'ятав, та не міг ще усвідомити.

Гаррі досі стояв над тілом Герміони, він не зрушив з місця, він як міг, враховуючи відчуття дисоціації та розкладу часу, обмірковував, чи варто йому зробити щось *зараз*, чи є якісь можливості, що от-от зникнуть назавжди. Якийсь спосіб зменшити величину магічної всемогутності, що буде потрібна пізніше. Може, темпоральний маяк для пізнішого переміщення в часі, якщо він знайде спосіб повернутися більше, ніж на шість годин. Існували теорії переміщення в часі, що підпадали під загальну теорію відносності (які видавалися значно менш імовірними до того, як Гаррі отримав часоворот), і згідно з тими теоріями неможливо повернутися в часі в мить, що передує миті побудови самої машини — релятивістська машина часу підтримувала сталий шлях крізь час — вона нічого не телепортувала. Та Гаррі не бачив нічого корисного у своєму арсеналі заклять, а Дамблдор, видавалося, не надто бажав допомогти, у будь-якому разі це вже було за сім хвилин після критичного розташування в часі

— Гаррі, — прошепотів директор, поклавши руку Гаррі на плече. Він ніби зникнув з місця, де він стояв над близню-

ками Візлі, і повернувся до дійсності поряд з Гаррі. Джордж Візлі, видавалося, раптом телепортувався до брата, Фред тепер лежав рівно, його очі були розплющені, і він трохи кривився, коли дихав. — Гаррі, ти маєш звідси піти.

— Заждіть, — вимовив голос Гаррі. — Я намагаюся зрозуміти, чи можу я щось зробити.

Голос старого чарівника сповнювала безпорадність.

— Гаррі... Я знаю, що ти не віриш у душі... та чи дивиться на тебе зараз Герміона, чи ні, я не думаю, що їй хотілося б, щоб ти перебував у такому стані.

...ні, це ж очевидно.

Гаррі направив паличку на тіло Герміони...

— Гаррі! Що ти...

...та вилив усе крізь руку в паличку...

— *Фрігідейро!*

— ...робиш?

— Гіпотермія, — неухважно відповів Гаррі, похитнувшись. Це було одне з заклять, яке вони з Герміоною досліджували були цілу вічність тому, тож він міг контролювати його точно, хоча довелося докласти чимало зусиль, щоб вплинути на таку масу. Тепер температура тіла Герміони має бути рівно п'ять градусів Цельсія. — Людей з холодної води оживляли навіть після тридцяти хвилин без дихання. Холод захищає мозок від пошкоджень, розумієте, він усе сповільнює. У маглівських лікарів є прислів'я: «ти не мертвий, доки ти ще не теплий і мертвий», видається, вони навіть охолоджують пацієнтів під час певних хірургічних операцій, якщо треба зупинити чиєсь серце на довгий час.

Фред та Джордж почали схлипувати.

На обличчі Дамблдора виднілися смужки сліз.

— Мені шкода, — прошепотів він. — Гаррі, мені дуже шкода, та ти маєш припинити це.

Директор взяв Гаррі за плече й потягнув його.

Гаррі дозволив, щоб його відвернули від тіла Герміони, щоб його повели за директором подалі від крові. Чари холоду виграють якийсь час. Принаймні години, можливо, дні, якщо йому вдасться поновлювати закляття на Герміоні, чи якщо вони зберігатимуть її тіло в холодному місці.

Тепер в нього був час на роздуми.

***

Щойно Мінерва побачила лице Албуса, вона знала, що сталося щось жахливе. В неї був час поміркувати, що сталося, і навіть хто помер. В її думках виникали обличчя Аластора, Августини, Артура та Моллі — усі найімовірніші жертви на початку другого сходу до влади Волдеморта. Вона гадала, що підготувалася до найгіршого.

Та коли Албус заговорив, уся підготовка розвіялася, мов дим.

Не Герміона — ні...

Албус дав їй трохи часу на ридання. А тоді сказав їй, що Гаррі Поттер спостерігав був, як міс Грейнджер померла, і сів зовні камери зберігання шкільної лікарні, де зберігалися рештки Герміони Грейнджер, і відмовлявся зрушити з місця, казав усім, щоб ішли геть, бо йому треба поміркувати.

Лише коли Фоукс спробував йому заспівати, хлопець зреагував — заволав, щоб фенікс припинив, що його почуття справжні, що не треба магічно їх *зцілювати*, ніби вони — хвороба. Після того Фенікс відмовився співати.

Албус вважав, що в неї, напевно, зараз найвищі шанси переконати Гаррі Поттера.

Тож їй довелося зібратися з силами, вмитися — потім ще буде час на журбу, коли її служіння дітям не потребуватиме

ii.

Мінерва Макґонегел збрала до купи роздрібнені частинки себе, востаннє витерла сльози, взялася за ручку дверей лікарні, за якими була кімната, що наразі використовувалася як камера зберігання. Вп'яте від заснування Гоґвортсу тут було останнє місце спочину юного перспективного учня.

Вона відчинила двері.

Гаррі Поттер поглянув на неї. Хлопець сидів на підлозі поряд з дверима до дальнього місця збереження, і тримав паличку на колінах. Якщо за цими очима крилася журба, якщо за ними крилася порожнеча чи розбитість, цього не можна було сказати, поглянувши на лице хлопця. На щоках не виднілися сліди висохлих сліз.

— Чому ви тут, професорко Макґонегел? — спитав Гаррі Поттер. — Я сказав директорові, що хочу, щоб мене деякий час не турбували.

Вона не уявляла, що відповісти. «Допомогти тобі — тобі погано...» — та вона не знала, що сказати, не могла уявити слів, що могли б зарадити. Вона не планувала нічого перед тим, як зайти до кімнати, бо була не в найкращому стані.

— Що ти обмірковуєш? — спитала Мінерва.

Лише це речення, що спало їй на гадку. Албус сказав був їй, що Гаррі міркував, знову й знову повторював, що йому треба поміркувати. А їй треба було якимось чином змусити Гаррі говорити.

Гаррі напівдивився на неї, а напівдивився вдалечінь. Обличчя Гаррі ставало дедалі напруженішим, а Мінерва затамувала подих.

Минуло чимало часу, доки Гаррі не заговорив.

— Я обмірковую, чи маю я щось зробити прямо зараз. — сказав Гаррі Поттер. — Втім, це дуже складно. Розум весь час уявляє, як можна було б змінити минуле, якби я думав швидше, а я не можу виключити, що серед цих думок немає чо-

гось надзвичайно корисного.

— Містере Поттер... — з тремтінням в голосі почала вона. — Гаррі, мені здається, що це нездорово... так розмірковувати...

— Я не погоджуюся. Саме через брак роздумів гинуть люди, — ці слова було вимовлено рівним речитативом, ніби це була цитата з книжки.

— Гаррі, — сказала вона, ледве усвідомлюючи, що каже, — ти нічого не міг вдіяти...

Якось емоція промайнула обличчям Гаррі. Видавалося, він вперше справді сфокусував на ній погляд.

— Нічого не міг вдіяти? — на останньому слові Гаррі підвищив голос. — *Нічого не міг ВДІЯТИ? Та я вже втратив лік різноманітних способів, як я міг її врятувати! Якби я попросив видати нам усім дзеркала для зв'язку! Якби я наполіг, щоб Герміону забрали з Гогвортсу й відправили до школи, що не є божевільнею! Якби я вишмигнув негайно, а не сперечався зі звичайними людьми! Якби згадав про патронуса раніше! Якби завчасно продумав надзвичайні ситуації та натренувався згадувати про патронуса раніше! Навіть в останню хвилину, можливо, було не запізно! Я вбив троля й повернувся до неї, вона ще була ЖИВА, а я просто сів поряд з нею на коліна й дослухався до її останніх слів мов КРЕТИН замість того, щоб знову створити патронуса й передати Дамблдорові, щоб той прислав Фоукса! Або я міг підійти до проблеми в цілому з іншого боку — якби знайшов учня з часоворотом, що погодився б відправити повідомлення назад у часі до точки перед тим, як я дізнався, що з нею щось сталося, а не отримав результат, що його неможливо змінити... Я просив директора повернутися в часі, врятувати Герміону, а потім підробити все: створити мертве тіло, відредагувати всім пам'ять, та Дамблдор відповів, що він колись пробував таке, але це не просто не спрацювало — натомість він втратив ще одного*

друга. Або якби я... якби ж тільки я пішов за... якби тієї ночі...

Гаррі затулив обличчя руками, а коли опустив їх знову, до нього повернувся спокій та зібраність.

— Хай там як, — знову монотонно сказав Гаррі Поттер, — я не хочу повторювати цієї помилки, тож весь час до вечері я обмірковуватиму, чи маю я щось зробити. Якщо до того часу я нічого не вигадая, то піду на вечерю та поїм. Тепер, будь ласка, ідіть.

Вона знала, що її щоками знову течуть сльози.

— Гаррі... Гаррі, ти маєш повірити, що це не твоя провина!

— Звісно, це моя провина. Тут більше немає нікого, хто може бути відповідальним бодай за щось.

— Ні! Це Відомо-Хто вбив Герміону! — вона ледве розуміла, що каже, що вона не захистила кімнату, і хто може підслуховувати. — Не ти! Хай там що ти міг би зробити, це не ти її вбив, а Волдеморт! Якщо ти не можеш у це повірити, ти збожеволієш, Гаррі!

— Відповідальність працює не так, професорко, — Гаррі вимовив це сповненим терпіння тоном, ніби пояснював дитині щось, та був певен, що та не збагне. Він більше на неї не дивився — втупився в стіну правіше від неї. — Коли робиш аналіз катастрофи, немає сенсу призначати винною частину системи, яку опісля не можеш змінити, — це все одно що зістрибнути зі скелі й звинувачувати в результаті гравітацію. Гравітація не зміниться наступного разу. Немає сенсу при-своювати відповідальність людині, що не змінить своїх дій. Якщо поглянути з цього боку, то зрозуміло, що звинувачувати когось немає жодної користі, хіба що ти звинувачуєш себе. Ось чому в Дамблдора є сповнена зламаних паличок кімната. Принаймні це він розуміє.

Десь у закутках розуму вона позначила, що треба по якомусь часі суворо поговорити з директором про те, що можна

показувати чутливим юним дітям. Можливо, цього разу вона навіть покричить на нього. Все одно вона збиралася кричати на нього через міс Грейнджер...

— Ти *не* відповідальний, — сказала вона, хоча голос її тремтів. — Це професори... це ми відповідальні за безпеку учнів, а не ти...

Очі Гаррі знову кинулися до неї.

— Ви відповідальні? — напружено спитав він. — Ви хочете, щоб я вважав відповідальною вас, професорко Макґонґел?

Вона підняла підборіддя й кивнула. Це значно краще, ніж якщо Гаррі звинувачуватиме себе.

Хлопець підстрибнув на ноги й зробив крок до неї.

— Ну гаразд, — монотонно сказав Гаррі. — Я спробував вчинити розсудливо, коли побачив, що Герміони немає, і ніхто з професорів про це не знав. Я попросив семикласницю захистити мене, доки я шукатиму Герміону. Я просив допомоги. Я благав про допомогу. Та ніхто мені не допоміг. Бо ви дали всім безапеляційний наказ або лишатися на місці, або бути виключеними, незважаючи на будь-які виправдання. Хай які в Дамблдора є вади, він принаймні сприймає учнів як людей, а не як тварин, яких треба зігнати до стійла, аби не блукали. Ви знали, що не тямите у війсьній тактиці — спершу вам спало на думку відправити нас іти коридорами, ви знали, що дехто з учнів ліпше знається на стратегії й тактиці, але ви все одно заточили всіх в одній кімнаті, жодних дискреційних рішень. Тож коли сталося щось непередбачене вами і було б цілком логічно відправити семикласника на швидкій мітлі шукати Герміону Грейнджер, учні знали, що ви не зрозумієте й не пробачите. Вони не боялися троля — вони боялися вас. Дисципліна, підкорення, *боягузтво*, що їх ви прищеплюєте учням, затримали мене саме на такий час, що Герміона померла. Хоча насправді,

звісно, мені не варто було просити допомоги у звичайних людей, і я змінюся й буду менш дурним наступного разу. Та якби я був достатньо тупим, щоб звинувачувати когось, крім себе, ось що я б сказав.

Її щоками текли сльози.

— Ось що я сказав би вам, якби гадав, що ви можете бути за щось відповідальні. Та звичайні люди не приймають рішень залежно від наслідків — вони лише грають ролі. У вас в голові є уявний образ суворої виховательки, і ви робите хай що цей образ зробив би, — має це сенс чи ні. Суворая вихователька наказала б учням повертатися до своїх кімнат, навіть якщо троль нищить коридори. Суворая вихователька наказала б учням не виходити із Великої зали під загрозою виключення. І ця крихітна уявна професорка МакГонегел, що живе у вас в голові, не вчиться з досвіду й не змінюється, тож ця розмова марна. Такі люди, як ви, ні за що не відповідальні, відповідальні — такі люди, як я. І коли ми зазнаємо невдачі, нам немає кого звинувачувати, крім самих себе.

Хлопець широкими кроками підійшов та став навпроти неї. Він швидко дістав з-під мантиї золоту сферу — схвалену міністерством захисну оболонку часовороту. Він сказав мертвим, рівним голосом без жодних емоцій:

— Це могло б врятувати Герміону, якби я міг ним скористатися. Та ви вважали, що, згідно з вашою роллю, треба мене обмежити, заважати мені. «Ніхто не помирав у Гогвортсі вже п'ятдесят років», — ось що ви сказали мені, коли замикали його, пам'ятаєте? Треба було порушити це питання, коли Белатриса Блек вивільнилася з Азкабану, чи коли Герміону звинуватили в замаху на вбивство. Та я забув, бо дурний. Будь ласка, відімкніть її, доки не помер ще хтось з моїх друзів.

Вона нездатна була вимовити ані слова, але простягла руку й зробила це, скасувала залежні від часу чари, якими

вона оплела замо́к оболонки.

Гаррі Поттер відкрив захисну оболонку, поглянув на крихітний пісочний годинник в колах, кивнув, а тоді знову закрити оболонку.

— Дякую. Тепер ідіть геть, — голос хлопця знову зірвався. — Я маю міркувати.

Вона зачинила за спиною двері, жахливий та досі переважно притлумлений звук виривався з її горла...

Албус з'явився поряд у мерехтінні — ненадовго він був яскраво забарвлений, доки ефекти розілюзнення зникали.

Вона не те щоб підстрибнула.

— Я ж казала тобі, припини так робити, — промовила Мінерва. Їй самій було нудотно від свого голосу. — Це було особисте.

Албус вказав пальцем на двері за її спиною.

— Я боявся, що містер Поттер може завдати тобі шкоди, — директор трохи помовчав, а тоді тихо додав: — Я дуже здивувався, що ти просто стояла й вислуховувала це все.

— Мені треба було лише сказати «містере Поттер», і він би замовкнув, — ледь не прошепотіла вона. — Лише це, і він спинився би. І тоді він нікому б не зміг сказати всіх цих жахливих речей — взагалі нікому.

— Я вважаю зауваження містера Поттера цілковито несправедливими й незаслуженими, — сказав Албус.

— Якби це був ти, Албусе, ти б не погрожував нікого виключити, якщо він вийде з кімнати. Чи можеш ти чесно заперечити це?

Албус здійняв брови.

— Твоя роль у цій катастрофі крихітна, твої рішення видавалися тоді доволі розсудливими — лише через бездоганний аналіз заднім числом Гаррі Поттерові ввижається, що це не так. Звісно ж, ти вища за те, щоб звинувачувати в цьому

себе, Мінерво.

Вона чудово розуміла, що Албус поставить зображення Герміони в тій своїй жадливій кімнаті, що воно стоятиме в почесному місці. Албус вважатиме себе відповідальним, вона в цьому не сумнівалася, хоча його взагалі тоді не було в Гогвортсі. Але її не звинувачуватиме.

«Тож ти теж гадаєш, що вважати мене відповідальною — марнування часу».

Вона звалилася на найближчу стіну, доводилося стримувати нові потоки сліз. Лише тричі вона бачила, щоб Албус ридав.

— Я ніколи не мала такої віри в учнів, яка в тебе завжди була. Тебе вони б не боялися. Вони б знали, що ти зрозумієш.

— Мінерво...

— Я не гідна бути директоркою після тебе. І ми обидвое це знаємо.

— Помиляєшся, — тихо сказав Албус. — Коли прийде час, ти станеш сорок п'ятою директоркою Гогвортсу, і чудово впраєшся з цією роботою.

Вона похитала головою.

— Що тепер, Албусе? Якщо він не слухає мене, то кого ж послухає?

***

Десь пів години потому. Хлопець досі стеріг двері, за якими лежало тіло його найкращої подруги, сидів на чатах. Він втупився вниз, на паличку, яку тримав у руках. Інколи його лице скривлювалося від дум, інколи розслаблялося.

Хоча двері не відчинялися, не було жодного звуку, хлопець підвів погляд. Він зробив обличчя нейтральним. Його

голос, коли він заговорив, був безбарвним.

— Я не шукаю товариства.

Двері відчинилися.

Гогвортський професор захисту зайшов до кімнати й зачинив за собою двері, ставши чітко в кут між двома стінами — якомога далі від хлопця, наскільки це дозволяла кімната. Різке відчуття катастрофи набуло сили в повітрі між ними, висіло без змін.

— Чому ви тут? — спитав хлопець.

Чоловік злегка схилив голову. Бліді очі оглянули хлопця, ніби той був представником життя з якоїсь далекої планети і, відповідно, небезпечним.

— Я прийшов вибачитися, містере Поттер, — тихо сказав чоловік.

— Вибачитися за що? — спитав хлопець. — Ну, і що ж *ви* могли зробити, щоб запобігти смерті Герміони?

— Я мав би подумати перевірити присутність вас, містера Лонгботома та міс Грейнджер, що були очевидними наступними цілями, — без вагань сказав професор захисту. — Містер Геґрід ментально нездатний керувати загоном учнів. Я мав би проігнорувати прохання заступниці директора мовчати, і сказати їй лишити з вами професора Флитвіка, що значно ліпше міг би захистити учнів від будь-якої небезпеки, і міг би підтримувати зв'язок за допомогою патронуса.

— Правильно, — гострим мов лезо голосом сказав хлопець. — Я й забув, що в Гогвортсі є ще дехто відповідальний за щось. Тож чому ви не подумали про це, професоре? Бо я не вірю, що *ви* були дурним.

Запала тиша, і пальці хлопця побіліли на паличці.

— Тоді ви теж про це не подумали, — у голосі професора захисту відчувалася втома. — Я розумніший за вас. Я міркую швидше. Я досвідченіший. Та різниця між нами двома не така, як між нами та ними. Якщо щось можете проґавити ви,

то це можу прогавити і я, — губи чоловіка скривилися. — Розумієте, я одразу збагнув, що троль — для відволікання уваги від чогось іншого, і сам по собі неважливий. Якщо ніхто не гуляє коридорами без всякої на то причини, якщо ніхто без голово не відправляє слизеринців до тих саме підземель, де й помітили троля.

Видавалося, хлопець не розслабився.

— Гадаю, в це можна повірити.

— Хай там як, — сказав чоловік, — якщо когось і можна вважати відповідальним за смерть міс Грейнджер, то мене, а не вас. Це я, а не ви, мав би...

— Я так розумію, ви розмовляли з професоркою Макґонґел, і вона дала вам сценарій, — хлопець навіть не намагався стримати гіркоту в голосі. — Якщо ви хочете сказати мені щось, професоре, скажіть це без масок.

Запала тиша.

— Як забажаєте, — безбарвно сказав професор захисту. Бліді очі не полишила проникливість та гострота. — Мені прикро, що дівчина мертва. Вона була хорошою ученицею на моїх заняттях із захисту й могла б пізніше стати вам цінною союзницею. Я б хотів втішити вас з приводу вашої втрати, та не бачу, як це можна зробити. Звісно, якщо я знайду винних, я їх уб'ю. Прошу приєднатися, якщо дозволять обставини.

— Як зворушливо, — холодно сказав хлопець. — Тож ви не стверджуєте, що Герміона вам подобалася?

— Підозрюю, її чари на мене не діють. Я вже нелегко створюю такі стосунки.

Хлопець кивнув.

— Дякую за чесність. Це все, професоре?

Запала тиша.

— Зámок тепер боїться, — сказав чоловік з кута.

— Що?

— Коли певний древній пристрій повідомив мене, що міс Грейнджер на краю смерті, я наслав закляття проклятого вогню, про яке я колись згадував був. Я пропалював собі шлях крізь стіни й перекриття, щоб моя мітла могла йти прямішим шляхом, — чоловік і далі розмовляв безбарвно. — Гогвортсу нелегко буде загоїти ці рани, якщо він взагалі впорається. Гадаю, доведеться залатати отвори нижчими чаклунствами. Тепер я шкодую про це, адже все одно не встигнув.

— А, — сказав хлопець. Він на мить заплющив очі. — Тож ви хотіли її врятувати. Хотіли її врятувати так сильно, що навіть зробили щось з цього приводу. Гадаю, ваш розум, на відміну від їхніх, має бути на це здатен.

Нетривала, суха посмішка чоловіка.

— Дякую за це, професоре. Та зараз я хотів би побути на самоті до вечері. Ви-то маєте це зрозуміти. Це все?

— Не зовсім, — сказав чоловік. Крихта сардонічної сухості тепер знову відчувалася в його голосі. — Розумієте, у мене є певний досвід, і я хвилююся, що ви тепер збираєтеся зробити щось надзвичайно дурне.

— Наприклад? — спитав хлопець.

— Я не певен. Можливо, ви вирішили, що всесвіт без міс Грейнджер втратив цінність і має бути знищений за те, як він вам дошкуляв.

Хлопець всміхнувся без тіні гумору.

— Відчуваються ваші власні проблеми, професоре. Я таким не страждаю. А у вас таке колись було?

— Не зовсім. Не те, щоб я дуже люблю цей всесвіт, але я в ньому живу.

Запала тиша.

— Що ви плануєте, містере Поттер? — спитав чоловік з ку-

та. — Ви прийняли якесь важливе рішення, хоч і намагаєтеся від мене це приховати. Які у вас наміри?

Хлопець похитав головою.

— Я досі міркую, і волів би робити це на самоті.

— Пригадую одну вашу пропозицію, що мала місце кілька місяців тому, — сказав професор захисту. — Чи не хочете поговорити з кимось інтелектуальним? Я зрозумію, якщо ви не будете приємним співрозмовником.

Гаррі знову похитав головою.

— Ні, дякую.

— Ну, тоді, — сказав професор захисту. — Як щодо когось могутнього й не надто обмеженого наївними докорами сумління?

На мить хлопець завагався, та потім знову похитав головою.

— Когось, хто знається на таємних ученнях, на магіях, що інші їх можуть вважати неприродними?

Очі хлопця злегка примружилися — настільки непомітно, що хтось інший міг би й не...

— Зрозуміло, — сказав професор захисту. — Тож спитайте мене про це. Даю слово, що нікому не повторюватиму того, що ви скажете.

По деякому часі хлопець заговорив надламаним голосом.

— Я збираюся повернути Герміону. Бо життя після смерті не існує, а я не дозволю їй просто... просто *не бути*...

Хлопець затулив обличчя руками, а коли прибрав їх, знову видавався саме таким спокійним, як і чоловік у кутку.

Очі професора захисту були далекими, злегка спантеличеними.

— Як? — зрештою спитав чоловік.

— Будь-якими засобами.

І знову запала тиша.

— Незважаючи на ризики, — сказав чоловік у кутку.
— Незважаючи на те, якою небезпечною буде магія, що потрібна для досягнення мети.

— Так.

Очі професора захисту були задумливими.

— Та який загальний спосіб у вас на думці? Я так розумію, що перетворити її труп на інферія — не те, чого ви...

— Чи зможе вона думати? — спитав хлопець. — Чи розкладатиметься її тіло далі?

— Ні, і так.

— Тоді ні.

— Як щодо воскресального каменя Кадмуса Певерела, якби хтось знайшов його для вас?

Хлопець похитав головою.

— Я не хочу ілюзії Герміони, взятої з моїх спогадів. Я хочу, щоб вона могла *прожити* своє *життя*... — голос хлопця урвався. — Я ще не приймав жодного рішення щодо підходу розв'язання цієї задачі. Якщо доведеться використати грубу силу й отримати достатньо могутності й знань, щоб просто *змусити це статися*, то так я й зроблю.

Ще одна мовчанка.

— А для *цього*, — сказав чоловік у кутку, — ви скористаєтеся своїм найулюбленішим інструментом — наукою.

— Звісно.

Професор захисту видихнув — майже зітхнув.

— Гадаю, це все пояснює.

— Ви допоможете чи ні? — спитав хлопець.

— Якої допомоги ви бажаєте?

— Магія. Звідки вона береться?

— Я не знаю, — сказав чоловік.

— І не знає ніхто інший?

— О, стан речей значно гірший, містере Поттер. Навряд чи можна знайти вченого езотерика, що не розгадав би природи магії, та кожен з них вірить у щось своє.

— Звідки беруться закляття? Я часто читаю, як хтось винайшов закляття для того-чи-іншого, та ніхто не згадує, як.

Чоловік знизав плечима в мантиї.

— Звідки беруться книжки, містере Поттер? Ті, хто прочитав багато книжок, інколи здатні написати свою. Як? Ніхто не знає.

— Є книжки про те, як писати...

— Прочитавши їх, вам не стати відомим драматургом. Після врахування всіх порад лишається лише загадка. Винайдення нових заклять — схожа таємниця, хоч і більш явна, — чоловік схилив голову. — Такі спроби небезпечні. Є прислів'я, що треба або не мати дітей, або дочекатися, доки вони не виростуть. Не дарма більшість винахідників походять з Грифіндору, а не Рейвенклоу, як можна було б очікувати.

— А як щодо більш потужних видів магії? — спитав хлопець.

— Легендарний чарівник може винайти один ритуал з пожертвою впродовж свого життя та передати його нащадкам. Намагатися винайти п'ять ритуалів — самогубство. Ось чому справді могутні чарівники — це ті, хто отримав доступ до древнього вчення.

Хлопець неуважно кивнув.

— Ну що ж, от тобі й маєш пряме рішення. Було б гарно винайти закляття «Воскресити мертвого», «Стати Богом» чи «Запустити консоль». Вам відомо щось про Атлантиду?

— Лише те, що знає будь-який вчений, — сухо сказав чоловік. — Якщо хочете послухати про вісімнадцять найпоширеніших теорій... не зиркайте так на мене, містере Поттер. Якби все було так просто, я б уже це зробив багато років тому.

— Я розумію. Вибачте.

Деякий час вони мовчали. Професор захисту не відводив погляду від хлопця, а той втупився ніби в ніщо.

— Є магії, що я їх хочу вивчити. Закляття, які я міг би використати сьогодні, якби дослідив їх заздалегідь, — холодним голосом сказав хлопець. — Закляття, що стануть в пригоді, якщо щось таке станеться знову. Більшість з них, гадаю, мені вдасться знайти. Та деякі, гадаю, не вдасться.

Професор захисту схилив голову:

— Я навчу вас майже будь-якому закляттю, яке забажаєте, містере Поттер. У мене є деякі межі, та завжди можете спитати. Але чого саме ви шукаєте? Вам бракує сили на смертельне прокляття й на більшість інших заборонених заклять...

— Оце закляття проклятого вогню. Навряд чи це ритуал з по жертвою, з яким впорається навіть дитина, якщо наважиться?

Губи професора захисту скривилися.

— Цей ритуал потребує безповоротної по жертви — краплі крові. Після цього ваше тіло стане легшим на цю краплю крові назавжди. Не варто таке робити часто, містере Поттер. Для закляття проклятого вогню потрібна сила волі, щоб вогонь не поглинув вас. Зазвичай спочатку волю тренують безпечнішими дослідями. І хоча це не основна складова ритуалу, боюся, ви ще кілька років не досягнете потрібного рівня сили магії.

— Шкода, — сказав хлопець. — Хотілося б подивитися на вираз лиця ворога наступного разу, коли він спробував би використати троля.

Професор захисту схилив голову, його губи знову смикнулися.

— Як щодо чарів пам'яті? Близнюки Візлі дивно поведилися, і директор вважає, що їх забутняли. Видається, це

один з найулюбленіших трюків ворога.

— Правило восьме, — сказав професор захисту. — Будь-яка техніка, за допомогою якої мене перемогли бодай раз, варта того, щоб її вивчити.

Хлопець без гумору всміхнувся.

— Я якось чув історію про дорослу відьму, що наслала забуттятус, хоча була майже цілковито виснаженою, тож на це небагато магії потрібно. Це навіть не вважається непрощеним, хоча я уявити не можу, чому. Якби я міг змусити містера Геґріда пам'ятати інший набір наказів...

— Все не так просто, — сказав професор захисту. — Ви недостатньо могутні для чар хибної пам'яті, і навіть простий забуттятус на межі вашої поточної витримки. Це небезпечне мистецтво, незаконне без дозволу міністерства. Також закликаю не використовувати його, якщо випадково стерти десять років чийогось життя завдасть вам якихось незручностей. Хотів би пообіцяти вам отримати одну з книжок під найпотужнішою охороною з відділку таємниць, і передати вам її так, щоб ніхто про це не дізнався. Та насправді маю сказати вам, що ви знайдете стандартне введення в цю тему в північ-північно-західному відділі основної бібліотеки Гогвортсу під літерою «П».

— Серйозно, — безбарвно сказав хлопець.

— Саме так.

— Дякую за ваші настанови, професоре.

— Ваша винахідливість стала значно практичнішою, містере Поттер, порівняно з днем нашого знайомства.

— Дякую за комплімент, — хлопець не підвів погляду від палички, що він її тримав у руках. — Я хотів би повернутися до міркувань. Будь ласка, поясніть їм від мого імені, що станеться, якщо мене потурбувати.

***

Двері до кімнати зберігання розчинилися, і професор Квірел вийшов з-за них. Лице нагадувало мертве, було повністю позбавлене емоцій. Вона могла б сказати, що це чимось нагадувало Северуса, хоча Северус мав не зовсім такий вираз.

Щойно двері зачинилися, Мінерва безмовно створила бар'єр тиші. Вона швидко заговорила:

— Як пройшло... ви там були довго... Гаррі тепер розмовляє?

Професор Квірел хутко пройшов кімнату аж до дальньої стіни біля входу, а тоді озирнувся. Неемоційність зникла з його обличчя, ніби він зняв маску, а за нею був хтось вкрай похмурий.

— Я розмовляв з містером Поттером так, як він очікував я розмовлятиму, і уникав слів, що роздратували б його. Навряд чи я його втішив. Гадаю, в мене немає таких вмінь.

— Дякую... добре, що він взагалі розмовляє... — вона завагалася. — А що сказав містер Поттер?

— Боюся, я пообіцяв йому не розповідати про це. А тепер... мені треба відвідати бібліотеку Гогвортсу.

— *Бібліотеку?*

— Так, — сказав професор Квірел. Незвичний неспокій чувся в його голосі. — Я посилю безпеку службової секції певними запобіжними заходами власної розробки. Поточні захисні чари — сміх та й годі. А містера Поттера треба не допускати до службової секції *за будь-яку ціну*.

Вона витріщилася на професора захисту, в неї раптом завмерло серце.

Професор Квірел говорив далі:

— Ви *не* скажете хлопцеві навіть про це. Ви наголосите Флитвікові й Вектору, що хлопця треба відволікати звичайни-

ми ухиляннями, якщо він передчасно питатиме про створення закладу. І хоч це не моя сфера знань, заступнице директора, та якщо ви здатні уявити будь-що, що може допомогти спинити занурення хлопця далі в горе й божевілля — взагалі що завгодно, що може скасувати рішення, яких він доходить, — пропоную вам вдатися до цих заходів *негайно*.

Розділ 91. Ролі, ч.2

Примітка автора: цей розділ не містить жодних спойлерів жодного твору Орсона Скотта Карда. Це метафора.

***

Невдовзі знову пролунав стукіт у двері кімнати зберігання.

— Якщо ви й справді піклуєтеся про здоров'я мого розуму, — сказав хлопець, не підвівши погляду, — то підете геть, облишите мене в спокої й зачекаєте, доки я не спущуся на вечерю. А це ось не допомагає.

Двері розчинилися, і той, хто чекав за ними, зайшов.

— Ну серйозно? — безбарвно спитав хлопець.

Двері зачинилися й клацнули за спиною Северуса Снейпа.

Майстер зіллеваріння Гогвортсу не мав ані звичайної зверхності, ані навіть беземоційної маски, яку він показував у кабінеті директора. Дивним був його погляд, звернений до хлопця, що стеріг ті двері. Думки його були незбагненні.

— Я також не уявляю, про що думає заступниця директора, — сказав майстер зіллеваріння Гогвортсу. — Хіба що я маю послугувати застереженням — до чого ви можете дійти, якщо вирішите взяти всю провину за її смерть на себе.

Губи хлопця утворили тонку лінію.

— Гаразд. Перейдімо одразу до кінця цієї розмови. Ви перемогли, професоре Снейп. Я визнаю, що ви були більше від-

повідальні за смерть Лілі Поттер, ніж я за смерть Герміони Грейнджер, і що моя провина не може зрівнятися з вашою. Тоді я попрошу вас піти, і ви скажете їм, що, напевно, мене ліпше облишити в спокої на якийсь час. Усе?

— Майже, — сказав майстер зіллеваріння. — Це я підкладав записки під подушку міс Грейнджер з вказівками, де будуть битви, в яких вона брала участь.

Спершу хлопець на це взагалі не відреагував. Нарешті він сказав:

— Бо вам не до вподоби цькування.

— Не лише це, — в голосі майстра зіллеваріння була нотка болю, така невластива — важко було уявити, що цей же жовчний голос наказував дітям перемішати зілля ще раз, якщо вони не хочуть, щоб їм вибухом відірвало руки. — Я мав би зрозуміти... значно раніше, гадаю, та я взагалі цього не бачив, настільки я був поглинутий собою. Те, що я отримав посаду вихователя гуртожитку Слизерин... означало, що Албус Дамблдор цілковито втратив надію виправити Слизерин. Я певен, що Дамблдор намагався це зробити, не вірю, що не намагався, коли йому тільки довірили Гогвортс. Напевно, для нього було важким ударом, коли після стількох зусиль чимало слизеринців відповіли на поклик Темного Лорда... він би не надав мені цю посаду, коли я так поведжуся, якби не втратив всіляку надію, — плечі майстра зіллеваріння осунулися під заплямованою мантією. — Але ви з міс Грейнджер старалися щось зробити, і у вас вийшло навіть переманити містера Мелфоя та міс Грінграс, і можливо вони могли б послугувати взірцем... Гадаю, з мого боку було наївністю повірити в це. Директор не знає про те, що я зробив, і я прошу вас не казати йому.

— Чому ви мені про це розповідаєте?

— Усе стає надто серйозним, щоб не розповісти хоча б ко-мусь, — губи Северуса Снейпа скривилися. — Як вихователь

Слизерину, я побачив забагато згубних хитрих планів і знаю, як інколи трапляється. Якщо в майбутньому все стане відомо, то принаймні я вам розповідав, і ви зможете підтвердити це.

— Чудесненько, — сказав хлопець. — Дякую, що прояснили. Це все?

— Ви збираєтеся тепер вважати своє життя скінченим, і що вам не лишилося нічого крім помсти?

— Ні. Я ще маю... — хлопець замовкнув.

— Тоді я мало що можу вам порадити, — сказав Северус Снейп.

Хлопець неухважно кивнув.

— Від імені Герміони Грейнджер, дякую, що допомогли їй з цькувальниками. Вона б сказала вам, що це було правильно. А тепер я буду вам дуже вдячний, якщо ви скажете їм *облишити мене в спокої*.

Майстер зіллеваріння обернувся до дверей, і коли його лица не було видно, прошепотів:

— Я щиро співчуваю вашій втраті.

Северус Снейп вийшов.

Хлопець втупився у двері, він намагався згадати якомога точніше слова, що були сказані так давно.

«Ваші книжки зрадили вас, Поттере. Вони не розповіли того єдиного, що вам треба знати. З книжок не можна дізнатися, як це — втратити близьку людину. Такого ніяк не збагнути, окрім як пережити самому».

Звучало якось так, якщо він пригадував правильно, подумав хлопець.

Вже минули години у відділенні лікарні із зачиненими дверима, за якими лежало тіло.

Гаррі й далі роздивлявся паличку, що лежала на його колінах. Роздивлявся крихітні подряпини й плями на одинадцяти дюймах гостролисту — пошкодження, яких він ніколи не бачив був раніше, бо не роздивлявся так уважно. Він швидко прикинув, що хвилюватися немає причин, бо це результат зношення протягом шістьох-сімох місяців, тож протягом середньої тривалості життя паличка не зіпсується остаточно. У той час він напевно надто хвилювався б, що його часоворот можуть забрати, якби він просто відкрито вигукнув «Чи є тут хтось з часоворотом?» посеред Великої зали, та нескладно ж було твердо вирішити після обіду знайти когось, хто надіслав би повідомлення в минуле на дві години, а тоді професор Флитвік міг би просто піти прямо до Герміони, чи надіслати до неї свого крука-патронуса задовго до того, як троль до неї навіть близько підійшов. Чи той альтернативний Гаррі вже дізнався би, що було запізно, — почув би про смерть Герміони після обіду, до того, як встигнув би організувати відправку якогось повідомлення в минуле? Можливо, основним правилом роботи з переміщеннями в часі було зробити все, щоб не дізнатися, що вже запізно, доки ти не перемістився в часі назад. На кінці палички був крихітний обпалений шматочок — напевно від доторку до кислоти, на яку він частково трансфігурував був мозок троля, та, схоже, на роботу палички не впливала втрата невеличкої частини дерева. Насправді концепція потреби в «чарівній паличці» видавалася дедалі дивнішою при обміркуванні. Хоча, якщо закляття завжди винаходили в якийсь таємничий спосіб, нові ритуали вирізьблювалися як нові кнопки на невідомій машині, можливо, люди просто за звичкою винаходили ритуали, що потребували палички. Так само, як винаходили фрази на кшталт «Вінгардіум Левіо-

за». І справді видавалося, що магія має бути в певному сенсі майже всемогутньою, без сумніву було б зручно, якби Гаррі вдалося обійти якесь концептуальне обмеження, що не дає людям відкрити закляття «Виправ усе назавжди», проте чомусь нічого пов'язаного з магією ніколи не виходило так просто. Гаррі знову поглянув на механічний годинник, але й досі був не час.

Він спробував був наслати чари патронуса, хотів сказати патронусові піти до Герміони Грейнджер. Просто на випадок, якщо це все була брехня — чари хибної пам'яті чи хтозна-який-ще-з-численних-методів, якими чарівників можна було змусити заплющити очі й снити. Просто на випадок, що справжня Герміона жива і її десь тримають, незважаючи на те, що він відчув, як життєва сила покинула її. Просто на випадок, що життя після смерті існує, і справжній патронус здатен його досягти.

Втім, закляття не спрацювало, тож цей дослід не надав жодних свідчень, залишивши його наодинці з попередніми неприємними даними.

Час минав, і минав ще. Ззовні можна було б побачити хлопця, що просто сидів та затуманеним поглядом роздивлявся паличку й приблизно щодвіхвилини дивився на годинник.

Двері до цього відділення шкільної лікарні знову відчинилися.

Хлопець поглянув туди крижаним, смертоносним поглядом.

Спокій на лиці хлопця не витримав розгубленості, Гаррі підскочив на ноги.

— Гаррі, — сказав чоловік в офіційній сорочці під чорним жилетом. Його голос був хрипким. — Гаррі, що відбувається? Директор твоєї школи... з'явився в моєму офісі у своїй сміховинній мантії та сказав, що Герміона Грейнджер померла!

За мить вслід за чоловіком до кімнати зайшла жінка. Вона була менш збентеженою за чоловіка — менш розгубленою та більш наляканою.

— Тату, — тонким голосом сказав хлопець. — Мамо. Так, вона мертва. Вони вам більш нічого не сказали?

— Ні! Гаррі, що відбувається?

Запала мовчанка.

Хлопець осів на стіну.

— Я н... не можу. Не можу, не можу це й далі робити.

— Що?

— Не можу вдавати маленького хлопчика. У мене пр... просто немає наразі на це сил.

— Гаррі, — тремтячим голосом промовила жінка. — Гаррі...

— Тату, ти ж знаєш усі ці книжки фентезі, у яких головний герой усе приховує від батьків бо вони... вони не зрозуміють, вони реагуватимуть по-дурному й заважати-муть герою? Це письменницький прийом, правильно, щоб герой міг все розв'язати сам, а не розповідати все батькам. Будь... будь ласка, не будь цим прийомом, і ти теж, мамо. Просто... просто не грайте цю роль. Не будьте батьками, що не розуміють. Н... не кричіть на мене й не давайте мені батьківських порад, що я їх не зможу виконати. Бо я втрапив у це кляте дурне фентезі, і тепер Герміона... У мене просто немає на це все сил.

Повільно, ніби всі його м'язи могли рухатися лише впів-сили, чоловік у чорному жилеті сів на коліна поряд з Гаррі, щоб його очі були на одному рівні з очима сина.

— Гаррі, — сказав чоловік. — Я хочу, щоб ти розповів мені все, що сталося, і прямо зараз.

Хлопець глибоко вдихнув і ковтнув слину.

— Мені к-кажуть, що Темний Лорд, що я його перемиг, до-

сі живий. Ніби це не с-сюжет сотень однакових книжок, так? Ось, також, можливо, що директор моєї школи — він також наймогутніший чарівник у світі, збожеволів. А, і Герміону підставили у замаху на вбивство прямо перед цим, не те щоб хтось сказав їй батькам про це. Учень, якого вона нібито намагалася вбити, — син Луціуса Мелфоя, наймогутнішого політика чаклунської Британії, що був правницею Темного Лорда. Посада професора захисту в цій школі проклята, ніхто не витримує на ній більше року, тут навіть поширене прислів'я, що професор захисту — завжди підозрюваний. Цього року професор захисту — таємничий чарівник, що протистояв Темному Лордові впродовж попередньої війни, хоча про це ніхто й не знає, і він сам може бути, а може й не бути лихим. Також майстер зіллеваріння сохнув за Лілі Поттер роками, і, можливо, це все влаштував він з якихось збочених психологічних причин, — хлопець гірко скривив губи. — Ніби це майже весь клятий дурний сюжет.

Чоловік, що тихо все це вислухав, підвівся. Він ніжно поклав на плече хлопця руку.

— Годі, Гаррі, — сказав він. — Я достатньо почув. Ми йдемо з цієї школи негайно й беремо тебе з собою.

Жінка поглянула на хлопця із німим запитанням.

Хлопець поглянув у відповідь і кивнув.

Жінка заговорила високим голосом.

— Вони не дозволять нам, Майкле.

— Вони не мають права нас зупиняти...

— Права? Ви *магли*, — сказав хлопець. Він криво посміхнувся. — В юридичній системі чаклунської Британії у вас приблизно таке ж становище, як у мишей. Жодного чаклуна не цікавить, що ви можете сказати про свої *права*, про *справедливість*, вони навіть не слухатимуть вас. Бо у вас, бачите, немає *сили*, тож вони не мусять марнувати час. Ні, мамо, я посміхаюся не через те, що підтримую їхню політику щодо

маглів, а через те, що не підтримую вашу політику щодо дітей.

— Тоді, — твердо сказав Майкл Веррес-Еванс, — побачимо, що на це скаже *справжній* уряд. Я знаю одного депутата, та навіть трьох...

— Вони скажуть, що ти збожеволів, приємного відпочинку в психіатричній лікарні. І це якщо забуттятори міністерства не знайдуть тебе першим і не зітруть тобі пам'ять. Як я зрозумів, таке роблять з маглами весь час. Напевно, справжня верхівка нашого уряду погодилася на якісь окремі затишні умови. Гадаю, кілька цілющих чарів подеколи, якщо в когось важливого з'явиться рак, — на обличчі хлопця знову з'явилася ця крива посмішка. — Ось такі справи, тату, як мама вже знає. Вони б просто не привели вас сюди й не сказали вам нічого, якби ви могли зробити бодай щось.

Чоловік відкрив рота, та не вимовив ані слова, ніби він читав сценарій, що має робити занепокоєний батько в цій ситуації, і раптом слова обірвалися.

— Гаррі, — з тремтінням сказала жінка.

Хлопець поглянув на неї.

— Гаррі, з тобою щось сталося? Ти видаєшся... іншим...

— Петуніє! — сказав чоловік, його язик раптом знову запрацював. — Не кажи такого! У нього стрес, от і все.

— Ну, мамо, розумієш... — голос хлопця надломився. — Ти певна, що хочеш, щоб я звалив на вас усе одразу, мамо?

Жінка кивнула, хоча нічого й не сказала.

— У мене є... ну, знаєте, шкільний психіатр вважав, що в мене проблеми з керуванням гнівом? Так от... — хлопець затнувся й ковтнув слину. — Не знаю, як пояснити це тобі, мамо. Натомість це щось магічне. Напевно якимось пов'язане з тим, що сталося в ніч загибелі моїх батьків. У мене... ну, я називаю це «таємнича темна сторона», я знаю, це звучить як жарт, і я *спитав* у... древнього телепатичного магічного ка-

пелюха, чи раптом мій шрам *насправді* містить дух Темного Лорда, але той сказав, що під його крисами є лише одна людина, крім того сумніваюся, що в чарівників є душі, бо в них все одно може бути травма мозку, тільки от...

— Гаррі, повільніше! — сказав чоловік.

— ...тільки от хай що це таке, воно *справжнє*, щось є всередині мене, воно дає мені волю, коли все погано, я можу зустрітися з будь-яким ворогом, коли злюся: Снейпом, Дамблдором, усім Чарверсудом, моя темна сторона не боїться нічого, крім дементорів. І я не дурний, я знав, що за використання темної сторони певно є ціна, і я все шукав, що ж це за ціна. Моя магія не змінювалася, видавалося, особистість не змінюється, вона не старалася забрати в мене друзів чи щось таке, тож я користувався нею, коли було треба, і я запізно зрозумів, яка ж *насправді* ціна... — хлопець уже говорив майже шепотом. — Я зрозумів лише сьогодні... щоразу, як я звертаюся до неї... вона зменшує моє дитинство. Я знищив того, хто вбив Герміону. І це була не моя темна сторона, це був я. Ох, мамо, тато, мені шкода.

Запала довга тиша, сповнена лише звуку зламаних масок.

— Гаррі, — сказав чоловік, знову ставши на коліна, — я хочу, щоб ти почав спочатку, і пояснив це все значно повільніше.

Хлопець розповідав.

Батьки слухали.

По деякому часі тато підвівся.

Хлопець поглянув на нього, скривившись від гірких очікувань.

— Гаррі, — сказав чоловік, — ми з Петунією забираємо тебе звідси якомога швидше...

— Не треба, — застережливо сказав хлопець. — Я серйозно, тату. Ти не здатен боротися з міністерством магії. Вдай,

ніби вони — податкова, декан чи щось іще, що не стерпить жодного натяку на виклик їхній владі. У чаклунській Британії вам дозволено пам'ятати лише те, що уряд вважає вам слід пам'ятати. А знання про існування магії та про те, що у вас є син Гаррі, — це привілей, а не право. І якщо вони зітруть вам пам'ять, я зламаюся й перетворю міністерство на величезний кратер у вогні. Мамо, ти знаєш, що на кону, ти маєш зробити все, щоб тато не накоїв дурниць.

— І синку... — чоловік потер скроні. — Можливо, мені не варто було б цього казати зараз... та ти певен, що в тебе й справді магічна темна сторона, а не щось нормальне для хлопця твого віку?

— Нормальне, — вкрай терпляче сказав хлопець. — Як саме нормальне? Я можу ще раз перевірити, та маю всі підстави вважати, що про таке ані слова не було в «Правилах розвитку мозку дитини». Моя темна сторона — це не емоційний стан, *вона робить мене розумнішим*. Принаймні, в деяких напрямках. Неможливо *вдати*, що ти розумніший за себе.

Чоловік знову потер голову руками.

— Ну... є певний загальновідомий феномен, що відбувається з дітьми при певному біологічному процесі, який подеколи робить їх злими, суворими й похмурими. Цей процес також значно збільшує їхній інтелект та зріст...

Хлопець сперся спиною на стіну.

— Ні, тату, я не перетворююся на підлітка. Я спитав у мозку — той досі вважає дівчат гидкими. Та якщо ти хочеш так вважати, гаразд. Можливо, краще буде, якщо ти мені не повіриш. Я просто... — хлопець затнувся, — просто не міг вам про це брехати.

— Юність не завжди приходить саме так, Гаррі. Може минути певний час, доки ти почнеш помічати дівчат. Втім, можливо, ти вже помітив одну певн... — він різко себе урвав.

— Мені не подобалася Герміона в цьому плані, — проше-

потів хлопець. — Чому всі вважають, що йдеться про це? Це неповага до неї — вважати, що вона може подобатися лише так.

Було помітно, як чоловік ковтнув слину.

— Хай там як, синку, бережи себе, доки ми витягуємо тебе звідси, зрозуміло? Не вважай, що ти перейшов на темну сторону. Я знаю, що в тебе були... ем... я їх називав нападами Ендера Віггіна...

— Гадаю Ендер вже *далеко* позаду, ми тепер на стадії, коли жучари вбили Валентину.

— Слідкуй за мовою! — вигукнула жінка, а тоді закрила рот рукою.

Хлопець втомлено відповів:

— Не такі жучари, мамо. Це інсектоїдні прибульці... забудь.

— Гаррі, саме так ти й не маєш вважати, — твердо сказав професор Веррес-Еванс. — Ти не маєш вірити, що стаєш лихим. Не маєш нікому шкодити, не маєш ризикувати зазнати шкоди, не маєш гратися з будь-якою чорною магією тощо, доки ми з мамою тебе рятуємо з цієї халепи. Зрозуміло, синку?

Хлопець заплющив очі.

— Чудова була б порада, тату, якби ми були в коміксах.

— *Гаррі...* — почав чоловік.

— Поліція на це нездатна. Солдати на це нездатні. Наймогутніший чарівник на це нездатний, а він старався. Нечесно щодо невинних перехожих грати з себе Бетмена, якщо ти насправді не здатен захистити всіх згідно його коду. А я щойно довів, що не здатен на це.

Краплі поту блищали на чолі професора Майкла Верреса-Еванса:

— Тепер послухай мене. Хай що ти там прочитав у книжках, ти не *повинен* нікого захищати! Чи встрявати у будь-що

небезпечно! Взагалі зовсім ні у що жодним чином небезпечно! Просто тримайся подалі від усього, від кожної краплини безумства, що коїться у цій божевільній, а ми витягнемо тебе звідси, щойно зможемо!

Хлопець уважно роздивився тата, потім матір. А тоді він знову подивився на годинник.

— Дуже слушно, — сказав хлопець.

Він широким кроком підійшов до зовнішніх дверей та розчехнув їх.

***

Двері розчехнулися з хряскотом, від чого Мінерва застигла на місці. Не встигла вона й подумати, як Гаррі Поттер виїшов з кімнати й вбивчо на неї поглянув.

— Ви привели моїх батьків сюди, — сказав Хлопчик-Що-Вижив. — До *Гогвортсу*. В якому Відомо-Хто чи *хтось іще* нишпорить та атакує моїх друзів. Про що саме ви думали?

Вона не відповіла, що думала про те, як Гаррі сидить навпроти дверей до кімнати зберігання, в якій було тіло Герміоні, і відмовляється піти.

— Хто ще про це знає? — вимогливо запитав Гаррі Поттер. — Хтось крім вас їх бачив?

— Директор доправив їх сюди...

— Я хочу, щоб їх забрали звідси *негайно*, доки ніхто їх не помітив, зокрема Відомо-Хто, але також професор Квірел і професор Снейп. Будь ласка, направте патронуса до директора, передайте, що він має невідкладно повернути їх. Не згадуйте моїх батьків на імена, чи взагалі, що йдеться про людей, на випадок, якщо хтось слухає.

— Саме так, — сказав професор Веррес-Еванс, строго кивнувши. Він йшов крок у крок за хлопцем, Петунія — трохи да-

лі. Він не відпускав плече Гаррі. — Ми завершимо розмову з нашим сином вдома.

— Одну хвилинку, будь ласка, — рефлекторно ввічливо сказала Мінерва.

Їй не вдалося викликати патронуса першого разу — недолік цих чарів за певних умов. Їй це було не вперше, та, видається, вона втратила деякі навички...

Мінерва обрубала цю думку й зосередилася.

Коли повідомлення було надіслано, вона повернула погляд до професора Верреса-Еванса.

— Сер, — сказала вона, — боюся, містер Поттер не може покидати школи Гогвортс...

Коли Албус нарешті з'явився, були крики — ма'л втратив почуття гідності. Принаймні, кричала одна сторона. У Мінерви був зовсім не той настрій. По правді вона не мала віри словам, що їх вимовляла.

Коли професор зібрався сперечатися з директором, Гаррі Поттер, весь цей час мовчазний, сказав:

— Не тут. Ти можеш сперечатися з ним будь-де, крім Гогвортсу, тату. Мамо, прошу, будь ласка, доклади всіх зусиль, щоб тато не зробив нічого, через що можуть виникнути проблеми з міністерством.

Обличчя Майкла Верреса-Еванса спотворилося. Він озирнувся й поглянув на Гаррі Поттера. Голос його був хрипким, очі були на мокрому місці.

— Синку... що ти робиш?

— Ти чудово знаєш, що я роблю, — сказав Гаррі Поттер. — Ти прочитав усі ці комікси задовго до того, як дав їх мені. Я пройшов чимало лайна, трохи подорослішав, а тепер захищаю родичів. Насправді, все навіть простіше: ти знаєш, що я роблю, бо щойно й сам хотів це зробити. Я роблю так, щоб тих, кого я люблю, негайно забрали з Гогвортсу — ось що я роблю. Директоре, будь ласка, заберіть їх звідси, доки Відомо-

Хто не дізнається про них і не вирішить, що їм треба померти.

Майкл Веррес-Еванс шалено кинувся до Гаррі, а тоді весь рух спинився — магл залякнув, схилений у стрибку.

— Вибач, — тихо сказав директор. — Невдовзі поговоримо. Мінерво, я був з іншими, коли ти покликала, вони чекають у твоєму кабінеті.

Директор рушив уперед, ніби він ковзав по льоду, доки не опинився між застиглими чоловіком та жінкою. І знову спалахнуло полум'я.

Рухи відновилися.

Мінерва поглянула на Гаррі.

Вона не могла дібрати слів.

— Хитрий хід, привести їх сюди, — сказав Гаррі Поттер. — Напевно наші стосунки назавжди зіпсовано. А я лише хотів, щоб мене залишили в спокої до клятої вечері. Яка, — хлопець поглянув на наручний годинник, — вже *все одно* настала. Я попрощаюся з Герміоною наодинці, обіцяю, що вийду щонайбільше за дві хвилини, а тоді піду й з'їм щось, як і збирався в будь-якому разі. *Не турбуйте* мене протягом цих клятих двох хвилин, або я зламаюся й спробую когось убити. Я не жартую, професорко.

Хлопець розвернувся на місці й покрокував до кімнатки, розчинив задні двері, за якими лежало тіло Герміони Грейнджер, зайшов до середини, доки вона не встигла вирішити щось сказати. Крізь дверний отвір вона на мить побачила те, що жодна дитина не мала бачити...

Двері захряснулися.

Вона бездумно рушила вперед.

Напівшляху до дверей вона спинилася.

Її розум досі був повільним, досі страждав, і та її частина, яку Гаррі Поттер назвав би «уявний образ суворої вихова-

тельки» вимовляла слова про невідповідну для дитини поведінку. Решта її не вважала, що це хороша ідея — залишити дитину, навіть Гаррі Поттера, наодинці в кімнаті з кривавим трупом найкращого друга. Та відчинити двері чи будь-яким іншим чином виявити свої повноваження видавалося не мудрим. Не було правильного рішення, не було правильних слів. Чи, якщо вони й існували, вона про них не знала.

Дуже повільно минули півтори хвилини.

***

Коли двері знову розчинилися, Гаррі Поттер змінився, ніби впродовж півтора хвилин минули цілі життя.

— Запечатайте кімнату, — тихо сказав Гаррі, — і ходімо, професорко Макґонегел.

Вона підійшла до дверей кімнати зберігання. Вона не стримала погляду — побачила висохлу кров, простирadlo, що прикривало нижню половину, а верхня половина була ніби з воску, лялькою, помітила заплющені очі Герміони Грейнджер. Щось всередині неї знову почало схлипувати.

Вона зачинила двері.

Її пальці заворушилися на паличці, вона вимовляла слова без жодної думки — чари й захисні закляття, щоб запечатати кімнату від входу.

— Професорко Макґонегел, — дивним голосом сказав Гаррі, ніби він визубрив цю фразу, — у вас є мій камінь? Той, що директор дав мені? Треба його знову трансфігурувати на коштовний камінь, адже він виявився корисним.

Її очі автоматично кинулися до персня на лівому мізинчику Гаррі й помітили, що на ньому бракує коштовного каміння.

— Я розповім про це директорові, — відповів її язик.

— До речі, це звичайна тактика? — цим дивним голо-
сом спитав Гаррі. — Носити щось велике, трансфігуроване
на щось маленьке, й використовувати як зброю? Чи це
звичайна справа при вивченні трансфігурації?

Вона неуважно похитала головою.

— Ну, тоді ходімо.

— Я маю... — вона затнулася. — Боюся, я маю зараз зроби-
ти дещо інше. Ви можете дійти самі? Обіцяєте, що підете про-
сто до Великої зали й щось з'їсте, містере Поттер?

Хлопець пообіцяв (за винятком надзвичайних та непере-
дбачуваних обставин — умова, з якою вона не сперечалася),
а тоді вийшов з кімнати.

Те, що чекало попереду... було без сумніву не легшим, і
цілком могло бути важчим.

***

Мінерва швидко пішла до свого кабінету. Не повільно, бо
це було б нечемно.

Професорка Макґонегел розчинила двері кабінету.

— Мадам Ґрейнджер, — сказала вона, — містере Ґрейн-
джер, мені страшенно шкода...

Розділ 92. Ролі, ч.3

Не було чого робити.

Не було що планувати.

Не було про що думати.

В порожнечі здійснювся новий найгірший спогад...

Хлопчик-Що-Вижив-На-Відміну-Від-Своєї-Найкращої-Подруги плентався далі лункими коридорами до Великої зали. Він був цілковито виснаженим, і в його розумі почали виникати думки на кшталт спогадів про те, як Герміона йшла поряд, і безсловесних концепцій «цього більше ніколи не станеться», доки інша частина не закричала «ні» й не приструнила першу думку твердим рішенням повернути її. Тільки от голос цієї другої частини все слабшав, а першої був невтомним. Інша частина його розуму наполягала обміркувати, що саме він сказав був професорці Макґонегел, татові й мамі, доки він старався лише прибрати їх звідси якомога швидше, і був не в найкращому ментальному стані. Ніби варто було щось вигадати, і він своїми жалюгідними здібностями все б виправив. Що тепер лишилося від його стосунків з батьками, Гаррі гадки не мав.

Він нарешті підійшов до перехрестя, де чекав старший хлопець у чорній мантії із зеленим оздобленням. Той тихо читав книжку, він стояв там, де стояв би кожен, хто хотів перехопити когось на шляху зі шкільної лікарні до Великої зали.

Гаррі, звісно, був у Плащі невидимості, він одягнув його, щойно вийшов з кабінету, ставши невразливим майже до всіх форм магічного пошуку. Не було сенсу полегшувати

комусь задачу знайти та вбити його. Гаррі вже майже вирішив пройти повз та не марнувати час на спроби з'ясувати, що відбувається, але тоді він впізнав обличчя слизеринця.

Тоді Гаррі все збагнув. Ну звісно, одним з учнів, що лишилися в школі на Великоднів свята був...

— Ти чекав на мене, — сказав Гаррі вголос, не знімаючи Плаща.

Слизеринець відсахнувся, вдарився головою об стіну, підручник чарів для п'ятого класу випав йому з рук, а тоді він підвів широко розплющені очі.

— Ви...

— Невидимий. Так. Кажі, що хотів сказати.

Лесат Лестранж звівся на ноги, весь виявляв увагу, і випалив:

— Мій лорде, чи правильно я вчинив... я гадав, що ви не хотіли, щоб я робив крок уперед перед рештою учнів, бо тоді вони могли б запідозрити про наш зв'язок... я вирішив, що якби ви хотіли моєї допомоги, ви б покликали мене...

Дивовижно, скільки існувало різноманітних способів убити найкращу подругу своєю дурістю.

— Я... — Лесат завагався й сказав жалюгідним голосом: — Я помилився, так?

— Ти діяв саме так, як мав діяти за цих обставин. Це я був дурнем.

— Мені шкода, мій лорде, — прошепотів Лесат.

— Якби ти *пішов* зі мною, ти зміг би вбити троля?

Насправді, це було неправильне питання. Правильним питанням було, чи сам Гаррі вирішив би, що Лесата достатньо, і чи вилетів би він на шістдесят секунд раніше, та все одно...

— Я... Я не певен, мій лорде... мене не дуже терплять на дуельних практиках Слизерину, я не вивчив жести смер-

тельного прокляття... чи маю я вивчити ці мистецтва, щоб ліпше служити вам, мій лорде?

— Я й далі наполягаю, що я не твій лорд, — сказав Гаррі.

— Так, мій лорде.

— Хоча, — сказав Гаррі, — і це жодним чином не наказ, просто заувага. Будь-хто має вміти захищатися, а особливо ти. Я певен, що професор захисту допоможе тобі з цим на загальних засадах, якщо ти попросиш.

Лесат Лестранж вклонився й сказав:

— Так мій лорде, я виконаю ваші накази, якщо зможу, мій лорде.

Гаррі б пожалівся, що його неправильно зрозуміли, якби його не зрозуміли абсолютно правильно.

Лесат пішов.

Гаррі втупився в стіну.

Він і справді гадав був, що вже після половини дня міркувань знайшов усі різноманітні прояви своєї дурості.

Та, видається, з його боку це було лише черговим проявом власної пихи.

«Чи розуміємо ми свою помилку?» — холодно спитав його внутрішній слизеринець.

«Так», — подумав Гаррі.

«Твої сумніви щодо етичності взагалі не мають сенсу. Ти не обманюєш Лесата. Ти зробив саме те, що Лесат і вважає, що ти зробив. І тобі б не довелося шукати якихось виправдань, чому Лесат тобі допомагає, — ти міг би просто сказати, що він перед тобою в боргу через те, що ти його врятував від цькувальників. Це навіть можуть підтвердити шість свідків. Герміона померла, бо ти забув про надзвичайно цінний ресурс, а забув ти про Лесата через... що?»

«Через те, що Лесат Лестранж як посіпака видавався де-що темно-лордовим? — тихесенько пролунав у його розумі

голос внутрішнього гафелпафця. — Тобто... напевно це рішення було переважно моїм...»

Слизеринець не відповів словами, а почав випромінювати презирство та кидатися зображенням трупа Герміони.

«Годі!» — подумки крикнув Гаррі.

«Наступного разу, — крижаним тоном подумав слизеринець, — пропоную більше турбуватися про те, що ефективно й ефектно, і менше турбуватися про те, що видається дещо темно-лордовим».

«Взято до уваги, — подумав Гаррі, — так і робитиму».

«Ні, не робитимеш, — сказав слизеринець. — Ти понавигадуєш всілякі раціоналізації для своїх жалюгідних сумнівів. А почнеш дослухатися до мене лише коли *ще один* твій друг помре».

Гаррі почав хвилюватися, чи не божеволіє він. Зазвичай його розмови з голосами в голові були іншими.

Хлопчик-Що-Вижив

біль

Гаррі Веррес плентався далі сам

сумно

Гаррі йшов далі тихими коридорами.

***

— Як справи в містера Поттера? — вимогливо спитав професор Квірел.

Щось видавало напруження чоловіка. Це не можна було назвати *турботою* — більше скидалося на хижака, що вичікує, коли буде час стрибнути. Грейнджери тільки-но пішли були з мадам Помфрі, як професор захисту постукав був у двері її кабінету і, не чекаючи на відповідь, зайшов та заговорив,

не давши їй вимовити ані слова. Мінерва не знала, це Гаррі Поттер перейняв таку звичку від професора захисту — не помічати біль людей навколо, коли він думав про щось своє, чи це була якась дитяча вада, з якої цьому чоловікові не вдалося вирости.

— Містер Поттер припинив охороняти тіло міс Грейнджер, — сказала вона, додавши до голосу непривітності. Вона була певна, що професор захисту не відчував такого горя, як вона, чоловік взагалі ані слова не сказав про Герміону Грейнджер. І він ставив їй якісь вимоги... — Гадаю, він пішов на вечерю.

— Я не питав про *фізичний* стан хлопця! Чи ви... чи він... — професор Квірел зробив різкий жест, ніби хотів передати концепцію, для якої в нього не було слів.

— Не особливо, — сказала вона. Ще десь тридцять секунд, і вона накаже професорові захисту піти з її кабінету.

Професор Квірел почав крокувати туди-сюди в її невеличкому кабінеті.

— Міс Грейнджер була єдиною, до чиеї думки він і справді дослухався. Тепер, коли її немає, усі обмеження нерозсудливості хлопця усунено. Тепер я це розумію. Хто лишається? Містер Лонгботом? Містер Поттер навіть не вдає, що вони рівні. Флитвік? Його гоблінівська кров лише вимагатиме помсти. Містер Мелфой, якщо той повернеться? Але що з того вийде? Снейп? Ходяче нещастя. Дамблдор? Пха. Події вже прямують до катастрофи, їх треба відвести з цього шляху, яким вони природно б ішли. Кого може послухати містер Поттер, з ким би він за звичайних обставин не розмовляв? Седрик Дігорі навчав хлопця, та яку він дасть пораду? Невідомо. Містер Поттер довго розмовляв з Ремусом Люпином. На нього я не зважав. Чи відомі Люпинові ті слова, ті дії, та жертва, яку треба принести, щоб відвернути хлопця з його шляху? — професор Квірел крутнувся до неї. —

Ремус Люпин заспокоював тих, хто горював, втримував їх від непродуманих вчинків, доки він був в Ордені Фенікса?

— Непогана думка, — повільно сказала вона. — Видається, містер Люпин часто вгамовував Джеймса Поттера за їхніх часів у Гогвортсі.

— Джеймс Поттер, — професор Квірел примружив очі. — Хлопець не надто схожий на Джеймса Поттера. Чи певні ви в успіху цього плану? Ні, це неправильне питання, ми не обмежені єдиним планом. Чи певні ви, що цього плану *достатньо*, і нам не треба вдаватися до інших планів? Якщо поставити питання таким чином, відповідь стає очевидною. Рух до катастрофи треба спиняти за кожної можливої нагоди.

Професор захисту відновив крокування в межах її офісу — доходив до однієї стіни, розвертався на підборі й повертався до іншої.

— Перепрошую, професоре, — вона навіть не намагалася приховати різкість, — та я вже досягла межі своїх можливостей на сьогодні. Ви можете йти.

— *Ви*, — професор крутнувся, і вона зустрілася поглядом з його крижаними синіми очима. — *Ви* — перша після міс Грейнджер, хто мала б стримати хлопця від безрозсудства. Ви вже зробили все можливе? Ну звісно ж ні.

Та як він *посмів*.

— Якщо ви все сказали, то *підете* звідси.

— Чи визначив уже ваш союз, хто я насправді? — ці слова прозвучали оманливо м'яко.

— Насправді так. А тепер...

Щира магія, щира міць ринула в кімнату, мов спалах блискавки, ніби грім лунав у її вухах та заглушав решту почуттів. З її столу злетіли папери — не через якийсь начаклований вітер, а через грубу силу загадкової могутності.

Тоді сила вгамувалася — лише сертифікати про смерть

Герміони Грейнджер повзли підлогою.

— Я Девід Монро, що бився з Волдемортом, — досі м'яко сказав чоловік. — Почуйте мої слова. Хлопця не можна лишати в такому стані. Він стане *небезпечним*. Не виключено, що ви вже зробили все можливе. Та я вважаю таку подію вкрай малоймовірною — таке часто кажуть, та зрідка роблять. Підозрюю, ви зробили лише те, що й зазвичай. Не можу справді осягнути, що змушує інших вийти за свої межі, бо в мене їх ніколи й не було. Люди лишаяються на диво пасивними навіть перед лицем смерті. Страх публічного осуду чи втрати засобів існування частіше змушує людей на екстраординарний вчинок — порушення власних звичок. По той бік війни Темний Лорд досягав неперевершених результатів за допомогою прокляття «Круціатус», яке він помірковано застосовував на своїх слугах з міткою, а ті могли уникнути покарання єдиним методом — досягти успіху, і там жодні виправдання на кшталт «ми зробили все можливе» не приймалися. Уявіть собі цей стан розуму, і спитайте себе, чи справді ви зробили *все, що тільки можна*, щоб відвернути Гаррі Поттера з його шляху.

— Я — грифіндорка, і мене страх не надто спонукає, — кинула вона у відповідь. — А ви будете ввічливими в моєму офісі!

— Я от вважаю страх чудовою мотивацією, і насправді саме страх мною наразі керує. Відомо-Хто з усіма його жахіттями, все одно не порушував певних правил. Моя професійна думка, як підготовленого майже на рівні Дамблдора й Того-Кого-Не-Можна-Називати чарівника, що хлопець посяде місце серед тих, чії ритуали написані на надгробках народів. І це не марне занепокоєння, Макґонегел, я вже чув слова, що викликають найсильніші побоювання.

— Ви збожеволіли? Ви гадаєте, що містер Поттер може... це сміховинно. Містер Поттер не зможе...

В її розумі виринув спогад про латку скла на сталевій кулі.

— ...містер Поттер *не стане* такого робити!

— Його свідоме рішення й не потрібне. Зрідка чарівники навмисно накликають на себе власну прикру долю. Можливо, містер Поттер не видається вам злісним. Та чи видається він вам необачним, щойно він вб'є собі в голову якусь ціль? Я повторюю, у мене є певні причини для *найсильніших з можливих* тривоги!

— Ви розмовляли про це з директором? — повільно спитала вона.

— Це було б гірше, ніж безглуздим. Дамблдор не здатен переконати хлопця. Принаймні, він достатньо мудрий, щоб це знати й не робити гірше. У мене немає потрібного досвіду, я погано розумію стан хлопця. Саме *ви...* але ви й далі шукаєте когось, хто вас врятує, — професор захисту повернувся до неї спиною й пішов до дверей. — Гадаю, я ліпше проконсультуюся з Северусом Снейпом. Може він і ходяче нещастя, та він про це знає, і він має краще розуміти поточний настрій хлопця. Щодо вас, мадам, уявіть, що ваше життя добігає кінця, і ви знаєте, що Британія... та ж ні, ви вірні не Британії, чи не так? Уявіть, ваше життя добігає кінця, і темрява жере останні стіни Гогвортсу, що разом з вами помруть усі учні, і ви згадуєте цей день, і розумієте, що могли зробити ще щось.

Розділ 93. Ролі, ч.4

Гаррі увійшов до Великої зали, один раз роззирнувся довкола, ухопив достатньо для підтримки життєдіяльності калорій, вийшов, надягнув знову свій Плащ та знайшов якийсь закуток, де можна поїсти. Бачити інших учнів за столом...

Відчуття відрази, коли дивишся на інших людей, — погана ознака, прокоментував гафелпафець. Не варто їх звинувачувати в тому, що в них не було всіх можливостей, які ти мав, щоб вивчити все, що ти знаєш. Бездіяльність у стресових ситуаціях не має нічого спільного з егоїзмом. Це ж упередження нормальності, як тоді, коли зіткнулися літаки на острові Тенер-щось-там, дехто з пасажирів вибіг та врятувався, але більшість просто заклакли в кріслах поки їхній літак буквально горів. Подивися, скільки тобі знадобилося часу, щоб справді почати діяти.

У ненависті немає корисного призначення, сказав ґрифіндорець. Це пошкодить твій альтруїзм.

Спробуй винайти спосіб тренування, який можна використати, щоб запобігти цьому наступного разу, сказав рейвенкловець.

А я зухвало зроблю експериментальне передбачення, сказав слизеринець, запам'ятайте мої слова: ми завжди спостерігатимемо саме те, на що вказує гіпотеза, згідно з якою людей не можна врятувати, не можна навчити, і вони ніколи не зможуть допомогти нам з чимось справді важливим. Також нам потрібен якийсь спосіб підрахунку того, як часто я маю рацію.

Гаррі проігнорував голоси у своїй голові і просто з'їв то-

сти якомога швидше. Це був поганий спосіб харчування для щоденної практики, та поодинокі винятки не зашкодять, якщо він надолужуватиме втрачене наступного дня.

Він саме робив черговий укус, як яскрава срібна фігура фенікса випурхнула нізвідки та сказала голосом старого втомленого чоловіка:

— Скинь свого Плаща, Гаррі. Я маю доставити тобі листа.

Гаррі прокашлявся, ковтнув шмат тосту, що пішов не туди, підвівся, зняв Плащ невидимості, голосно сказав:

— Передай Дамблдорові, що я сказав «добре», — а потім сів та продовжив їсти свій тост.

Тост майже скінчився, коли Албус Дамблдор підійшов до Гарріного закутка, принісши згорнуті аркуші паперу в руці. Справжнього паперу, у лінію, а не чаклунського пергаменту.

— Це... — почав Гаррі.

— Від твого батька і від твоєї матері, — відповів старий чарівник. Дамблдор безмовно простяг складені аркуші, і Гаррі безмовно їх прийняв. Старий чаклун трішки завагався, а потім тихо спитав: — Професор захисту сказав мені утриматися від порад. Я й сам так вирішив, коли обміркував це спокійно. Надто довго я не розумів чеснот мовчання. Але, якщо я помиляюся, то тільки скажи...

— Ви не помиляєтеся, — мовив Гаррі. Він поглянув униз на складені аркуші в лінію, йому стало млосно — тіло так повідомляло про сильно песимістичний прогноз. Не могло бути, щоб його батьки зреклися його, та й зрештою не було нічого, що вони *могли б* йому зробити (якась частина всередині нього досі боялася, що йому заборонять дивитися телевизор, незважаючи на те, наскільки мало сенсу в цьому тепер було). Але він вже вийшов з ролі, яку батьки приписують дітям, вважаючи їх нижчими в ієрархії. Було б нерозумно очікувати чогось іншого, окрім люті та обурення, всеосяжного, праведного гніву, коли так поведишся з тими, хто вважає се-

бе домінуючими.

— Після того, як прочитаєш свого листа, — почав директор, — вважаю, що тобі варто було б одразу спуститися до Великої зали, Гаррі. Ти хотів би почути те, що там буде оголошено.

— Мене не цікавлять похорони...

— Ні. Не це. Будь ласка, Гаррі, прийди, щойно дочитаєш, і без свого Плаща. Ти прийдеш?

— Так.

Старий чаклун пішов.

Гаррі довелося примушувати себе розгорнути листа. Дуже важливо було оберігати вразливих друзів та родичів від лиха. Можливо це й кліше, але наскільки Гаррі міг судити, логіка була правильною. Пошкоджені стосунки можна відновити пізніше.

Перший лист був написаний від руки і потребував від Гаррі зосередженості під час читання:

Сину,

Хай що ти прочитаєш у книгах, оберігати нас від лиха не енастільки жважливим, як мати дорослих, що зможуть надати допомогу, коли ти в біді. Не сказавши нам ні слова, ти вирішив, що ми відмовимося від тебе через твою «темну сторону». Привид Шекспіра свідок — цього року я бачив речі, що ніяк не вкладаються в моє уявлення про всесвіт (подеколи мені здається, що твоя мама просто намагається мене втішити, а насправді тебе забрали органи опіки, коли мені почало здаватися, що ти вмієш чаклувати). Хоч я й не можу заперечувати ймовірність того, що в тебе виникла якась... Я досі не впевнений, як це називати, але «темна сторона» звучить надто поспішно в умовах, коли ми не знаємо, що відбувається. Чи ти впевнений, що це не паростки телепатичних умінь, — можливо, ти просто читаєш думки чарівників навколо себе? Їхні думки можуть здатися лихими для

дитини, що виросла в мені божевільній цивілізації. Все це — безпідставні спекуляції, визнаю. Але ти теж не повинен вдаватися до швидких висновків.

Ось дві найважливіші речі, що я маю тобі сказати. По-перше, сину, я цілком упевнений у твоїй здатності залишатися на Світлій стороні сили так довго, як ти того бажатимеш, і я цілком упевнений, що лише цього ти й бажаєш. Якщо якийсь злий дух шепоче тобі жахливі пропозиції, просто ігноруй їх. Я відчуваю потребу наголосити, що тобі потрібно працювати навичку ігнорувати цього злого духа, навіть коли він пропонує щось, що здається чудовою винахідливою ідеєю. Сподіваюся, мені не треба нагадувати про той випадок з науковим проектом, який, визнаю, було б значно легше пояснити, якщо ти тоді страждав від демонічної одержимості.

По-друге, маю повідомити, що немає потреби боятися, що мама чи я відмовимося від тебе через твою «темну сторону». Ми не очікували, що ти отримаєш магичні сили чи розвинеш потяг до чорної магії, але ми очікували, що ти станеш підлітком. Що, якщо подивитися очима бідолашного батька, вже є достатньою підставою для хвилювання за дитину, що у віці дев'яти років була причетною до виклику загалом п'яти пожежних автомобілів. Діти дорослішають. Не брехатиму й не казатиму, що у віці двадцяти років ти відчуватимеш ту саму близькість до нас, яку ти відчуваєш зараз. Але ми з мамою любитимемо тебе так само, навіть коли ми будемо старими, сивими й турбуватимемо роботів-прислужників у домі пристарілих. Діти завжди виростають та покидають батьків, а батьки завжди слідуєть за дітьми, пропонуючи корисні поради. Діти зростають, їхні характери змінюються, і вони роблять речі, яких не варто було робити з точки зору їхніх батьків, і вони зневажливо ставляться до своїх батьків, відсилають їх геть з магичних шкіл, але батьки все одно люблять їх і далі. Це є цілком

природно. Хоча, якщо ти досі не досяг статевого дозрівання, а твої підліткові роки будуть пропорційно гірші за це, ми залишаємо за собою право переглянути цю думку.

Хай там що відбувається, пам'ятай — ми тебе любимо й завжди любитимемо, незважаючи ні на що. Я не знаю, чи наша любов має хоч якісь магічні сили у твоєму світі, але якщо має, то не соромся скористатися нею.

Враховуючи все зазначене... Гаррі, зроблене тобою є неприйнятним. Гадаю, ти знаєш це. Також я знаю, що зараз не час для читання нотацій щодо цього. Але ти маєш написати нам і розповісти все, що відбувається. Я чудово розумію, чому ти хотів, щоб нас забрали зі школи, і я знаю, що ми не можемо тебе примусити до чого-небудь, але, будь ласка, Гаррі, будь розсудливим і зрозумій, якими переляканими ми маємо бути.

Хочу тобі сказати, що тобі абсолютно заборонено мати справу з будь-якою магією, яку дорослі навколо вважають хоч трішки небезпечною. Але з того, що я знаю, вчителі вашої школи щопонеділка дають всім уроки з розширеного курсу некромантії. Благаю, будь ласка, будь обережним настільки, наскільки дозволяє ситуація навколо, хай яка вона є. Попри твій дуже куций опис, ми не маємо найменшого розуміння про те, що відбувається, і, я сподіваюся, ти напишеш нам стільки, скільки зможеш. Зрозуміло, що, у якомусь сенсі, ти дорослішаєш, і яспробуюне вдавати батька з дитячої книжки, хто тільки шкодить (сподіваюся, що ти розумієш, наскільки це для мене складно). І твоя мама розповіла мені низку моторошних речей про те, як магія залишається в секреті, і до якої халепи я заведу тебе, якщо буду здійсмати гвалт. Я не можу наказати тобі уникати небезпеки, бо твоя школа є небезпечною, а твій директор не дозволить тобі відрахуватися. Я не можу сказати, що тобі не варто брати на себе жодної відповідальності за те, що

відбувається навколо тебе, адже поряд з тобою є інші діти в біді. Але запам'ятай, що захищати дорослих не твоїм моральним обов'язком — це їхній обов'язок оберігати тебе, і кожний хороший дорослий з цим погодиться. Будь ласка, напиши нам більше, щойно з'явиться нагода.

Нам обом дуже кортить допомогти. Якщо є бодай щось, що ми можемо зробити, будь ласка, повідом одразу. Немає нічого гіршого, що могло б трапитися з нами, ніж дізнатися, що щось трапилося з тобою.

Люблю тебе,

Тато.

Остання сторінка містила лише це:

Ти пообіцяв мені, що не дозволиш магії забрати тебе у мене. Я виховувала тебе хлопчиком, що не порушив би обіцянки, яку він дав матері. Ти повинен повернутися неушкодженим, бо ти обіцяв.

Люблю тебе,

Мама.

Гаррі повільно опустил листа й покрокував у бік Великої зали. Його руки тремтіли, усе його тіло тремтіло, і здавалося, що забагато зусиль ішло на те, щоб не заплакати. Чого, як він вважав, не варто було робити. Він жодного разу не заплакав сьогодні. І не заплаче. Сльози означали б визнання поразки. Але це ще не кінець. Тому він не заплаче.

***

Їжа, яку подавали у Великій залі того вечора, була проста: тости, масло та джем, вода та апельсиновий сік, вівсянка та інша буденна їжа — жодних десертів. Дехто з учнів одягнув прості чорні мантиї без кольорів свого гуртожитку. Інші ж прийшли у звичайному одязі. Це мало б спричинити супе-

речку, але натомість панувала тиша, окрім, хіба що, звуку того, як люди мовчки їдять. Для дискусії потрібні дві сторони, а одна з них цього вечора була не схильна до дискусій.

Заступниця директора Мінерва Макґонегел сиділа за Високим столом і не їла. Хоч їй би це не завадило. Можливо, вона б таки поїла по деякому часі. Але вона не могла примусити себе зробити це зараз.

Для грифіндорців є лише один шлях. Мінерва пригадала це одразу, коли після наполегливих слів професора захисту її розум не зміг вигадати жодної інтриги, що могла б зарадити. Це не було шляхом грифіндорців, чи, скоріш, вона мала б сказати, не було її шляхом — Албус наче пробував себе в інтригах... І втім, якщо пригадати, він не плів інтриг у час кризи — жодних хитрощів та ігор як останній засіб. Для Албуса Дамблдора, як і для неї, єдине правило *in extremis* — вирішити, що є правильним, та зробити це, хай чого воно тобі коштуватиме. Навіть якщо для цього треба вийти за свої межі, відійти від своєї ролі чи начхати на уявний образ себе. Ось останній засіб грифіндорців.

Вона побачила, як Гаррі Поттер прослизнув до Великої зали боковим входом.

Час настав.

Професорка Мінерва Макґонегел підвелася зі стільця, поправила капелюха та повільно підійшла до кафедри перед Високим столом.

Вже майже відсутні звуки у Великій залі повністю зникли, коли всі учні повернулися в її бік.

— До цього часу ви всі вже маєте знати, — почала вона, голос її не тримався рівно. *Що Герміона Грейнджер загинула.* Вона не сказала цих слів уголос, бо всі вони вже знають це. — Якимось чином троль проник до замку Гогвортс, не здійснюючи тривоги від древніх охоронних чарів. Якимось чином цей троль зміг уразити ученицю, не здійснюючи тривоги з чарів

аж до моменту її смерті. Проводиться розслідування щодо того, яким чином це стало можливим. Рада опікунів проводить засідання, щоб визначити, як Гогвортс на все це відповість. З часом справедливість буде відновлено. Тим часом є й інша справа для справедливості, що має бути владнана негайно. Джордже Візлі, Фреде Візлі, будь ласка, вийдіть та станьте перед усіма.

Близнюки Візлі переглянулися на місці, де вони сиділи за грифіндорським столом, а потім підвелися та покрокували в її бік, повільно, неохоче. І тоді Мінерва зрозуміла, що близнюки Візлі подумали, що їх зараз виключать.

Вони справді подумали, що вона їх виключить.

Ось до чого призвів уявний образ професорки Макґонґел, що жив в її голові.

Близнюки Візлі підійшли до кафедри, дивлячись на неї наляканими, але рішучими поглядами, і вона відчула, як і далі крається її серце.

— Я не збираюся вас виключати, — повідомила вона, і по-сумнішала ще більше від здивування на їхніх обличчях. — Фреде Візлі, Джордже Візлі, оберніться до своїх однокласників, нехай вони вас бачать.

Брати Візлі, що досі видавалися здивованими, так і зробили.

Вона зібрала усю волю в кулак, та сказала те, що було правильним.

— Мені соромно, — мовила вона, — за всі події, що сталися сьогодні. Мені соромно, що там було лише двоє вас. Соромно за те, що я зробила з Грифіндором. З усіх гуртожитків, саме Грифіндор повинен бути тим, хто прийшов би на допомогу, коли Герміона Ґрейнджер потрапила в біду, коли Гаррі Поттер кликав сміливців підтримати його. Це правда — семикласник зміг би стримувати гірського троля, поки тривають пошуки міс Ґрейнджер. І вам варто було б вірити в те,

що вихователька гуртожитку Грифіндор, — її голос зірвався, — повірила б у вас. Коли б ви порушили її наказ, щоб вчинити правильно, в час кризи, яку вона не змогла передбачити. І причиною для вашої зневіри є те, що я ніколи вам цього не виказувала. Я й сама не вірила в чесноти Грифіндору. Я намагалася придушити ваш бунтівний дух замість того, щоб направити вашу хоробрість і перетворити її на мудрість. Все, що Сортувальний Капелюх вгледів у мені, що змусило його відправити мене до Грифіндору, — я зрадила все це. Я подала заяву про відставку з посади заступниці директора та виховательки гуртожитку Грифіндор.

***

Залунали шоковані й обурені зойки — і не тільки з боку грифіндорського столу. Серце Гаррі захололо в грудях. Йому треба вибігти вперед, сказати щось, він зовсім не хотів, щоб це стал...

***

Мінерва вдихнула і продовжила:

— Однак директор відхилив мої заяви, — повідомила вона. — Тому я служитиму далі й спробую виправити все, що я накоїла. Я повинна знайти, у який спосіб навчити моїх учнів чинити правильно. Не так, як буде безпечніше, не так, як буде легше, не так, як наказали. Якщо все, чого я спроможна навчити вас, це здавати ваші роботи вчасно, то з тим самим успіхом могло б і не бути гуртожитку Грифіндор. Цей шлях буде значно складнішим для мене і, можливо, для всіх нас. Але тепер я знаю, що до цього я обирала лише легкий шлях.

Вона зійшла з кафедри і підійшла до місця, де стояли близюки Візлі.

— Фреде Візлі, Джордже Візлі, — заговорила вона, — ви обидва не завжди чинили правильно. Шлях мудрості лежить не в обурливій та марній непокорі авторитету. І все ж сьогодні ви виявилися єдиними з нашого гуртожитку, кого не зіпсували мої помилки. Бо ви вчинили правильно: не підкорилися страху бути виключеними й ризикнули життям, виходячи проти гірського троля. За вражаючу сміливість, що робить честь вашому роду, я нагороджую кожного з вас двома сотнями очок для Грифіндору.

Знову шок на їхніх обличчях, знову біль ріже ножем її серце.

Вона повернулася до інших учнів.

— Я не дам жодних очок Рейвенклову, — подовжила вона. — Підозрюю, що містер Поттер не захоче їх. Якщо ж я помиляюся, він може виправити мене й взяти стільки очок гуртожитку, скільки забажає. Але, якщо це чогось і варте, містере Поттер, мені... — голос підвів її. — Мені шкода...

***

— *Зупиніться!* — закричав Гаррі, і потім знову: — Зупиніться, — слова застрягли в його горлі. — Ви не мусите, професорко, — щось всередині нього викручувалося, погрожуючи розірвати його зсередини, ніби руки велетня, що роздирають його навпіл. — І... І вам не варто забувати про Сьюзен Боунз та Рона Візлі — вони теж допомагали, вони теж мають отримати очки гуртожитків...

— Міс Боунз та молодший Візлі? — перепитала професорка Макґонегел. — Рубеус нічого про них не говорив... Що ж вони зробили?

— Міс Боунз спробувала оглушити містера Геґріда, коли той намагався зупинити мене, а містер Візлі поцілившись закляттям у Невіла, коли Невіл пішов мені наперекір. Вони обидва мають отримати очки, і... і Невіл також, — до цієї миті Гаррі не уявляв, як Невіл має почуватися зараз, але в ту ж мить як він про це подумав, він зрозумів, — адже Невіл спробував хоч якось діяти. Навіть якщо його дії й не були правильними. Бо діяти правильно — це *наступний* урок, який треба засвоїти після того, як навчишся діяти взагалі.

— Десять очок Гафелпафу, міс Боунз, — сказала професорка Макґонегел, її голос надломився посередині. — Десять очок Грифіндору, Роне Візлі. Сьогодні ваша родина повинна надзвичайно пишатися собою. І десять очок Гафелпафу для Невіла Лонґботома за спробу зупинити містера Поттера та зробити те, що він вважав правильним...

— *Ви не повинні!* — вигукнув молодий голос з боку гафелпафського столу, і пролунав гучний звук тамування подиху.

Гаррі поглянув у той бік, але потім швидко перевів погляд назад до професорки Макґонегел і промовив так рівно, як тільки міг:

— Насправді Невіл має рацію — ви не можете нагороджувати буквально нулем очок за те, що ти діяв правильно, бо це посилає неправильний сигнал. Натомість, варто дати п'ять очок, враховуючи, що він був напівдорозі.

Якусь мить видавалося, що професорка Макґонегел не могла знайти, що на це відповісти, але потім вона спрямувала погляд у бік Невіла і виголосила:

— Як бажаєте, містере Поттер. Що ще, міс Боунз?

Гаррі подивився у той бік і побачив, що Сьюзен Боунз вийшла вперед, витираючи очі. Гафелпафка промовила:

— Насправді... Професорко Макґонегел... Генерал Поттер цього не бачив... Але капітан Візлі і я були не єдині, хто став на шляху містера Геґріда, коли він втік. До того, як старші

учні нас зупинили. Але ми змогли сповільнити містера Гедрида на якусь мить, щоб генерал Поттер зміг вирватися.

— Ви мусите дати їм очки також, — сказав Рон Візлі з грифіндорського стола. — Або я їх теж не візьму.

— Хто ще? — спитала професорка Макгонеґел, її голос не тримався рівно.

Семеро інших дітей піднялося.

Що саме там наш слизеринець передбачав про те, що нічого ніколи не спрацює? спитав гафелшафець.

Щось всередині Гаррі надломилось так, що йому довелося зібрати всі сили, щоб не розклеїтися зовсім.

***

Коли все було сказано і все було зроблено, Мінерва пішла до місця де стояв Гаррі Поттер. Хоч це й не було її кращим умінням, вона встановила чари, що не давали нікому їх бачити, і заглушила всі звуки наступною думкою.

— Ви не мусили... — почав Гаррі Поттер, — Ви не мусили того казати... — він звучав начебто він задихався. — П-професорко, все, що я вам наговорив, було болючим, сповненим ненависті і неправильним...

— Я знала це, Гаррі, — мовила вона. — Незважаючи на це, я мала б діяти краще.

У її грудях було якесь відчуття легкості: наче зістрибнула зі скелі, і твої ноги більше не мають тримати твоє тіло прямо. Вона не була впевнена, що зможе це зробити, вона не знала шляху, і все ж, вперше здавалося, що Гогвортс не стане сумною тінню себе минулого, коли вона стане директоркою.

Гаррі витріщився на неї, потім зробив дивний звук, який начебто силою вирвався з його горла, і закрити обличчя руками.

Вона стала на коліна й обійняла його. Це могло бути неправильним, але також могло бути й правильним, і вона не дала цій невизначеності спинити себе. Настав час їй навчатися грифіндорської хоробрості, щоб вона потім змогла навчати інших.

— Колись у мене була сестра, — прошепотіла вона. Тільки це, нічого більше.

***

Просто, щоб бути певним, промовила якась частина Гаррі, поки решта його хлипала в руки професорки МакГонегел, це ж не значить, що ми прийняли смерть Герміони, адже ні?

Ні! підтвердила решта його, кожна частинка його розуму в одностайній згоді — і тепла, і холодна, і прихована незламна сталь. *Ніколи-ніколи, до кінця днів.*

***

І древній чаклун, якому ті чари не могли перешкодити, споглядав їх обох: відьму та плачучого молодого чарівника. Албус Дамблдор усміхався з дивним сумним поглядом, наче хтось, хто щойно пройшов крок до наміченої цілі.

***

Професор захисту спостерігав за ними обома: жінкою та хлопчиком, що плакав. Його погляд був дуже холодним та дуже замисленим.

Він знав, що цього буде замало.

***

І тільки наступного ранку виявилось, що тіло Герміони Грейнджер зникло.

Розділ 94. Ролі, ч.5

Перша зустріч:

О 6:07 ранку 17 квітня 1992-го року сонце тільки піднімалося з-за горизонту, освітлюючи замок Гоґвортс. Промені, проникаючи через запнуті завіси рейвенкловського гуртожитку для хлопчиків-першокласників, давали м'яке світло, багряно-жовте на світанку та злегка змінене білою тканиною на вікнах, але ще недостатньо сильне, щоб розбудити хлопців, що звикли до зимового графіку.

В одному з кількох ліжок Гаррі Поттер спав, як сплять лише вщент виснажені люди.

Двері тихо відчинилися.

Силует тихо перетнув кімнату.

Цей силует підійшов до Гарріного ліжка.

Він поклав руку на плече сплячого хлопчика, від чого той зірвався та зойкнув.

Ніхто інший не прокинувся.

— Містере Поттер, — пискнув маленький чоловік. — Директор просить вашої негайної присутності.

Хлопчик повільно сів на ліжку, перебираючи руками підковдрою. Він очікував був, що почуватиметься значно гірше, прокинувшись зранку. Це здавалося... неправильним, що його мозок зараз працював, що його думки все ще рухалися, що він не був недієздатним й не плакав принаймні тиждень. Хлопчик знав, що це була звичайна адаптаційна реакція, бо мізки еволюціонували, щоб саме так реагувати. Його темна сторона, певно, цього б не зробила. Навіть якщо так, то все одно здавалося неправильним бути живим та з яким розу-

мом цього ранку.

Але його рішення воскресити Герміону Грейнджер відчувалося... достатнім, наче він вже робив все правильно, звернув на потрібну доріжку, і її можна було повернути, і це все що було потрібно, щоб журба відступила. Більше нічого не треба було вирішувати, жодної неоднозначності, жодних конфліктів, що його роздирали б, і жодної потреби пам'ятати те, що він бачив...

— Уже вдягаюся, — мовив Гаррі.

Професор Флитвік вимушено, але все ж заперечив своїм високим тоном:

— Директор наказав доставити вас до його кабінету негайно, без затримок, містере Поттер. Перепрошую.

Менше ніж за хвилину Гаррі (професор Флитвік відправив його прямісінько до кабінету директора через внутрішню систему флу Гогвортсу), досі в самій піжамі, опинився перед Албусом Дамблдором. Заступниця директора також сиділа там у кріслі, і майстер зіллєваріння теж блукав там серед дивних пристроїв та був зненацька заскочений з роззявленим від позіхання ротом появою Гаррі з каміна.

— Гаррі, — мовив директор без вступних промов, — перш, ніж я скажу те, що маю сказати далі, я повідомляю тобі, що Герміона Грейнджер справді загинула. Охоронні чари зафіксували це та повідомили мене. Самі стіни казали, що відьма загинула. Я перевірів її тіло на місці, і це були справжні смертні останки Герміони Грейнджер, а не якоїсь ляльки чи двійника. Немає жодного відомого магії способу скасувати смерть. Тепер, коли все це було сказано, повідомляю, що останки Герміони Грейнджер наразі зникли з камери зберігання, до якої їх розмістили, та де ти їх охороняв. Це ти їх забрав, Гаррі Поттере?

— Ні, — відповів Гаррі, звузивши очі.

Кинутий в бік Северуса погляд показав, що той дуже при-

скіпливо спостерігає за ним.

Погляд Дамблдора теж був пронизливим, але не ворожим.

— Чи тіло Герміони Грейнджер у твоєму володінні?

— Ні.

— Чи ти знаєш де воно зараз перебуває?

— Ні.

— Чи ти знаєш, хто його взяв?

— Ні, — відповів Гаррі і завагався. — Окрім деяких очевидних ймовірнісних спекуляцій, що не мають під собою жодних конкретних знань.

Старий чаклун кивнув.

— Чи ти знаєш, навіщо його викрали?

— Ні. Окрім деяких очевидних спекуляцій і так далі.

— І яких саме? — різкий погляд древніх очей.

— Якщо ворог помітив, коли ви бігли проконсультуватися з близнюками Візлі під час уроку, коли Герміону заарештували, і дізнався про ту чарівну карту, що, як ви стверджуєте, було викрадено, то ворог міг поцікавитися, чому я охороняв тіло Герміони Грейнджер. Моя черга. Це ви влаштували смерть Герміони в надії повернути гроші від Луціуса?

— *Що?* — випалила професорка МакГонгел.

— Ні, — відповів старий чарівник.

— Чи ви знали чи підозрювали, що Герміона Грейнджер може загинути?

— Я не знав. А щодо підозр, то я спробував захистити її від Волдеморта наскільки міг. Я не бажав її смерті, не хотів дати цьому статися, не мав намірів отримати вигоду з цього, Гаррі Поттере. А тепер покажи мені свого кашпучка.

— Він у моїй валізі... — почав Гаррі.

— Северусе, — звернувся старий чарівник, і майстер зілларваріння ступив уперед, — перевір і його валізу також, ко-

жне відділення.

— На моїй валізі є захисні чари.

Северус Снейп невесело вишкірився та зробив крок у зелене полум'я.

Дамблдор витяг свою довгу темно-сіру паличку та почав махати нею близько до Гарріного волосся, виглядаючи неначе маг з металошукачем. Коли Дамблдор дійшов до шиї Гаррі, він зупинився.

— Самоцвіт на твоєму персні, — вимовив Дамблдор. — Це більше не чистий діамант. Він коричневий, кольору очей Герміони Грейнджер та кольору її волосся.

Раптова напруга наповнила кімнату.

— Це камінь мого батька, — почав Гаррі. — Трансфігурований, як завжди. Я змінив його на згадку про Герміону...

— Мені потрібно переконатися у цьому. Зніми цього персня, Гаррі, та поклади його на мій стіл.

Повільно Гаррі так і зробив, вийнявши самоцвіт та відкладаючи сам перстень в інший бік стола.

Дамблдор направив паличку на самоцвіт і...

Великий, непримітний сірий камінь підстрибнув у повітря від сили його раптового розширення, врізався у якийсь невидимий бар'єр у повітрі над ним, і потім упав з гучним тріском на директорський стіл.

— Тепер мені знадобиться ще пів години, щоб трансфігурувати його знову, — спокійно прокоментував Гаррі.

Дамблдор відновив обшук. Гаррі довелося зняти лівого черевика та свого персня з пальця ноги, що був його лети-ключем на випадок, якщо його викрадуть і виведуть поза зону дії чарів Гогвортсу (і не зведуть проти-являльних, проти-лети-ключевих, проти-феніксових та проти-часоворотних чарів, що, як Северус запевнив Гаррі, будь-хто з ключових смертежерів точно зробив би). Було перевірено, що магія, яку ви-

промінював перстень, — це справді магія летиключа, а не магія трансфігурації. Решту Гаррі проголосили чистою.

Незадовго після того майстер зіллеваріння повернувся, принісши Гарріного капшучка та деякі інші магічні речі, що були у Гарріній валізі. Все це було також оглянуто директором, одне за одним, до кожної дрібнички з аптечки.

— Тепер можна йти? — спитав Гаррі, коли все скінчилося, намагаючись вкласти якомога більше холоду у свій голос.

Він підібрав свого капшучка та почав процес згодовування сірої каменюки всередину. Порожній перстень повернувся на його палець.

Старий чаклун видихнув, вкладаючи паличку назад у рукав.

— Мені *справді* шкода, — виголосив він. — Але я мав переконатися. Гаррі... Темний Лорд забрав останки Герміони Грейнджер, здається. Я не можу вигадати, яким чином це може принести йому користь, хіба що він може прислати її труп до тебе у вигляді інферія. Северус видасть тобі деякі зілля, що ти повинен мати при собі. Будь же попередженим та готовим зробити те, що треба.

— Чи інферій матиме розум Герміони?

— Ні...

— Тоді це буде не вона. Я можу піти? Хоча би, щоб переодягти піжаму.

— Також є інші новини — я не заберу багато часу. Охоронні чари Гогвортсу зафіксували, що жодна жива істота не проникла всередину, а також що Герміону Грейнджер убив професор захисту.

— Гм, — прогудів Гаррі.

Думка 1: Але ж я бачив, як троль убив Герміону.

Думка 2: Професор Квірел змінив мою пам'ять та розставив все так, як це побачив Дамблдор, коли з'явився.

Думка 3: Професор Квірел не міг цього зробити, бо його магія не може торкатися моєї. Я бачив це в Азкабані...

Думка 4: Чи можу я довіряти своїй пам'яті?

Думка 5: В Азкабані безсумнівно сталася якась катастрофа. Нам би не знадобилася ракета, якби професор Квірел не знепритомнів, і чому б йому бути непритомним, якщо тільки не...

Думка 6: А чи був я взагалі в Азкабані?

Думка 7: Я точно десь практикувався контролювати дементорів до того, як налякав того дементора під час Чарверсуду. І осьцебуло у газетах.

Думка 8: Чи я точно пригадую газети?

— Гм, — знову прогудів Гаррі. — Це закляття має справді бути непростим. Ви справді думаєте, що професор Квірел міг змінити мою пам'ять...

— Ні. Я повернувся назад у часі та встановив певні пристрої, щоб записати останню битву Герміони, яку я не спроможний переглядати наодинці, — старий чарівник справді виглядав дуже похмуро. — Твоя здогадка справді правильна, Гаррі Поттере. Волдеморт зіпсував усе, що ми дали Герміоні для її захисту. Її мітла лежала звичайною палкою в її руках. Її плащ-невидимка не приховував її. Троль ступив на сонячне світло неушкоджений. Це була не бродяча істота, а націлена зброя. І, справді, троль її вбив, однією лиш силою, тому мої чари, що мали виявити використання ворожої магії, не спрацювали. Професора захисту й поряд не було.

Гаррі ковтнув, закрити очі та подумав.

— Отже це була спроба підставити професора Квірела. Якимось чином. Видається, наче це було *modus operandi* во рога. Троль з'їдає Герміону Грейнджер, перевірка охоронних чарів, о, дивіться, це зробив професор захисту, як і минулого року... ні. Ні, такого не може бути.

— Чому ні, містере Поттер? — спитав майстер зіллеварін-

ня. — Це досить очевидно, як на мене...

— У цьому й полягає проблема.

Ворог розумний.

Повільно сонний туман відступав від Гарріного розуму, і, після повноцінного сну, його мозок міг бачити речі, що не були такими очевидними за день до того.

Згідно з стандартною літературною конвенцією, ворог не повинен спостерігати за тим, що ти робиш, саботувати всі магічні предмети, що ти передав, та відправляти троля невиявного настільки, що герої не можуть зрозуміти, як це було можливо навіть опісля, так, що ти зовсім не зможеш себе захистити. У книжках фокус зазвичай залишається на головних героях. Отже мати ворога, що обійшов усю роботу протагоніста в результаті планування та дій, вчинених поза літературним фокусом, було б *diabolus ex machina* та драматично незадовільним.

Але у реальному житті вороги вважають, що це вони є головними персонажами, і вони теж будуть розумні, і обмірковуюватимуть все наперед, навіть якщо ти не бачитимеш, як вони це роблять. Ось чому все це відчувалося незв'язним, з незрозумілими частинами та начебто незбагненим. Що відчував Луціус, коли Гаррі погрожував Дамблдоріві зруйнувати Азкабан? Що відчували аврори над Азкабаном, дивлячись, як мітла здійснюється вгору на факелі?

Ворог розумний.

— Ворог прекрасно знав, що ви повернетесь у часі, щоб подивитися, що насправді відбудеться з Герміоною, враховуючи, що троль, проникнувши у Гогвортс, показує нам можливість обійти охоронні чари. — Гаррі заплющив очі, міркуючи сильніше, намагаючись поставити себе на місце ворога. Чому б він, або його темна сторона вчинила щось таке... — Передбачалося, що ми маємо прийти до висновку, що у ворога є контроль над тим, що нам кажуть охоронні

чари. Але насправді ворог здатен на це лише з великими складнощами чи в особливих умовах. Вони намагаються створити видимість всемогутності, — як зробив би і я. — Пізніше, гіпотетично, охоронні чари б показали, що професорка Сіністра вбила когось. Ми б подумали, що охоронні чари було знову зламано, але, насправді, на професорці Сіністрі було б застосовано виманологію, і це вона насправді скоїла вбивство.

— Якщо тільки це не є в точності тим, що Темний Лорд очікує, що ми вирішимо, — сказав Северус Снейп, його брови зморщилися від концентрації. — В такому разі він справді має контроль над охоронними чарами, і професорка Сіністра буде невинною.

— Темний Лорд *справді* використовує плани дій з такою великою кількістю рівнів мета...

— Так, — відповіли Дамблдор та Северус.

Гаррі відсторонено кивнув.

— Тоді це може бути або сценарій, у якому ми повинні вирішити, що охоронні чари кажуть нам правду, коли вони брешуть, або сценарій, у якому ми повинні вирішити, що чари брешуть, коли вони нам кажуть правду, в залежності від рівня, на якому, як наш ворог очікує, ми зупинимося. Але ж якщо ворог планує примусити нас довіритися чарам... Ми би довірилися їм усе одно, за умови, що ми не мали б жодної причини їм не довіряти. Тому немає потреби проходити весь шлях, щоб підставити професора Квірела у такий спосіб, що ми мали б збагнути, що ми й мали б за планом розкрити, щоб примусити нас заглибитися у мета...

— Не зовсім так, — заперечив Дамблдор. — Якщо Волде-морт не повністю заволодів охоронними чарами, тоді ці чари мали б вважати, що хтось із професорського складу це вчинив. Інакше вони б спрацювали на травмуванні міс Грейнджер, а не тільки після її смерті.

Гаррі підняв руку та почесав над бровою — якраз під волоссям.

Добренько, серйозне питання. Якщо ворог настільки розумний, якого біса я досі живий? Це що — насправді так важко когось отруїти? Чи існують чари та зілля, що можуть зцілити мене від будь-чого, що могло б потрапити до мого сніданку? Чи зафіксували б це охоронні чари, відстежили б слід магії вбивці?

Чи, можливо, мійшпраммістить фрагмент душі, що утримує Темного Лорда на цьому світові так, що він не бажає мене вбивати? Натомість він намагається відіслати усіх моїх друзів, щоб послабити мій дух настільки, що він зможе взяти під контроль моє тіло? Це б пояснило справу з парселмовою. Сортувальний капелюх може бути неспроможний виявляти філактерієво-лічєві штуки. Очевидна проблема 1: темний лорд скоріш за все створив свою філактерієво-лічєву штуку в 1943му році вбивши як-же-її-звали та підставивши містера Гегріда. Очевидна проблема 2: не існує такої штуки, як душа.

Хоча Дамблдор також вважав, що моя кров є ключовим інгредієнтом для ритуалу відновлення повної сили темного лорда, що вимагає тримати мене живим до того моменту... О, нарешті підбадьорлива думка.

— Що ж... — мовив Гаррі. — У одному я точно певен.

— І у чому ж?

— Невіла треба забрати з Гогвортсу негайно. Він — очевидна наступна мішень, і жоден першокласник не зможе пережити напад такої сили. Нам пощастило, що Невіла не вбили вчора ввечері, — ворогу не треба чекати, поки ми вийдемо з трауру, щоб зробити наступний хід, — чому ворог не ударив, доки ми думали про інше?

Дамблдор обмінявся поглядами з Северусом і потім з несподівано стриманим виразом професорки Макгонегел.

— Гаррі, — почав старий чаклун, — якщо ти відправиш від себе всіх своїх друзів, це буде те ж саме, що і якби Волдеморт...

— Зі мною все буде добре. Я зможу прожити без Невіла декілька додаткових місяців. Ви ж все одно не збиралися примусити залишитися всіх моїх друзів на все літо, і, навіть якщо так, це не є достатнім виправданням для того, щоб дозволити вбити його. Професорко Макґонегел...

— Я цілком згодна, — перебила шотландська відьма. Вона нахмурилася. — Я надзвичайно згодна. Я згодна з цим настільки, що... Я не можу знайти спосіб виразити це, Албусе...

— Настільки, що ви готові самотійно його вигнати, незважаючи на те, що можуть подумати, бо сказати опісля, що ви лише виконували накази, не буде виправданням, якщо Невіла вб'ють? — допоміг Гаррі.

Професорка Макґонегел на якусь мить заплющила очі.

— Так, і, безсумнівно, має існувати спосіб бути відповідальним без використання погроз односторонніх дій.

Директор зітхнув:

— У цьому немає потреби. Іди, Мінерво.

— Чекайте, — втрутився майстер зілваріння, якраз коли професорка Макґонегел, рухаючись поспіхом, потягла щіпку зеленого порошку флу з вази. — Нам не варто привертати увагу до хлопчика так, як директор привернув її до близюків Візлі. Було б мудріше, гадаю, якби бабуся містера Лонґботома забрала його з Гогвортсу. Нехай він поки що залишається у вітальні — здається, Темний Лорд не може діяти настільки відкрито.

Знову був довгий обмін поглядами між ними чотирма, і, нарешті, Гаррі кивнув, а за ним і професорка Макґонегел.

— В такому разі, — порушив тишу Гаррі. — Я певен у ще одній речі.

— І в чому ж? — перепитав Дамблдор.

— Мені конче потрібно відвідати вбиральню, і я з радістю змінив би цю піжаму на щось інше.

***

— Поміж іншим, — почав Гаррі, коли вони виникли з флу у порожній кабінет вихователя Рейвенклоу. — Одне швидко питання, що я хотів поставити вам наодинці. Той меч, що близнюки Візлі витягли з Сортувального капелюха. То ж був меч Грифіндора, чи не так?

Старий чарівник повернувся, вираз його обличчя не змінився:

— Що змусило тебе подумати таке, Гаррі?

— Сортувальний капелюх вигукнув «Грифіндор!» саме перед тим, як передати його. Меч мав рубінове навершя та золотий напис на лезі, що латиною означає «Нічого краще». Просто інтуїція.

— *Nihil supernum*, — мовив старий чарівник. — Це *не зовсім* те, що малося на увазі.

Гаррі кивнув:

— Мгм. Що ви з ним зробили?

— Я забрав його там, де він упав, та сховав у безпечному місці, — відповів старий чарівник. Він суворо поглянув на Гаррі. — Сподіваюся, що ти не жадаєш його для себе, юний рейвенкловцю?

— Зовсім ні, просто хочу переконатися, що ви не забрали його у законних власників на постійній основі. То виходить, що близнюки Візлі — спадкоємці Грифіндора?

— Спадкоємці Грифіндора? — перепитав Дамблдор, виглядаючи здивовано. Тоді старий чаклун посміхнувся, блакитні очі замерехтіли. — О, Гаррі, може Салазар Слизерин і вбудував Таємну кімнату в Гогвортс, але Годрик Грифіндор

не був схильний до такої екстравагантності. Ми ж бачили лише, що Годрик залишив свого меча на захист Гогвортсу на випадок, якщо гідний учень стикнеться з ворогом, якого не зможе здолати наодинці.

— Це не теж саме, що просто сказати «ні». Не думайте, що я не помітив, що ви так і не сказали «ні».

— Я не жив у ті роки, Гаррі, і я не знаю всього, що Годрик Грифіндор міг зробити чи не зробити...

— Чи ви приписуєте більше ніж п'ятдесят відсотків суб'єктивній імовірності того, що існує щось на кшталт спадкоємця Грифіндора, і що один чи обидва близнюки Візлі — це вони. «Так» або «ні», ухиляння означатиме «так». Вам не вдасться мене відволікти, незважаючи на те, наскільки сильно мені треба відвідати вбиральню.

Старий чаклун зітхнув:

— Так, Фред та Джордж Візлі — спадкоємці Грифіндора. Я благаю тебе не розповідати їм цього — ще зарано.

Гаррі кивнув та розвернувся, щоб піти.

— Я здивований, — промовив Гаррі. — Я небагато читав про життя Годрика Грифіндора. Близнюки Візлі — вони... кльові у багатьох сенсах, але вони не відповідають образу Годрика з історичних книжок.

— Тільки вкрай горда й пихата людина, — тихо промовив Дамблдор, повернувшись в бік флу, що вже розгорався зеленим полум'ям, — вважатиме, що його нащадки мають бути такими ж, як і він, а не такими, яким він хотів би бути.

Директор ступив у зелений вогонь та зник.

***

Друга зустріч (у затишному закутку неподалік вітальні Гафеллафу):

Обличчя Невіла Лонгботома скривилося наче від муки, коли він говорив у пустоту, до порожнього повітря.

— Серйозно, — відповіло йому порожнє повітря. — Я закутався у плащ-невидимку з додатковими проти-виявними чарами, щоб пройти коридорами, бо не хочу, щоб мене вбили. Мої батьки одразу б витягли мене з Гогвортсу, якби тільки директор дозволив. Невіле, те, що ти залишиш Гогвортс, є здоровим глуздом — це не має нічого спільного з...

— Я зрадив тебе, генерале, — промовив Невіл голосом настільки глухим, наскільки одинадцятирічний хлопчик тільки міг. — Я навіть не діяв як хаосит. Я підкорився авторитету та спробував примусити підкоритися й тебе. Як ти там казав про те, що у Легіоні Хаосу солдат, що уміє тільки виконувати накази, нічого не вартий?

— Невіле, — твердо почало говорити порожнє повітря. Рішучий тиск двох рук відчувся через тонку тканину на плечах Невіла. Голос присунувся ближче до нього. — Ти не сліпо підкорився авторитетові, ти намагався захистити мене. Це правда, що у цьому хаотичному світі солдати, що тільки й можуть слідувати правилам та наказам, нікчемні. Але солдати, хто слідує правилам заради захисту їхніх друзів...

— Трішки кращі, ніж нікчемні? — гірко вимовив Невіл.

— *Значно* кращі, ніж нікчемні. Невіле, ти зробив помилку у судженнях. Це коштувало мені приблизно шістьох секунд. Можливо, травми Герміони були б менш фатальними, але навіть якщо так, я не думаю, що шести секунд вистачило б тролю, щоб відкусити ще шмат від Герміони. У альтернативному світі, де ти мені не перешкоджаєш, Герміона все одно помирає. У той же час, я можу не сходячи з місця назвати перший десяток варіантів, при яких Герміона була б жива, якби я не був дурним...

— Ти? Так *ти* ж побіг одразу по неї. А я — той, хто намагався тебе спинити. Якщо у цьому хтось і винен, то це я, —

гірко промовив Невіл.

Порожнє повітря затихло на мить.

— Ого, — нарешті заговорило порожнє повітря. — Ого. Мушу сказати, що це виставляє все у зовсім іншому світлі. Я спробую пригадати це наступного разу, коли відчую потяг винити себе за щось. Невіле, термін з літератури для цього — «еґоцентричне упередження». Він означає, що ти переживаєш все зі свого життя, але ти не можеш переживати все, що відбувається в навколишньому світі. Тоді відбувалося більше, значно більше усього, ніж просто твій виступ проти мене. Ти будеш тижнями пригадувати те, що ти зробив протягом тих шести секунд, як я бачу, але ніхто більше про це не думатиме. Інші люди проводять значно менше часу, думаючи про твої помилки, ніж ти сам, тільки тому, що ти не є центром їхніх світів. Я *гарантую* тобі, що нікому, окрім тебе, навіть *на гадку не спало* звинуватити Невіла Лонгботома за те, що сталося з Герміоною. Ні на частку секунди. Ти поводишся, якщо пробачиш мені цей вираз, як дурник маленький. А тепер замовкни та прощаймося.

— Я не хочу прощатися, — відповів Невіл. Його голос тремтів, але він стримався, щоб не заплакати. — Я хочу залишитися тут та разом з тобою битися проти... проти всього, хай що тут не відбувається.

Порожнє повітря наблизилося до нього та охопило обіймами, і голос Гаррі Поттера прошепотів:

— Не пощастило.

Розділ 95. Ролі, ч.6

Третя зустріч

(10:31 ранку, 17 квітня 1992го року)

Прийшла весна. У ранковому повітрі досі відчувалися останні подихи зими. Нарциси розцвіли посеред молоді трави лісу: ніжні жовті пелюстки з золотою серединкою безвільно звисали з мертвого сірого стебла, пошкодженого чи вбитого одним з тих морозів, що частенько трапляються в квітні. У Забороненому лісі водяться досить дивні істоти: щонайменше кентаври та єдинороги, також до Гаррі доходили безпідставні чутки про вовкулаків. Та з усього прочитаного Гаррі про справжніх вовкулаків впливало, що в цьому не було жодної дрібки сенсу.

Гаррі не наважувався підходити хоч трохи до Забороненого лісу, бо не було потреби ризикувати. Він, невидимий, крокував повз більш звичні життєві форми дозволених гаїв: паличка наготові, мітла прив'язана за спиною для легкого доступу — про всяк випадок. Насправді ж він не був наляканим. Гаррі подумав, що це дивно, що він не відчував страху. Був стан постійної пильності, готовності битися або тікати — і це не було обтяжливим, навіть не здавалося незвичним.

Гаррі йшов краєм дозволених гаїв, його нога жодного разу не наближалася до второваного шляху, де його могли б легко знайти, але водночас він гуляв так, щоб весь час бачити вікна Гогвортсу. Гаррі встановив будильника на своєму механічному годиннику, щоб той повідомив, коли почнеться обідній час, бо він не міг подивитися на своє зап'ястя через невидимість та все оце. Знову ж виникало питання,

як його окуляри можуть працювати, коли він накритий Плащем невидимості. Згідно з законом виключеного третього, або ж родопсинові комплекси в його сітківці поглинають фотони та перетворюють їх на нейронні сигнали, або ж ці фотони проходять прямісінько через його тіло назовні, третього не дано. Справді здається, що з великою ймовірністю плащі-невидимки дозволяють носіям бачити назовні, поки знаходяться невидимими, бо, на якомусь фундаментальному рівні, заклинатель не хотів, а невідомо вірив у те, як повинна працювати невидимість.

Тут спало на думку питання, чи хтось уже пробував за допомогою Конфундусу чи виманології неявно вірити й сприймати як належне, що «*Виправлятус усілякус*» є простим заклинанням для першокласників, а потім спробувати його винайти.

Чи, навіть, знайти гідного маглородця у країні, де їх не визначають, як чарівників, та розповісти йому комплексну, всеосяжну брехню, підробити відповідні свідчення та сфабрикувати історію так, що з самого початку у нього буде зовсім інше уявлення того, що можливо з магією. Але, очевидно, йому доведеться вивчити певну кількість заклинань ще до того, як пробувати винайти власні...

Це може не спрацювати. Напевно, існували божевільні від природи чаклуни, що вірили у власну божественність, але все ж не змогли стати богами. Мабуть, навіть божевільний чаклун вірив, що заклинання для вшестя мало б бути грандіозним, драматичним ритуалом, а не якимось ретельно вивіреном змахом палички та вимовлянням «*Ставатус богомус*».

Гаррі вже майже не мав сумнівів, що так просто нічого не вийде. Але справжнє питання тут — чому б ні? Який стереотип завчив його мозок? Чи можна наперед передбачити справжню причину?

Легкий холодок занепокоєння пройшов крізь Гаррі, а потім — доторк неспокою, поки він розмірковував про це питання. Безіменна стурбованість загострилася, стала сильнішою...

Професоре Квірел?

— Містере Поттер, — м'який голос промовив позаду нього.

Гаррі крутнувся, а його рука під плащем потяглася в бік часовороту. Знову принцип бути готовим тікати будь-якої миті видавався чимось буденним.

Повільно, з порожніми долонями, повернутими, щоб їх було видно, професор Квірел крокував у його бік через ліс, йдучи напряду від гогвортського замку.

— Містере Поттер, — знову мовив професор Квірел, — я знаю, що ви тут. Ви знаєте, що я знаю, що ви тут. Я маю з вами поговорити.

Гаррі нічого не відповів. Професор Квірел так і не сказав до чого все це, та й ранкова прогулянка краєм залитого сонцем лісу породила в Гаррі мовчазний настрій.

Професор Квірел ступив трішки вліво, потім крок уперед, ще один вправо. Він нахилив голову з виглядом, наче щось прораховував, а потім закрокував прямісінько туди, де стояв Гаррі, зупинився у кількох кроках так, що лиховісне передчуття злетіло до крайньої висоти терпимості.

— Ви досі налаштовані рухатися вашим курсом? — запитав професор Квірел. — Тим, про який ви говорили вчора?

Гаррі знову не відповів.

Професор Квірел зітхнув.

— Я стільки всього зробив для вас, — продовжив чоловік. — Хай які у вас є сумніви щодо мене, цього ви не можете заперечувати. Я закликаю повернути хоч частку боргу. Поговоріть зі мною, містере Поттер.

Щось мені наразі не хочеться, — подумав Гаррі, але потім: — О, точно.

***

Дві години потому, після одного повороту Гарріного часовороту, запису точного часу та запам'ятовування його точного розташування, годинної прогулянки, він пішов усередину та повідомив професорку Макгонегел, що він зараз спілкується з професором захисту у лісі за межами Гогвортсу (на випадок, якщо щось із ним станеться). Потім прогулявся ще годину, повернувся точно у місце свого оригінального розташування рівно за годину після зникнення з цієї точки та повернув часоворот ще раз...

***

— Що це було? — запитав професор Квірел, кліпнувши. — Ви що — щойно...

— Нічого особливого, — відповів Гаррі, не скидаючи каптура свого плаща-невидимки та не прибираючи руки з часовороту. — Так, я досі так налаштований. Якщо чесно, гадаю, мені не варто було нічого розповідати.

Професор Квірел нахилив голову.

— Звичка, що добре служитиме вам у житті. Чи є щось здатне змінити вашу думку?

— Професоре, якби я вже *знав* про аргумент, що міг би змінити моє рішення...

— Це правда. Для таких, як ми. Але ви були б здивовані дізнатися, наскільки часто люди знають, що вони мають почувти, але чекають, доки це не вимовлять уголос, — захитав

головою професор Квірел. — Перекладаючи на вашу мову... Існує дійсний факт, що відомий мені, але не вам, щодо якого я хотів би вас переконати, містере Поттер.

Брови Гаррі здійнялися, хоча наступної миті він зрозумів, що професор Квірел не може того бачити.

— Так, це моєю мовою. Я слухаю.

— Наміри, що у вас сформувалися, є значно більш небезпечними, ніж ви собі уявляєте.

Відповідь на це несподіване твердження не примусила Гаррі довго думати:

— Дайте визначення небезпечному і розкажіть мені, що, ви гадаєте, ви знаєте і звідки, ви гадаєте, ви це знаєте.

— Іноді, — почав професор Квірел, — повідомивши когось про безпеку, ви лише змушуєте його прямувати до неї навпростець. У мене немає наміру, щоб це сталося цього разу. Ви очікуєте, що я вкажу вам, чого ви не мусите робити? Чого саме я боюся? — чоловік захитав головою. — Якби ви були чаклунського роду, містере Поттер, ви б дуже серйозно сприйняли те, що могутній маг радить вам бути обережним.

Було б неправдою сказати, що Гаррі не був роздратований, але він також не був ідіотом, тому Гаррі просто спитав:

— Чи є щось, що ви *можете* мені повідомити?

Професор Квірел обережно усадив себе на траву, дістав паличку. Його рука прийняла положення, що Гаррі розпізнав. Гаррі перехопило подих.

— Це востаннє, коли я можу це зробити для вас, — тихо прокоментував професор Квірел. Тоді чоловік почав промовляти слова, що були дивними, належали до мови, що Гаррі не міг розпізнати, інтонацією, що здавалася нелюдською, слова, що вислизали з Гарріної пам'яті, хоч він намагався їх вловити, полишали його розум, щойно туди потрапляли.

Цього разу заклинання спрацювало значно повільніше. Деревя потемнішали, гілки та листя поблякли, наче були

видимі через ідеальні сонцезахисні окуляри, що послаблювали та зменшували потік світла, не спотворюючи його. Синій купол неба відступив, обрїй, який, як хибно вважав мозок Гаррі, мав скінченну відстань, відійшов, ставши сірим та темно-сірим. Хмари стали тоншими, прозорими, і зовсім щезли, давши дорогу темряві.

Ліс затінився, поблякнув, зник у чорноті.

Велика небесна ріка знову стала видимою, як тільки очі Гаррі адаптувалися та змогли бачити найбільший об'єкт з усіх, які людські очі можуть сприймати як щось більше за точку, — Чумацький шлях навколо.

І світло зірок, сліпучо-яскраве та все ж віддалене, з великої глибини.

Професор Квірел глибоко вдихнув. Тоді він підняв паличку ще раз (ледь видиму без світла сонця чи місяця) та торкнувся своєї голови зі звуком, схожим на тріскіт яйця.

Професор захисту теж розчинився, ставши повністю невидимим.

Крихітний диск трави, ледве освітлений слабким промінням, самотньо дрейфував посеред порожнього космосу.

Деякий час вони обидва мовчали. Гаррі намагався зануритися поглядом у зірки та не відволікатися навіть на власне тіло. Хай що професор Квірел хотів йому сказати, це буде сказано у свій час.

І у свій час голос заговорив.

— Тут немає війни, — мовив м'який голос посеред порожнечі. — Жодних конфліктів та бійок, жодної політики та зради, ані смерті, ані життя. Все те є наслідками людського невігластва. Зірки нагорі позбавлені дурості, непорушені нею. Тут є мир та тиха вічність. Так я колись вважав.

Гаррі повернувся у бік, звідки лунав голос, але побачив самі зірки.

— Так ви колись вважали? — перепитав Гаррі, коли зда-

лося, що більше не буде слів.

— Ніщо не вище за невігластво людства, — прошепотів голос із порожнечі. — Немає нічого по той бік руйнівних сил достатньо розумного ідіотизму, навіть самих зірок. Я справді багато віддав був, щоб певна золота пластинка була вічною. Мені б не сподобалося побачити її знищеною через людське невігластво.

Знову очі Гаррі рефлекторно поглянули туди, звідки мав линути голос, і знову побачили лише порожнечу.

— Думаю, я міг би заспокоїти вас щодо цього, професоре. Вогняна куля від ядерної зброї не поширюється на... Як там далеко зараз Піонер-11? Десь, приблизно, мільярд кілометрів, напевно? Магли кажуть, що ядерна зброя знищить світ, але насправді мають на увазі легкий підігрів частини поверхні Землі. Наше *Сонце* є велетенською реакцією ядерного синтезу і навіть воно не випаровує віддалені космічні зонди. Навіть у найгіршому випадку ядерна війна й близько не підійде до знищення Сонячної системи, хоч це не дуже тішить.

— Правда, доки ми говоримо про маглів, — підтвердив м'який голос посеред зоряного світла. — Але що магли знають про справжню силу? Це не вони мене зараз лякають. А ви.

— Професоре, — обережно почав Гаррі, — мушу визнати, що хоча я й допустив декілька критичних невдач у житті, є певна різниця між цим та таким невдалим розкладом, щоб Піонер-11 опинився у радіусі вибуху. Не існує реалістичного способу зробити це, не підірвавши Сонце. І випереджаючи ваше питання, повідомляю, що Сонце — це зірка класу G головної послідовності — вона *не може* вибухнути. Будь-який вклад енергії лише збільшить об'єм водневої плазми. Сонце не має ядра з виродженого газу, що могло б здетонувати. Сонце не має достатньо маси, щоб стати суперновою, навіть у

кінці життя.

— Які ж дивовижні речі змогли дізнатися маґли, — промугикав інший голос. — Як зірки живуть, як вони уникають смерті, як вони помирають. І у них жодного разу не виникло думки, чи може це знання бути небезпечним.

— Відверто кажучи, професоре, така думка ніколи не приходила й до мене.

— Ви маґлівського роду. Я не про кров, я про те, як ви провели дитинство. Це дає свободу думки, так. Але є мудрість і в чаклунській обачності. Минуло вже триста двадцять три роки з події, коли всі маґічні території Сицилії було знищено через дурість однієї людини. Такі інциденти були поширеними у часи, коли Гогвортс було збудовано. І навіть більш поширеними після життя Мерліна. А з часів до Мерліна майже нічого не залишилося для досліджень.

— Цілих тридцять порядків різниці між цим та підриванням сонця, — зазначив Гаррі, але потім схаменувся: — Але це безглузде ухиляння від суті, вибачте, підірвати країну було б теж поганим, я згоден. У будь-якому разі, професоре, я не планую робити нічого такого.

— Ваше рішення й не потрібне, містере Поттер. Якби ви читали більше чаклунських романів та менше маґлівських історій, ви би знали. В серйозній літературі чаклун, чия дурість погрожує випустити Незграбного Кістяка, не буде свідомо йти до цієї мети, бо інакше це історія для дитячих книжок. Цей по-справжньому небезпечний чаклун, швидше за все, буде схилений до участі у якомусь проекті, що може принести йому велику славу, і перспектива втратити цю славу та жити своїм життям у тіні буде для нього значно чіткішою, ніж можливість зруйнувати свою країну. Або ж він пообіцяє бути успішним тому, кого він не в силах розчарувати. Або ж його діти комусь заборгували. У цих історіях криється багато літературної мудрості. Вони були народжені з страшного до-

свіду та перетворених на попіл міст. Найбільша ймовірність для виникнення катастрофи — це могутній чарівник, хто з будь-якої причини не зрозумів, що треба зупинитися, коли з'явився попереджувальний знак. Попри те, що він багато й щиро говоритиме про безпеку, він не зможе зупинити себе. Цікаво, містере Поттер, чи думали ви спробувати щось, що Герміона Грейнджер заборонила б вам робити?

— Ну, *добре вже*, приймається, — відповів Гаррі. — Професоре, я чудово усвідомлюю, що, врятувавши Герміону ціною двох інших життів, я програю в загальному рахунку з утилітарної точки зору. Я *надзвичайно* добре усвідомлюю, що Герміона не захотіла б, щоб я ризикував цілою країною задля її порятунку. Це просто здоровий глузд.

— Дитя, що знищує дементорів, — почав м'який голос, — якби я боявся, що ти можеш зруйнувати лише одну країну, я би не був настільки занепокоєний. Я не одразу зрозумів, що твоє знання маглівської науки та маглівських практик стане джерелом великої сили. Тепер я віддаю цьому належне. Я, з усією щирістю, занепокоєний безпекою тієї золотої пластинки.

— Ну, не дарма я читав стільки наукової фантастики, — почав Гаррі, — принаймні, вона навчила мене, що знищення Сонячної системи — морально неприйнятне, особливо ранише, ніж людство колонізує інші зіркові системи.

— Тоді ви відмовитеся від цього...

— Ні, — відрізав Гаррі, без жодної думки вимовивши це. За мить він додав: — Але я справді розумію, що саме ви намагаєтеся донести до мене.

Тиша. Зірки не зсунулися, як би це сталося на земному нічному небі протягом розмови.

Пролунав легкий шелест, наче хтось посунув своє тіло. Гаррі усвідомив, що він весь цей час стояв, не ворухнувшись, і обережно, не торкаючись краю, спустився на ледь помітне

коло трави, що залишалося під ним.

— Скажіть мені ось що, — почав м'який голос. — Чому ця дівчина така важлива для вас?

— Бо вона мій друг.

— У буденному вжитку, містере Поттер, слово «друг» не пов'язують з відчайдушними спробами оживити мертвих. Чи може ви вважаєте, що вона є вашим справжнім коханням, чи щось таке?

— Ох, тільки не ви теж, — втомлено відповів Гаррі. — Тільки не ви, професоре, з усіх людей. Добре, ми — найкращі друзі, але на цьому *все*, добре? Досить. Друзі не дозволяють друзям залишатися мертвими.

— Прості люди не йдуть аж так далеко для тих, кого вони кличуть друзями, — голос звучав трохи віддалено зараз, відокремлено. — І навіть для тих, кого як вони кажуть, вони люблять. Їхні супутники помирають, і вони не шукають сили, щоб воскресити їх.

Гаррі не зміг себе втримати. Він знову озирнувся, знаючи що це марно, і він побачить лише більше зірок.

— Дайте здогадаюся — з цього ви робите висновок, що... людям насправді байдуже щодо своїх друзів, вони лише вдають почуття.

Пролунав короткий сміх.

— Більшу байдужість *захочеш* вдати — не вийде.

— Їм не байдуже, професоре, і не лише щодо своїх коханих. Солдати кидаються на гранати, щоб врятувати друзів, матері забігають у палаючий будинок, щоб врятувати дітей. Але, якщо ти маґл, то ти не знаєш, що існує така штука як маґія, щоб оживити когось. А звичайні чаклуни не можуть... *мислити нешаблонно* в цьому напрямку. Тобто більшість чарівників не шукають можливості зробити *себе* безсмертними. Чи це доводить, що їм начхати й на власне життя?

— Як скажете, містере Поттер. Безумовно, я би оцінив

їхні життя як безглузді та позбавлені усілякої цінності. Можливо, десь глибоко всередині вони теж погоджуються, що моя думка про них є правильною.

Гаррі захитав головою, а потім у роздратуванні скинув каптура свого Плаща та захитав головою ще раз.

— Це звучить як *притягнуте за волосся* бачення світу, професоре, — промовила ледь освітлена голова хлопчика, що висіла без підтримки над колом темної трави серед зірок. — Спроби винайти закляття для воскресіння не є чимось, що прості люди розглянули б, тому ви не можете робити ніяких висновків з того, що вони не скористалися цією можливістю.

За якусь мить ледь освітлений силует чоловіка, що сидів на колі трави, також став видимий.

— Якби вони *насправді* піклувалися про своїх нібито коханих, — м'яко промовив професор захисту, — то вони б подумали про цей варіант, чи не так?

— Мізки працюють зовсім не так. Вони не можуть несподівано підвищити свою потужність, коли ставки стають високими... чи скоріш, вони підвищують її, але у дуже жорстких рамках. Я б не зміг розрахувати тисячу розрядів числа пі, навіть якби чиясь життя від цього залежало.

Ледь освітлена голова нахилилася убік:

— Але є й інше можливе пояснення, містере Поттер. Можливо, люди *грають роль* друга. Вони роблять тільки те, що вимагає від них роль, але не більше. Мені спадає на думку, що різниця між вами й ними не в тому, що ви піклуєтеся більше, ніж вони. Чого б це ви народилися з таким незвично сильним відчуттям дружби, що ви єдині серед чаклунського світу жадаєте воскресити Герміону Грейнджер після її смерті? Ні, найбільш ймовірна різниця не в тому, що ви піклуєтеся більше. А в тому, що ви, будучи більш логічною істотою, ніж вони, єдиний, хто вирішив, що цього вимагає роль друга.

Гаррі подивився на зірки. Було б брехнею сказати, що його це не зачепило.

— Це... не може бути правдою, професоре. Я можу назвати з десяток прикладів людей з маглівських творів, хто хотів воскресити їхніх мертвих друзів. Автори цих історій чітко розуміли, що я відчуваю щодо Герміони. Але ж ви, напевно, не читали їх, гадаю... може «Орфей і Еврідіка»? Насправді, я цього не читав, але знаю зміст.

— Такі історії також популярні серед чаклунської спільноти. Є історія про братів Елріків. Історія Дори Кент, яку намагався врятувати її син Сол. Ще є Рональд Маллет та його приречене змагання з Часом. На Сицилії до її падіння існувала драма Преші Тестаросси. У Японії розповідають про Акемі Хомуру та її втрачене кохання. І всі ці історії об'єднує те, містере Поттер, що вони є *вигадкою*. В реальному житті чаклуни не намагаються цього зробити, хоч це точно *не* є для них чимось, що неможливо уявити.

— Бо вони гадають, що це *неможливо!* — підвищив тон Гаррі.

— Тоді може нам варто піти до доброї професорки Макґонегел та розповісти про ваші наміри знайти спосіб повернути до життя Герміону Грейнджер та подивитися, що вона про це думає? Можливо, у неї ніколи не виникала думка дослідити цю можливість... Ага, але ж ви вагаєтеся. Ви вже знаєте її відповідь, містере Поттер. Чи здогадуєтеся, чому ви це знаєте? — холодну посмішку можна було розчути з голосу. — Чудовий технічний прийом, до речі. Дякую, що навчили мене його.

Гаррі усвідомлював напруження, що змінило вираз його обличчя, його слова вийшли різкими:

— Професорка Макґонегел не росла з маглівським концептом зростаючої сили науки, ніхто ніколи не казав їй, що коли на кону життя друга, то тобі потрібно *мислити дуже ра-*

ціонально...

Тон професора захисту теж підвищувався.

— Професорка трансфігурації *діє за сценарієм*, містере Поттер! Цей сценарій вимагає від неї тужити й горювати, це все, на чому стоїть її турбота. Прості люди недобре реагують, коли пропонуєш їм відійти від сценарію. Ви вже знаєте це!

— Кумедно, можу заприсягтися, що бачив, як професорка Макґонегел пішла не за сценарієм під час вчорашньої вечері. Якщо побачу, що вона відходить від сценарію ще разів з десять, я може й справді спробую поговорити з нею про можливість воскресіння Герміони, але наразі вона ще новачок у цьому й потребує практики. Зрештою, професоре, все те, що ви намагаєтеся використати як свідчення того, що любов, дружба та все інше — лише брехня, насправді впливає з того, що *людські істоти не знають кращого*.

Голос професора захисту досяг піку.

— Якби це тебе убив той троль, то в Герміони Ґрейнджер навіть не *виникла* б думка робити те, що ти робиш для неї! Вона б не виникла ані в Драко Мелфоя, ані в Невіла Лонґботама, ані в Макґонегел — у жодного з твоїх дорогоцінних друзів! Не існує жодної людини, що повернула б тобі всю турботу, що ти виявляєш до неї! То *навіщо ж?* Навіщо це робити, містере Поттер? — був дивний, дикий розпач у цьому голосі. — Навіщо бути єдиним у світі, хто зробить так багато лише для вдавання дружби, хоча ніхто з них ніколи не зробить того ж для тебе?

— Я певен, що ви фактично помиляєтеся, професоре, — рівно відповів Гаррі. — Щодо багатьох речей, насправді. Ваша модель моїх емоцій недосконала. Бо ви не розумієте мене ні на краплину, якщо вважаєте, що я б зупинився, якби все, що ви кажете, було *правдою*. Все у світі має починатися з чогось, кожна подія має трапитися вперше. Життя на Землі мало початися з однієї дрібної самовідтворювальної молеку-

ли в калюжі з багнюкою. І, якби я був першою у світі особою, ні...

Руки Гаррі спітніли, виблискуючи від жахливо далеких точок світла.

— ...якби я був першою особою у *всесвіті*, хто по-справжньому піклується про когось іншого, а я, до речі, *не перший*, то я пишався б цим, і доклав би всіх зусиль.

Запала довга тиша.

— Ви таки по-справжньому піклуєтесь за цією дівчиною, — м'яко мовив затінений силует чоловіка, — Ви піклуєтесь про неї так, як ніхто з *них* не здатен піклуватися про себе, не кажучи вже про піклування про інших, — голос професора захисту став дивним, наповненим якоюсь нерозбірливою емоцією. — Я цього не розумію, але я знаю, що ви здатні зробити через це. Задля неї ви кинете виклик самій смерті. Ніщо не похитне вашої рішучості.

— Я піклуюся достатньо, щоб докласти справжні зусилля, — тихо додав Гаррі. — Так, це коректно.

Зоряне світло потроху почало ламатися, світ почав просочуватися крізь тріщини, крізь розлами темряви проглядалися стовбури дерев та листя, осяяні сонячним промінням. Гаррі підняв руку та закліпав, коли світло вдарило у його настроєні на темряву очі. І його очі автоматично поглянули на професора захисту на випадок, якщо атака здійсниться, поки він засліплений.

Коли всі зірки зникли й лишилося лише денне світло, професор Квірел досі сидів на траві.

— Що ж, містере Поттер, — почав він своїм звичним голосом, — якщо це так, то надам вам усю допомогу, що зможу, поки ще можу.

— *Що* ви зробите? — несвідомо випалив Гаррі.

— Моя вчорашня пропозиція досі діє. Спитайте, і я відповім. Покажіть мені ті ж наукові книжки, що ви підібрали

для містера Мелфоя, і я прогляну їх, і повідомлю, що приходить на думку. Не дивіться так здивовано, містере Поттер, я не смію залишити вас сам на сам з цією задачею.

Гаррі витріщився, сльози все ще сочилися від раптового світла.

Професор Квірел подивився на нього у відповідь. Щось дивне блиснуло у тьмяних очах.

— Я зробив все що міг, і тепер, боюся, я маю залишити вас. Доброго... — професор захисту завагався. — Доброго дня, містере Поттер.

— Доброго... — почав Гаррі.

Чоловік, що сидів на траві, відкинувся, його голова вдарилася об землю з легким стуком. У ту ж мить лиховісне передчуття зникло так різко, що Гаррі плигнув на місці, а серце майже вирвалося з грудей.

Фігура на землі повільно підвелася на карачки. Подивилася на Гаррі порожніми очима, рот відкрився. Спробувала підвестися на ноги, знову впала на землю.

Гаррі зробив крок уперед, щирий інстинкт штовхав його запропонувати допомогу, але це було неправильно. Занепокоєння, що наростало у ньому, хай яке слабке, не лишало сумнівів, що небезпека досі існує.

Але впала фігура відсахнулася від Гаррі, і потім повільно почала відповзати від нього, прямісінько в бік віддаленого замку.

Хлопчик, стоячи посеред лісу, залишився проваджати її поглядом.

Розділ 96. Ролі, ч.7

Примітка автора: для тих, хто не читав канон: дерев'яний знак децю змінено, проте епітафія така саме, як в оригіналі Джоан Кетлін Ролінг.

***

*Четверта зустріч:
(17 квітня 1992 16:38)*

Чоловік у зношеному теплому пальті, на щоді ледь проступають три застарілі шрами. Він якнайпильніше спостерігає за Гаррі, доки хлопчик ввічливо оглядає ряди котеджів. Як на людину, що в неї ото вчора загинув найкращий друг, Гаррі Поттер видавався на диво зібраним, утім, враження, начебто йому не боляче, а чи то все взагалі нормально, — ні, такого теж нема. «Я не бажаю говорити про це, — сказав був хлопець, — ані з вами, ані з будь-ким іншим». Він сказав «бажаю» замість звичного «хочу», наче задля демонстрації, мовляв, я можу користуватися дорослими словами і приймати дорослі рішення. Отримавши сов від професорки Макґонґел і того дивака, Квіріна Квірела, Ремус Люпин зміг вигадати лише один спосіб, що міг би допомогти.

— Тут багацько порожніх будинків, — сказав хлопець, знову роззирнувшись довкола.

Годрикова долина сильно змінилася протягом десяти років, що минули відколи Ремус Люпин був тут частим гостем. Багато гостроверхих будинків наче закинуті були, їхні вікна

й двері були зарослі зеленолистою лозою. Британія відчутно стиснулася внаслідок Чаклунської війни, втративши не лише загиблих людей, а ще й біженців. Годрикова долина сильно постраждала. А потім ще більше родин переїхали деінде, до Гогсмїду, чи до магічного Лондона, адже вид порожніх будівель навіював важкі спогади.

Інші були залишилися. Годрикова долина була старша за Гогвортс, старша за Годрика Ґрифіндора, що його ім'я була взяла, і деякі роди ніколи її не покинуть, аж доки не скінчиться світ і вся його магія.

Поттери були колись однією з таких родин, і стануть знову, якщо так захоче останній з Поттерів.

Ремус Люпин спробував пояснити це все, якомога простіше, як для юного хлопчика. Рейвенкловець задумливо кивав і нічого не казав, так, наче все розумів без зайвих питань. Можливо так і було; син Джеймса Поттера й Лілі Еванс, двох старост школи, навряд чи якийсь дурень. Насправді, дитина справила враження вкрай розумної, за той короткий час що вони спілкувалися в січні, хоча говорив тоді здебільшого сам Ремус.

(До Ремуса дійшли були чутки про ту справу з Чарверсуду, але Ремус не вірив жодному слову з тих пліток; так само, як і не вірив, нібито Джеймс посватав свого сина за молодшу доньку Моллі.)

— Он пам'ятник, — сказав Ремус, вказавши попереду їхнього шляху.

Гаррі йшов поряд із містером Люпином до чорного мармурового обеліска й міркував собі. Гаррі здавалося, що всю цю пригоду було організовано намарно; йому не потрібна була допомога у подоланні свого горя, не цей шлях Гаррі був обрав. Для Гаррі п'ять стадій горя були: Лють, Жаль, Рішучість, Дослідження та Воскресіння. (А щодо традиційних п'яти стадій горя, Гаррі не пригадував був жодного експери-

ментального свідчення на користь їхнього існування.) Але містер Люпин занадто щиро хотів допомогти, і Гаррі не зміг йому відмовити; він відчував, що не має права відмовлятися від навідування домівки Джеймса й Лілі. Тож Гаррі йшов, почувуючись якимось відстороненим; ніби тихо йде п'єсою із нецікавим сценарієм.

Гаррі сказали, що не можна одягати Плащ невидимості в цю подорож, щоб містер Люпин міг за ним доглядати.

Внутрішньо Гаррі не сумнівався, що Дамблдор, чи Дамблдор разом із Дикозором, крадькома йдуть за ними, вичікують — чи не спіймається хтось на гачок. Гаррі в жодному разі не випустили б з Гогвортсу із самим Ремусом Люпином за охоронця. Гаррі, втім, не очікував якихось пригод. Поки що все свідчило лише на користь тій його гіпотезі, начебто вся небезпека була зосереджена в Гогвортсі й лише в Гогвортсі.

Коли вони наблизилися до центрального майдану міста, мармуровий обеліск перетворився на...

Гаррі затамував подих. Він очікував був мармурового Джеймса Поттера в героїчній позі, з паличкою, спрямованою на лорда Волдеморта; мармурову Лілі Поттер, що її простягнуті руки закривають колиску.

Натомість там стояли чоловік з неслухняним волоссям і в окулярах, та жінка з довгим волоссям і дитиною на руках, і все.

— Виглядає так... звичайно, — сказав Гаррі, і в горлі йому щось стиснулось.

— Мадам Лонгботом і професор Дамблдор наполягали на цій сцені, — сказав Люпин, дивлячись більше на Гаррі, ніж на пам'ятник. — Вони сказали, що Поттерів слід пам'ятати так, як вони жили, а не як померли.

Гаррі дивився на статую і думав. Дивно, бачити себе немовлям з каменя, без шраму на лобі. Ніби крадькома зазираєш в альтернативний всесвіт, де Гаррі Джеймс Поттер

(без Еванса-Верреса) став розумним, але пересічним чаклунським вченим, либонь, грифіндорцем, як і його батьки. Цей Гаррі Поттер став би непоганим молодим чаклуном, знав би трошки про науку від матері маглівського роду. Зрештою він би... майже не змінився. Джеймс і Лілі не плекали б у свого сина тієї якості, що Квірел назвав би *амбіційністю* а професор Веррес-Еванс — *звичайною старанністю*. Його батьки по народженню дуже б його любили, і це нікому б у світі не допомогло, окрім Гаррі. Якби хтось скасував їхню смерть...

— Ви були їхнім другом, — сказав Гаррі, повернувшись до Люпина. — Старим другом, ще з дитинства.

Містер Люпин мовчки кивнув.

В голові Гаррі залунала промова професора Квірела, так, як він її запам'ятав: *Найімовірніше, відмінність не в тому, що ви піклуєтеся більше. Радше, будучи більш логічною істотою, ніж вони, лише ви розумієте, що цього вимагає роль друга.*

— Коли Лілі та Джеймс загинули, — сказав Гаррі, — ви не думали, що, можливо, існує якийсь магічний спосіб повернути їх до життя? Як в історії про Орфея та Еврідіку? Чи про, як їх там, братів Елрінів?

— Нема такої магії, що скасувала б смерть, — тихо відповів містер Люпин. — Існують такі таємниці, що чаклунська майстерність не здатна до них наблизитись.

— Чи перевірили ви подумки, що ви гадали, ви знали, і звідки, ви гадали, ви це знали, та наскільки була висока ймовірність того висновку?

— Перепрошую? — сказав містер Люпин. — Повтори ще раз, будь ласка, Гаррі.

— Кажу, ви взагалі про це замислювались тоді?

Містер Люпин похитав головою.

— А чому ні?

— Бо все вже сталося, і завершилося, — м'яко мовив Ремус Люпин. — Бо хай де зараз Джеймс та Лілі, вони б хотіли, щоб я діяв заради живих, а не померлих.

Гаррі тихо кивнув. Він був більш-менш упевнений, що почує щось на цей кшталт. Він уже читав був цей сценарій. Але все одно спитав, на той випадок, якщо містер Люпин, навпаки, цілий тиждень не міг викинути з голови цих думок. Бо Гаррі ж міг і помилятися.

Скрадливий голос професора захисту наче прозвучав у Гаррі в голові:

Звісно, якби Люпину насправді було не все одно, йому б не знадобилася спеціальна вказівка, щоб п'ять хвилиночок обміркувати щось настільки просте, перш ніж здаватися...

Та ні, без вказівки аж ніяк, — відповів Гаррі подумковому Квірелові. — Людські істоти не отримують таку навичку лише через те, що їм, бодай, не все одно. Я навчився цього, бо читав був бібліотечні книги, продукт поважної наукової школи...

А та, інша частина Гаррі, провадила своє:

Але ж існує інша гіпотеза, містере Поттер, і вона значно простіша та відповідає даним.

Не простіша і не відповідає! Як би люди взагалі знали, що треба вдавати, якби всім завжди було однаково?

А вони й не знають. Саме це ти й можеш спостерігати.

Удвох вони йшли вперед, до певного будинку, повз довжелезну шеренгу зайнятих чаклунських осель і інших, зарослих виноградом.

Нарешті вони прийшли — до будинку, що йому знесло пів даху, а зелене лозіння перелізло через стіни всередину. Будинок стояв за здичавілою зеленою огорожею висотою по плече, що йшла вздовж тротуару, і за вузькими металевими ворітцями (Містер Геґрід, певно, переступив би через них, не в змозі протиснутись між стовпчиками). Пролам у даху ви-

глядав так, ніби якась величезна ротяка відкусила круглий шматок будинку, залишивши стирчати дерев'яний кістяк — свілки, чи що. На правій стороні даху, досі цілий, стирчав димохід; його не зачепила велетенська ротяка, але, позбавлений належної підтримки даху, він уже почав небезпечно хилитися набік. Всі вікна були потроцнені. На місці парадних дверей бовваніла порожнеча.

Сюди прийшов був Волдеморт, *тихо, прошухротівши, як сухе листя по доріжці...*

Ремус Люпин поклав руку Гаррі на плече.

— Торкнись воріт, — підказав містер Люпин.

Гаррі простягнув руку й торкнувся брами.

Як швидкоросла квітка з-посеред бур'янів, за воротами здійнявся дерев'яний знак, на якому золотими літерами було написано:

На цьому місці, в ніч на 31 жовтня 1981 року,
втрапили свої життя Лілі та Джеймс Поттери.

Їх пережив їхній син, Гаррі Поттер,
єдиний в світі чарівник, що витримав смертельне прокляття,

Хлопчик-Що-Вижив, який перемиг силу Відомо-Кого.

Цей будинок було навмисне залишено в його зруйнованому стані,

як пам'ятник Поттерам,

і в пам'ять про їхню жертву.

На порожньому місці під золотими літерами мерехтіли інші написи, декілька десятків. Написані магічним чорнилом, так, що кожен впливав на поверхню, яскраво загорався, щоб його можна було прочитати, а потім зникав, поступаючи наступним повідомленням.

Тож за мого Гідеона помстилися.

Дякую тобі, Гаррі Поттере. Здоров'я тобі, де б ти не був.

Ми будемо завжди в боргу перед Поттерами.

О Джеймсе, о Лілі, мені так шкода.

Я сподіваюся, що ти живий, Гаррі Поттере.

У всього є своя ціна.

Хотів би я, щоб наша остання розмова була іншою, Джеймсе. Пробач мені.

На зміну ночі завжди приходять світанок.

Спочивай у спокої, Лілі.

Благослови тебе бог, Хлопчику-Що-Вижив. Ти був нашим дивом.

— Гадаю... — почав Гаррі. — Гадаю, люди роблять таке... замість того, щоб щось поліпшити...

Тут він затнувся. Думка здалася йому негідною цього місця. Він підвів погляд, побачив, з якою невимовною добротою дивиться на нього Люпин, і одразу відвів очі, вступився у розламаний дах.

«Ти був нашим дивом». Гаррі завжди стикався зі словом «диво» в тому контексті, що в природному всесвіті такого не існує. І все ж, стоячи перед руїнами дому, він раптом зрозумів значення цього слова — не пояснена милість, незбагненне благословення. Темний Лорд майже переміг, аж раптом однієї ночі вся темрява і все жахіття закінчилися — як спасіння без приводу, як раптовий світанок з темряви, і навіть досі ніхто не знає, чому...

Якби Лілі Поттер пережила своє зіткнення з лордом Волдемортом, вона б почувалася саме так — потім, дивлячись на свого живого сина.

— Ходімо звідси, — прошепотів живий син, десять років потому.

І вони пішли.

Вхід на цвинтар боронили ворота без замка — такі, щоб звірята не заходили, з місцем, де можна стояти, доки пересу-

ваеш двері з одного боку в інший. Ремус дістав свою паличку (Гаррі свою вже тримав у руці); коли вони пройшли, вид на секунду затьмарився.

Деякі з каменів виглядали однолітками оксфордської стіни, що їй, тато казав був, приблизно тисяча років.

«Галлі Флемінг», — вирізьблений напис на першому пам'ятнику, що побачив Гаррі, майже розрівняний ерозією часу й ледь видимий. «Віена Вуд» — наступний напис.

Останній раз Гаррі був на цвинтарі дуже давно. В його останній візит він був ще дитиною, задовго до того, як він зазирнув за тінь смерті. Прийти сюди тепер було... дивно, і сумно, і незрозуміло, і *це тривало так довго, чому чаклуни не спинили це, чому вони не доклали всіх зусиль, як магли з їхніми медичними дослідженнями, чи то пак більше зусиль, бо в чаклунів є більше приводів для надії...*

— Дамблдори теж жили в Годриковій Долині? — спитав Гаррі; вони пройшли повз два відносно нові могильні камені — могилу «Кендри Дамблдор» та «Аріани Дамблдор».

— Дуже, дуже довго, — сказав містер Люпин.

Вони зайшли вглиб цвинтаря, пройшли до дальньої стіни, повз чисельні оплакані смерті.

Тоді містер Люпин показав на подвійний, парний могильний камінь з досі білого й незношеного мармуру.

— Тут теж будуть ті записки? — спитав Гаррі.

Він не хотів більше бачити те, як інші люди переживають чиюсь смерть.

Містер Люпин похитав головою.

Вони підійшли до пари білих каменів.

І стали перед...

— Що це? — прошепотів Гаррі. — Хто... *хто написав це?*

ДЖЕЙМС ПОТТЕР

НАРОДИВСЯ 27 БЕРЕЗНЯ 1960 РОКУ

ПОМЕР 31 ЖОВТНЯ 1981 РОКУ

— Написав що? — спантеличено перепитав містер Люпин.

ЛЛІ ПОТТЕР

НАРОДИЛАСЯ 30 СІЧНЯ 1960 РОКУ

ПОМЕРЛА 31 ЖОВТНЯ 1981 РОКУ

— *Ось це!* — закричав Гаррі. — *Ось ця епітафія!* — в його очах стояли сльози, сльози від яскравого спалаху, що він не очікував у цьому місці; від доброго дотику в місці порожньому і самотньому; від магічного благословення. Сльози лилися через

ОСТАННІЙ ВОРОГ, ЯКОГО БУДЕ ЗНИЩЕНО, — ЦЕ СМЕРТЬ.

— Це? — уточнив містер Люпин. — Це як... девіз, я гадаю, можна так сказати, гасло Поттерів. Хоча, гадаю, це не було щось аж таке формальне. Просто приказка, що передавалася з покоління в покоління, дуже, дуже довго...

— Це... це... — Гаррі став на коліна перед могилою, торкнувся напису на камені тремкими пальцями. — *Як?* Такі речі не можуть бути просто *генетичними*...

А тоді Гаррі побачив те, що сльози затьмарили були, — тонке різьблення на камені: лінія всередині кола всередині трикутника.

Символ Смертельних реліквій.

І Гаррі зрозумів.

— Вони намагалися, — прошепотів Гаррі.

Три брати Певерели.

Може, вони загубили близьку людину, і звідти все й почалося?

— Все своє життя, вони намагалися, і вони досягли певних успіхів...

Плащ невидимості, що міг протистояти зору дементорів.

...та їхнє дослідження лишилося незавершеним...

Ховатися від тіні Смерті — не те ж саме, що перемогти саму Смерть. Воскресальний камінь насправді не міг повернути людину з того боку. Бузинова паличка не захищала від старості.

— ...тож вони передали місію своїм дітям, і дітям їхніх дітей.

Покоління за поколінням.

Аж доки дійшло до мене.

Чи може Час так відлунювати, будувати мости між чимось таким далеким у майбутньому й таким далеким у минулому? Це ж не може бути збігом? Тільки не це повідомлення, тільки не в цьому місці.

Моя родина.

Ви дійсно були моя мама та мій тато.

— Ідеться не про воскресіння мертвих, Гаррі, — сказав містер Люпин. — Йдеться про те, щоб прийняти смерть, побачити продовження за нею, опанувати її.

— Це вам Джеймс сказав? — спитав Гаррі, дещо дивним голосом.

— Ні, — сказав містер Люпин, — але ж...

— Добре.

Гаррі повільно підвівся з колін, почуваючись так, ніби піднімає сонце на своїх плечах, так, ніби зводить світанок над обрієм.

Нузвісніші чаклуни теж намагалися. Я не унікальний. Я ніколи не був сам. Всі ці почуття в моєму серці, вони не такі вже й особливі, ані у світі чаклунів, ані у світі магів.

— Гаррі, твоя паличка! — в голосі містера Люпина раптом забриніла радість.

Коли Гаррі підвів паличку й роздивився її, то побачив слабке срібне мерехтіння, що лилося з палички.

— Виклич патронуса! — закликав містер Люпин. — Ще раз спробуй накласти ці чари, Гаррі!

А, точно. Наскільки відомо містерові Люпину, я не вмію...

Гаррі всміхнувся й навіть трохи посміявся.

— Краще не треба, — сказав Гаррі. — Якщо спробувати це закляття в моєму поточному стані розуму, воно, напевно, мене вб'є.

— *Що?* — вигукнув містер Люпин. — Чари патронуса такого не спричиняють!

Гаррі Джеймс Поттер-Еванс-Веррес здійняв ліву руку, досі сміючись, і витер сльози.

— А знаєте, містере Люпин, — сказав Гаррі, — тут і справді потрібна *вигадлива* інтерпретація, щоб вважати, ніби хтось такий думку собі гадає, як би висловити, що нам усім варто просто прийняти смерть, і передає свій стан розуму фразою «останній ворог, якого буде знищено — смерть». Можливо, хтось інший вирішив, що це звучить поетично, взяв цю фразу й інтерпретував її інакше, та хай хто сказав це перший, не надто шанував смерть, — інколи Гаррі дивувало, що більшість людей *навіть не помічали*, що обертають щось на пряму протилежність відносно очевидного читання. Проблема точно була не в потужності мозку, бо люди здатні були осягти очевидне прочитання більшості простих речень. — Також «буде знищено» вказує на майбутню зміну стану, тож тут не може йтися про поточний стан речей.

Ремус дивився на нього широко розплющеними очима.

— Ти й справді син Джеймса й Лілі, — не без шоку сказав чоловік.

— Так, я їхній син, — сказав Гаррі. Та цього було замало, треба було зробити більше, тож Гаррі підніс паличку високо в повітря й сказав якомога рівнішим голосом: — я, Гаррі Джеймс Поттер-Еванс-Веррес, син Лілі та Джеймса, з роду

Поттерів, приймаю похід своєї родини. Смерть — мій ворог, і я переможу її.

Bregen béon Pefearles suna and þrie hira tól þissum Déað béo gewunnen.

— Що? — спитав Гаррі вголос.

Слова виникли в його розумі, ніби це були його власні думки, але без жодного пояснення.

— Що це було? — водночас спитав Ремус Люпин.

Гаррі роззирнувся довкола, оглянувши цвинтар, але нічого не побачив. Поряд з ним містер Люпин робив те саме.

Жоден з них не помітив високий пошарпаний тисячоліттям камінь, на якому слабо засяяли сріблом лінія в колі в трикутнику, світло, що дуже скидалося на світло з палички Гаррі, але невидиме на цій відстані під досі яскравим Сонцем.

***

Деякий час потому:

— І ще раз дякую вам, містере Люпин, — сказав Гаррі на прощання цьому високому, пошрамованому чоловікові, що знов збирався в дорогу. — Хоча було все ж таки краще...

— Професор Дамблдор сказав, що я маю летиключнути нас із тобою назад до Гогвортсу, щойно станеться щось незвичне, байдуже, схоже на напад, чи не схоже. — твердо відгукнувся містер Люпин. — Що є цілком обачно.

Гаррі кивнув. А тоді, зберігши це питання наостанок:

— Ви раптом не маєте здогадок, що ті слова могли означати?

— Якби знав, однаково не сказав би тобі, — відповів містер Люпин, доволі суворо. — Лише з дозволу професора Дам-

блдора. Я розумію твою цікавість, та ти не мусиш дізнатися родинних секретів Поттерів, доки не подорослішаєш. А це означає — доки не складеш НОЧІ, Гаррі, чи принаймні СОВи. І я досі вважаю, що в тебе сформувалося абсолютно хибне уявлення про твоє родинне гасло!

Гаррі кивнув, внутрішньо зітхнув і побажав містерові Люпину вдалої подорожі.

***

Гаррі пройшов Гогвортсом назад, до Рейвенкловської вежі. Він почувався якось дивно, ніби підживлений. Ніколи б не подумав, але все це виявилось на краще.

Дорогою до спальні він пройшов через рейвенкловську вітальню.

Саме тоді яскраве створіння прийшло до нього. Воно м'яко сяло білим під свічками вітальні Рейвенклову, коли приповзло ніби нізвідки. Це була срібна змія.

***

Þregen béon Pefearles suna and þrie hira tól þissum Déað béo gewunnen.

«Будуть три сини в Певерелів, і три їхніх предмети переможуть Смерть».

Сказано в присутності трьох братів Певерелів, у невеличкій таверні на окраїнах поселення, що пізніше отримає назву «Годрикова долина».

Розділ 97. Ролі, ч.8

Вдруге за день Гаррі на очі навернулися сльози. Не зважаючи на здивовані погляди з боку інших рейвенкловців у вітальні, він простягнув руку до сріблястої істоти, що її послав був Драко, та пригорнув її до себе, немов живу тваринку; наосліп він почвалав в напрямку спальні, а там поткнувся до своєї валізи — срібна змія спокійно чекала у нього на руках.

***

П'ята зустріч: неділя, 19 квітня, 10:12.

Зустріч між Луціусом Мелфоем і Гаррі Поттером, що заборгував йому такі собі 58203 галеони, скликана на вимогу першого, відбувалася в центральному банку «Грінготс», відповідно до британського законодавства.

Ініціатива зустріла певний опір з боку головного мага Дамблдора, що він зробив спробу завадити Гаррі Поттеру покинути безпечний простір Гогвортсу (на цей зворот Гаррі підняв пальці і показав лапкі в повітрі). Щодо самого Хлопчика-Що-Вижив — він нібито спокійно щось обміркував, а тоді дав свою згоду на зустріч. Його зовнішня готовність підкоритися своєму ворогові справляла химерне враження.

Директор Гогвортсу, що представляв інтереси Гаррі Поттера як його офіційний опікун в очах чаклунської Британії, своїм рішенням скасував згоду свого вихованця.

Комітет боргів Чарверсуду відкинув рішення директора Гогвортсу.

Головний маг заперечив вердикт комітету боргів.

Чарверсуд скасував рішення головного мага.

Тож Хлопчик-Що-Вижив, у супроводі важкої охорони в особі Дикозора та трійки аврорів, вирушив до центрального банку «Грінготс». Яскраво-блакитне око Дикозора навіжено крутилося, ніби він хотів усім можливим нападаникам показати, що він Насторожі, Постійно Пильний і з радістю спопелить нирки будь-кому, хто бодай чхне в напрямку Хлопчика-Що-Вижив.

Гаррі Поттер більш уважно, ніж зазвичай, роздивлявся навколо, коли вони крокували крізь широко розчахнуті парадні ворота «Грінготсу», попід офіційним гаслом банку «Fortius Quo Fidelius». В попередні свої три візити до «Грінготсу» він просто роздивлявся мармурові колони, золоті канделябри, розглядав архітектурний стиль, не зовсім схожий на людську архітектуру чаклунської Британії. Відтоді він вже пройшов пригоду в Азкабані, і багато чого ще трапилося. У своє четверте відвідування Гаррі розмірковував про повстання гоблінів, про почуття образи, що його відчувають гобліни через те, що їм не дозволено мати палички, і через деякі ще факти, що їх чомусь не згадали в підручнику історії для першого класу — сам Гаррі здогадався про дещо за непрямыми ознаками, і професор Флитвік не без суму підтвердив його здогади. Лорд Волдеморт убивав гоблінів так само, як і чаклунів, — дуже тупо з його боку, якщо Гаррі не впустив чогось важливого, — та якої гобліни думки про Хлопчика-Що-Вижив, Гаррі й гадки не мав. Гобліни мали репутацію тих, хто платять за те, що мають, і беруть те, що вважають своїм; а також тих, хто дещо упереджено трактують ці поняття.

Сьогодні вартіві в обладунках, вишикувані ланцюгом навколо банку, дивилися на Хлопчика-Що-Вижив із непроникним виразом облич, а на Дикозора й аврорів — із

спалахами гіркого презирства. За банківськими лядами у холі гобліни-касири так само презирливо дивилися на чаклунів, що вони їм видавали їхні статки; один касир гострозубо посміхнувся-вишкірився на якусь відьму, що справляла враження сердитої, а може — розпачливої чи ладної на все.

Якщо я правильно розумію людську природу... і якщо моя правда, і всі гуманоїдні магічні види — це генетично люди із домішкою спадкованого магічного ефекту... тоді навряд чи ви полюбите мене за красиві очі, звічливість і обіцянку підтримки. Але чи не підтримаєте ви Хлопчика-Що-Вижив у його спробі повалити Міністерство, якщо я пообіцяю потім скасувати закон про палички... а радше, тихо роздам вам палички, підручники з магії в обмін на вашу підтримку... Чи не в цьому причина, чому виробництво паличок замкнене на небагатьох спеціалістів на кшталт Олівандера? Хоча якщо ви такі гуманоїди, себто такі ж люди, тоді ваша нація, либонь, має власні внутрішні жахіття, власні Азкабани, бо це також елемент людської природи; в такому разі раніше чи пізніше мені доведеться повалити або реформувати і ваш уряд. Гм.

Їм на зустріч вийшов підстаркуватий гоблін, і Гаррі схилив голову в обережному ввічливому жесті — підстаркуватий гоблін відповів коротким півкивком. Цього разу не було безумної поїздки рейками; натомість підстаркуватий гоблін провів їх коротким коридором до маленького холу, де стояло три лави, розраховані на гоблінів, і один фотель, розміром як для чаклуна. В кімнаті ніхто не сидів.

— Не підписуй нічого, що б тобі не підсунув Луціус Мелфой, — сказав Дикозор. — Нічого, ти мене чуєш, хлопче? Якщо Мелфой дасть тобі збірку чарівних пригод Хлопчика-Що-Вижив і попросить надписати на ньому автограф — скажи, що пальця вивихнув. Каламаря до рук не бери, доки

перебуваєш у межах «Грінґотсу». Якщо хтось передасть тобі перо, зламай перо, а потім власні пальці. Чи треба пояснювати далі, синку?

— Не варто, — сказав Гаррі. — У нас у маглівській Британії теж є юристи, і вони б вирішили, що ваші юристи такі собі гарнюсінькі лапунчики.

Невдовзі Гаррі Поттер передав паличку ґобліну в обладунках варті «Грінґотсу», почекав, доки той дуже винахідливо й різноманітно його обшукував, і передав капшучок на збереження Дикозорові.

А тоді Гаррі пройшов ще одні двері та короткий водоспад — злодіepad, що випарувався з його шкіри, щойно він вийшов з-під водної завіси.

По інший бік дверей була більша кімната, оформлена дорогими панелями, з величезним золотим столом по центру; по один бік столу стояло два шкіряних крісла, по інший — маленький дерев'яний стільчик, лава боржника. Два ґобліни в повному обладунку, з вибагливими прикрасами у вухах та в окулярах, спостерігали за кімнатою. Жодна сторона не матиме при собі ані паличок, ані інших магічних предметів, а ґоблінська варта атакує миттєво, якщо хтось наважиться на безпаличкову магію під час миролюбної зустрічі за посередництва банку «Грінґотс». Вибагливі вушні прикраси не дозволять варті підслухати розмову, хіба що хтось звернеться до них безпосередньо, а окуляри приховують від них деталі зовнішності чарівників. Коротше, це було щось на кшталт справжньої системи безпеки, принаймні, якщо ти — блоколог.

Гаррі всівся на незручний дерев'яний стілець. *Тонкий* натяк, подумав він саркастичним тоном, і почав чекати на своїх кредиторів.

Вже дуже скоро — скоріше, ніж за законами можна було змусити боржника чекати, до кімнати зайшов Луціус Мел-

фой. Він сів на шкіряне крісло — одним елегантним рухом, що видавав постійну практику. Він був без свого змієголового ціпка, зі звичною білою шевелюрою, що струменіла йому на плечі, з непроникним обличчям.

За ним тихо увійшов молодий хлопець з білявим волоссям, у чорній мантиї, більш елегантній, ніж будь-яка гогвортська уніформа. Він пройшов за батьком, старанно контролюючи вираз обличчя. Хлопець теж був кредитором Гаррі — той був винен йому близько сорока галеонів, — і теж належав до роду Мелфойів, тож формально підпадав під дозвіл Чарверсуду щодо зустрічі.

Драко. Гаррі не сказав цього вголос і не дозволив своїй реакції відобразитися на обличчі. Він не знав, що сказати. Навіть «вибач» не прозвучало би доречно. Гаррі й патронусові Драко не наважився нічого такого сказати, під час коротких перемовин щодо цієї зустрічі; і не тільки тому, що Луціус міг слухати. Гаррі достатньо було й того, що тепер він знав — щаслива думка Драко й досі щаслива, і він досі хоче, щоб Гаррі це знав.

Луціус Мелфой заговорив перший, рівним голосом, з рішучим обличчям.

— Я не розумію, що відбувається в Гогвортсі, Гаррі Поттере. Не воліли б ви мені щось пояснити?

— Я не знаю, — сказав Гаррі. — якби я розумів щось у цих подіях, я б не дозволив їм відбутися, лорде Мелфой.

— Тоді дайте мені відповідь на наступне питання. *Хто ви?*

Гаррі рівно вдивився в обличчя свого кредитора.

— Я не Відомо-Хто як вам здавалося було, — сказав Гаррі. Він не *геть* дурний, допетрав таки, ким уявляв його собі Луціус Мелфой під час його промови у Чарверсуді. — Очевидно, що я не звичайний хлопчик. Також очевидно, що моя незвичайність якось пов'язана з цією епопеею Хлопчика-Що-

Вижив. Та я не більше за вас знаю, у чому саме справа. Я спитав у Сортувального Капелюха — він також не в курсі.

Луціус Мелфой відсторонено кивнув.

— Я не міг придумати жодної причини, нащо б тобі було платити сотню тисяч галеонів за життя бруднокровки. Жодної причини, крім однієї — і це пояснило б і її силу, і жагу крові; аж тоді вона загинула від руки троля, а ти вижив. Також і мій *син багато* що розповів мені про тебе, Гаррі Поттере, багато такого, що *не має анікрихти сенсу*, я чув белькотіння божевільних у лікарні Святого Мунго, і воно мало більше сенсу, ніж ті події, що, як мій *син* засвідчив мені під дією *сироватки правди*, ти спричинив. Так ось, щодо тієї частини цього *безумства*, що ти *організував власноруч*, я вимагаю пояснень, і негайно.

Гаррі подивився на Драко — Драко дивився на нього, обличчя його кривилося під маскою незворушності.

— Я теж, — додав Драко Мелфой високим, тремливим голосом, — хочу, знати, чому, Поттере.

Гаррі заплющив очі й почав говорити, не дивлячись.

— Хлопець, що його виховали маґли, який вважає себе дуже розумним. Ти побачив мене, Драко, і подумав, що було б дуже корисно, якби з усіх твоїх однокласників саме Хлопчик-Що-Вижив побачив, який світ насправді; якби ми стали друзями. А я те ж саме подумав про тебе. Тільки в мене були інші переконання. Я не кажу, що існує декілька істин, я хочу сказати, що є різні переконання, але лише одна дійсність, лише один всесвіт, що може підтвердити або спростувати ті переконання...

— Ти збрехав мені.

Гаррі розплющив очі й подивився на Драко.

— Радше, — заперечив Гаррі, трохи хвилюючись, — те, що я сказав, було правдою з певної точки зору.

— З *певної точки зору*? — Драко Мелфой був обурений,

як будь-який Люк Скайвокер, і зовсім не налаштований приймати відмовки від свого Кенобі. — Є таке слово, що позначає те, що є правдою з певної точки зору, і слово це — *брехня!*

— Чи фокус, — рівно відказав Гаррі. — Твердження, які є формально істинними, але змушують слухача прийти до подальших хибних висновків. Я гадаю, варто розрізняти такі речі. Те, що я тобі сказав, було samozбутнім пророцтвом: ти повірив, що не можеш обманути себе, тож і не намагався. Навички, що ти їх надбав, цілком справжні, і тобі б дуже зашкодило, якби ти почав внутрішньо їм опиратися. Люди не можуть змусити себе повірити, що блакитний — це зелений, самим зусиллям волі, але вони *думають* що можуть, що майже так само погано.

— Ти використав мене, — сказав Драко Мелфой.

— Лише щоб зробити тебе сильнішим. Саме так використовують одне одного друзі.

— *Навіть я знаю, що не в цьому полягає дружба!*

Знову вступив Луціус Мелфой:

— Для чого? З якою метою? — голос Мелфою-старшому й собі урвався. — *Нащо?*

Гаррі секунду дивився на нього, а тоді повернувся знову до Драко.

— Твій батько, імовірно, не повірить, — сказав Гаррі, — але ти, Драко, мусиш розуміти, що все, що сталося, сумісне з цією гіпотезою. І що жодна більш цинічна гіпотеза не пояснить, чому я не тиснув сильніше, коли гадав, що маю важіль впливу, чи чому я забагато вчив тебе. Я гадав, що нащадок роду Мелфоїв, що його бачили, коли він рятував маґлородку від падіння з даху, стане годящим компромісним кандидатом на посаду лідера чаклунської Британії після реформації.

— Себто, ти хочеш, щоб я повірив, — сказав Луціус Мелфой тонким голосом, — що ти з глузду з'їхав. Гаразд, облишмо

це. Скажи мені, хто нацькував того троля на Гогвортс.

— Я не знаю, — сказав Гаррі.

— Скажи мені, кого ти *підозрюєш*, Гаррі Поттер.

— Маю чотири підозрюваних. Один із них — професор Снейп...

— *Снейп?* — вигукнув Драко.

— Другий, зрозуміло, професор захисту, позаяк він — професор захисту. — Гаррі радо б виключив його зі списку, щоб не привертати до професора Квірела уваги Мелфоїв, якщо він нічого не зробив, проте Драко, либонь, помітив би цей маневр. — Щодо третього ви мені не повірите. Четвертий — це загальна категорія, себто, всі решта.

А п'ятий — лорд Волдеморт, і, гадаю, не варто про нього вам казати.

Луціус Мелфой вишкірився.

— Гадаєш, я не помічу приманку в тебе на гачку? Розкажи мені про свого третього підозрюваного, Поттере, що ти його хочеш мені підсунути як *справжню* відповідь.

Гаррі спокійно подивився на лорда Мелфоя.

— Читав я одну книжку, що не мав би читати, і там було написано таке: комунікація — це те, що відбувається між рівними. Службовці брешуть своїм босам, а ті, в свою чергу, очікують на брехню у відповідь. Я не заграю, я лише хочу передати абсолютну неможливість, за поточних умов, щоб я сказав вам про третього підозрюваного, а ви повірили мені, що це не якась там приманка.

Тоді вступив Драко.

— Це ж батько, чи не так?

Гаррі спантеличено подивився на Драко.

Драко продовжив рівним голосом.

— Ти підозрюєш, що троля в Гогвортс відправив батько, щоб він убив Ґрейнджер, чи не так? Ось як ти думаєш!

Гаррі відкрив рота, щоб сказати «взагалі-то, ні», але вперше в житті встиг подумати й стулити пельку.

— Ось воно що, — повільно протягнув Гаррі. — Ось що відбувається. Луціус Мелфой публічно оголошує, що Герміона не уникне покарання за те, що вона скоїла, і дивіться — її вбиває троль, — Гаррі посміхнувся, показавши зуби. — А якщо я заперечуватиму це, тоді Драко, бо він не блоколог, зможе дати свідчення під дією сироватки правди, мовляв, Хлопчик-Що-Вижив *не* підозрює Луціуса Мелфоя в тому, що той надіслав був трольа до Гогвортсу з метою вбити Герміону Грейнджер, підданку шляхетного роду Поттерів, що її кров нещодавно було викуплено за сотню тисяч галеонів бла-бла-бла, — Гаррі злегка відкинувся назад, хоча відсутність у його стільчика спинки заважала зробити це як слід. — Але тепер, коли ви про це кажете, мені здається, що ідея дуже слухна. Зрозуміло, що *ви* вбили Герміону Грейнджер, саме так, як і погрожували перед очима усього Чарверсуду.

— Я не вбивав, — сказав Луціус Мелфой, знову рівний і безвиразний.

Гаррі знову оголив зуби у тій своїй не-посмішці.

— Ну, в *такому* разі, має бути хтось *інший*, хто вбив Герміону і порушив охоронні закляття Гогвортсу, і це та сама людина, що *раніше* намагалася *хибно звинуватити Герміону у вбивстві Драко Мелфоя*. Себто, або ви вбили Герміону Грейнджер після того, як отримали викуп за її життя, або ви звинуватили безневинне дівча у замаху на життя вашого сина й забрали весь мій родинний статок на хибних підставах. Одне з двох припущень мусить бути справедливе.

— Можливо, *ви* вбили її в сподіванні повернути свої гроші, — Луціус Мелфой нахилився вперед і важко подивився на Гаррі.

— Тоді я б взагалі не віддавав за неї грошей. Як ви чудово розумієте. Не зневажайте мій інтелектуальний потенці-

ал, лорде Мелфой... ні, чекайте, перепрошую, ви просто мали це *сказати* на випадок, якщо Драко доведеться про це свідчити, забудьте.

Луціус Мелфой відкинувся назад у кріслі і змірив Гаррі важким поглядом.

— Я намагався тобі розповісти, батьку, — тихо звернувся до нього Драко, — але ніхто не може належно уявити собі Гаррі Поттера, доки не *зустріне* його...

Гаррі постукав себе пальцем по щоці.

— Тож до людей почали доходити очевидні речі? Насправді, я здивований. Я такого не очікував, — Гаррі вже ввійшов у ритм цинізму по-Квірелівськи й тепер міг генерувати його самостійно. — Я вважав абсолютно неможливим, щоб якась газета була спроможна передати таку концепцію, що, мовляв: «або А, або Б, але котрий з цих двох варіантів — ми не знаємо». Натомість я очікував, що журналісти публікуватимуть лише сюжети з атомарними припущеннями, наприклад, «А — це правда», «Б — це неправда», чи то «А — правда, а Б — неправда». Жодних сподівань на більш складні логічні зв'язки на кшталт «якщо А — правда, то і Б — правда, втім, ми не знаємо, чи А — правда». І всі ваші приборники мають блискавично переключатися між «ви жодним чином не доведете, що лорд Мелфой вбив Грейнджер, це міг бути хтось інший» та «ви жодним чином не доведете, що хтось інший міг підставити Грейнджер», доки не будуть упевнені, що мусять намагатися робити це одночасно... до речі, ви ж *власник* «Щоденного віщуна»?

— «Щоденний віщун», — тонким голосом заперечив Луціус Мелфой, — що його власником я у жодному разі не є, занадто авторитетний часопис, щоб публікувати таку очевидну нісенітницю. На жаль, не всі впливові чарівники мають достатньо здорового глузду.

— А. Ось воно як, — тут Гаррі кивнув.

Луціус звернувся до Драко. — Решта з того, що він казав, — було там щось важливе?

— Ні, батьку, не було.

— Дякую, синку, — Луціус повернув свій погляд до Гаррі. Коли він заговорив, його голос був дещо ближчим до своєї звичної інтонації, холодної та впевненої. — Можливо, мене можна буде переконати піти вам назустріч, якщо ви визнаєте перед Чарверсудом те, що, вочевидь, прекрасно знаєте, — що я не несу відповідальності за цей вчинок. В такому разі я міг би значно зменшити ваш борг родові Мелфойів, чи навіть переглянути його умови, додавши опцію відстроченої виплати.

Гаррі дивився на Луціуса Мелфоя рівно й впевнено.

— Луціусе Мелфой. Наразі ви чудово усвідомлюєте, що, по факту, Герміону Грейнджер підставили, використавши вашого сина як наживку, що його було щонайменше піддано чарам хибної пам'яті, і що рід Поттерів до цих подій не мав до вас жодних претензій. Я маю зустрічну пропозицію. Ви повертаєте гроші моєї родини, я оголошую перед Чарверсудом, що рід Поттерів не має претензій до роду Мелфойів, і ми виступаємо об'єднаним фронтом проти того, хто все це замислив. Вирішуємо покинути приписані нам ролі й вступити в союз один з одним, замість суперництва. Це може стати саме тим кроком, на який не очікує ворог.

В кімнаті запала коротка мовчанка — лише два вартових гобліни й далі сопіли, як і раніше.

— Ти *точно* божевільний, — холодно відказав Луціус Мелфой.

— Це називається справедливість, лорде Мелфой. Ви не можете очікувати на моє співробітництво, утримуючи багатство роду Поттерів на, як вам відомо, хибних підставах. Я розумію, як це все виглядало було, але тепер ви поінформованіші.

— Тобі нема чого мені запропонувати на сто тисяч галеонів.

— Хіба? — відсторонено відгукнувся Гаррі. — Та невже. Я гадаю, цілком імовірно, вам значно важливіший довготривалий добробут роду Мелфоїв, аніж будь-яка ідеологія, що нею пробавлявся переможений темний лорд останнього покоління. Наступне покоління окреслює власні fronti й формує нові альянси. Ваш син може бути або виключений з цих процесів, або потрапити одразу на верхівку. Невже це не варте для вас більшого, ніж сорок тисяч галеонів, на які ви особливо не сподівалися і які вам не надто й потрібні? — Гаррі видав скупі посмішку. — Сорок тисяч галеонів. Два мільйони маглівських фунтів стерлінгів. Ваш син знає дещо про розмір маглівської економіки, що має вас здивувати. Магли б сміялися, якби дізналися про країну, що її доля визначається якимись двома мільйонами фунтів стерлінгів. Вони б вирішили, що це навіть мило. І я з ними згоден, лорде Мелфой. Справа не в тому, що я в розпачі. Справа в тому, що ви маєте справедливий шанс повестися справедливо.

— Он як? — відгукнувся лорд Мелфой. — А якщо я відмовлюсь від вашого справедливого шансу, що тоді?

Гаррі знизав плечима.

— Залежно від того, який коаліційний уряд можна сформувати без участі Мелфоїв. Якщо уряд можна реформувати мирним шляхом, а інші дії призведуть до громадського неспокою, я просто заплачу вам гроші з кишенькової готівки. А може доведеться повторно судити смертежерів за їхні минулі злочини та стратити їх в ім'я справедливості — в результаті належного юридичного процесу, звісно.

— Ти справді божевільний, — тихо сказав Луціус Мелфой. — Ти не маєш ані влади, ані багатства, і кажеш мені таке.

— Так, нерозумно вважати, що я можу вас налякати. Зре-

штою, ви ж не дементор.

І Гаррі посміхався собі. Гаррі перевірів був, і підтвердив, що безоар *справді* здатний зцілити від будь-якого отруєння, якщо запхати його жертві в рота достатньо швидко. Можливо, це не усуне негативні ефекти радіації трансфігурованого полонію, а може і їх усуне. Тож Гаррі ще подивився температури замерзання різноманітних кислот і з'ясував, що сірчана кислота замерзає за десяти градусів за Цельсієм. Відповідно, Гаррі міг купити літр цієї кислоти в маглів, заморозити, трансфігурувати у крихітний шматочок льоду, який легко потрапить комусь до рота й перетравиться. Жоден безоар не допоможе від цього, коли ефект трансфігурації закінчиться. Гаррі не збирався оголошувати це вголос, звичайно, але тепер, коли йому вже не вдалося попередити будь-які жертви під час свого походу, він не мав подальшого бажання обмежувати себе законом, чи навіть кодексом Бетмена.

Останній шанс вижити, Луціусе. З точки зору етики, ти запродав своє життя, коли скоїв перший смертежерський злочин. Ти все одно людина, і твоє життя досі має невід'ємну цінність, але ти позбавлений деонтологічного захисту невинності. Будь-яка хороша людина має право тебе вбити, якщо гадає, що це зрештою врятує інші життя згодом; і саме так я й гадатиму, якщо ти почнеш плутатися під ногами. Хай хто відправив троля по Грейнджер, імовірно, напав і на тебе, поцілившись якимось закляттям, що перетворює колишніх смертежерів на купу лайна. Яка прикрість.

— Батьку, — тихо сказав Драко. — Я вважаю, тобі варто розглянути цю пропозицію, батьку.

Луціус Мелфой подивився на свого сина.

— Ти жартуєш.

— Це правда. Не думаю, що Поттер сам написав ті свої книжки, ніхто б не міг стільки написати. І до того ж дещо в

них я міг перевірити. І навіть якщо половина з цього правда — він має рацію, і сто тисяч галеонів небагато важитимуть. Якщо ми віддамо їх — він знову буде другом роду Мелфоїв — таким, як він бачить друзів, принаймні. Та якщо ні, він стане ворогом, навіть якщо це не в його інтересах, — він завжди намагатиметься тобі напаскудити. Гаррі Поттер так мислить. Для нього справа не в грошах, а в тому, що він вважає честю.

Гаррі Поттер схилив голову, посмішка не полишала його лиця.

— Втім, варто нам дещо прояснити, — сказав Драко, дивлячись просто на нього. Очі його палали. — *Ти скривдив мене. Тож ти мій боржник.*

— Прийнято, — тихо сказав Гаррі. — За умови укладення основної угоди, зрозуміло.

Луціус Мелфой відкрив рота, щоб сказати хтозна-що, а потім знову його закрити.

— Псих, — повторився поважний пан.

Потім почалася довга суперечка між батьком і сином, в яку Гаррі вправся не влізати.

Коли здалося, що навіть Драко не зможе переконати свого батька, Гаррі знову заговорив, і розповів, які кроки він планує, якщо роди Поттерів і Мелфоїв домовляться про співробітництво.

Після цього було ще одне коло суперечки між Луціусом і Драко, а Гаррі знову мовчав.

Нарешті Луціус Мелфой подивився на Гаррі.

— І ти віриш, — уточнив Луціус Мелфой, — що здатен переконати Лонгботом і Боунз підтримати тебе, навіть якщо Дамблдор виступить проти.

Гаррі кивнув.

— Звісно, вони не будуть в захваті від вашої участі. Але я їм скажу, що це був мій оригінальний план із самого початку,

це має допомогти.

— Гадаю, — сказав Луціус Мелфой після павзи, — я міг би запропонувати контракт, що звільнив би тебе від *більшої частини* боргу, якщо я чомусь піддамся на це божевілля. Звісно, що потрібно більше гарантій...

Гаррі швидко витяг з мантиї сувій пергаменту й розгорнув його на золотому столі.

— Я не посоромився й зробив це сам, — сказав Гаррі.

Він провів був якийсь час за сумлінною працею з бібліотечними книжками з юриспруденції. На щастя, як виявив Гаррі, закони чаклунської Британії були чарівно прості відносно маглівських стандартів. Щоб написати, що оригінальний кровний борг і оплата скасовуються, що статки Поттерів та всі інші предмети, що зберігалися в їхньому сховищі, будуть повернуті, решта боргу анулюється, а Мелфоїв ні в чому не звинувачують, треба було лише кілька додаткових рядків відносно того, щоб це все сказати.

— Я мав пообіцяти своїм опікунам не підписувати нічого, що ви мені дасте. Відповідно, я сам склав цей документ і підписав його заздалегідь.

Драко не стримався й пирхнув.

Луціус прочитав контракт, безрадісно посміхнувся:

— Як все... до чарівного просто.

— Я також обіцяв не торкатися каламаря в межах «Грінготсу», — сказав Гаррі. Він знову поліз собі у мантию і дістав звідти маглівську ручку та стос нормального паперу. — Таке формулювання прийнятне?

Гаррі швидко нашкрывав пункт угоди, згідно якої рід Поттерів не звинувачує рід Мелфоїв у вбивстві Герміони Грейнджер і не вірить, що вони якось пов'язані з цією подією; тоді передав аркуш на огляд лорду Мелфою.

Лорд Мелфой продивився папір, закотив очі під лоба й сказав:

— Гадаю, цього достатньо. Хоча для кращого відтінку змісту ліпше використати «звільняє від будь-якої відповідальності» замість «знімає провину»...

— Гарна спроба, але ні. Я точно знаю, який термін має тут стояти, лорде Мелфой. — Гаррі взяв пергамент і почав охайніше переписувати своє оригінальне формулювання.

Коли Гаррі закінчив, лорд Мелфой потягнувся через стіл, узяв ручку, подивився на неї задумливо:

— Імовірно, один із твоїх маглівських артефактів? Що воно робить, синку?

— Пише без чорнильниці, — відповів Драко.

— Це я бачу. Гадаю, когось би зацікавив такий багатель. — Луціус розправив контракт на столі, знайшов місце для підпису, задумливо постукав ручкою по цій точці.

Гаррі відірвався від цього видовища, змусив себе дивитися в обличчя Луціуса Мелфоя, змусив м'язи розслабитися.

— Наш добрий друг, Северус Снейп, — сказав Луціус Мелфой, постукуючи ручкою по папірцю, що все чекав його підпису. — Професор захисту, що називає себе Квірелом. Я знову питаю тебе, хто твій третій підозрюваний, Гаррі Поттере?

— Я рекомендую вам спочатку підписати, лорде Мелфой, якщо вже ви так і так вирішили це зробити. Ви отримаєте більше користі від цієї інформації, якщо не будете думати, що це я намагаюся переконати вас у цьому.

Ще одна безрадісна посмішка.

— Я ризикну. Говори, якщо хочеш, щоб це пішло далі.

Гаррі повагався і промовив рівно:

— Мій третій підозрюваний — Албус Дамблдор.

Ручка на пергаменті завмерла.

— Дивне звинувачення, — протягнув Луціус. — Репутація Дамблдора сильно постраждала, коли за його директорства загинув учень. Гадаєш, я повірю будь-яким звинуваченням

на його адресу, лише тому, що він — мій ворог?

— Він — один підозрюваний з багатьох, лорде Мелфой, і не обов'язково найбільш підходящий. Але причина, з якої мені вдалося вбити дорослого троля, полягає в тому, що Дамблдор дав був мені відповідну зброю ще на початку шкільного року. Це не сильне свідчення, але це дуже підозріло. Якщо ви вважаєте, що вбивати учнів — не його стиль, ну, так, мені це теж спадало на думку.

— Це не його стиль? — вигукнув Драко Мелфой.

Луціус Мелфой дуже обережно похитав головою.

— Не зовсім, сину. Дамблдор спричиняє лише певне зло, — лорд Мелфой відкинувся в кріслі, а тоді завмер. — Розкажи мені про цю зброю.

— Я ще не певний, що варто вдаватися в подробиці у вашій присутності, лорде Мелфой. — Гаррі вдихнув. — Дозвольте мені сформулювати все дуже чітко. Я не намагаюся переконати вас, що за цим стоїть Дамблдор, лише вказую, що існує така ймовірність...

Тоді заговорив Драко Мелфой:

— Артефакт, що тобі дав Дамблдор, — це було щось, щоб вбивати тролів? Себто, *лише* тролів? Можеш нам це сказати?

Луціус повернувся до сина, подивився на нього з подивом.

— Ні, — повільно запровадив Гаррі. — Не те щоб це був спеціалізований антитрольський меч або що.

Драко дивився на нього дуже уважно.

— Цей артефакт спрацював би проти найманого вбивці? *Ні, якщо б він був обачний.*

— Ні.

— У разі бійки в школі?

Розширити каменюку в чиемусь горлі — це ж смертельно.

— Ні. Я не думаю, що ця штука була призначена для використання проти людей.

Драко кивнув.

— Тож, лише магічні створіння. Це б допомогло проти розлюченого гіпогрифа, чи чогось на цей кшталт?

— А приголомшливий прокльон діє на гіпогрифів? — уточнив Гаррі.

— Я не знаю, — сказав Драко.

— Так, — сказав Луціус Мелфой.

Порівняно із «Вінгардіум Левіоза» та «Фініте Інканта-тем»...

— Тоді приголомшливий прокльон — значно ліпше рішення для гіпогрифа, — після таких питань починало видаватися, що трансфігурований камінь — оптимальна зброя лише проти магічного створіння з плоті й крові, що має шкіру з високим опором до заклять. — Але... Ну, можливо, це *взагалі* не мало використовуватися як зброя, я зробив з цим дещо дивне, можливо це була просто божевільна примха...

— Ні, — повільно сказав Луціус Мелфой. — *Не* примха. Не збіг. Тільки *Не* з Дамблдором.

— Тоді це він, — сказав Драко. Драко повільно примружив очі й різко кивнув. — Це був він з *самого початку*. Судовий виманолог *повідомив*, що хтось використав на Грейнджер виманологію. Дамблдор *визнав*, що це був він. Закладаюся, захисні чари Гогвортсу *працювали*, коли Грейнджер прокляла мене, а Дамблдор просто *проігнорував* їх.

— Але... — сказав Гаррі. Він поглянув на Луціуса і не зміг вирішити, чи справді в його інтересах ставити цю ідею під питання. — Який в нього *мотив*? Ми що, просто скажемо, що він лихий та й по всьому?

Драко Мелфой вистрибнув з крісла й почав крокувати кімнатою туди-сюди, чорна мантия розвивалася за юним хлопцем, а гобліни-охоронці з деяким подивом витріщалися на

нього кризь зачакловані окуляри. — Щоб розібратися в хитро-мудрому плані, треба подивитися, що сталося, і хто отримав від цього переваги. Тільки от Дамблдор не планував, що ти спробуєш врятувати її в суді, він спробував тебе спинити. Що сталося б, якби Грейнджер потрапила в Азкабан? Рід Мелфой і рід Поттерів зненавиділи б один одного навіки. З усіх підозрюваних цього бажає лише Дамблдор. Тож це має сенс. Усе збігається. Насправді вбивцею є... Албус Дамблдор!

— Ем... — сказав Гаррі. — Але навіщо давати мені проти-трольну зброю? Я сказав, що це підозріло, я не казав, що бачу в цьому бодай крихту логіки.

Драко задумливо кивнув.

— Можливо, Дамблдор вважав, що ти зупиниш троля перед тим, як троль вб'є Грейнджер, і тоді він зможе звинуватити батька в тому, що той надіслав троля. Багато хто дуже б розізлився, якби вважав, що батько бодай спробував зробити щось таке в Гогвортсі. Як тато й казав, репутація Дамблдора сильно постраждала, коли в школі справді помер учень, бо Гогвортс відомий саме своєю безпекою. Тож напевно це не мало статися.

Гаррі згадався жах в очах Дамблдора, коли той побачив тіло Герміони Грейнджер.

Чи дістався б я туди вчасно, якби ніхто не вкрав у близнюків Візлі їхню карту? Чи могло це бути планом? А тоді, хоч Дамблдор про це й не знав, хтось вкрав цю карту, і я запізнився... але ні, це не клеїться, я дізнався запізно, як Дамблдор міг здогадатися, що я використаю мітлу... хоча, Дамблдор знав, що в мене є мітла...

Такий план аж ніяк не міг спрацювати.

І не спрацював.

Але хтось з невеличким старечим маразмом може очікувати, що план спрацює, а фенікс може не розуміти різниці.

— Чи, — вів далі Драко Мелфой, досі енергійно кроку-

ючи, — можливо, Дамблдор мав зачаклованого троля й збирався влаштувати, щоб ти переміг його іншим разом для якогось іншого плану, але потім натомість використав троля для Грейнджер. Не уявляю, щоб Дамблдор розпланував це *все* першого ж тижня наших занять...

— Я можу таке уявити, — низьким тоном сказав Луціус Мелфой. — Я був свідком такого від Дамблдора.

Драко рішуче кивнув.

— Тоді я й *не мав* померти в першому плані. Дамблдор знав, що професор Квірел перевіряє мене, чи Дамблдор запланував, щоб хтось інший знайшов мене вчасно, — я не міг би свідчити проти Грейнджер, якби помер, і він би втратив репутацію через смерть учня. Але те, що я піду з Гогвортсу й не зможу очолювати Слизерин, було в його інтересах. А тоді наступного разу Гаррі мав би спинити троля перед тим, як той вбив Грейнджер, і всі мали б звинувачувати тебе, батьку, тільки цього разу не все пішло за планом Дамблдора.

Луціус відвів свої сірі очі від сина, якого він споглядав з явним подивом.

— Якщо це правда... та сумніваюся, можливо Гаррі Поттер лише грає небажання вірити в це.

— Можливо, — сказав Драко. — Але я майже певен, що ні.

— Тоді, якщо це правда... — Луціус затнувся. В його очах повільно займалася лють.

— Що *саме* ми робитимемо? — спитав Гаррі.

— Це теж для мене очевидно, — сказав Драко. Він крутнувся до них, підвів палець високо в повітря. — Ми знайдемо докази, щоб Дамблдора визнали винним у його злочині, і віддамо його правосуддю!

Гаррі Поттер і Луціус Мелфой презирнулися.

Ніхто з них не знав, що сказати.

— Синку, — по деякому часі сказав Луціус Мелфой, — ти

справді сьогодні справив на мене враження.

— Дякую, батьку!

— Втім, це не п'еса, ми не аврори, і ми не віримо в суди.

Вогник дещо полишив очі Драко.

— Ох.

— Ем, у мене є сентиментальна прихильність до судів,
— вставив Гаррі. *Не вірю, що беру участь у цій розмові.* Треба піти додому, взяти аркуш паперу й олівець, і спробувати зрозуміти, чи хід думок Драко *справді* має якийсь сенс. — І до доказів.

Луціус Мелфой поглянув на Гаррі Поттера, його очі кипіли щирою сірою люттю.

— Якщо ти обманув мене, — зі злістю сказав Луціус Мелфой, — якщо все це брехня, я не пробачу. Та якщо це не обман... Дай мені якісь свідчення, щоб засудити Дамблдора за це вбивство перед Чарверсудом, чи достатньо свідчень, щоб прибрати його, і тоді не буде нічого, що не зробив би для тебе рід Мелфоїв. Нічого.

Гаррі глибоко вдихнув. Треба було з усім цим розібратися, оцінити імовірності, але в нього не було часу.

— Якщо це *справді* Дамблдор, то варто прибрати його з дошки, і лишиться величезна порожнеча в структурі влади Британії.

— Так і є, — сказав Луціус Мелфой з нещадною посмішкою. — Ти бажаєш заповнити її сам, Гаррі Поттере?

— Частині вашої опозиції це не сподобається. Вони можуть почати боротьбу.

— Вони програють, — сказав Луціус Мелфой, тепер його лице було мов із заліза.

— Тоді ось чого я хочу від роду Мелфоїв, лорде Мерфой, якщо Дамблдора через мене приберуть. Коли опозиція буде найпереляканішою — саме тоді їм запропонують останню

спробу угоди для уникнення громадянської війни. Комусь із ваших союзників це не сподобається, але буде багато нейтрально налаштованих, що лише зрадіють від можливої стабільності. Ви запропонуєте, що замість того, щоб ви захопили всю владу, Драко Мелфой правитиме замість вас, коли стане повнолітнім.

— *Що?* — вигукнув Драко.

— Драко засвідчив під дією сироватки правди, що старався допомогти Герміоні Грейнджер. Закладаюся, чимало людей з опозиції погодилося б дати йому шанс замість того, щоб битися. Не знаю, як саме ви дасте гарантії — незламні обітниць, угоди «Грінготс» або що, — але має бути якийсь забезпечений гарантіями пакт про те, що влада перейде до Драко, щойно він завершить Гогвортс. Я віддам усю можливу підтримку від Хлопчика-Що-Вижив для цієї угоди. Спробую переконати Лонгботом, Боунз тощо. Наш перший план у цьому допоможе, якщо ви будете обережними й ставитиметеся шляхетно до Лонгботом та Боунз цього разу.

— Батьку, *присягаюся*, я не...

Обличчя Луціуса скривилося в посмішку.

— Знаю, синку. Що ж, — біловолосий чоловік втупився понад золотий стіл у Гаррі Поттера. — Такі умови для мене прийнятні. Але поруш будь-яку частину нашої угоди — першої чи другої — і на тебе очікують наслідки, Гаррі Поттере. Розумні слова тоді нічим не зарадять.

І Луціус Мелфой підписав пергамент.

***

Дикозор Муді витріщався був на бронзові двері до кімнати перемовин «Грінготсу» ніби годинами, ну, наскільки міг витріщатися чоловік, що бачить водночас у всіх напрямках.

Проблема з тим, щоб підозрювати когось на кшталт Луціуса Мелфоя, думав Муді, полягала в тому, що можна цілісний день вигадувати, що той міг замислити, і все одно не встигнути перелічити все.

Двері прочинилися, і звідти вийшов стомлений Гаррі Поттер, невеличкі краплини поту досі виднілися на його чолі.

— Ти щось підписав? — одразу зажавав знати Дикозор.

Гаррі Поттер безмовно на нього подивився, дістав з мантиї згорнутий пергамент та сказав:

— Гобліни вже виконують це. Вони зробили три копії перед тим, як я пішов.

— ЗАРАДИ МЕРЛІНА, СИНКУ... — Муді затнувся, коли його око побачило другу половину угоди, яку Гаррі Поттер повільно, ніби неохоче, почав розгортати догори. Одного погляду вистачило, щоб побачити охайно написані абзаци та елегантний підпис Луціуса Мелфоя під підписом Гаррі Поттера. І тоді Муді вибухнув гнівом, коли верхня половина документа також почала виднітися: — *Ти знімаєш провину за будь-яку участь у смерті Герміони Грейнджер?* Ти хоч уявляєш, що ти накоїв, маленький йолопе? Ім'ям Мерліна, навіщо ти зробив щось таке ЩО...

Розділ 98. Ролі, фінал

Неділя, 19 квітня, 18:34.

Дафна Грінграс тихо прямувала до кімнати Грінграсів під підземеллями Слизерину — привілей найдавнішого роду. Вона йшла з Гогвортського експреса залишити валізу перед тим, як приєднатися до решти учнів за вечерею. Тепер уся приватна зона була її, відколи Мелфой залишив школу. Позаду вона весь час робила жест «іди за мною» великій всіяній смарагдами валізі, що, видається, не наважувалася слідувати за нею. Можливо, чари на цьому давньому громіздкому родинному пристрої час оновити. А може її валіза не хотіла йти за нею в Гогвортс, що вже не був безпечним.

Її матір та батько довго розмовляли були одне з одним про Герміону. А Дафна ховалася за дверима, щоб підслухати, намагаючись не плакати й не видавати ані звуку.

Матір казала, що хай як це сумно, та якщо лише один учень помирав би щороку, Гогвортс все одно був би безпечнішим за Бобатон, не кажучи вже про Дурмстренг. Були різноманітні способи, якими юна відьма може померти, — не лише бути вбитою. А майстер трансфігурації Бобатону просто не дотягував до рівня Макґонегел, сказала була матір.

Батько помірковано зазначив був, як важливо, щоб спадкоємиця Грінграсів залишилися в Гогвортсі, куди решта шляхетних родин відправляли вчитися своїх дітей (саме через це виникла давня традиція шляхетних родин синхронізувати народження спадкоємців — щоб вони вступили до Гогвортсу в одному році, якщо це було можливо). І батько сказав був, що спадкоємиця найдавнішого роду не завжди може трима-

тися подалі від проблем.

Вона б не засмутилася, якби не підслухала саме цієї частини.

Дафна із зусиллям ковтнула слину, коли повертала дверну ручку й відчинила двері.

— Міс Грінграс... — прошепотіло щось у срібній мантії, воно скидалося на тінь.

Дафна закричала, захряснула двері, витягла паличку й розвернулася тікати.

— Чекай! — пролунав крик, тепер більш високий та гучний.

Дафна залякла. Це *просто не міг* бути той, хто їй причувся.

Дафна повільно обернулася й знову відчинила двері.

— *Ти!* — здивовано вигукнула Дафна, коли побачила обличчя під каптуром. — Я гадала, що ти...

— Тепер я повернувся, — сказала людина у срібній мантії впевненим голосом, — коли все змін...

— *Що ти робиш у моїй спальні?* — заверещала Дафна.

— Я чув, що ти здатна створити туман патронуса. Можна мені це побачити?

Дафна втупилася в нього. Її кров почала закипати.

— Навіщо? — спитала вона, не опускаючи палички. — Щоб ти міг *убити* всіх слизеринців, що здатні на неслизеринські закляття? Ми всі *знаємо*, хто влаштував смерть Герміони!

Хлопець підвищив голос.

— Я засвідчив під дією сироватки правди, що хотів допомогти міс Грейнджер! Я справді хотів допомогти їй, коли схопив її руку на даху, коли допоміг їй підвестися з підлоги...

Паличка Дафни не ворухнулася.

— Ніби твій батько не міг втрутитися в записи аврорів,

якби захотів! Я не вчора народилася, містере *Мелфой!*

Повільно, ніби він не хотів її сполохнути, хлопець у срібній мантиї витягнув паличку. Рука Дафни стисла паличку, та коли вона впізнала позицію пальців й позу хлопця, вона аж втягнула повітря від шоку...

— *Експекто Патронум!*

Срібне світло полилося з кінця палички хлопця та почало густішати, утворило яскраву змію, що ніби скрутилася посеред повітря в невидимому лігві.

Дафна просто витріщалася.

— Я *справді* хотів допомогти Герміоні Грейнджер, — рівним голосом сказав Драко Мелфой. — Бо я знаю коріння хвороби гуртожитку Слизерин, причину, чому так багато з нас вже не здатні на чари патронуса, — це ненависть. Ненависть до маглородців, та й взагалі-то до будь-кого. Тепер вважається, що Слизерин ні на що більше й не здатен — ані на хитрість, ані на амбіцію, ані на поважну шляхетність. Я навіть знаю, бо це очевидно з першого погляду, що Герміона Грейнджер не була слабкою в магії.

В голові Дафни не лишилося жодної думки. Вона знервовано розглядала все довкола — перевіряла, чи не тече з-під дверей кров, як минулого разу, коли «щось зламалося».

— Також я зрозумів, — тихо сказав Драко Мелфой, а срібна змія й далі світилася унікальним світлом, випромінювала тепло, — що насправді Герміона Грейнджер ніколи й не намагалася мене вбити. Можливо, вона була під дією чар хибної пам'яті, можливо, хтось використав виманологію, та тепер, коли її вбили, стає очевидним, що саме міс Грейнджер була жертвою й у першому випадку, коли хтось намагався звинуватити її у вбивстві мене...

— Т-ти хоч розумієш, що *кажеш?* — голос Дафни надломився. Якщо Луціус Мелфой почує, що його спадкоємець таке каже... та він *зде*ре з Драко шкіру й зробить з нього *штани!*

Драко Мелфой усміхнувся, його срібно-металева мантия виблискувала в промінні його матеріального патронуса. Його усмішка була й пихата, і небезпечна, ніби перетворення на шкіряні штани було найменшою з його проблем.

— Так, — сказав Драко, — але тепер це не має значення. Рід Мелфоїв повертає родові Поттерів гроші й скасовує борг.

Дафна підійшла до свого ліжка й впала в нього. Вона сподівалася, що зможе прокинутися, якщо буде в ліжку.

— Я хотів би, щоб ти приєдналася до змови, — сказав хлопець у блискучій мантиї. — Усі зі Слизерину, хто може викликати патронуса, і всі, хто може навчитися. Так ми зможемо довіряти одне одному, коли срібні слизеринці зустрічатимуться.

Драко Мелфой драматично відкинув каптур.

— Та це не спрацює без тебе, — сказав він, — Дафно Грінграс. Без тебе й твоєї родини. Твоя матір обговорить це з батьком, але я хотів би, щоб Грінграси почули пропозицію від тебе, — Драко знизив голос і рішуче додав: — Нам багато що треба обговорити перед вечерею.

***

Гаррі Поттер, видається, при звичаївся був до невидимості. Вони лише на мить побачили руку, що передала їм список. Це був дивний матеріал, не пергамент. Гаррі пояснював був, що враховуючи все, що трапилося, він не вважав розумним давати комусь *можливість себе знайти*, крім особливих випадків, тож він збирався віднині спілкуватися з людьми як невидимий безтілесний голос чи як яскраве срібне світло, що ховалося за рогом, і ніхто не бачив його джерела. Це світло завжди могло знайти його друзів, хай як вони ховалися. Якщо чесно, нічого моторошнішого

Фред та Джордж за все своє життя не чули, а в їхньому житті був випадок, коли вони наповнили взуття кожного слизеринця-другокласника трансфігурованими живими багатоніжками. Фред та Джордж вважали, що це жодним чином не може піти на користь будь-кого, та вони не знали, що сказати. Неможливо було заперечувати, після того, як вони бачили це на власні очі, що в Гогвортсі...

...було небезпечно...

— Не знаю, до кого ви звернулися по чари хибної пам'яті для Ріти Скітер, — пролунав невідомо звідки голос Гаррі Поттера. — Хай хто це був... *навряд чи* він зможе виконати це замовлення напряму, але він може знати когось, хто вміє діставати речі з маглівського світу. І... я знаю, що це коштуватиме більше, та якомога менше людей має знати, що до цього причетний Гаррі Поттер.

Знову на мить з'явилася рука хлопця, і сумка з дзенькотом вдарилася об підлогу.

— Деякі з цих речей дорогі навіть у маглівському світі, і, можливо, вашому виконавцю доведеться покидати Британію. Але сотні галеонів, сподіваюся, вистачить, щоб усе це оплатити. Я б сказав, звідки взяли гроші, але не хочу псувати завтрашній сюрприз.

— *Що* це все таке? — спитав Фред чи Джордж, проглядаючи список. — Наш батько — експерт з маглів...

— ...і ми все одно й *половини* з цього не знаємо...

— ...та що там вже, ми нічого з цього не впізнаємо...

— ...що ж ти плануєш з цим *робити*?

— Усе стало серйозно, — тихо сказав голос Гаррі. — Я не знаю, що доведеться робити. Мені, можливо, знадобиться сила маглів, а не лише чарівників, доки справу не буде зроблено. І, можливо, мені вона знадобиться одразу й не буде часу на підготовку. Я не *планую* використовувати нічого з цього. Я просто хочу, щоб воно було поряд на випадок... *непередба-*

чених обставин. — Гаррі затнувся. — Очевидно, я винен вам більше, ніж будь-коли зможу відплатити, а ви не *дозволите* мені віддати вам *хоч щось* з того, на що ви заслуговуєте. Я навіть не знаю, як подякувати вам належним чином, можу лише сподіватися, що колись ви подорослішаєте й станете більш розсудливими щодо цього і, *будь ласочка*, візьмете десять відсотків комісії...

— Ой, та замовкни, — сказав Джордж чи Фред.

— Та заради всього святого, ви ж атакували троля заради мене, а Фред навіть зламав був ребра!

Вони лише похитали головами. Гаррі лишився, коли йому сказали тікати, зробив крок уперед, щоб відволікти троля й той не з'їв Джорджа. Вони знали, що Гаррі просто був такою людиною — він вважав, що це не скасовувало його уявного боргу близнюкам Візлі, що його власний вчинок не був відповідним. Але Візлі знали, а Гаррі не зрозуміє, доки не подорослішає, — це означало, що ніхто з них не був нікому нічого винен, і не зможе бути винним. Це був дивний егоїзм, думали вони, що Гаррі розумів доброту в собі, але йому ніколи й на думку не спадало просити грошей в когось, кому він допоміг більше, ніж вони йому, чи називати це боргом — і водночас бути нездатним збагнути, що інші можуть так само діяти щодо *нього*.

— Нагадайте мені купити вам магілівську книжку «Атлант розправив плечі», — сказав голос без видимого джерела. — Я починаю розуміти, кому саме піде на користь таке читання.

***

Понеділок, 19:00 20 квітня.

Це сталося без жодного втручання чи знаку з Високого

столу, коли учні покінчили з пригніченою вечерею. Сталося без дозволу чи перепрошення професорів чи директора.

Невдовзі після того, як з'явилися десертні страви, один учень підвівся з-за слизеринського столу й спокійно пішов. Пішов не до Високого столу, а до протилежного боку чотирьох столів Гогвортсу. Залунав легкий шепіт, коли дехто побачив білявого хлопця з короткою стрижкою. Драко Мелфой стояв собі, тихо оглядаючи весь Гогвортс. Драко Мелфой майже нічого не казав після несподіваного повернення до школи. Слизеринець не удостоїв ані підтвердженням, ані запереченням твердження, що він повернувся через те, що після смерті Герміоні Грейнджер від руки його родини йому більше не було чого боятися.

Тоді Драко Мелфой взяв ложку в одну руку й склянку з водою в іншу, і почав вистукувати — утворився чистий звук.

Дзінь.

Дзінь.

Дзінь.

Спочатку це спричинило лише підвищення гучності галасу. За Високим столом різноманітні професори здивовано дивилися на директора в його великому кріслі, та директор не подавав жодних знаків, тож викладацький склад нічого не робив.

Драко Мелфой і далі стукотів ложкою по склянці, доки кімната в очікуванні не затихла.

Тоді інший учень підвівся з-за рейвенкловського столу й пішов туди, де стояв Драко Мелфой, і обернувся до Гогвортсу, коли став поряд. Почулися зойки. Ці двоє мали б бути найзапеклішими ворогами...

— Я і мій батько, лорд шляхетного й найдавнішого роду Мелфоїв, — чітко сказав Драко Мелфой, — усвідомили, що в Гогвортсі діють лихі сили. Ці лихі сили бажали Герміоні Грейнджер шкоди. Можливо, Герміону Грейнджер примуси-

ли проти її волі підняти руку на наш рід. А можливо на нас обох наклали чари пам'яті. Тепер ми заявляємо, що хай хто наважився використати спадкоємця Мелфоїв таким чином, став ворогом роду Мелфоїв, і на нього чекає наша помста. Ми вчинили шляхетно і повернули всі забрані в роду Поттерів гроші, і скасували весь борг.

Тоді заговорив Гаррі Поттер.

— Рід Поттерів визнає, що це була щира помилка, і не тримає на рід Мелфоїв зла. Ми віримо й публічно заявляємо, що рід Мелфоїв не винен у смерті Герміони Грейнджер. Хай хто наніс шкоду Герміоні Грейнджер, став ворогом роду Поттерів, і на нього чекає наша помста. Від нас обох.

Гаррі Поттер рушив назад до рейвенкловського столу, вибухнули теревені щирого, цілковитого, ніби щойно розлетілася на друзки дійсність, здивування...

Драко Мелфой знову почав стукати ложкою по склянці з водою, що звучало як чиста нота.

Дзінь.

Дзінь.

Дзінь.

І підвелися інші учні, з інших столів, і всі вони підійшли до Драко Мелфоя, стали поряд з ним, за ним, перед ним.

У Великій Залі запанувала мертва тиша. Відчуття, ніби світ змінював напрямок, сили трансформувалися, було таким сильним, що видавалося його можна торкнутися.

— Мій батько, Овен Грінграс, за згоди й повної підтримки моєї матері, леді шляхетного й найдревнішого роду Грінграсів, — вимовила Дафна Грінграс.

— І мій прабатько, Чарлз з роду Нотів, — сказав колишній лейтенант Нот, у минулому Теодор з Хаосу, що тепер стояв за спиною Драко Мелфоя.

— І моя двоюрідна бабуся, Амелія з роду Боунзів, також

директорка відділу дотримання магічних законів, — сказала Сьюзен Боунз, що стояла поряд з Дафною Грінграс, разом з якою вона брала участь у битвах.

— І моя бабуся, Августа зі шляхетного й найдавнішого роду Лонгботомів, — сказав Невіл Лонгботом, який повернувся цієї ночі.

— І мій батько, Луціус, лорд Мелфой зі шляхетного й найдавнішого роду Мелфоїв!

— Разом з Аланою Гове складаємо більшість Ради опікунів Гогвортсу! — ясным голосом сказала Дафна Грінграс. — Заради безпеки всіх учнів, включно з їхніми власними дітьми, прийняли такі освітні постанови для Гогвортської школи чарів і чаклунства.

***

— Перше! — сказала Дафна. Вона старалася вгамувати тремтіння перед лицем чотирьох гуртожитків попереду п'ятірки. Уроки промов від її батьків допомагали, але їх явно було замало. Вона швидко кинула оком на руку, де бляклим червоним були написані підказки. — Учням заборонено ходити самим, навіть у туалети! Всі пересуватимуться групами принаймні по троє, і в кожній групі має бути шестикласник чи семикласник!

— Друге! — почула вона з-за спини майже твердий голос Сьюзен Боунз. — Заради забезпечення учнів, дев'ятьох аврорів відправили до Гогвортсу, щоб утворити додатковий захисний загін! — Сьюзен дістала з мантії невеличку скляну річ — один з комунікаторів, які використовували у ВДМЗ, кожному з них такий дали. Сьюзен піднесла його до губ і сказала, тепер гучніше: — Авроре Бродскі, це Сьюзен Боунз. *Заходьте!*

Двері до Зали розчахнулися, і всередину увійшли мар-

шем дев'ять аврорів у міцних шкіряних обладунках, які вони використовували на службі. Більше зойків.

— Трете! — сказав Драко Мелфой командним голосом. Видається, він запам'ятав текст, бо, наскільки бачила Дафна, на його руках нічого не було написано. — Перед лицем спільного ворога, який не цурається вбивати учнів з будь-якого гуртожитку, всі чотири гуртожитки Гогвортсу мають діяти разом, ніби один! Щоб підкреслити це, система очок гуртожитків тимчасово зупинена! Усі професори заохочуватимуть єдність між гуртожитками, згідно з освітньою постановою Ради опікунів Гогвортсу.

— Четверте! — декламував Невіл Лонгботом. — Усі учні, що не брали участі у факультативних заняттях професора захисту, отримують спеціальне тренування із самозахисту від інструкторів-аврорів!

— П'яте! — загрозово загорланив Теодор Нот. — Будь-які бійки в коридорах чи будь-де поза межами занять із захисту будуть суворо покарані! Або бийтеся разом, або не бийтеся зовсім!

— Шосте! — сказала Дафна Грінграс і глибоко вдихнула. Коли вона дізналася була, що планувалося, вона зробила власний невеличкий запит до матері за допомогою флу. Навіть якщо Луціус Мелфой робив щось спільно з Амелією Боунз — думка, яку її мозок досі не міг сприйняти, — голос Грінграсів досі був вирішальним, бо Джагсон і його фракція відмовилися підтримати Мелфоя. Не згадуючи вже, що Боунз не довіряла Мелфою, а Мелфой не довіряв Боунз. Тож матір вимагала була, і її вимоги задовольнили: — Позаяк на учнях застосовували чари пам'яті, не здійнявши тривоги, у цьому міг брати участь хтось з викладацького складу Гогвортсу. Отже! Додатковий захисний загін звітує напряму моему батькові, лордові Грінграс! — вона знала, ця частина була символічною, не було жодної причини комусь просто не зв'язатися з авро-

рами напряду, та колись це могло перетворитися на щось більше — ось чому вона попросила матір вимагати цього: — І якщо хтось хоче повідомити щось додатковим захисникам, він чи вона можуть розповісти про це аврорам чи *мені*... — Дафна рукою означила учнів навколо себе: — Належним чином призначеному президентові спеціального додаткового комітету захисту!

Дафна зробила драматичну павзу. Цю частину вони разом репетували.

— Ми не знаємо, хто наш ворог, — сказав Невіл, і його голос жодним чином не нагадував писк.

— Ми не знаємо, чого хоче наш ворог, — сказав Теодор, що досі мав загрозливий вигляд.

— Та ми знаємо, на кого ворог нападає, — сказала Сьюзен, не менш люто, ніж коли вона перемогла трьох семикласників.

— Ворог атакує учнів Гогвортсу, — сказав Драко Мелфой, яким та командним голосом, ніби все це було для нього буденним.

— І Гогвортс, — сказала Дафна з Грінґрасів, вона відчувала, що її кров кипить, як ніколи в житті, — *дасть бій*.

Розділ 99. Ролі, наслідки

За десять днів у Забороненому лісі знайшли першого мертвого единорога.

Зміст

*Книга 5. Гаррі Джеймс Поттер-Еванс-Веррес і
Останній Ворог*

Розділ 86. Перевірка чисельних гіпотез	3
Розділ 87. Гедонічне усвідомлення	77
Розділ 88. Тиск часу, ч.1	98
Розділ 89. Тиск часу, ч.2	120
Розділ 90. Ролі, ч.1	130
Розділ 91. Ролі, ч.2	150
Розділ 92. Ролі, ч.3	166
Розділ 93. Ролі, ч.4	174
Розділ 94. Ролі, ч.5	188
Розділ 95. Ролі, ч.6	202
Розділ 96. Ролі, ч.7	217
Розділ 97. Ролі, ч.8	230
Розділ 98. Ролі, фінал	253
Розділ 99. Ролі, наслідки	264